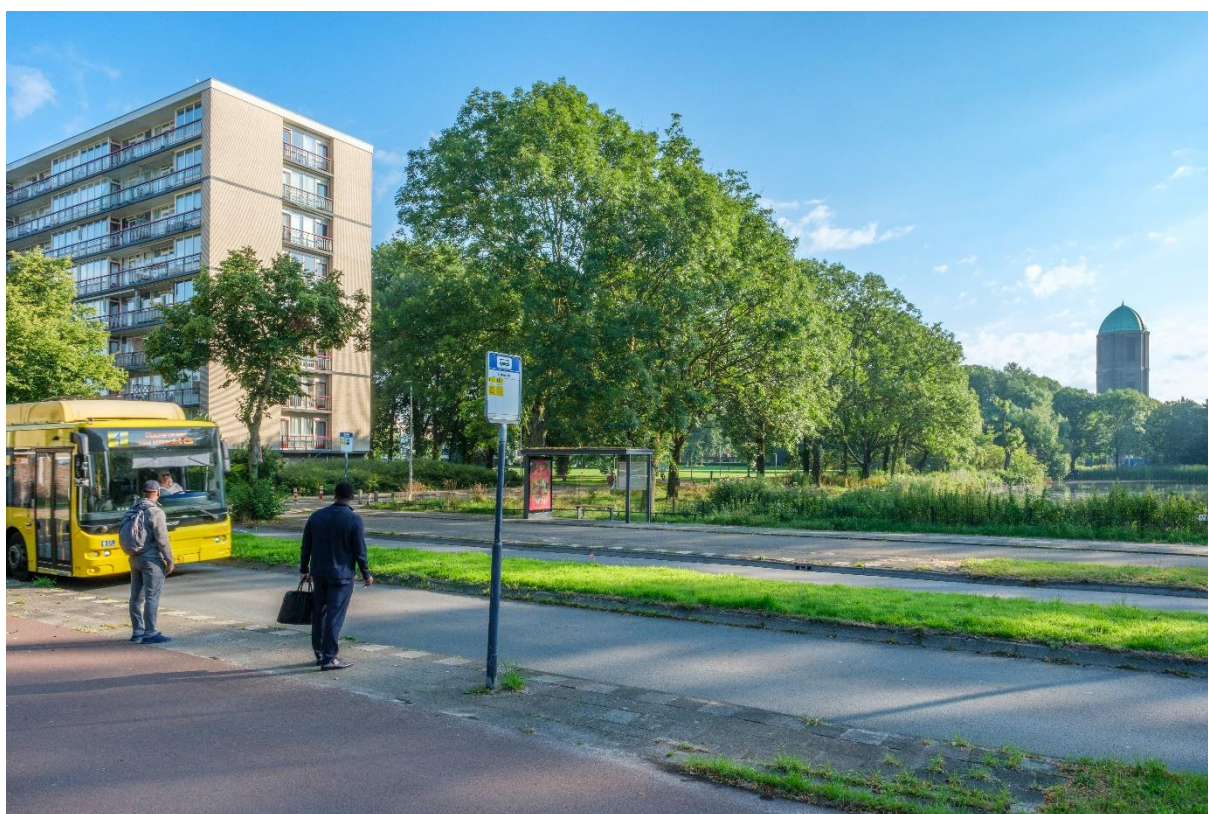

Ambtelijk overdrachtdossier 2026

Gemeente Utrecht

19 maart 2026

Voorwoord

Van harte gefeliciteerd met uw verkiezing tot lid van de gemeenteraad van Utrecht!

Hierbij ontvangt u als nieuwe raad het overdrachtdossier van de ambtelijke organisatie. Dit dossier heeft als doel u te informeren over de huidige stand van zaken in de stad, over de gemeentelijke opgaven en uitvoering en over de financiële situatie. Daarnaast biedt het inzicht in onderwerpen die de komende jaren waarschijnlijk om besluitvorming vragen.

Ten opzichte van 4 en 8 jaar geleden staat uw gemeenteraad voor fundamenteel andere keuzes. Er is geen financiële vrij besteedbare ruimte: we beginnen vanaf 2027 met een tekort. Tegelijkertijd is een flink aantal vastgestelde ambities tijdelijk of gedeeltelijk gedekt en is er een aantal urgente onderwerpen dat vraagt om bijsturing. Dit leidt ertoe dat er geld vrijgemaakt moet worden en/of ambities naar beneden moeten worden bijgesteld. Om deze reden hebben we in kaart gebracht welke heroverwegingsopties er per begrotingsprogramma zijn. Waar kunnen middelen uit de huidige begroting anders ingezet worden of welke inkomsten kunnen worden verhoogd? En op welke mogelijke bijsturingen heeft dat effect? Let op: dit is geen advies; het zijn opties op basis waarvan u gerichte heroverwegingsvoorstellen zou kunnen doen. Wanneer u een heroverweging wenst te realiseren, vraagt dit nader onderzoek en uitwerking.

Vanuit Utrecht kijken we uit naar de samenwerking met het nieuwe kabinet. We verwachten dat een minderheidskabinet kansen biedt, omdat het coalitieprogramma nog niet dichtgetimmerd is. Tegelijkertijd zorgt dit ook voor onduidelijkheid omdat we op dit moment nog niet weten voor welke van de voorstellen uit het coalitieakkoord er een meerderheid is, en omdat de oppositie ook meerderheden kan vinden voor eigen voorstellen. We hebben vanuit onze expertise en ervaring zo veel mogelijk bandbreedtes in beeld gebracht voor deze rijksinkomsten, maar deze zijn zeer onzeker.

We hopen dat dit document u de nodige kennis en inzicht geeft om uw rol als volksvertegenwoordiger en controleur op een zo goed mogelijke manier te kunnen vervullen, en dat dit u helpt bij het maken van de nodige fundamentele keuzes.

De ambtelijke organisatie kijkt ernaar uit de komende vier jaar met u te mogen werken aan onze mooie stad.

Michiel Ruis
Gemeentesecretaris

10 maart 2026

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Belangrijkste aandachtspunten vanuit de ambtelijke organisatie bij maken van keuzes	6
1. Staat van de stad	10
2. Financieel beeld	19
3. Incidentele middelen, bijsturingen en heroverwegingen	21
Leeswijzer	21
3.1. Betrouwbare overheid	23
3.2. Ontwikkelen en wonen voor iedereen	29
3.3. Klimaatvriendelijke stad	43
3.4. Duurzame bereikbaarheid	54
3.5. Aantrekkelijke, groene leefomgeving en erfgoed	60
3.6. Veilige stad	68
3.7. Passende ondersteuning en opvang	81
3.8. Werk, toekomstbestendige economie en bestaanszekerheid	84
3.9. Kansrijk opgroeien	97
3.10. Levendige en gezonde stad	106
3.11. Algemene middelen en overhead	125
3.12. Investeringsopgaven	131
4. Financiële strategie	137
Bijlagen	145
Bijlage A Bijlage bijsturingen	146
Bijlage B Bijsturing Investeringsprogrammering	160
Bijlage C Bekostigingsstrategie	180
Bijlage D Staat van de organisatie	187
Bijlage E Benchmarks	195
Bijlage F Heroverwegingen (los document)	

Inleiding

Utrecht wil een stad zijn waar iedereen een gezond en goed leven kan leiden. En het gaat ook goed met veel van onze inwoners. Utrecht is een van de meest aantrekkelijke plekken in Nederland en Europa om te wonen, te werken en te ondernemen. Onze centrale ligging en ons gezondheidsprofiel Heart of Health, met kennisinstellingen en bedrijven, maken ons een economisch aantrekkelijke regio.

De compacte stedelijke structuur, aandacht voor groen in de stad en de natuurgebieden net buiten de stad, en de sterke focus op fiets- en voetgangersmobiliteit zorgen voor een goede bereikbaarheid van en leefbaarheid in de stad. Maar gezond en goed leven is meer dan een sterke economie en een goede fysieke leefomgeving. We werken daarom hard aan een goede kwaliteit van leven voor iedereen. Dit betekent dat we investeren in het sociale fundament van de stad en veel aandacht hebben voor bestaanszekerheid, kansrijk opgroeien, gezond samenleven, mensenrechten en passende ondersteuning voor wie dat nodig heeft. Daarnaast moeten we natuurlijk zorgen voor voldoende en betaalbare woningen, zodat iedereen die dat wil in onze stad kan wonen.

Omdat Utrecht een aantrekkelijke stad is om te (blijven) wonen, werken, ondernemen en recreëren groeit onze stad de komende jaren hard. We zetten ons dan ook in om de groei van Utrecht te realiseren met behoud van kwaliteit voor de bestaande en nieuwe stukken stad. Dit doen we in intensieve samenwerking met andere overheden, initiatiefnemers en partners in de stad onder het motto: Gezond Stedelijk Leven voor Iedereen.

Tegelijkertijd worden we in de groeiende en verdichtende stad geconfronteerd met grootstedelijke problematiek. Denk bijvoorbeeld aan de woning- en opvangcrisis, armoede, een dalende vaccinatiegraad, geweld tegen vrouwen, netcongestie, hittestress, dakloosheid, toenemende overlast, scherpere sociaaleconomische scheidslijnen en een dalend vertrouwen in de overheid. Naast deze grote vraagstukken werken we er ook iedere dag aan om de sociale basis op orde te houden, te zorgen voor een groene en gezonde fysieke leefomgeving en een sterke dienstverlening in te richten.

Fundamentele keuzes nodig

Het is daarom noodzakelijk om aandacht te hebben voor zowel de bestaande stad als voor de groeiende stad. Er is de afgelopen jaren veel en ambitieus beleid ontwikkeld om bovenstaande uitdagingen te lijf te gaan, onze primaire taken zoals dienstverlening en uitvoering verder te versterken en te werken aan een gezonde stad van de toekomst.

Tegelijkertijd zijn er zowel in 2024 als in 2025 al forse bezuinigingen ingeboekt. Dit mede als gevolg van bezuinigingen door het Rijk op gemeenten. Het dreigende ravijn is weliswaar uitgesteld, maar nog niet van tafel. De som van de ambities past nu niet binnen de beschikbare ruimte aan middelen, mensen en ook ruimte in de stad. Hierbij hebben we uw eigen ambities nog niet opgeteld. Deze schaarste zal de komende jaren naar verwachting alleen maar toenemen.

Waar er voorheen nog wel (incidenteel) ruimte in de begroting en reserves ruimer waren, begint deze raadsperiode (op basis van de beleidsarme Voorjaarsnota 2026) vanaf 2027 met een tekort. Het college doet hiervoor geen bijstuuringsvoorstellen. Dat is gebruikelijk in een verkiezingsjaar met een beleidsarme Voorjaarsnota. Voor de andere knoppen waar u aan kunt draaien, zoals de OZB, geldt dat verhoging kan, maar dat de huidige woonlasten in Utrecht boven het landelijke gemiddelde zijn. Voor de parkeerlasten en de toeristenbelasting geldt dat deze de komende jaren al zijn gestegen om financiële tekorten op te kunnen lossen. Het is bovendien nog onzeker of deze de komende jaren gerealiseerd kunnen worden.

In dit ambtelijk overdrachtdossier hebben we voor u op een rij gezet waarop geïntensiveerd zou kunnen worden, maar ook waarmee we zouden kunnen stoppen of doorgaan op een ander niveau.

Waarbij nogmaals aangetekend moet worden dat het opties zijn op basis waarvan u gerichte heroverwegingsvoorstellen zou kunnen doen. Het is geen ambtelijk advies.

Tot slot: de financiële werkelijkheid, de forse uitdagingen waar alle grote steden voor staan en de onzekere (geo-)politieke ontwikkelingen vragen om fundamenteel andere keuzes. Utrecht is altijd een voorloper geweest als het gaat om nieuw of vernieuwend beleid en op veel gebieden ook zeer ambitieus. We zullen echter een pas op de plaats moeten maken en zeer kritisch moeten kijken naar onze ambities en de benodigde ontwikkelingen. Daarbij hebben we in Utrecht het uitgangspunt dat we altijd oog hebben voor hen die dat nodig hebben. We zijn immers stad van Sint Maarten.

Belangrijkste aandachtspunten vanuit de ambtelijke organisatie bij maken van keuzes

Het ambtelijk overdrachtdossier biedt ondersteuning zodat u goed voorbereid bent op het maken van soms lastige keuzes. Het is dus geen advies. In hoofdstuk 3 hebben we per begrotingsprogramma aangegeven welke bijstellingen overwogen kunnen worden en welke opgaven technisch heroverweegbaar zijn.

Om deze besluiten goed en zorgvuldig te kunnen nemen, staan in hoofdstuk 3 ook de (maatschappelijke) gevolgen van deze opties. Maar alvorens u aan deze opgave begint, hebben we hierbij nog aantal belangrijke aandachtspunten op een rij gezet die gelden voor alle bijstellingen en heroverwegingen.

Figuur 1 | Aandachtspunten bij het maken van keuzes

1. Wees realistisch in ambities

Utrecht is een gemeente met een hoog ambitieniveau, gedragen door ambitieuze medewerkers, colleges en gemeenteraden. In de periode waarin de financiële positie gunstig was, sloot dit ambitieuze karakter daar goed op aan. De huidige situatie, waarin (alle) gemeenten opereren binnen de zogenoemde duivelsdriehoek van ambitieniveau, beschikbare financiële middelen en tijd, vraagt echter om een realistische benadering van zowel de organisatie als van het college en de raad. In hoofdstuk 3 is daarom uiteengezet wat noodzakelijk is om de bestaande ambities te kunnen realiseren. Door onder meer het wegvallen van incidentele financiering en het ontstaan van structurele problematiek is sprake van een aanzienlijke behoefte aan bijstellingen. Voor deze bijstellingen zijn echter geen vrije financiële middelen beschikbaar. Dit betekent dat er scherp gekozen moet worden welke bestaande ambities gehandhaafd kunnen blijven en hoe veel ruimte er nog is voor nieuwe ambities.

Ga hierbij zorgvuldig om met reeds gewekte verwachtingen, gebruik dilemmalogica en beloof ook in de toekomst niet meer dan we realistisch waar kunnen maken. Realistische ambities dragen ook bij

aan de uitvoerbaarheid van beleid. Dit vergroot het vertrouwen van inwoners en ondernemers in de overheid.

Belangrijkste aandachtspunt is:

Prioriteer, stel ambities bij en durf ook te stoppen met sommige zaken. Heb voortdurend oog voor de uitvoerbaarheid.

2. Breng focus aan op de thema's Ontwikkeling en beheer van de stad, Sociaal domein en Veiligheid

Bij de ontwikkeling van de leefbare en gezonde stad willen we dat de realisatie van woningen gelijke tred houdt met de realisatie van voorzieningen en groen. En dit doen we nu op een hoog ambitieniveau. Deze ambities staan onder druk: we kunnen niet in alle projecten alle ambities kwijt. Daar is onvoldoende ruimte én geld voor. Het gaat dan om de ambities voor Groen, Sport, Duurzame opwek van energie, Maatschappelijke voorzieningen in combinatie met de ambitie voor Betaalbaar wonen. We benadrukken het belang van realisme in de uitvoering, en adviseren om de komende raadsperiode bij ontwikkelingen in een vroeg stadium het gesprek te voeren over wat wél kan.

Belangrijkste aandachtspunten:

1. Breng de komende periode focus aan door te kiezen (met stevige cofinanciering van onder meer het Rijk) voor het versterken van de wijk Overvecht, en de grote groeiopgave te focussen op het gebied Groot Merwede Rijnenburg (zie hoofdstuk 3.2).
2. Zorg ook voor de noodzakelijke randvoorwaarden voor de groei van de stad. Maak daarbij ook keuzes over hoe om te gaan met netcongestie, door af te wegen of we als gemeente zelf maatregelen treffen of juist bewust inzetten op lobby gericht op oplossingen voor netcongestie. Dit is ook nodig om de nieuwbouw en verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed mogelijk te maken.
3. Maak ook de noodzakelijke middelen vrij voor de instandhouding van de openbare ruimte en vastgoed.

In het Sociaal domein zien we dat het loont om te investeren om gezondheidsverschillen te verkleinen, bestaanszekerheid te versterken en om te zorgen dat iedereen mee kan doen. Het idee achter deze aanpak is dat problemen bij de bron worden aangepakt en dat dit uiteindelijk leidt tot meer duurzame oplossingen en lagere (gemeentelijke) uitgaven.

Belangrijkste aandachtspunt:

Blijf focussen op preventie en de aanpak van grondoorzaken. De focus verleggen naar (specialistische) zorg kan op korte termijn leiden tot grotere kansenongelijkheid, toenemende gezondheidsverschillen en tot meer onveilige situaties in de stad. Op de lange termijn leidt dit tot hogere kosten voor de curatieve zorg.

Onze veiligheid staat onder druk, zowel op straat als online: we zien veel meer overlast op straat en toenemende maatschappelijke onrust en ondermijning. Bewaken en versterken van de openbare orde en veiligheid vraagt in deze tijd van schaarste om een duidelijke, gezamenlijke aanpak. Dat betekent dat we als stad samen met de politie en het Openbaar Ministerie grenzen stellen, perspectief bieden en verantwoordelijkheid nemen.

Belangrijkste aandachtspunt:

Zie veiligheid als basisvoorwaarde voor andere opgaven.

3. Randvoorwaarden: Financiën, Organisatie en Lobby en samenwerking

Sinds enkele jaren ontvangen wij steeds minder financiële middelen van het Rijk, terwijl het takenpakket en de omvang van de opgaven toenemen. Het gaat daarbij onder meer om opgaven zoals netcongestie en de opvang van doelgroepen waarvoor wij eerder geen verantwoordelijkheid droegen. Daarnaast leidt Europese wetgeving op het gebied van IT tot een verdere verzwaring van taken, zonder dat daar structurele financiële dekking tegenover staat. Hierdoor raken de uit te voeren taken en de beschikbare financiële middelen steeds verder uit balans. Dit maakt het noodzakelijk om keuzes te maken om financieel gezond te blijven.

Onder financieel gezond verstaan wij dat structurele lasten structureel worden gedekt, dat voor (nieuw) beleid altijd financiële dekking aanwezig is en dat er voldoende weerstandsvermogen is om financiële risico's op te vangen. Wij willen daarom meer dan voorheen sturen op een beperkt aantal financiële kengetallen, zoals de solvabiliteitsratio en de schuldenquote, en waar mogelijk expliciete keuzes maken. Dit geldt ook voor het versterken van de grip op onze investeringen. Dat is nodig om ons vermogen om te investeren intact te houden.

Belangrijkste aandachtspunten zijn:

1. Zorg dat de financiële baten en lasten structureel in evenwicht zijn.
2. Zorg dat we voldoen aan de normen van de financiële kengetallen.
3. Vul de reserves aan en houd deze op peil zodat onze solvabiliteit niet in gevaar komt.
4. Zorg voor een goede afweging tussen de investeringsopgaven en de financiële positie

De ambtelijke organisatie functioneert momenteel onder een relatief hoge werkdruk en kent een hoger dan gemiddeld verzuim. Ook zijn de overhead- en bedrijfsvoeringsfuncties in vergelijking met andere decentrale overheden beperkt qua omvang. Op sommige onderdelen zijn deze functies zo kwetsbaar dat versterking noodzakelijk is. Daarnaast zijn er diverse opgaven die de komende periode geraakt worden door de bezuinigingspakketten uit de Voorjaarsnota's 2024 en 2025. Om te zorgen dat de keuzes die u maakt ook uitgevoerd kunnen worden, geven we u 2 aandachtspunten mee.

Belangrijkste aandachtspunten zijn:

1. Hoe duidelijker de politieke prioritering is, hoe beter we ook ambtelijk prioriteiten kunnen stellen.
2. Zorg voor een haalbaarheids- en uitvoerbaarheidstoets op de keuzes in de onderhandelingen.

De gemeente is in toenemende mate afhankelijk van het Rijk voor financiële dekking en passende regelgeving. Daarvoor kijkt het Rijk steeds meer naar (metropool)regio's als partner. Om als Metropoolregio Utrecht (MRU) een effectieve lobby te voeren zijn sterke coalitiepartners belangrijk; zoals de gemeente Amersfoort, de provincie Utrecht, toonaangevende kennisinstellingen en het bedrijfsleven. Internationale samenwerking is vooral van belang voor financiering van projecten en voor ons profiel, economisch en als Mensenrechtenstad. Samenwerking helpt ons ook in het vinden van oplossingen voor de complexe strategische opgaven in de stad.

Belangrijkste aandachtspunt is:

Investeren in lobby en (regionale) samenwerking is noodzakelijk en verdient zichzelf terug.

Leeswijzer

Het ambtelijk overdrachtdossier is opgebouwd uit 4 hoofdstukken. In hoofdstuk 1 Staat van de Stad worden de ontwikkelingen van de stad in trends en cijfers beschreven. In hoofdstuk 2 vindt u het financieel beeld inclusief € 15,3 miljoen structureel aan knelpunten.¹ In hoofdstuk 3 hebben we per begrotingsprogramma in kaart gebracht welke bijstellingen overwogen kunnen worden. Het gaat vooral om bijstellingen die nodig zijn om de huidige vastgestelde ambities te realiseren en te continueren. Daarnaast heeft de raad in de afgelopen periode beleid vastgesteld zonder voldoende dekking (ongeveer € 20 miljoen). Ook dit hebben we voor u inzichtelijk gemaakt. Bijlage F Heroverwegingen is een belangrijke bijlage waar in het ambtelijk overdrachtdossier regelmatig naar wordt verwezen, voornamelijk in hoofdstuk 3. In deze bijlage staan technisch mogelijke herooverwegingen. Het is een omvangrijke bijlage, daarom vindt u deze als afzonderlijke document. In hoofdstuk 4 komen de uitgangspunten en opties voor de financiële strategie aan bod.

Bijlagen:

- Bijlage A | Bijlage bijstellingen
- Bijlage B | Bijstelling Investeringsprogrammering
- Bijlage C | Bekostigingsstrategie
- Bijlage D | Staat van de organisatie
- Bijlage E | Benchmarks
- Bijlage F | Herooverwegingen (los document)

¹ Deze worden ook door het huidige college in de beleidsarme voorjaarsnota 2026 met de raad gedeeld.

1. Staat van de stad

De Staat van de stad schetst een beeld van hoe Utrecht er feitelijk voor staat op een aantal belangrijke thema's. Hierbij is gebruik gemaakt van de meest actuele informatie voor zover bekend op 4 maart 2026. Waar mogelijk, is ingezoomd op de ontwikkelingen in de afgelopen tien jaar en in ieder geval twee jaar teruggekeken. Op 14 april is ook de [Utrecht Monitor 2026](#) beschikbaar. Daarnaast is er meer informatie terug te vinden op [Onderzoek over Utrecht](#), [Utrecht in Cijfers](#), [Volksgezondheidsmonitor](#), en [Buurten in Cijfers](#).

Samenvatting

Utrecht is in ontwikkeling en Utrecht verandert. De afgelopen tien jaar zijn er 40.000 inwoners bijgekomen. De Utrechtse bevolking blijft jong, is in de afgelopen tien jaar rijker geworden, meer opgeleid, diverser op meerdere aspecten, internationaler en veel Utrechters voelen zich gezonder. Utrecht doet het als grote stad (in vergelijking met andere grote steden) goed op veel aspecten van brede welvaart, met name op persoonlijk kapitaal en economisch kapitaal.

De andere kant van de medaille is dat Utrecht vergeleken met tien jaar geleden in toenemende mate te maken heeft met problematiek. Voor een deel komt dit doordat Utrecht door de groei meer met grootstedelijke issues te maken krijgt. Voor een ander deel gaat het om algemene maatschappelijke trends en verharding. De Utrechter heeft ten opzichte van tien jaar geleden minder vertrouwen in de toekomst van de eigen buurt en de stad, vaker last van rommel op straat, lawaai en bouwwerkzaamheden en heeft ook vaker te maken met discriminatie en intimidatie. Utrechters voelen zich steeds minder veilig. En hoewel de meeste Utrechters zich gezond voelen zijn er tegelijkertijd meer Utrechters met een ongezonde leefstijl. Verschillen in gezondheid tussen groepen worden groter, met name ingegeven door verschillen in rondkomen en opleiding. De mentale gezondheid van de jeugd is kwetsbaar.

Kortom, de leefbaarheid in delen van de stad staat onder druk. De verschillen in de stad zijn overigens groot, zowel tussen groepen als tussen wijken.

De groei van de stad wordt voor het grootste deel bepaald door woningbouw. Omdat Utrecht in de afgelopen jaren kiest voor verdichting in bestaande woonwijken neemt in die gebieden de bevolkingsdichtheid toe. De komende jaren zal de bevolkingsgroei verder doorzetten en worden meer bouwplannen gerealiseerd. Daarmee staat de stad ook voor uitdagingen: het accommoderen van de groei en het omgaan met de (grootstedelijke) problemen waar een groeiend Utrecht mee te maken krijgt.

1.1 Brede welvaart en verschillen in de stad

Steeds vaker staat het perspectief van brede welvaart centraal als het gaat over de stad en zijn inwoners. Bij brede welvaart gaat het om het welzijn van mensen. Meerdere instanties meten de brede welvaart in Nederland. Volgens het CBS en de Atlas voor Gemeenten (AvG) is de brede welvaart in Utrecht gemiddeld. In andere grote steden is deze laag.

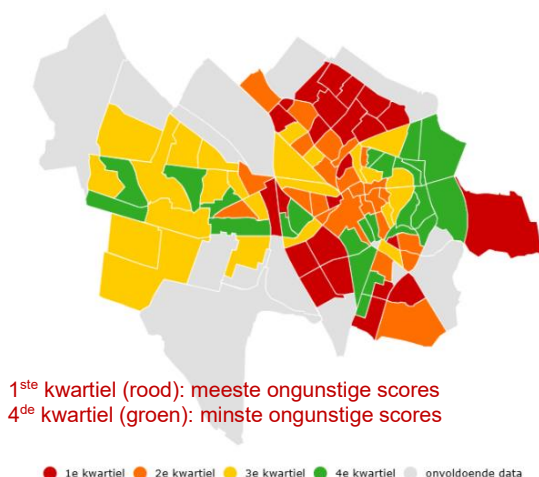
Wij bekijken brede welvaart op hoofdlijnen vanuit vier dimensies. Dit zijn:

1. Economische en materiële welvaart. Op dit onderwerp doet Utrecht het al jaren goed. Utrecht is volgens de AvG stad nummer 1 op gebied van werk en opleiding. De economische groei is relatief hoog, werkgelegenheid groeit harder dan de beroepsbevolking en de werkloosheid is laag. Arbeidsparticipatie is hoog. Utrechters zijn goed opgeleid. Utrecht kent daarnaast een groeiend aantal huishoudens met hoge inkomens.

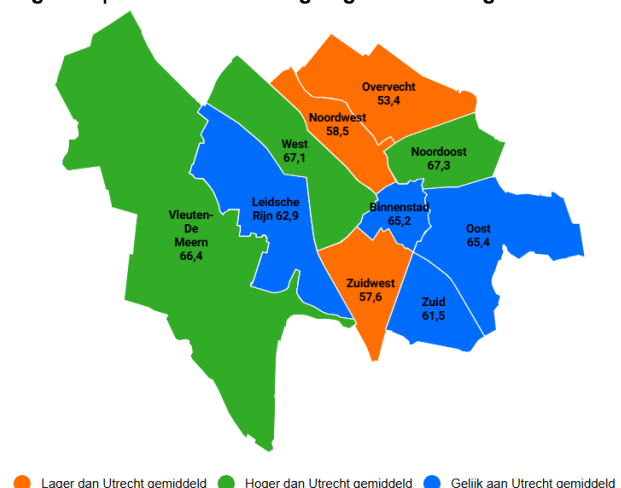
2. Welzijn in het persoonlijk leven. Hier doet Utrecht het bovengemiddeld goed. De ervaren gezondheid is hoog en veel inwoners zijn tevreden met hun leven. Het persoonlijk kapitaal is dus hoog, al zijn er grote verschillen in de stad.
3. Welzijn in het samenleven. Dit staat onder druk. Tevredenheid met de woonomgeving is gemiddeld in Utrecht. Sociale cohesie is redelijk stabiel, maar er zijn grote verschillen naar wijk en inkomen. Overlast door rommel op straat is in tien jaar toegenomen, met name in bepaalde wijken. Inclusie, tolerantie en sociale veiligheid onder tieners staan onder druk.
4. Duurzame omgang met de natuur. Hier zijn de afgelopen tien jaar mooie stappen gezet. Dit heeft onder meer geleid tot betere luchtkwaliteit, meer hernieuwbare energie en meer zonnepanelen. De verbetering van de luchtkwaliteit vult de laatste jaren af en blijft aandacht vragen in de toekomst, zeker in een groeiende stad.

Verschillen in brede welvaart binnen de stad zijn zichtbaar en hardnekkig, blijkt uit [scheidslijnen in Utrecht](#). Buurten met veel ongunstige scores liggen vooral in Overvecht, Noordwest, Zuid en Zuidwest. Dit zijn ook de wijken waar mensen het minst lang in goede gezondheid leven (op wijkniveau een verschil tot 13 jaar). Groepen waar het minder goed mee gaat, kunnen vaak slecht rondkomen. Deze groep is in een grote stad als Utrecht relatief omvangrijk. De woonquote (percentage woonlasten van inkomen) is hiervoor een voorbeeld: voor huurders en jongeren/starters stijgt deze harder dan voor kopers. De mentale gezondheid is verslechterd, met name onder jongeren. De vaccinatiegraad ligt in zeven van de tien wijken onder de WHO-norm en verschillen tussen wijken worden groter.

Figuur 2 | Integrale buurtanalyse

Figuur 3 | Levensverwachting in goed ervaren gezondheid

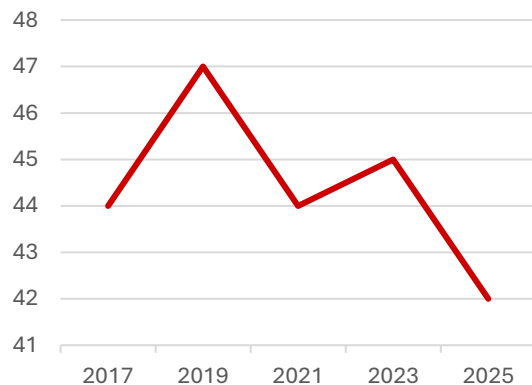
1.2 Samenleven

Utrecht is een stad met een diverse bevolking en kent verschillen tussen groepen. De sociale samenhang blijft stabiel maar laat verschillen zien in opleiding en inkomen. Een groot deel van de Utrechters doet maatschappelijk mee. Het algemeen buurtoordeel blijft stabiel, maar het aandeel inwoners met een negatieve toekomstverwachting voor de buurt is sinds 2015 gestegen van 12% naar 20%. In de wijken Binnenstad, Leidsche Rijn en Vleuten-De Meern is dit meer dan verdubbeld. We zien ook negatieve ontwikkelingen in inclusie en sociale veiligheid bij de jeugd sinds 2019. Minder jongeren vinden homoseksualiteit normaal, meer jongeren ervaren discriminatie, pesten op school neemt toe bij kinderen en kinderen en jongeren voelen zich vaker onveilig in de klas.

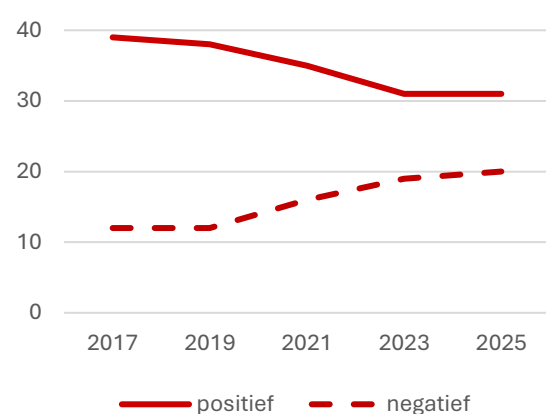
- Rapportcijfer sociale samenhang in de buurt is in 2025 even hoog als in 2023 (5,9).
- Meedoen in de samenleving is gestegen van 82% (2023) naar 84% (2025). Er zijn grote verschillen tussen groepen. Onder 65-plussers is er een stijging van 61% naar 67%.

- Met 13% is ernstige eenzaamheid nog niet significant verbeterd sinds de coronaperiode, voor corona was dit 10%.
- Een substantiële groep (24%) heeft nog steeds moeite om internet te gebruiken voor aanvragen of het maken van afspraken (gedaald van 29% in 2021). Aandeel verschilt naar leeftijd en opleiding.
- Positieve toekomstverwachting voor de buurt sinds 2017 gedaald van 39% naar 31% in 2025.
- Utrechters (18+) hebben steeds minder vaak contact met hun burens (47% in 2016, 37% in 2024).

Figuur 4 % | inwoners (zeer) eens met stelling: De mensen in deze buurt kennen elkaar niet zo goed

Figuur 5 | Positieve en negatieve toekomstverwachting buurt (%)

1.3 Vertrouwen

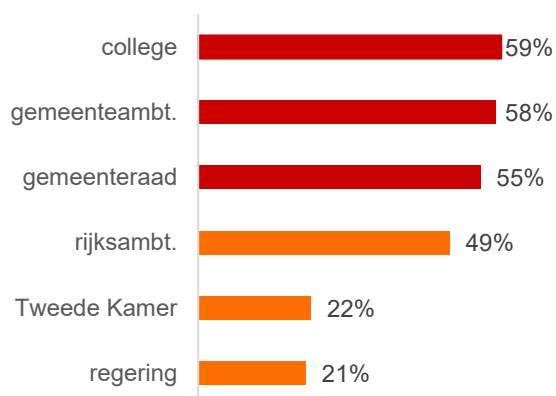
Het vertrouwen van Utrechters in de lokale overheid is de afgelopen twee jaar gestegen en ligt daarmee weer op het niveau van 2021. Het vertrouwen in de landelijke overheid neemt daarentegen sterk af.

De afname van vertrouwen in de landelijke overheid zien we overigens in heel Nederland.

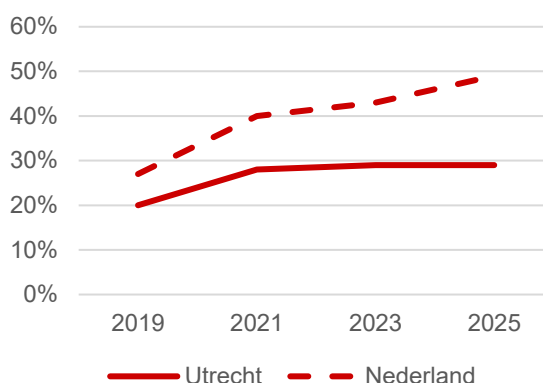
Urechters zijn het meest hoopvol over hun eigen buurt, redelijk hoopvol over Utrecht en weinig hoopvol over Nederland. Zo'n 78% van de Utrechters is trots op de stad Utrecht.

- Vertrouwen in de lokale overheid is een samengesteld cijfer van vertrouwen in college (59%), gemeenteraad (55%) en ambtenaren (58%).
- Vertrouwen in het Utrechtse college is hoger onder Utrechters met een hbo- of wo-opleiding, inwoners die goed kunnen rondkomen en inwoners van 18 t/m 54 jaar. Dit vertaalt zich naar verschillen per wijk: Inwoners uit Vleuten-De Meern (42%) en Overvecht (50%) hebben het minste vertrouwen.
- 29% vindt het moeilijk om hoopvol te zijn over de toekomst van Utrecht. Steeds meer Utrechters vinden het moeilijk om hoopvol te zijn over de toekomst van Nederland (2025: 49%; 2019: 27%).

Figuur 6 | Vertrouwen van Utrechters in de overheid, 2025

Figuur 7 | % inwoners dat het moeilijk vindt om hoopvol te zijn over de toekomst van Utrecht en Nederland

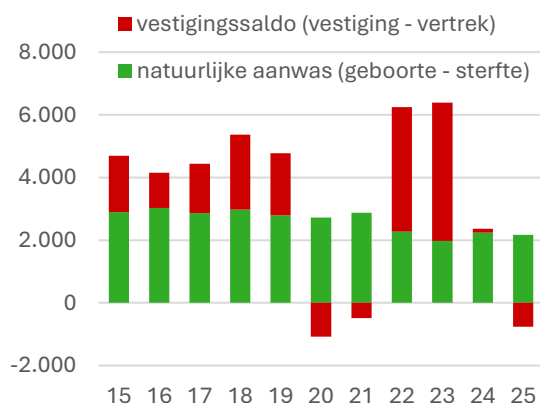

1.4 Bevolkingsontwikkelingen

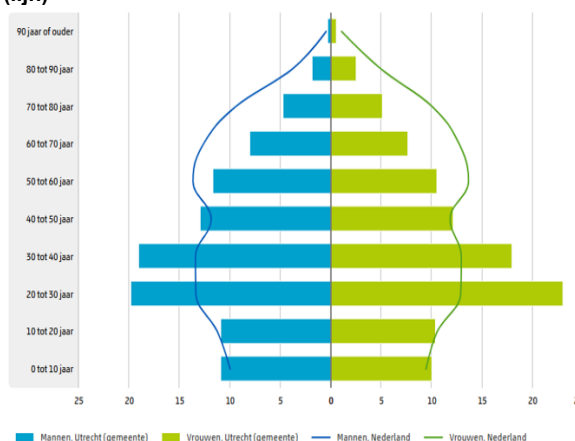
De groei van de stad is de afgelopen twee jaar lager dan verwacht, deels door een groter vertrek van inwoners naar andere gemeenten. Buitenlandse migratie is vanaf 2022 een van de grote drijfveren achter de groei in Utrecht. Het gaat vooral om kennismigranten, arbeidsmigranten en studenten. Utrecht kent daarnaast een aanzienlijke natuurlijke groei (meer geboorten dan sterftes). De verwachting is dat de huidige lagere bevolkingsgroei zich herstelt en weer naar het oude niveau gaat (tussen 4.000 en 6.000 inwoners per jaar). Dit hangt onder meer af van netcongestie en beschikbaarheid van personeel. Utrecht blijft een jonge stad (veel kinderen, studenten); in absolute zin neemt het aantal 65-plussers toe.

- Utrecht is de afgelopen 25 jaar de snelst groeiende stad in Nederland in inwoneraantal.
- In 2025 kwamen er 1.405 inwoners bij, in 2024 2.361. De tien jaren daarvoor gemiddeld 4.600.
- De groei van 2025 bestaat uit: natuurlijke groei +2.200, buitenlandse migratie: +2.700, binnenlandse migratie: -3.400.
- Begin 2026 wonen er 3.137 statushouders in Utrecht. Daarnaast staan er 1.500 Oekraïense ontheemden ingeschreven in Utrecht.
- Het aantal jonge kinderen is de afgelopen tien jaar gedaald. Vanaf 2027 gaat dit aantal naar verwachting weer groeien.
- Het aandeel 65-plussers is met 11% relatief laag (NL 21%). In 2045 neemt dit toe naar 13% (van 41.000 naar 68.000 inwoners).

Figuur 8 | Groei inwonertal Utrecht 2015-2025

Figuur 9 | Leeftijdsopbouw Utrecht (balk) en Nederland (lijn)

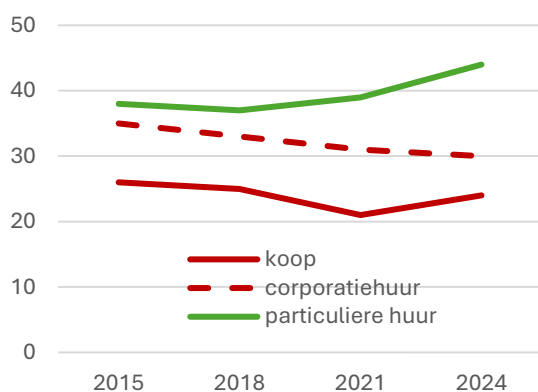

1.5 Woningmarkt

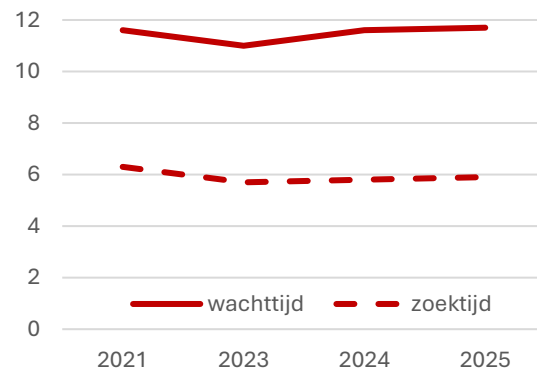
De druk op de Utrechtse woningmarkt blijft onverminderd hoog: er is nog steeds veel meer vraag naar dan aanbod van woningen. Koopprijzen in Utrecht stijgen de laatste jaren harder dan in andere grote steden. Huurprijzen stijgen ook hard, vrijwel gelijk aan het landelijk gemiddelde. In de afgelopen tien jaar groeide de Utrechtse woningvoorraad met 16%. Het aandeel particuliere huur is na enkele jaren groei nu stabiel. Gemiddeld besteden Utrechters bijna een derde van hun inkomen aan woonlasten (netto woonquote). De woonquote is voor particuliere huurders en jongeren het hoogst en stijgt de laatste tien jaar.

- Prijzen van koopwoningen stijgen in Utrecht net zo hard als landelijk (+9%). In Utrecht is de grootste stijging van de G4: Den Haag (+8%), Rotterdam (+7%) en Amsterdam (+4%).
- Huurprijzen stijgen met 4,8% in 2025 en met 5,8% in 2024. Landelijk gaat het om 4,9% (2025) en 5,4% (2024).
- De netto woonquote is het sterkst gestegen voor mensen onder de 35 jaar, particuliere huurders en inwoners in de laagste inkomensgroep.
- De gemiddelde wachttijd en zoektijd voor een sociale huurwoning blijft hoog.

Figuur 10 | Woonquote naar eigendomsvorm (%)

Figuur 11 | Inschrijfduur (wachttijd) en zoektijd sociale huurwoning in jaren

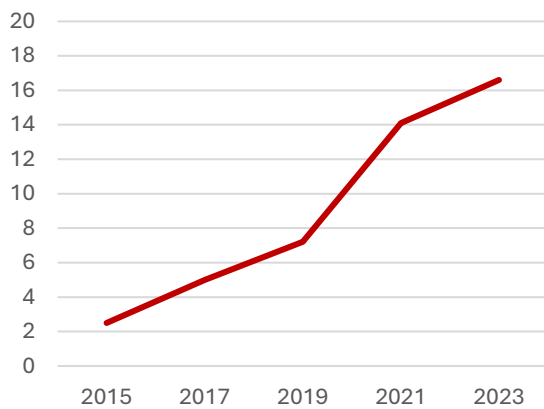
1.6 Duurzaamheid en groen

De lucht in Utrecht wordt steeds schoner, maar de luchtkwaliteit voldoet nog niet aan de WHO-advieswaarden. Het aandeel hernieuwbare energie is verder gestegen naar 16,6% (in 2015 was dit nog 2,5%). Utrecht is druk met de voorbereidingsfase van de energietransitie, het tempo van gasafsluitingen is op dit moment nog laag. Het aantal huishoudens dat milieumaatregelen treft in huis (isolatie, warmtepomp) neemt toe. De afvalproductie en het scheidingspercentage (inclusief nascheiding) zijn al een aantal jaren gelijk. De waardering voor de inzameling blijft met 6,3 relatief laag (vóór 2021 lag dit iets hoger: (6,5 tot 6,7)).

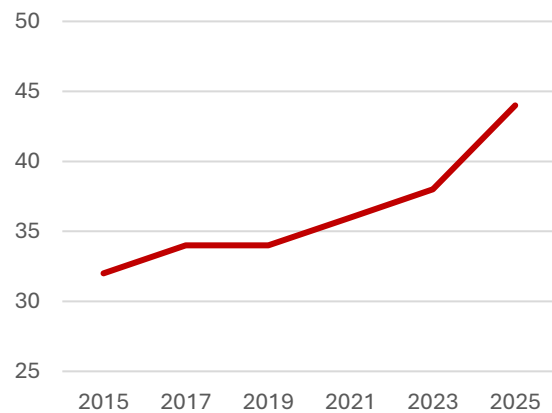
- Het aandeel Utrechtse daken met zonnepanelen groeit door van 38% naar 40%.
- In 2024 is de jarenlange daling van NO₂ en fijnstof tot stilstand gekomen. 2023 was een gunstig jaar voor luchtkwaliteit (als gevolg van wind en regen).
- CO₂ is verder gedaald (per inwoner en totaal).
- Het totale energieverbruik in de stad (woningen en bedrijven) is in 2023 met 1,7% gestegen naar 12.515 TeraJoule. Overigens tot 2021 lag dit aanmerkelijk hoger (14.320 TJ).
- Van de openbare ruimte is 36% groen en 21% water. De tevredenheid over buurtgroen en buurtpark is beide 69%. Tevredenheid buurtpark is sinds corona (75%) gedaald.
- Aandeel inwoners dat vaak overlast ervaart van afval of rommel op straat is verder gestegen van 38% naar 44% (in 2010 was dit 26%). In Overvecht (71%), Binnenstad (61%), Noordwest en Zuidwest (beide 58%) ligt dit boven het stadsgemiddelde.

- 39% geeft aan vaak lawaaioverlast te ervaren van verkeer en bedrijven, net als in 2023.

Figuur 12 | Aandeel hernieuwbare energie in totaal verbruik

Figuur 13 | % inwoners vaak last van rommel op straat

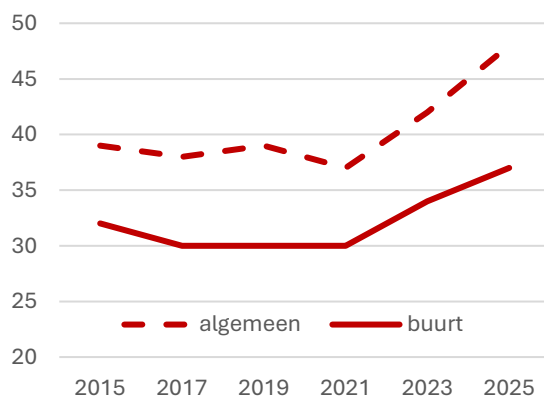

1.7 Veiligheid

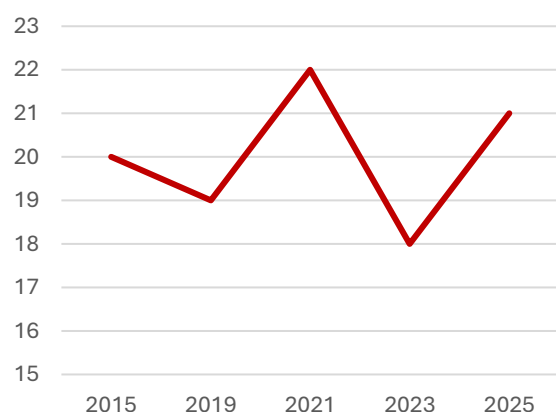
De totaal geregistreerde criminaliteit daalde tot 2021, maar neemt sinds dat jaar weer toe, vooral in 2025. In het afgelopen jaar neemt het aantal woninginbraken met +58% toe, na een jarenlange daling. Verder nemen autokraken (+19%) en fietsendiefstallen (+10%) in 2025 toe. Ook bijna alle vormen van geweld stijgen. Zakkenrollen en winkeldiefstal dalen. Het aantal politiemeldingen over handel in harddrugs neemt al drie jaar op rij toe. De afgelopen tien jaar is de overlast van personen met onbegrepen gedrag, daklozen en alcohol/drugsoverlast gestaag toegenomen. De door inwoners ervaren jongerenoverlast fluctueert al jaren en stijgt tussen 2023 en 2025 naar 21%. De veiligheidsbeleving verslechtert sinds 2021 en 2025, zowel algemeen als in de eigen buurt.

- In 2025 neemt geregistreerde criminaliteit in Utrecht toe met 10%, waar de criminaliteit in Rotterdam en Amsterdam afvlakt en in 2025 zelfs daalt.
- Diverse vormen van ondermijnende criminaliteit kunnen worden gekoppeld aan drugscriminaliteit, al blijft veel buiten beeld van de politie. Het aantal misdrijven met handel in harddrugs stijgt van 72 naar 86.
- Het aantal explosies daalt van 39 naar 34 in 2025. In 2023 waren dit er 21.
- Totale overlast stijgt in 2025 met 20%. Met name door toename van overlast van personen met onbegrepen gedrag.
- 38% van de inwoners is de afgelopen 12 maanden geïntimideerd op straat. Dit betreft vooral vrouwen en jongeren. Het aandeel is hoger dan in 2023 (34%) en 2021 (31%).

Figuur 14 | % inwoners dat zich wel eens onveilig voelt

Figuur 15 | % inwoners dat vaak jongerenoverlast in buurt ervaart

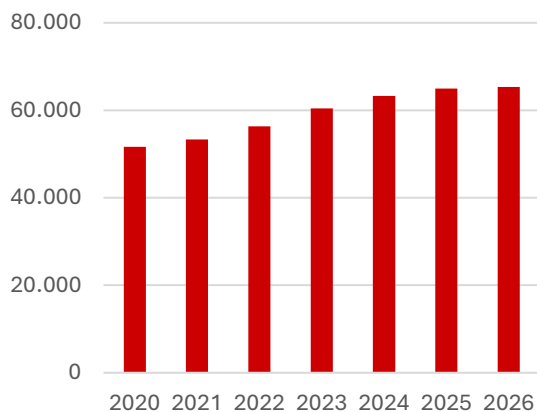

1.8 Economie en arbeidsmarkt

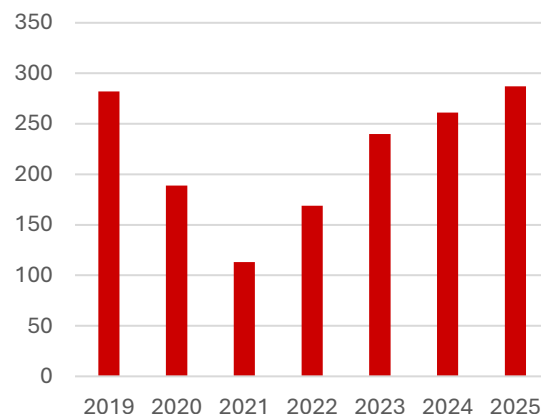
De economie in stadsgewest Utrecht groeit al jaren harder dan in provincie en Nederland. Zowel het aantal bedrijven als het aantal banen groeien sterk. Het investeringsklimaat staat echter onder druk door krapte op de arbeidsmarkt, netcongestie en een tekort aan passende huisvesting. Toch is het ondernemersvertrouwen in de provincie Utrecht voor het eerst sinds 2020 weer licht positief. Het aantal faillissementen in Nederland en provincie Utrecht ligt weer terug op het niveau van voor corona, door het wegvallen van de overheidssteun aan bedrijven. De werkloosheid ligt een fractie boven het landelijk gemiddelde, maar wel lager dan in andere grote steden.

- Aantal scale-ups daalt van 13 in 2024 naar 9 in 2025. Utrecht staat hiermee op een derde plek van snelle groeiers na Amsterdam (61) en Rotterdam (14).
- In 2024 staat Utrecht derde met 160 startups per 100.000 inwoners, na Amsterdam en Eindhoven.
- Werkloosheid is relatief laag (4,4% in Utrecht, landelijk 3,9%). Onder jongeren (t/m 24) is deze het hoogst (10,5%). Arbeidsparticipatie is hoog (78%).
- Arbeidsmarkt in Midden-Utrecht is zeer krap (tekort aan personeel).
- Aantal faillissementen provincie Utrecht groeit van 261 (2024) naar 287 (2025), maar minder dan landelijk en een jaar geleden.
- Er is een afname van het aantal hotelgasten (-6%) en aantal overnachtingen (-1%) vergeleken met 2024.
- Het aantal voorstellingen van podiumkunsten is in 2024 12% hoger dan het jaar ervoor. Het stedelijke cultuuraanbod in Utrecht wordt door 83% van de Utrechters gewaardeerd.

Figuur 16 | Aantal vestigingen (hoofd en neven) in Utrecht

Figuur 17 | Aantal faillissementen provincie Utrecht

1.9 Financiële bestaanszekerheid

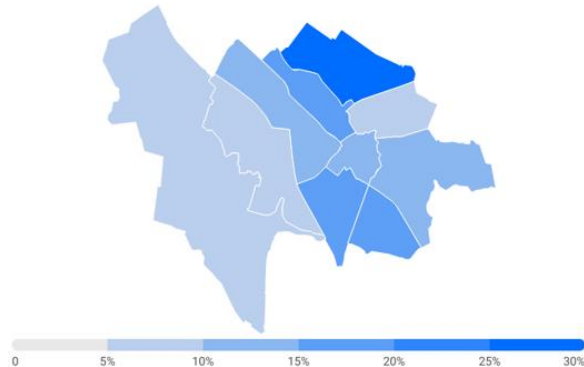
Het aantal huishoudens met een inkomen tot 125% van het wettelijk sociaal minimum (doelgroep Utrechtse armoederegelingen) laat de afgelopen tien jaar een licht dalende trend zien. Het afgelopen jaar blijft dit aantal gelijk. Dit betekent dat zo'n 7.300 Utrechtse kinderen opgroeien in armoede (tot 125% WSM).

De omvang van de armste groep (101% WSM, langer dan 4 jaar) is sinds 2021 licht gestegen en daalt dus niet mee met armoede in het algemeen. Het aandeel huishoudens met problematische schulden daalde tussen 2015 en 2021 en steeg daarna. Recent is dit aandeel gedaald tot het niveau van tien jaar geleden.

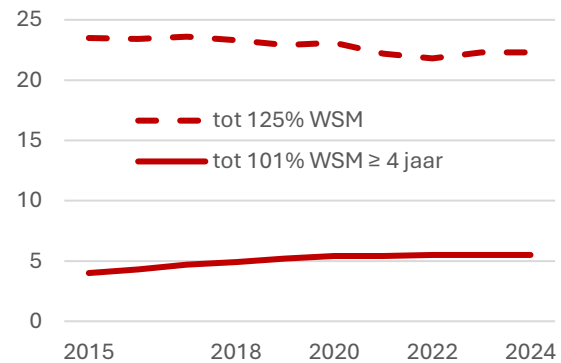
- 30% van de huishoudens met een inkomen tot 125% WSM is gepensioneerd; 25% van de huishoudens heeft betaald werk.
- In de nieuwe armoedefinitie stijgt het aandeel arme huishoudens in 2025 van 3,6% naar 4,0%, vooral door stijging van uitgaven.
- Het aandeel huishoudens met problematische schulden daalt van 7,6% naar 7,3% (14.210).

- Mensen die aangeven slecht te kunnen leven van hun inkomen doen gemiddeld minder vaak mee in de samenleving (62%) (Utrecht: 84%).
- Aantal bijstandsuitkeringen stijgt met 3,6% naar 10.046 (landelijk +0,5%). In 2025 is er een hoge uitstroom (17%) en een hoge instroom (15%), die vooral conjunctureel is.

Figuur 18 | Aandeel huishoudens inkomen tot 125% WSM

Figuur 19 | Huishoudens naar inkomensniveau (x 1.000)

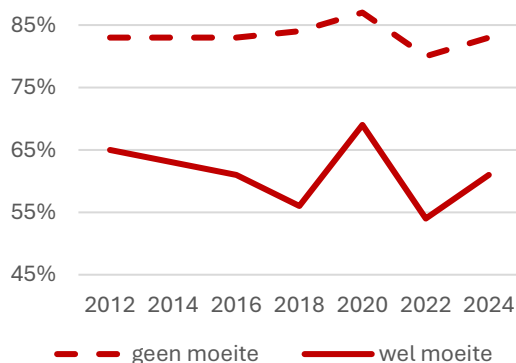

1.10 Gezondheid

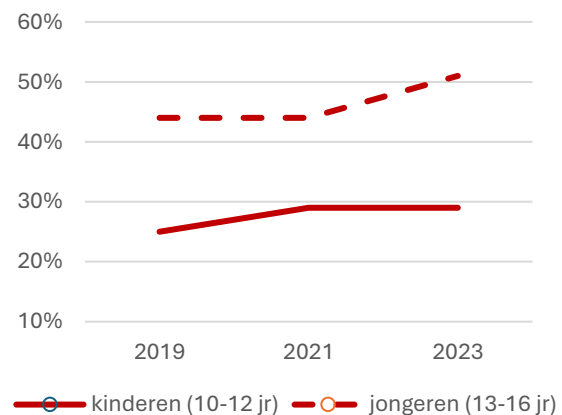
Hoewel de meeste Utrechtse zich gezond voelen, zijn er negatieve ontwikkelingen en grote verschillen in gezondheid. Over de jaren nemen gezondheidsverschillen naar rondkomen en opleiding toe. Verschillen zijn al voor de geboorte aanwezig en werken een leven lang door. De mentale gezondheid van Utrechtse blijft zorgelijk. Leefgewoonten laten verschillende ongunstige ontwikkelingen zien. Verschillen in bestaanszekerheid en druk op inclusie en sociale veiligheid vormen een risico voor welzijn en gezondheid.

- In Utrecht voelt 90% van de kinderen (10-12 jaar) en 79% van de 18-plussers zich gezond.
- De vaccinatiegraad daalt en verschillen naar herkomst en wijk worden groter. In Overvecht en Kanaleneiland heeft slechts 66% van de 2-jarigen alle RVP-vaccinaties.
- In 2016 sportte 61% van de 18-plussers, in 2024 71%. Andere leefgewoonten ontwikkelen ongunstig: afname dagelijkse beweging volwassenen, toename vaper onder jongeren en jongvolwassenen.
- 18-plussers hebben vaker slaapproblemen en kinderen slapen minder vaak voldoende.
- Mantelzorgers voelen zich vaker zwaar belast: in 2024 is dat 26% van de mantelzorgers (2020:13%).

Figuur 20 | Goed ervaren gezondheid naar rondkomen 18+

Figuur 21 | % jeugd dat zich (heel) vaak gestrest voelt

Bronnen en meer informatie

- Algemeen: [Utrecht Monitor Utrecht in Cijfers](#) [Gezondheid van Utrechters | Volksgezondheidsmonitor](#) [Scheidslijnen in Utrecht](#) [Gezondheid van Utrechters | Volksgezondheidsmonitor](#)
- 1. [Atlas voor gemeenten, CBS Brede welvaart, Scheidslijnen in Utrecht](#)
- 2. [Rapportage Inburgering 2025](#)
- 3. [Utrecht Monitor Utrecht in Cijfers](#)
- 4. [Bevolkingsprognose](#) en AEF (Stad en bevolking)
- 5. [Rapportage Wonen in Utrecht Huren stijgen met 4,9 procent | CBS](#)
- 6. [Duurzaamheidsverslag](#)
- 7. [Utrecht Monitor Utrecht in Cijfers](#)
- 8. [ROM Utrecht region](#) Landelijke top 250 scale-ups Easmus Centre for Entrepreneurship, Kamer van Koophandel, UWV, CBS
- 9. [Utrecht Monitor Utrecht in Cijfers](#)
- 10. Gezondheid Bronnen en meer informatie:
[Gezondheid van Utrechters | Volksgezondheidsmonitor](#) met daarop bijvoorbeeld de subpagina's [Eerste 1000 dagen van kinderen](#); [Gezondheidsverschillen bij tieners](#); [Gezondheidsverschillen bij volwassenen](#); [Mentale gezondheid](#); [Vaccinaties](#); [Welzijn van Utrechters met een LVB](#); [Gezondheid en leefgewoonten](#); [Lichamelijke gezondheid en functioneren](#); [Mantelzorg](#). [Sociale contacten en eenzaamheid | Volksgezondheidsmonitor](#)

2. Financieel beeld

In dit hoofdstuk schetsen we kort de financiële ruimte die we de komende jaren in beeld hebben alsmede de knelpunten zoals die in de beleidsarme Voorjaarsnota 2026 staan.

De financiële ruimte is beperkt, omdat het gemeentefonds tegenwoordig nog maar beperkt groeit. Dit in tegenstelling tot de tijd dat de 'trap op trap af' systematiek nog bestond. Nu groeit het gemeentefonds mee met de gemiddelde economische groei over acht jaar. Dit is beter te voorspellen en kent minder risico. Dit hoofdstuk bevat ook knelpunten die allemaal onontkoombaar zijn en niet binnen bestaande budgetten op zijn te lossen. Voor een uitgebreide toelichting bij de financiële ruimte en de knelpunten, verwijzen we u naar de Voorjaarsnota die u separaat ontvangen heeft.

Tabel 1 | Financieel beeld

Bedragen x € 1.000

	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Later
1. Voorlopig indicatief jaarrekeningresultaat 2025	21.100	0	0	0	0	0	0
2. Programmabegroting 2026 - Eindsaldo		0	0	0	0	0	0
3. Autonome ontwikkelingen							
<i>Actualiseren inkomsten</i>							
3a Gemeentefonds doorwerking financiële ruimte september circulaire		2.080	2.062	-265	-737	-1.406	-1.406
3b Gemeentefonds actualiseren maatstaven		-7.687	726	2.071	6.032	7.183	7.183
3c Gemeentefonds herijking		PM	PM	PM	PM	PM	PM
3d OZB woningen		-902	972	972	972	972	972
3e OZB niet-woningen		975	3.133	3.133	3.133	3.133	3.133
3f Toeristenbelasting		0	0	0	0	0	0
<i>Overige autonome ontwikkelingen</i>							
3g Referentiekader (areaalsystematiek)		2.016	-4.011	-4.011	-4.011	-4.011	-4.011
3h Technische correcties			4.500	4.500	1.511	1.511	1.511
3i Nota beheer openbare ruimte							-950
3j Uitvoeringsprogramma werken aan de werf							-460
3k Indexatie begroting 2027		0	0	0	0	0	0
Subtotaal autonome ontwikkelingen	21.100	-3.518	7.382	6.400	6.900	7.382	5.972
4. Knelpunten		-16.193	-16.634	-10.267	-10.631	-15.136	-15.272
5. Startsaldo Voorjaarsnota 2026	21.100	-19.711	-9.252	-3.867	-3.731	-7.754	-9.300

De conclusie is dat met de inzet van het voorlopige, indicatieve netto jaarrekeningresultaat 2025 (de accountantscontrole loopt nog, dus het saldo is nog niet definitief) de knelpunten van 2026 opgelost kunnen worden. Voor de jaren vanaf 2027 is er per saldo geen sprake van een sluitende Voorjaarsnota: in alle jaren vanaf 2027 is er sprake van een tekort. Voor het oplossen van dat tekort kunt u gebruik maken van de 'Heroverwegingen' die in het volgende hoofdstuk van dit overdrachtsdossier zijn opgenomen (en een uitgebreide versie in bijlage F) en optellen tot ongeveer € 300 miljoen aan keuzemogelijkheden om met beleid te stoppen om op die manier geld vrij te spelen voor nieuw beleid of voor het oplossen van de noodzakelijke knelpunten.

Tabel 2 | Overzicht programma's en knelpunten

Bedragen x € 1.000

Programma	Knelpunten	2026	2027	2028	2029	2030	Later
02. Ontwikkelen en wonen voor iedereen							
1	Afdracht gemeentelijke grondexploitatie	0	0	0	0	2.367	2.367
2	Het tijdelijk omgevingsplan omzetten naar een definitief omgevingsplan	0	620	620	620	620	0
3	Operationele keten Omgevingswet	1.057	1.057	1.057	1.057	1.057	1.057
04. Duurzame bereikbaarheid							
4	Kort parkeren en naheffingen	0	0	0	0	621	0
5	Aflop pad ingroeipad garage Croeselaan (B)	0	0	800	800	800	800
05. Aantrekkelijke, groene leefomgeving en erfgoed							
6	Groot onderhoud Civiele Techniek	7.056	5.529	0	0	0	0
7	Depotbeheer	143	143	143	143	143	143
8	Uitvoering taken door Omgevingsdienst Utrecht	0	310	0	0	0	0
06. Veilige stad							
9	Gemeentelijke bijdrage aan gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Utrecht	552	1.434	1.684	1.684	1.891	3.268
09. Kansrijk opgroeien							
10	Toenemende tekorten op het jeugdbudget aanvullende zorg door volumegroei	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000
10. Levendige en gezonde stad							
11	Een tekort in financiële middelen voor de exploitatie van welzijnsaccommodaties en speeltuinen	0	727	0	0	0	0
12	Sport, zorg en welzijnsvoorzieningen MPR-groei kader (exploitatie)	0	0	0	0	485	485
	Sport, zorg en welzijnsvoorzieningen MPR-groei kader (kapitaallasten van investering)	0	-1.693	-1.187	152	292	292
13	Lagere productiviteitsnorm PBZ/VG vanwege aanpassing CAO	1.083	0	0	0	0	0
14	JGZ zorg aan Nieuwkomers, niet zijnde Oekraïners of COA kinderen	954	0	0	0	0	0
15	Uitvoering Volksgezondheid	505	505	0	0	0	0
16	Depot collecties Utrecht	0	0	0	0	750	750
17	Koningsnacht en Koningsdag, binnenstad	0	690	0	0	0	0
11. Algemene middelen en overhead							
18	Algoritmen en AI	63	250	250	250	250	250
19	Effecten invoering NIS2-Cybersecuritywet (Cbw) 2026 - Compliance	780	3.063	2.900	1.925	1.860	1.860
Eindtotaal		16.193	16.634	10.267	10.631	15.136	15.272

Voor meer toelichting over deze knelpunten kunt u de voorjaarsnota raadplegen. Deze wordt op dezelfde dag als dit dossier openbaar gemaakt.

3. Incidentele middelen, bijsturingen en heroverwegingen

Leeswijzer

De paragrafen in dit hoofdstuk volgen dezelfde structuur en zetten per begrotingsprogramma het volgende uiteen:

- Begroting: de omvang en de ruimte die er nu in de begroting zit.
- Een overzicht van de incidentele middelen: uitgesplitst tussen SPUKs (gelabeld geld vanuit het Rijk waarover geen keuze te maken is), gemeentefonds en anders (beide vrij besteedbaar geld).
- Vastgesteld beleid zonder dekking: opsomming van eerder door de raad vastgesteld beleid of aangenomen moties, maar waarbij destijds al is aangegeven dat een deel van doelstellingen niet kan worden uitgevoerd wegens onzekerheid over dekking. Als er sprake is van overlap met incidentele middelen, dan is een ambitie wel tijdelijk, maar niet structureel gedekt. Hiervoor geldt: als er geen middelen worden vrijgemaakt of als er niet binnen de beschikbare middelen opnieuw wordt geprioriteerd, dan wordt het niet gedekte deel van het beleid niet uitgevoerd. Het gaat om beleid dat na 1 januari 2025 is vastgesteld of expliciet is benoemd in de Voorjaarsnota 2025.
- Bijsturingen: dit is een niet-uitputtend overzicht van bijsturingen die de ambtelijke organisatie adviseert om mee te nemen in de integrale afweging in de raad. Hiervoor zijn 3 opties geschetst:
 1. Wat gebeurt er als er geen middelen voor worden vrijgemaakt?
 2. Wat is er nodig als de huidige ambities overeind blijven?
 3. Wat is er nodig als we meer ambitie of een andere invalshoek gaan?

Deze zijn zo integraal mogelijk geformuleerd. Dat betekent voor diverse bijsturingen dat deze meer begrotingsprogramma's raken dan waar het nu staat. Mochten er middelen worden vrijgemaakt, dan wordt dit wel onder de gebruikelijke programma's verdeeld.

De geadviseerde bijsturingen komen deels voort uit incidenteel gedekte activiteiten. Dus wordt er dan bij optie 2 geschetst welke middelen gecontinueerd moeten worden om de ambities te kunnen blijven halen. De meest recent bekende cijfermatige inzichten zijn verwerkt. Het is echter mogelijk dat op detailniveau nog wijzigingen optreden, bijvoorbeeld in de verdeling van de jaarschijven. Dit zal worden meegegeven aan de onderhandelaars als dit leidt tot wijzigingen.

- Mogelijke heroverwegingen: hier staan alle mogelijke heroverwegingen met de ingeschatte consequenties. Dit zijn opties om ergens mee te stoppen of om iets te minderen, waardoor geld wordt bespaard. Deze opties staan in een aparte bijlage uitgebreider toegelicht met de bandbreedte van middelen die heroverwogen kunnen worden. Aan het begin van de bijlage staan de uitgangspunten en een disclaimer. De belangrijkste zijn:
 - Als er daadwerkelijk wordt overwogen om op één van de opties te besparen, adviseren wij u dringend om u hierover grondig te laten informeren. Veelal staan de opties namelijk nu geformuleerd als keuzes om alles te stoppen, terwijl het veelal logischer is om een deel van de middelen te heralloceren en daarmee een deel van de ambities overeind te houden. Door gericht advies te vragen, kan precies in beeld worden gebracht wat daarvan de consequenties zijn.
 - Bijna alle opties kennen een waterbedeffect. Dit betekent dat er direct, indirect of op de langere termijn andere of extra kosten te verwachten zijn als gevolg van de besparing. Dit wordt bij de daadwerkelijke uitvraag voor advies beter in beeld gebracht. Dit is nu alleen op grote hoofdlijn uitgewerkt.

- Er wordt in dit document aangegeven wanneer een bijsturing en een heroverweging in strijd met elkaar zijn. Hierbij ligt de focus op de directe verbanden tussen de bijsturingen en de heroverwegingen. De verbanden met de rest van het beleid wordt toegelicht in de uitgewerkte heroverwegingen waar bij elke heroverweging het kopje "maatschappelijke effect" is opgenomen.

Hoewel alles per begrotingsprogramma staat opgesomd, adviseren we niet om afwegingen alleen binnen een programma te doen. Uiteraard kan een bijsturing uit het ene programma financieel worden gedekt uit een ander programma of vice versa.

Tot slot nogmaals de notie dat we geen complete stand van zaken per programma geven. Ook op andere onderwerpen binnen een programma kan worden bijgestuurd. We hebben in dit hoofdstuk die zaken opgenomen die vragen om substantiële middelen, om extra personele inzet of vanwege het politieke debat of ontwikkelingen in de stad, om een koerswijziging of expliciete besluitvorming.

3.1. Betrouwbare overheid

“De warme sfeer - Utrecht is van en voor iedereen”

Bron: Inwonersenquête Gemeente Utrecht 2025

Utrechters hebben meer vertrouwen in de lokale dan in de landelijke overheid², maar dit blijft een aandachtspunt. Ook nemen individualisering, grote verschillen in de samenleving en polarisatie toe. De afname van het vertrouwen, zichtbaar in bijvoorbeeld de dalende vaccinatiegraad, vraagt om actie en daarom moet Utrecht blijven werken aan vertrouwen tussen inwoners, partners en de overheid. Utrecht werkt al aan het vertrouwen en haar betrouwbaarheid onder meer door aanwezig en zichtbaar te zijn in de buurt, het bieden van betrouwbare en menselijke dienstverlening en het versterken van meer eigenaarschap en zeggenschap van Utrechters.

Mogelijke bijstellingen in deze paragraaf zijn gericht op dienstverlening en informatievoorziening, buurtgericht werken, zeggenschap van Utrechters en regie van inwoners op hun eigen gegevens. Dit is zoals gesteld geen complete lijst aan mogelijke bijstellingen; binnen dit programma vallen ook de doelstellingen Raad en college en Bovengemeentelijke belangen (zie ook 3.8).

Actueel beleid binnen dit programma: [Visie en meerjarenperspectief op dienstverlening – een betrouwbare overheid met de menselijke maat 2023-2032](#), [Uitvoeringsprogramma Buurt- en wijkgericht werken 2024-2028](#), [Beleidsnota Samen stad maken – Geen Utrecht zonder U](#), [Uitvoeringsprogramma De stem van jonge Utrechters](#), [Programma Samen voor Overvecht](#)

3.1.1 Vastgestelde begroting

Tabel 3 | Vastgestelde begroting Betrouwbare overheid

Bedragen x € 1.000

Begroting	2026	2027	2028	2029
Baten	9.185	9.235	9.235	9.235
Lasten	63.110	60.239	60.140	60.140
Saldo baten en lasten	-53.925	-51.004	-50.905	-50.905
Totaal heroverweegbare opties	0	4.596	11.469	12.706

Voor een volledig overzicht verwijzen wij naar de [Begroting 2026](#).

3.1.2 Knelpunten

In de Voorjaarsnota is opgenomen welke knelpunten zijn afgevallen, daaronder valt ook het Ombudskloket. Het incidentele budget van het Rijk loopt af. Daarbovenop zijn extra middelen gevraagd omdat de opgave van het loket groeit. In totaal is er een tekort van € 600.000 voor het Ombudskloket. Dit is nu niet opgenomen in het financieel beeld. Het is aan de nieuwe raad hierover een besluit te nemen.

3.1.3 Incidentele middelen (lasten)

Onderstaand is toegelicht voor welke onderwerpen incidenteel middelen beschikbaar zijn, bijvoorbeeld voor projectmatig werk of een tijdelijke impuls.

² Vertrouwen in lokale overheid- 2021: 57%, 2023: 53%, 2025: 57%. In landelijke overheid- 2021: 43%, 2023: 38%, 2025: 31%

Tabel 4 | Incidentele middelen dekking gemeentefonds

Bedragen x € 1.000

Bron	Omschrijving	2026	2027	2028	2029	Toekenning
December circulaire 2021 & Coalitie-akkoord 2022	POK middelen (rechtsbescherming)	300	300	0	0	Het Rijk heeft van 2022 tot 2027 middelen beschikbaar gesteld voor de verbetering van de dienstverlening in het kader van de lessen uit de toeslagenaffaire kinderopvang. Dit budget is beschikbaar voor de tweedelijns klachtbehandeling – het uitoefenen van de gemeentelijke ombudsfunctie. Zie ook het knelpunt hierboven.
PB 2024	POK-middelen systeemleren	115	115	0	0	Het Rijk heeft van 2022 tot 2027 middelen beschikbaar gesteld voor de verbetering van de dienstverlening in het kader van de lessen uit de toeslagenaffaire kinderopvang
PB 2024	Programma Samen Stad Maken	90	0	0	0	Vanuit Coalitieakkoord 2022-2026 budget toegekend: Met het programma 'Samen Stad Maken' is een fundament gelegd als het gaat om participatie en initiatief.*
PB 2024	Impuls Wijk- en buurtaanpak	1.300	0	0	0	Vanuit Coalitieakkoord 2022-2026 is budget toegekend voor de wijk en buurtaanpak.
VJN 2025	Jaarwisseling	500	0	0	0	Om recht te doen aan de uitkomst van het burgerberaad en in relatie tot het verwachte landelijke vuurwerkverbod, is een vervolg gegeven aan de nieuwe invulling van de jaarwisseling. De nieuwe coalitie kan daarna opnieuw een keuze maken. Let op: hiervoor is in de VJN 2025 nadrukkelijk dus de keuze aan een nieuwe coalitie gelaten. Er zijn geen andere middelen beschikbaar.**

* Als in de bijsturingen voor wordt gekozen, kan deze inzet worden gecontinueerd.

** Als er geen nieuwe middelen beschikbaar komen, moeten we stoppen met het opvolgen van de adviezen van het burgerberaad. Concreet gaat het om het subsidiëren van buurtinitiatieven en het centrale aftelmoment op het Jaarbeursplein.

3.1.4 Beleid zonder dekking

Voor dit programma zijn geen moties, toezeggingen of beleidsnota's bekend die zijn vastgesteld zonder dekking.

3.1.5 Mogelijke bijsturingen

De komende jaren zetten we in op een meer integrale benadering van dienstverlening, wijkgericht werken, samenwerken met de stad, versterken van de lokale democratie en digitale innovatie van het bijbehorende generieke dienstverleningsplatform. Zo kan de gemeente Utrecht de betrouwbare, nabije en lerende overheid zijn die we willen zijn. Echter, veel activiteiten binnen dit programma worden momenteel incidenteel gefinancierd, waardoor er een urgente noodzaak tot bijsturing ontstaat. Betrouwbaarheid is een randvoorwaarde voor alle opgaven binnen dit overdrachtsdossier. De noodzakelijke en urgente bijsturingen die wij voorzien, zijn uitgewerkt in drie optie gebaseerd op 4 ambities.

1. Dienstverlening en informatievoorziening is betrouwbaar en toegankelijk;
2. Aansluiten bij de kracht van de buurt;
3. Utrechters hebben meer eigenaarschap en zeggenschap over beleid, plannen en uitvoering;
4. Utrechters hebben zelf de regie over hun gegevens, processen en contact met de stad (digitaal dienstverleningsplatform).

Optie 1: Geen extra middelen

De kern van onze visie - een betrouwbare overheid die luistert, leert, dichtbij inwoners staat en met hen samenwerkt - komt onder druk, omdat veel opgaven binnen deze mogelijke bijsturing incidenteel gedekt zijn. Zonder extra middelen, moeten we prioriteren, versoberen en stoppen met sommige zaken.

Ad 1. Dienstverlening blijft op basisniveau

De dienstverlening kan in deze situatie slechts op basisniveau worden bijgehouden. Vernieuwing van

onze dienstverleningskanalen blijft grotendeels uit, waardoor deze op termijn niet meer aansluiten bij de verwachtingen van inwoners. Ook de inzet om informatie toegankelijker en beter vindbaar te maken, bijvoorbeeld in wijken, komt vrijwel tot stilstand. Actief leren van inwonerssignalen raakt achterop.

Ad 2. Minder ruimte voor bewonersinitiatieven, eigenaarschap en lokale democratie

Door het vervallen van budgetten voor het uitvoeringsprogramma Buurt- en wijkgericht werken en de buurtagenda's worden bewonersinitiatieven in kwetsbare buurten geraakt en nieuwe ideeën via de buurtagenda's kunnen niet meer worden uitgevoerd. Ook het aanjagen van een andere manier van werken waarin de gemeente meer buurt- en wijkgericht werkt stagneert.

Ad 3. Minder ruimte voor eigenaarschap en lokale democratie

De ambitie om lokale democratie te versterken en inwoners meer eigenaarschap te geven, moet worden bijgesteld. Aanjagen van een andere manier van werken, waarin de gemeente meer buurt- en wijkgericht werkt en vaker optreedt als facilitator en inwoners als gelijkwaardige partners ziet, stopt. Ook democratische initiatieven zoals burgerberaden kunnen niet opnieuw worden opgezet.

Ad 4. Ambitie collectivisering digitaal dienstverleningsplatform common ground stagneert

Tot slot vertraagt het gebrek aan middelen de landelijke en daarmee lokale vernieuwing van de gemeentelijke informatievoorziening, met de nodige waterbedeften van dien. In plaats van richting te geven, kan Utrecht dan slechts aansluiten bij wat landelijk beschikbaar komt. Dit vertraagt noodzakelijke modernisering van onze eigen dienstverlening en maakt het onzeker of de beoogde doelen-een robuust dienstverleningsplatform waarbij de inwoner de regie heeft, en dat de mogelijkheid biedt om beter met de stad samen te werken, dit alles tegen lagere beheerkosten- tijdig worden gerealiseerd.

Kortom: zonder extra middelen komt onze ambitie om een meer betrouwbare en nabije overheid te zijn onder druk. We blijven ons inzetten voor een betrouwbare overheid die de samenwerking opzoekt, maar binnen sterk beperkte kaders.

Optie 2: Benodigde middelen voor bestaande ambities

Ad 1. Dienstverlening en informatievoorziening is nabij en toegankelijk

Dit bedraagt 300.000 (2027-2029 impuls nabije toegankelijke informatievoorziening in wijken) en € 300.000 (2027-2029 impuls leren van inwonerssignalen). En terugdraaien eerdere bezuinigingen KCC € 250.000 (2026) - 600.000 (2027-structureel; gaat om sluiten KCC op woensdag- en vrijdagmiddag) en structureel terugdraaien inzet webcare (structureel € 154.000).³

Zorgen dat informatievoorziening nabij en toegankelijk is buurten en wijken en actief luisteren naar inwonerssignalen is een belangrijke randvoorwaarde om het vertrouwen en contact met de Utrechters te behouden. Hierin zijn nog de nodige verbeterlagen te maken en om die reden moeten we blijven investeren. Zo blijkt ook uit de recente voorbeelden rondom de parkeerapp en de kindertoeslagaffaire. Daarnaast willen we ook via onze centrale kanalen bereikbaar zijn. Eerdere keuzes om investeringsmiddelen terug te draaien en kanalen te sluiten hebben deze bereikbaarheid verkleind. Zo zijn we minder telefonisch bereikbaar en reageren we niet meer op inwonersvragen en reacties op social media. Extra middelen zijn nodig om toegankelijk contact met de stad, specifiek het KCC, te verbeteren

Ad 2. Aansluiten bij de kracht van de buurt

Dit bedraagt € 1,39 miljoen (2027-2029). Door actief in te spelen op lokale behoeften in buurten en wijken en door in dialoog te blijven met bewoners, versterken we de betrokkenheid en ook de

³ Bezuiniging KCC komt uit Voorjaarsnota 2025, bezuiniging Webcare uit Voorjaarsnota 2024. Beide bezuinigingen zijn geëffectueerd per 2026.

samenwerking met maatschappelijke partners. Extra middelen maken het mogelijk om het uitvoeringsprogramma 'Buurt- en wijkgericht werken' en de succesvolle buurtagenda's voort te zetten en uit te bouwen, zodat er meer mogelijk is in de buurten waar dit het hardst nodig is. Dit draagt bij aan het vertrouwen van inwoners in de lokale overheid.

Ad 3. De gemeente als betrouwbare samenwerkingspartner met meer zeggenschap voor Utrechters
Dit bedraagt € 300.000 (2027-2029; versterken cultuurverandering) en € 550.000 (2027 en 2029; doorgaan met instrumenten om de lokale democratie te versterken). De cultuurverandering die hier binnen de gemeente voor nodig is, wordt voortgezet. We investeren beperkt in instrumenten waarbij een diverse en inclusieve groep inwoners meer stem en zeggenschap heeft (zoals bij een burgerberaad). Deze hebben bewezen positieve impact op het vertrouwen tussen inwoners onderling en het vertrouwen tussen inwoners en de politiek.

Ad 4. Utrechters hebben zelf de regie over hun gegevens, processen en contact met de stad
Dit bedraagt € 1 miljoen (2027-2028). De digitale infrastructuur - Common ground - vormt een cruciale ruggengraat voor een betrouwbare overheid die nabij en toegankelijk is. Verdere ontwikkeling van het generieke dienstverleningsplatform vereist een impuls om inwoners regie te geven over hun eigen gegevens, beter in gesprek te zijn met de overheid en proactieve dienstverlening te realiseren. Investeren -als collectief van gemeenten- is een strategische keuze voor betrouwbare, begrijpelijke en toekomstbestendige dienstverlening. Het is een randvoorwaarde om onze publieke taak goed en betrouwbaar te blijven vervullen, nu en in de toekomst.

Optie 3: Meer ambitie of andere invalshoek

Bij deze optie gaat het, naast extra middelen van optie 2, om een extra fundamentele verandering in hoe de gemeente werkt.

Ad 2. Versterken kracht van de buurt

Dit bedraagt € 350.000 (2027-2029; aanvullende impuls buurtagenda's) en € 300.000 (actiegericht budget voor de hele stad). Naast het versterken van het buurt- en wijkgericht werken en de bestaande buurt- en wijkagenda's breiden we de werkwijze van de buurtagenda uit voor de buurten met de meeste ongunstige scores ten opzichte van het Utrechts gemiddelde op de indicatoren uit [Buurten in cijfers](#). Het overzicht met buurten met de meeste ongunstige scores staat in de rapportage [Scheidslijnen in Utrecht](#). Daarmee wordt de buurtagenda een belangrijk instrument om in kwetsbare buurten te ondersteunen en bewoners meer zeggenschap te geven over wat er in hun buurt nodig is. Daarnaast voegen we een stadsbreed budget toe om ook eenvoudig impulsen te kunnen geven als dat nodig is.

Ad 3. Versterking van de democratie vraagt om meer verbinding van de participatieve en representatieve democratie

Dit bedraagt € 200.000 (2027-2029; cultuurverandering) en € 550.000 (in 2028; doorgaan met instrumenten die de lokale democratie versterken). Om alle Utrechters meer zeggenschap te geven over beleid, plannen en uitvoering in de stad is het aanvullend nodig om de adviezen uit de evaluatie van het eerste Utrechtse burgerberaad (een voorbeeld van participatieve democratie) te kunnen opvolgen en dit beter te verbinden met de representatieve democratie (rol en ondersteuning van de raad).

Ad 3. Gelijkwaardige samenwerking met meer eigenaarschap voor Utrechters

Dit bedraagt € 300.000 (2027-2029). Om gelijkwaardiger met Utrechters samen te werken zijn globalere kaders, minder regels en intensievere samenwerking nodig. Extra middelen maken het mogelijk om Utrechters meer eigenaarschap te geven en beter samen te werken met maatschappelijke en commerciële partners en fondsen. Ook is er dan ruimte om in specifieke casussen te kunnen inspringen (o.a. door digitale samenwerking) om meer vanuit de stad en minder vanuit beleid te denken en te doen.

Ad4. Common ground als digitaal fundament voor een wendbare nabije en betrouwbare overheid

Dit bedraagt € 1 miljoen ten opzichte van optie 2, voor 2029. Het Common ground-dienstverleningsplatform zien we als het digitale fundament voor een wendbare en lerende overheid die dichtbij inwoners staat en voortdurend verbonden is met de stad. Met deze optie is er significant meer mandaat en slagkracht om overheidsbreed meer langdurige investeringen in digitale infrastructuur te maken. Hiermee maken we echt de grondige omslag naar de overheid die we willen zijn.

Als u kiest voor de bijstellingen zoals hierboven geschetst, dan worden heroverwegingen 1.03.02 (beide opties), 1.04.03 (alle opties), 04.02.01 (optie 1) 1.04.04 (beide opties), 06.02.02, 06.02.06, 09.03.07 en 10.02.03, 10.09.01 (opties 5, 8, 9, 10) niet geadviseerd omdat die hiermee in strijd zijn

Financiële gevolgen

De financiële gevolgen van de hierboven geschetste optie 2 en 3 treft u in onderstaande tabel.

Tabel 5 | Financiële gevolgen

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2026	2027	2028	2029	Structureel
Baten	0	0	0	0	0
Lasten: optie 2					
1. Personele kosten	214	778	778	778	488
2. Overhead*	113	426	426	426	266
3. Kapitaallasten**	0	0	0	0	0
4. Overige kosten***	0	3.390	2.840	2.390	0
Totaal lasten: optie 2	327	4.594	4.044	3.594	754
Lasten: optie 3					
1. Personele kosten	0	323	323	323	0
2. Overhead*	0	177	177	177	0
3. Kapitaallasten**	0	0	0	0	0
4. Overige kosten***	0	650	1.200	1.650	0
Totaal lasten: optie 3	0	1.150	1.700	2.150	0

*Rekening houden met 34,6% overhead
**Als een bedrag ook is aangeleverd voor het MPR of investeringsstrategie, graag aangeven. In het eindproduct zorgen we dan voor de juiste verwijzingen.
***Overige kosten zijn inclusief eventuele afdelingsspecifieke overheadkosten

3.1.6 Mogelijke heroverwegingen

In onderstaande tabel is een overzicht met de mogelijke heroverwegingen die het programma Betrouwbare overheid raken. Voor dit deel van de begroting is € 12,9 miljoen in beeld gebracht. Zie voor verdere toelichting de bijlage 'Heroverwegingen'.

Tabel 6 | Mogelijke heroverwegingen Betrouwbare overheid

Nr fiche	Beleidsproduct	Heroverweging
01.01.01	Volksfeesten	Bezuinigen subsidie organisatie stads- en volksfeesten.
01.01.02	Raadsorganen	Optie 1: Het effectueren van besparingen als gevolg van het werkdrukbesluit van de raad
01.01.02	Raadsorganen	Optie 2: Heroverwegen niet wettelijke taken die vanuit raadsorganen nu worden uitgevoerd
01.01.04	Bestuursorganen	Zie voorstel 11.02.02 Beleidsproduct: Centrale Overhead
01.02.01	Internationale samenwerking	Bezuinigen op budget voor internationale samenwerking.
01.02.02	Bovengemeentelijke samenwerking	Bezuinigen op het budget voor bovengemeentelijk samenwerking.
01.03.01	Initiatievenfonds	Versoberen of stoppen met het initiatievenfonds.
01.03.02	Wijkbureaus	Optie 1: Stoppen met of versoberen van het programma Samen Stad Maken.
01.03.02	Wijkbureaus	Heroverwegingen dienstverlening wijkbureaus: scenario 1 (zie bijlage Heroverwegingen).
01.04.03	KlantContactCentrum	Optie 1: Klantencontactcentrum: Verder versoberen van dienstverlening/ bereikbaarheid.
01.04.03	KlantContactCentrum	Optie 2: Klantencontactcentrum: Stoppen dienstverlening Servicepunt (fysiek).
01.04.04	Publieksdienstverlening	Optie 1: Verder korten op investeringsbudget publieksdienstverlening.
01.04.04	Publieksdienstverlening	Optie 2: Volledig stoppen met programma publieksdienstverlening

3.2. Ontwikkelen en wonen voor iedereen

“De manier waarop de 'lege' plekken in de stad worden gevuld met huizen”

Bron: Inwonersenquête Gemeente Utrecht 2025

Utrecht is een aantrekkelijke, hard groeiende stad. Tegelijk heeft Utrecht een van de grootste woningtekorten van Nederland en slaagkansen voor een (sociale) woning zijn laag. Juist voor inwoners in een kwetsbare positie - mensen die dakloos zijn, jongeren en starters - is het steeds moeilijker om een (t)huis te vinden. De noodzaak van betaalbaar wonen is groot. Er is een groeiende behoefte aan meer sociale huurwoningen voor Utrechters in een kwetsbare of bijzondere positie en mensen met een middeninkomen. Ook groeit de vraag naar woningen in de vrije sector, die ook weer tot doorstroming leiden. Het aanpakken van deze opgave vraagt om langjarig stabiel (bouw)beleid. Daarnaast willen we de bestaande voorraad goed benutten en beschermen, zodat deze woningen beschikbaar blijven voor lage- en middeninkomens. In de beleidsnota Wonen zijn deze ambities vastgelegd. Om bij te dragen aan de woningbouwontwikkeling wordt er gewerkt aan en geïnvesteerd in de bestaande stad, zoals in Overvecht, en nieuwe ontwikkellocaties zoals Groot Merwede en Rijnenburg. Deze twee gebiedsontwikkelingen en het woonbeleid zijn van groot belang de komende jaren en daarom uitgelicht in dit hoofdstuk.

Daarnaast zijn de afgelopen jaren veel, vaak stadsbrede, beleidsambities opgesteld die in specifieke gebiedsontwikkelingen niet allemaal passen en waar bovendien lang niet altijd geld voor is. Dat vraagt de komende jaren vaak ingrijpende keuzes. We willen het opstellen van de nieuwe omgevingsvisie (de Omgevingswet eist van gemeenten dat ze voor 2027 een integrale omgevingsvisie hebben) gebruiken om onze ambities bij te stellen. Want het gat tussen ambities en uitvoering is nu te groot.

Op dit moment is de [Omgevingsvisie Utrecht](#) vormgegeven als pakket van ca. 90 beleidsproducten. Een aantal koersdocumenten (o.a. de [RSU 2040](#) en de [oplegger RSU2040](#)), meerdere sectorale visies en beleidsnota's (o.a. de [Beleidsnota Wonen](#)) en meerdere deelomgevingsvisies gebieden (met de status van beleidsnota), zoals de [Omgevingsvisie Overvecht 2040](#).

3.2.1 Vastgestelde begroting

Tabel 7 | Vastgestelde begroting Ontwikkelen en wonen voor iedereen

Bedragen x € 1.000

Begroting	2026	2027	2028	2029
Baten	186.338	176.494	156.254	148.497
Lasten	203.232	196.251	173.707	160.402
Saldo baten en lasten	-16.994	-19.757	-17.453	-11.905
Totaal heroverweegbare opties	328	11.543	13.059	14.221

Voor een volledig overzicht verwijzen wij naar de [Begroting 2026](#).

3.2.2 Knelpunten

De volgende knelpunten zijn opgenomen in de voorjaarsnota:

- Afdracht gemeentelijke grondexploitaties
- Het tijdelijk omgevingsplan omzetten naar een definitief omgevingsplan
- Operationele keten Omgevingswet

3.2.3 Incidentele middelen (lasten)

Onderstaand is toegelicht voor welke onderwerpen incidenteel middelen beschikbaar zijn.

Bijvoorbeeld voor projectmatig werk of een tijdelijke impuls.

Tabel 8 | Incidentele middelen dekking gemeentefonds

Bedragen x € 1.000

Bron	Omschrijving	2026	2027	2028	2029	Toekenning
Coalitie-akkoord (lan ger lopend)	(T)huis voor iedereen	335	0	0	0	De incidentele coalitiemiddelen zijn voor de periode 2023 tot en met 2026 (4 jaar) met als doel om 30% van de sociale huurvoorraad per project aan te wijzen voor kwetsbare groepen.
Coalitie-akkoord	Bijzondere woonvormen	335	0	0	0	De incidentele coalitiemiddelen zijn voor de periode 2023 tot en met 2026 (4 jaar) en vallen hiermee weg per 2027. We gaan voor kwalitatief goede en passende huizen. Dit houdt in: voldoende ruimte, duurzaam en verschillende woonvormen in de wijk.*
Coalitie-akkoord (lan ger lopend)	Stimuleringsregeling studentenhuisvesting	150	0	0	0	Vaart maken in realiseren studentenhuisvesting. Dit doen we met een stimuleringsregeling onzelfstandige studentenhuisvesting en door te kijken of de erfpachtconversieregeling een bijdrage kan leveren. De incidentele coalitiemiddelen zijn voor de periode 2023 tot en met 2026 (4 jaar) en vallen hiermee weg per 2027.*
PB 2024 en VJN 2025	Uitvoeringsprogramma Beschermen bestaande woningvoorraad	859	1.050	0	0	Grootste gedeelte van de activiteiten van het programma betreffende leegstands aanpak en opkoopbescherming. Met de leegstands aanpak wordt voorkomen dat woningen worden onttrokken door langdurige leegstand. Door de opkoopbescherming worden woningen beschermd tegen het opkopen door onderneming of particulieren die dergelijke woningen willen omzetten in huurwoningen.*
Coalitieakkoord	Pilot voorrang beroepsgroepen	70	0	0	0	Obv coalitieakkoord: we starten in samenwerking met maatschappelijke partners zoals zorg- en onderwijsorganisaties een pilot voor voorrang voor bepaalde beroepsgroepen op de woningmarkt. De incidentele coalitiemiddelen zijn voor de periode 2023 tot en met 2026 (4 jaar) en vallen hiermee weg per 2027.
VJN 2025	Netcongestie	2.000	0	0	0	Om verdere netcongestie en verlies aan inkomsten te voorkomen, ontwikkelingen mogelijk te maken en voorbereidingen te treffen voor geval van stroomuitval nemen we maatregelen. Structurele verplichtingen worden aangegaan, terwijl de financiële dekking incidenteel van aard is.*

* Als in de bijstellingen hier voor wordt gekozen kan deze inzet worden gecontinueerd.

3.2.4 Beleid zonder dekking

Hieronder staat het recent vastgestelde beleid zonder dekking. Woonbeleid valt ook binnen deze categorie maar wordt ook voorgesteld als bijsturing, zie hieronder.

Motie Wijkgerichte invoering verhuurvergunning

Klik [hier](#) voor M48 Wijkgerichte Invoering Verhuurvergunning en [hier](#) voor raadsbrief voortgang motie M48. In de beleidsnota Wonen is reeds een ongedekt benodigd budget opgenomen van € 1,4 miljoen. Op basis van nadere uitwerking is het tekort opgelopen met € 310.000 (o.a. voor bezwaar en beroep en Bibob-toets). Daarnaast zijn eenmalige implementatiekosten noodzakelijk van € 205.000, afhankelijk van het jaar van besluitvorming.

Beleidsnota Grondbeleid 2024 plus Motie 382 (kom in actie bij actief grondbeleid Utrecht)

In de Beleidsnota Grondbeleid van 2024 is vastgelegd dat de gemeente Utrecht met afgewogen actief grondbeleid invulling geeft aan haar ambities op het vlak van woningbouw en gebiedsontwikkeling. Om hier uitvoering aan te kunnen geven, zijn er financiële middelen nodig ter afdekking van financiële

tekorten, dan wel voor het opvangen van financiële tekorten, voortkomend uit grondexploitaties met een negatief saldo. In de bijlage staat uitgelegd welk bedrag er onder welke uitgangspunten nodig is. Gemiddeld komt het neer op structureel € 9,2 miljoen.

3.2.5 Mogelijke bijsturingen

Wonen

De wooncrisis en het pakken van meer regie op de volkshuisvesting vraagt om langjarige inzet van de gemeente Utrecht. De afgelopen jaren is nieuw beleid uitgewerkt en tot uitvoering gebracht. Dit is voor een belangrijk deel incidenteel gedekt. De vastgestelde [Beleidsnota Wonen in Utrecht, 'Van woningmarkt tot volkshuisvesting 2025-2030'](#) bestendigt de ingezette lijn en zet een aanvullende ambitie neer, maar kent een structureel tekort van € 5,6 miljoen (excl. concernoverhead) per jaar. Hieronder zijn mogelijke bijsturingen weergegeven.

Optie 1: Geen extra middelen

Wanneer geen aanvullende middelen beschikbaar komen, dan zal de huidige beleidsinzet, vergunningverlening en handhaving moeten worden afgeschaald gezien de tijdelijke dekking (zie 3.2.3 Incidentele middelen). Focus wordt gelegd op wettelijke taken en op de mensen die het het zwaarst hebben, dit betreft:

- Wettelijke regels binnen de wet goed verhuurderschap en de wet betaalbare huur en Vergunningen, toezicht en handhaving (VTH) richt zich op de goed verhuurderschap, betaalbare huren en het handhaven van wijzigingen in de woningvoorraad en woonfraude.
- Het maken en monitoren van samenwerkingsafspraken met corporaties.
- Sturing op stedelijke uitgangspunten rondom betaalbaarheid en kwaliteit en monitoring.
- Het bijhouden van de huisvestingsverordening voor het evenwichtig verdelen van schaarse sociale huurwoningen en voor het beschermen en benutten van de bestaande voorraad.
- Het inzetten op voldoende huisvesting voor kwetsbare doelgroepen en de behandeling van specifieke casussen. We kunnen niet voorkomen dat langere behandeltermijnen ontstaan en ontstane tekorten worden niet ingelopen (o.a. statushouders).
- Onderhouden van informatievoorziening via de gemeentelijke website richting inwoners.

Optie 2 benodigde middelen voor bestaande ambities

2a: Voortzetten incidentele middelen

De meerjarenbegroting voor de opgave wonen, inclusief de daarmee samenhangende budgetten voor VTH, is voor circa € 1,7 miljoen incidenteel bekostigd tot en met 2026 (zie 3.2.3 incidentele middelen). Met deze tijdelijke middelen is de afgelopen jaren ingezet op sturing op betaalbaarheid van nieuwbouwwoningen, beschermen van het bestaande woningaanbod en bijdragen aan een (t)huis voor iedereen (kwetsbare groepen, studentenhuisvesting en wooncoöperaties). Ook is de leegstandverordening en de opkoopbescherming ingevoerd. Voor de leegstandaanpak is onderzocht of de relatief nieuwe belasting op leegstand van woningen een mogelijke financieringsbron is voor de leegstandaanpak. Conclusie is dat de huidige aanpak met dwangsommen in plaats van een heffing effectiever is. Daarnaast was de conclusie dat inkomsten pas na circa twee jaar op gang komen terwijl uitvoeringskosten direct starten. Indien deze incidentele middelen voor de komende periode structureel worden gemaakt, is het mogelijk om op de ingezette weg door te gaan. Gebeurt dit niet, dan zal op al deze onderdelen afgeschaald moeten worden.

2b: Benodigde middelen voor volledige uitvoering beleidsnota Wonen ambities

Het volledige tekort ongedekte beleid van de beleidsnota inclusief de toevoeging vanuit Motie Wijkgerichte invoering verhuurvergunning en concernoverhead is 6,99 miljoen structureel. Aanvullend op optie 2a is circa € 5,3 miljoen nodig om de volledige beleidsnota uit te voeren (zie 3.2.4 Beleid zonder dekking). Dit betreft maatregelen gericht op:

- Intensiveren regie volkshuisvesting: € 1,9 miljoen capaciteit intensiveren van sturing op betaalbaar wonen (sociale huur, middenhuur, betaalbare koop), intensivering aanpak huisvesting aandachtsgroepen (waaronder invulling geven aan wonen eerst, ouderen, mensen met een beperking, woonwagenvoerders, volkshuisvestingsdiensten), fair share en betaalbare woningbouw in de regio.

- Verhuurvergunning: in aanvulling op optie 2a, is € 800.000 structureel nodig en incidenteel € 200.000 voor implementatie.(zie Raadsbrief Voortgang motie M48 Wijkgerichte invoering Verhuurvergunning).
- Beter benutten bestaande voorraad: invulling geven aan de motie M227 Beter benutten van de bestaande voorraad (kosten PM).
- Doorstroming Verhuispremie en verhuisadviseur: € 600.000.
- Handhaving op het verbod van een tweede woning: € 500.000.
- Intensivering ondersteuning huurders: € 400.000 ten behoeve van het inrichten van juridisch advies en ondersteuning van huurders bij verhuurmisstanden (voorheen huurteam), actieve communicatie, onderzoek en ondersteuning richting inwoners via bijvoorbeeld campagnes over goed verhuurderschap & woningdelen, inzet schimmelexpert en onderzoek naar bijv. discriminatie op de woningmarkt.

Optie 3 Meer ambitie of andere invalshoek

Hieronder wordt een fundamentele bijsturing benoemd die toeziet op het integraal afwegen van ambities bij woningbouwontwikkeling. Deze bijsturing draagt bij aan het versnellen van woningbouwontwikkelingen en is geen alternatief voor de financiële keuzes onder 1 of 2.

Voor het aanpakken van de woningcrisis is het van belang het bouwtempo hoog te houden. Hiervoor is een continue stroom aan nieuwe plannen en vastgestelde (omgevings)plannen noodzakelijk. Beleidsen vanuit wonen (zoals betaalbaarheid) hebben, net als veel andere eisen/ambities, een impact op de businesscase van woningbouwontwikkelingen. Meer ambitie kan daarmee juist leiden tot vertraging en daarmee per saldo tot minder resultaat op betaalbaarheidsdoelstellingen. We hebben in de Utrechtse Aanpak gezien dat specifieke maatregelen per project kunnen helpen bij het hooghouden van het bouwtempo. Om gebiedsgerichte afwegingen mogelijk te maken en tempo van woningbouwontwikkelingen hoog te houden, kende de beleidsnota Wonen een afwegingskader om onder voorwaarden af te wijken naar 2/3 betaalbaar. Een hoger bouwtempo met 2/3 betaalbaar heeft naar verwachting een grotere impact op het oplossen van het woningtekort en het toevoegen van betaalbaar wonen dan een hoger percentage betaalbaar waarbij projecten vertragen.

In de besluitvorming van de beleidsnota heeft de raad via amendement 119 besloten om het afwegingskader te schrappen. Daarbij is de oproep gedaan om bij het vervolg op de Utrechtse aanpak te kijken naar een integrale werkwijze om de haalbaarheid van woningbouwprojecten te vergroten.

Zie ook beleid zonder dekking: Beleidsnota Grondbeleid 2024 plus Motie 382 (kom in actie bij actief grondbeleid Utrecht).

Tabel 9 | Financiële gevolgen

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2026	2027	2028	2029	Structureel
Baten	0	0	0	0	0
Lasten: optie 2a					
1. Personele kosten	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500
2. Overhead*	519	519	519	519	519
3. Kapitaallasten**	0	0	0	0	0
4. Overige kosten***	200	200	200	200	200
Totaal lasten: optie 2	2.219	2.219	2.219	2.219	2.219
Lasten: optie 2b					
1. Personele kosten	1.500	4.715	4.610	4.610	4.610
2. Overhead*	0	1.112	1.076	1.076	1.076
3. Kapitaallasten**	0	0	0	0	0

4. Overige kosten***	600	1300	1300	1300	1300
Totaal lasten: optie 2	2.100	7.127	6.986	6.986	6.986

*Rekening houden met 34,6% overhead

**Als een bedrag ook is aangeleverd voor het MPR of investeringsstrategie, graag aangeven. In het eindproduct zorgen we dan voor de juiste verwijzingen.

***Overige kosten zijn inclusief eventuele afdelingsspecifieke overheadkosten

Als u kiest voor de bijsturingen zoals hierboven geschetst, dan wordt heroverweging 02.03.01 beleidsproduct wonen niet geadviseerd omdat die hiermee in strijd is.

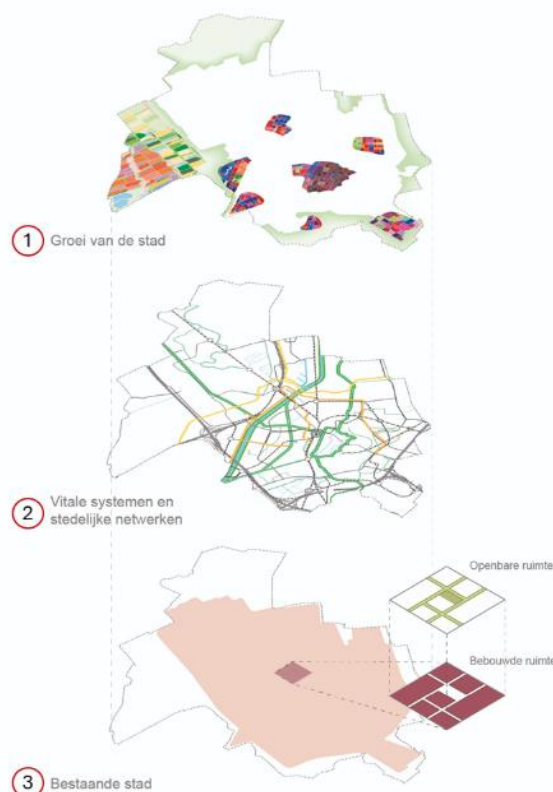
Opstellen omgevingsvisie

De optelsom van ambities voor de fysieke leefomgeving zoals vastgesteld in de RSU2040 en oplegger RSU2040 zijn ruimtelijk niet inpasbaar binnen de gemeentegrenzen. Daarnaast staan de financiële haalbaarheid en uitvoerbaarheid onder druk door o.a. stijgende kosten voor arbeid en grondstoffen. Tegelijkertijd is groei een gegeven: de stad en regio Utrecht zijn onverminderd in trek als woon- en werkplek. We groeien daardoor 'uit balans': het aantal woningen neemt sneller toe dan functies en voorzieningen en het lukt voor meerdere opgaven niet om de vastgestelde normen en doelstellingen te halen (m.n. georganiseerde buitensport, vergroening, cultuur en enkele maatschappelijke voorzieningen zitten in de knel). Verschillende visitatie- en rekenkamerrapporten uit de afgelopen periode geven ook aan: we moeten beter sturen en prioriteren om de kwaliteit in de ruimtelijke ontwikkeling van de stad te bewaken.

In 2025 is een ambtelijke verkenning uitgevoerd naar hoe een doorontwikkeling van de RSU2040 en de Omgevingsvisie Utrecht als geheel (ca. 90 beleidsproducten) kan bijdragen aan betere sturing. Hierover bent u geïnformeerd in de raadsbrief verkenning doorontwikkeling Omgevingsvisie van 6 februari 2026.

Het doel van een doorontwikkeling van de Omgevingsvisie Utrecht en specifiek de RSU2040 is om meer en scherper te prioriteren in de stapeling van ambities, zodat dezen bijdragen aan de versnelling in de uitvoering en volledig voldoet aan de eisen van de Omgevingswet. We zien mogelijkheden voor scherpere keuzes op drie schaalniveaus (zie ook de raadsbrief voor nadere toelichting):

- Grote stedelijke ruimtevragers in relatie tot de groei van de stad.
- Hiërarchie in vitale systemen en stedelijke netwerken.
- Gebiedsgericht en op projectniveau differentiëren om stedelijke normen beter aan te laten sluiten bij de kwaliteiten en opgaven in de bestaande stad.

We stellen een doorontwikkeling/herijking van de RSU2040 voor op tenminste de volgende onderwerpen:

- Vergroten realisme van de Utrechtse ambities voor Gezond Stedelijk Leven voor Iedereen: wat willen we in de stad inpassen en waar? Dit vraagt om een brede herijking van groeien in balans (barcode) in relatie tot de beschikbare ontwikkelruimte en in het bijzonder in relatie tot de Hollandse Waterlinies (waar voor regie geen middelen beschikbaar zijn). Er bestaat spanning tussen ontwikkelen en behoud. En dat heeft impact op bijvoorbeeld

gebiedsontwikkeling, sport, mobiliteitsopgave en energie. Dat hebben we met de partners die een positie hebben uit te werken en specifiek te maken, ook in keuzes.

- Vergroten realisme van Utrechtse ambities in relatie tot het uitgangspunt van nabijheid (10-minutenstad): Wat moet echt in de stad landen en voor welke opgaven hebben we de regio nodig?
- Gebiedsgerichte uitwerking van stadsbrede normen: opstellen gebiedsprofielen met gebiedsgedifferentieerde normen.
- Hiërarchie aanbrengen in vitale systemen boven- en ondergrond. Denk aan: riolering, energie en warmte, mobiliteit, drinkwater.
- Scherpere keuzes in fasering grote ontwikkellocaties en bijbehorende structuuringrepen (mobiliteit en groen).

Verdiepend beleidsonderzoek:

- Uitwerking verschilmakers Sociale Visie Utrecht, specifieke aandacht voor gezond samen leven als de meest ruimtelijk georiënteerde verschilmaker (zie ook bijsturing gezond samen leven).
- Verdieping op wat nodig is op Gezond Stedelijk Leven op buurt-, wijk- en stadsniveau: welke maatschappelijke voorzieningen (incl. cultuur, sport) zijn in nodig zijn en waar moeten we keuzes maken stadsniveau, ook in relatie tot de regio?
- Woningbouwambities op langere termijn (2050 en verder) in beeld brengen en afstemmen op demografische ontwikkeling van de stad: meer kwalitatieve invulling geven aan ambities woningbouwprogramma.
- Ambities voor werkmilieus incl. circulariteit op lange termijn (2050 en verder) herijken i.r.t. de beschikbare ruimte in de stad.
- Het huidige mobiliteitsbeleid actualiseren op de nieuwe inzichten in ruimtelijke ontwikkelingen zoals in Groot Merwede en Rijnenburg, met name i.r.t. de netwerken op orde brengen voor de verschillende modaliteiten. De groeiende druk op het mobiliteitsnetwerk gaat ten koste van de bestaande stad als we de mobiliteitstransitie naar ruimte-efficiënte en duurzame mobiliteit niet weten te versnellen, terwijl de beschikbare ruimte niet toeneemt.
- Herijking ambities voor vergroening en klimaatadaptatie van de stad, met name op de doorvertaling van stedelijke normen naar gebiedsgerichte normen, in relatie tot de gebiedspecifieke opgaven (zie ook bijsturing openbare ruimte).
- Energieplanologie mede in relatie tot netcongestie uitwerken (zie H3.6)

Bij de totstandkoming van de Omgevingsvisie 2050 is een Omgevingseffectrapport (OER) verplicht. Daarin worden verschillende verstedelijkingsmodellen getoetst op milieueffecten, gezondheidseffecten en de bijdrage aan ruimtelijke- en sociaal-maatschappelijke doelstellingen. Het OER helpt in de onderbouwing van keuzes: wat heeft prioriteit als de ruimte schaars is? Op basis van de resultaten van het OER en input uit het gesprek met de stad wordt een nieuw voorkeursalternatief ontwikkeld. Dit voorkeursmodel wordt de Omgevingsvisie. In de ambtelijke verkenning is de basis gelegd voor de verstedelijkingsmodellen voor het OER. Het proces om te komen tot een Omgevingsvisie 2050 inclusief het uitvoeren van het OER ziet er schematisch als volgt uit:

Er zijn keuzes te maken m.b.t. de snelheid en diepgravendheid van het opstellen van de Omgevingsvisie. Deze keuzes hebben vooral te maken met de mate waarin ambtelijke verkenning als startpunt wordt genomen, de invulling van het participatieproces en het parallel of gefaseerd herijken van onderliggend beleid.

Optie 1: Geen extra middelen

Geen keuzes op visie niveau, geen omgevingsvisie, geen OER

We zijn niet in staat om de RSU2040 door te ontwikkelen tot Omgevingsvisie 2050, met name vanwege de onmogelijkheid om het vereiste OER- en participatietraject uit te voeren. De consequentie is dat we blijven vasthouden aan ambities in de RSU2040 die we niet goed kunnen waarmaken. Het gat tussen ambitie en uitvoering blijft te groot. Dit werkt door in dure en langlopende planprocessen en een hoge werkdruk in de organisatie. Tevens betekent dit dat we niet voldoen aan de Omgevingswet en dat we geen gedegen gesprek met de stad voeren over de groeiopgave van de stad op de lange termijn.

Optie 2: Benodigde middelen voor bestaande ambities

Een omgevingsvisie 2050 opstellen, met beperkte participatie

Er is reeds een ambtelijke verkenning uitgevoerd waarmee een basis is gelegd om tempo te kunnen maken met een doorontwikkeling van de RSU2040 tot Omgevingsvisie 2050. Door deze verkenning als vertrekpunt te omarmen, is het mogelijk om tempo te maken en zijn de doorlooptijd en extra kosten beperkt. De Omgevingswet vereist een participatieproces en een OER. De frequentie van participatiemomenten is bepalend voor kosten en doorlooptijd. We stellen voor om op maximaal 3 momenten in het proces te peilen in de stad.

Optie 3: Meer ambitie of andere invalshoek

Een omgevingsvisie 2050 opstellen met uitgebreidere participatie en verdiepend beleidsonderzoek

Mits de ambtelijke verkenning bijstelling vraagt, verlengt dit aan de voorkant het proces om tot een nieuwe Omgevingsvisie 2050 te komen. Daarnaast kan het participatieproces zwaarder worden aangezet door maximaal 5 momenten in het proces in te richten voor peilen in de stad. Tenslotte is er een keuzes te maken in het gelijktijdig of later herijken van onderliggend beleid. Ook die keuze heeft effect op de doorlooptijd en kosten.

De extra kosten hangen af van keuzes over het te volgen proces. Hieronder is een cumulatieve bandbreedte weergegeven van het benodigd budget (minimaal tot maximaal), afhankelijk van richtinggevend keuzes proces. Grotendeels zijn dit personele kosten, maar een deel zal ook bestaan uit materiële kosten (m.n. het opstellen en beoordelen van het OER en de participatie).

- Opstellen Omgevingsvisie incl. verdiepend beleidsonderzoek: € 700.000 tot € 1.500.000
- Participatie: € 150.000 tot 250.000
- OER: € 285.000 tot € 335.000
- Totaalbedrag cumulatief (niet structureel): € 1.135.000 tot € 2.030.000

In de tabel hieronder zijn de bedragen per jaar weergegeven.

Tabel 10 | Financiële gevolgen

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2026	2027	2028	2029	Structureel
Baten	0	0	0	0	0
Lasten: optie 2					
1. Personele kosten	284	568	283	0	0
2. Overhead*	98	197	98	0	0
3. Kapitaallasten**	0	0	0	0	0

4. Overige kosten***	0	0	0	0	0
Totaal lasten: optie 2	382	765	381	0	0
Lasten: optie 3					
1. Personele kosten	348	695	695	347	0
2. Overhead*	120	240	240	120	0
3. Kapitaallasten**	0	0	0	0	0
4. Overige kosten***	0	0	0	0	0
Totaal lasten: optie 3 (excl. optie 2)	468	935	935	467	0

Als u kiest voor de bijsturingen zoals hierboven geschetst, dan worden heroverwegingen 02.01.02, 02.01.03, 02.01.05, 02.01.06, 04.01.02, 04.01.03 optie 1, 04.01.07, 04.02.01, 04.03.01 niet geadviseerd omdat die hiermee in strijd zijn

Ruimtelijke ontwikkeling Overvecht

Met de vaststelling van de Beleidsnota Omgevingsvisie Overvecht 2040 in februari 2025 staat er een ambitieus en inspirerend toekomstbeeld waarbij bewoners, partners en de gemeente samen bouwen aan een leefbare en gezonde wijk. Overvecht is met de wijkaanpak Samen voor Overvecht onderdeel van het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid (NPLV), wat extra mogelijkheden biedt om duurzame verbeteringen mogelijk te maken.

Om de visie te realiseren (5.000 nieuwe woningen, 3.000 werkplekken en 57 hectare extra groen) zijn bestuurlijke en politieke daadkracht, langdurige betrokkenheid en extra investeringskracht nodig. Vasthouden aan de gekozen koers is daarbij belangrijk. Voor de uitvoering is aanvullende financiering noodzakelijk, omdat Overvecht nu te veel afhankelijk is van rijksbijdragen en noodzakelijke investeringen nog niet voldoende gedekt zijn. Investerings in het openbaar gebied en de mobiliteitstransitie versterken bovendien het vertrouwen van bewoners, woningcorporaties en ontwikkelaars. Het proces van de omgevingsvisie heeft veel in de wijk los gemaakt. Goed omgevingsmanagement, met meer aandacht, tijd en middelen voor samenwerking, dialoog en zichtbaarheid in de wijk is nodig.

Impact op andere opgaven:

- Betaald parkeren: om uitvoering te kunnen geven aan de mobiliteitstransitie, aan het toevoegen van 5.000 woningen en aan vergroening van de openbare ruimte is het invoeren van betaald parkeren in heel Overvecht randvoorwaardelijk.
- Vergroening en verkeersveiligheid: er is een ambitie om 57 ha groen toe te voegen, om de wijk 'in balans' te laten groeien. Deze ambitie is momenteel niet financieel haalbaar. De focus ligt op de integrale aanpak van de openbare ruimte. Door minder parkeren op straat en het herinrichten van wegen ontstaat er meer ruimte voor groen. Ook verbetert hierdoor de verkeersveiligheid.
- De voorziene vervanging van riolering en verharding gedurende de komende tientallen jaren is een kans om de openbare ruimte integraal te vernieuwen. De huidige projectbudgetten voor vervanging, klimaatadaptatie, vergroening en mobiliteit zijn niet voldoende om tot integrale vernieuwing te komen. 20 tot 30% extra projectbudget is nodig. Ook blijkt dat de riolering stadsbreed langer meegaat (verwachting 80-120 jaar in plaats van de 70 jaar). Willen we toch de ambities uit de omgevingsvisie Overvecht kunnen uitvoeren, dan betekent dit dat Overvecht bij de vervangingen die wel worden uitgevoerd prioriteit krijgt boven andere wijken en zal structureel sparen en/of (her)programmeren nodig zijn om een integrale aanpak te bekostigen.

Verder hangt de ruimtelijke ontwikkeling van Overvecht ook samen met de opgaven Wonen (waaronder sloop), netcongestie, Samen stad maken/vertrouwen in de overheid, de vernieuwing van de Noordelijke Randweg Utrecht Overvecht en de Wijkaanpak Samen voor Overvecht.

Optie 1: Geen extra middelen

Alleen uitvoeren toegekende investeringen.

Vanuit het Rijk zijn in 2025 middelen toegekend. Deze middelen zijn gekoppeld aan de woningbouwopgave. Met deze middelen kan een aantal woningbouwprojecten in voorbereiding genomen worden, inclusief fase 1 en 2 van het Masterplan Overvecht Centrum. Met deze middelen kan ook een aantal ingrepen in de openbare ruimte, waaronder een aantal verbindingen, gerealiseerd worden. Bij het ontbreken van extra omgevingsmanagement zal dit tot meer weerstand kunnen leiden, tot mogelijk lagere (woning)aantallen of afstel.

Als er geen extra middelen komen, verliezen we het momentum. Gewenste nieuwe investeringen, bijvoorbeeld voor de integrale vernieuwing van de openbare ruimte en het realiseren van de centrale as, zijn niet mogelijk. De openbare ruimte kan niet integraal heringericht worden. Dit heeft gevolgen voor de verkeersveiligheid, leefbaarheid en groenopgave. Minder investeren betekent ook dat Overvecht langzaam achteruitgaat. Marktpartijen, corporaties en het Rijk zullen mogelijk hun vertrouwen verliezen en minder willen investeren.

Optie 2: Benodigde middelen voor bestaande ambities

We zien twee varianten: 1. vasthouden aan de planning zoals opgenomen in de omgevingsvisie, of 2. temporiseren. Voor beide varianten zijn extra middelen noodzakelijk.

1. Vasthouden aan omgevingsvisie investeringen

Met de recent toegekende rijksmiddelen is het mogelijk om een goede start te maken met de uitvoer van de omgevingsvisie (zie hierboven bij optie 1). Aanvullend hierop zijn extra investeringsmiddelen nodig en is extra inzet op omgevingsmanagement noodzakelijk. Bouwen in een bestaande wijk betekent dat er altijd een directie omgeving is waarvoor er iets gaat veranderen. Voor alle bouwprojecten doorlopen we het Utrechts Planproces en brengen we alle belangen in kaart, zodat steeds een integrale afweging plaats kan vinden. Dat betekent ook dat er weerstand kan zijn op plannen. Bestuurlijke en politieke daadkracht en langdurige betrokkenheid zijn daarbij cruciaal. Dat betekent dat er lastige keuzes gemaakt moeten worden, waarbij tussen ambities gekozen moet worden. Zonder deze lastige besluiten treedt vertraging en inertie op. Er zijn extra investeringsmiddelen nodig voor:

(Betaalbare) woningbouw en gebiedsontwikkeling:

- Voorbereidingskrediet Planvorming projecten: € 4 miljoen incidenteel (1 miljoen per jaar, gedurende vier jaar).
- Toevoegen werkplekken: € 3 miljoen incidenteel.

Transities in de bestaande stad:

- Integrale aanpak van de openbare ruimte (inclusief bedrijventerrein): € 1,9 miljoen structurele kapitaallasten (investeringsbedrag: € 40 miljoen; dit komt overeen met 30% van de vervangingsmiddelen, die óók beschikbaar moeten zijn).
- Kwaliteitsimpuls parken: € 1,3 miljoen structurele kapitaallasten (investeringsbedrag: € 22 miljoen).
- Herinrichten Einsteindreef/Fransiscusdreef: € 1,7 miljoen structurele kapitaallasten (investeringsbedrag: € 30 miljoen).
- Realiseren centrale as: € 1,5 miljoen structurele kapitaallasten (investeringsbedrag: € 30 miljoen).

- Extra verbindingen onder/over spoor, Vecht, NRU: structurele kapitaallasten € 500.000 voor fietsverbinding over NRU (investeringsbedrag: € 10 miljoen).

Uitbreiding van voorzieningen:

- Culturele trekker Overvecht Centrum: som van structurele kapitaal- en exploitatielasten € 4,7 miljoen per jaar (investeringsbedrag inclusief planvorming: € 35 miljoen).

In hoeverre deze investeringen kunnen worden gerealiseerd is afhankelijk van de keuze in de investeringen (zie paragraaf 3.12). Alleen in scenario 2 van de investeringsstrategie zijn alle genoemde investeringen opgenomen, als er minder geld beschikbaar komt, dan zal er ook binnen de plannen van Overvecht keuzes gemaakt moeten worden (bv groen ambities bij te stellen) of getemporeerd moeten worden.

2. Temporiseren uitvoering omgevingsvisie

Indien de middelen zoals in optie 2A genoemd zijn niet beschikbaar komen, kunnen we wel aan de slag maar zal de uitvoering (veel) langzamer gaan. Om de rijksfinanciering via Woontop en WoKt te behouden, is het van belang dat er in de eerste fase circa 2000 woningen gerealiseerd worden. Daarna is het mogelijk om te temporiseren. Sommige ingrepen (bijvoorbeeld de Franciscusdreef) kunnen geknipt worden in twee fases. Het herinrichten van de Einsteindreef kan ook later in de tijd. De herinrichting van de parken kan ook gefaseerd worden, net als het herinrichten van de openbare ruimte. Wel is het hierbij van belang goed aan te sluiten bij de vervanging van de riolering en verharding om werk met werk te maken.

De optie temporiseren zal voor de langere termijn gevolgen hebben voor de woningbouwopgave, de ruimte voor werk en nieuwe banen, de groenopgave en de mobiliteitstransitie. Overvecht groeit langzamer. Het is aannemelijk dat in deze optie in 2040 nog niet de volledige opgave 5.000 woningen en 3.000 banen gerealiseerd zijn. Het zal ook gevolgen hebben op de toekomstige aanspraak op rijksmiddelen, omdat deze voor het fysiek domein vaak gekoppeld zijn aan hoge woningbouw aantallen.

3. Intensiveren omgevingsmanagement

Voor het uitvoeren van de omgevingsvisie Overvecht, ook als deze wordt getemporeerd, is het nodig om het omgevingsmanagement te intensiveren, met meer aandacht, tijd en middelen voor samenwerking, dialoog en zichtbaarheid in de wijk is nodig.

Optie 3: Meer ambitie of andere invalshoek

Als we fundamenteel naar de vernieuwing van Overvecht kijken, vraagt het uitvoeren van de omgevingsvisie meer grote investeringen dan in deze mogelijke bijsturing is opgenomen. Denk aan investeringen in het Noorderpark, de realisatie van 3 tot 4 sportvelden, mogelijk verplaatsen van de RWZI, extra verbindingen.

Tabel 11 | Financiële gevolgen

	2026	2027	2028	2029	Structureel
<i>Bedragen x € 1.000</i>					
Baten	0	0	0	0	0
Lasten: <u>Optie 2.1 en 2.2:</u>					
1. Personele kosten	187,5	187,5	187,5	187,5	0
2. Overhead*	65	65	65	65	0
3. Kapitaallasten**	Zie investeringsstrategie (3.12)				
4. Overige kosten***	0	0	0	0	0
Totaal lasten: optie 2	252,5	252,5	252,5	252,5	0

Als u kiest voor de bijsturingen zoals hierboven geschetst, dan worden heroverwegingen 02.01.01, 02.01.03, 02.01.04, 02.01.06, 04.01.02, 04.01.3 optie 1, 04.02.05 optie 1 & 3 niet geadviseerd omdat die hiermee in strijd zijn

Groot Merwede en Rijnenburg

De ontwikkeling van Groot Merwede Rijnenburg is een regionale opgave met landelijke aandacht. Hier kunnen in totaal 63.000 tot 75.000 woningen en 30.000 tot 41.000 nieuwe arbeidsplaatsen gerealiseerd worden (in Utrecht en Nieuwegein). Het is hiermee één van de meest omvangrijke verstedelijkingslocaties van Nederland. Onze ambitie om een wijk te ontwikkelen die klimaatbestendig, duurzaam, groen en waterrijk is, brengt ruimtelijke, sociale en financiële uitdagingen met zich mee. Om die ambities te realiseren, wordt nauw samengewerkt met het Rijk en andere partners als de provincie Utrecht, Nieuwegein, U10, en het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden. Daarnaast wordt samengewerkt met het Consortium van eigenaren van Rijnenburg en het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en Rijkswaterstaat. Eind 2024 is door deze partijen het Akkoord van Rijnenburg ondertekend.

De afgelopen jaren hebben we als gemeente concrete stappen gezet in de ontwikkeling van Groot Merwede. Voor de volgende stap (Westraven, Woonboulevard, Merwedekanaalzone deelgebied 6 fase 2, Rijnenburg) is de Merwedelijn cruciaal: een nieuwe tramverbinding die Groot Merwede en (op termijn) Rijnenburg aan elkaar verbindt en zorgt voor een snelle verbinding van en naar Utrecht Centraal. In het BO MIRT 2025 hebben Rijk en Regio een Voorlopig Voorkeursalternatief vastgesteld. Link naar de raadsbrief: [Document Viewer - U-reka Gemeente Utrecht](#) Nu aanvullende middelen voor de Merwedelijn zijn toegezegd, komt de ontwikkeling van Groot Merwede en Rijnenburg dichterbij. De komende jaren worden cruciaal om de ontwikkeling tot een succes te maken. Met publieke en private partners moeten stappen worden gezet om de ontwikkeling die in Beurskwartier en Merwedekanaalzone succesvol is opgestart, door te zetten via Stadseiland-Zuid naar Rijnenburg. Het is belangrijk om te benadrukken dat in Rijnenburg niet alles een plek kan vinden en niet alle normen (zoals groen) gehaald kunnen worden. Het is raadzaam om niet een vroeg stadium alles vol te plannen, maar juist flexibiliteit te behouden. De druk op de aantallen en de ruimte is groot.

Digitalisering en datagedreven werken zijn randvoorwaardelijk voor moderne gebiedsontwikkeling. Ze zorgen ervoor dat alle partners betrokken bij de gebiedsontwikkeling met dezelfde, actuele informatie werken, waardoor samenwerking sneller, consistent en integraler wordt en faalkosten afnemen. Tegelijk bieden digitale dashboards en analyses continu zicht en grip op doelen, voortgang en risico's. Door plannen inzichtelijk te maken, versterken we bovendien de informatiepositie van bewoners en partners, wat leidt tot betere participatie en meer draagvlak.

Naast de investeringen die gewenst of noodzakelijk zijn in Groot Merwede en Rijnenburg (zie investeringsstrategie 3.12), zijn er organisatorische randvoorwaarden die hieronder in drie opties zijn uitgewerkt.

Optie 1: Geen extra middelen

Stopzetten van gebiedsontwikkeling

Als er geen middelen komen, dan zijn we niet in staat om de verdere voorbereiding en planvorming te doen en zullen we ons (ook richting onze partners) terug moeten trekken uit de gebiedsontwikkelingen. De geplande bouw van woningen en voorzieningen gaat dan niet door. Ook de woningen die we toe hebben gezegd voor een aanvullende Rijksbijdrage voor de Merwedelijn kunnen we niet realiseren. Hierdoor kunnen wij niet aan onze verplichtingen voldoen.

Optie 2: Benodigde middelen voor bestaande ambities

1. Structurele organisatiekosten en niet-verhaalbare plankosten vrijmaken

De bijsturing die nodig is, is om structureel organisatiekosten voor het programma Groot Merwede Rijnenburg (Strategisch team GMR: 5 fte = € 850.000 per jaar vanaf 2027 en € 300.000 in 2026) vrij te maken en incidenteel de niet-verhaalbare plankosten € 12 miljoen verdeeld over 2026-2030 voor Rijnenburg, Beurskwartier en MWKZ/Stadseiland-Zuid. Dit komt neer op ongeveer € 170,- per woning.

Zonder ingrepen en investeringen in OV en wegennet (waaronder het verwijderen van de A12-aansluiting Kanaleneiland) en mitigatie van de geluids- en milieucontouren van de A12 en A2 is een duurzame en gezonde grootschalige ontwikkeling van Groot Merwede en Rijnenburg niet wenselijk. Per gebiedsontwikkeling kan aan bepaalde knoppen worden gedraaid: aantal woningen, samenstelling programma, fasering/tempo. De komende jaren wordt met de daartoe geëigende planproducten en procedures toegewerkt naar keuzes. Ook worden er verschillende gemeentelijke en rijk-regio studies uitgevoerd om de impact van bepaalde keuzes in beeld te brengen. Enkele belangrijke inhoudelijke keuzes die er de komende periode aankomen, zijn:

- In 2026 wordt een ontwikkelstrategie Groot Merwede Rijnenburg uitgewerkt. Deze bevat de fasering en prioritering, een eerste financiële onderbouwing en een voorstel voor een effectieve samenwerkingsvorm publiek-publiek en publiek-privaat.
- Om in Stadseiland-Zuid een gezond en prettig leefklimaat te realiseren, zijn enkele grote maatregelen nodig, zoals de vermindering van milieu- en geluidshinder van de A12.
- Om Stadseiland-Zuid hoogstedelijk te kunnen ontwikkelen, is het noodzakelijk dat de snelwegaansluiting Kanaleneiland wordt verwijderd. Het verwijderen van de aansluiting heeft grote gevolgen voor het wegennet in de stad. Er wordt in 2026 vervolgonderzoek gedaan naar de effecten, op basis daarvan wordt bepaald of de aansluiting kan worden verwijderd.
- Voor Papendorp-Zuid moet worden bepaald hoe het huidige kantorenmilieu mengbaar is met een grootschalige stedelijke ontwikkeling. Hiervoor wordt een programmatische verkenning opgesteld.
- Een randvoorwaarde voor Groot Merwede en Rijnenburg is een optimaal geïntegreerde stadslogistiek, zodat het aantal logistieke bewegingen niet te sterk groeit. Dit vraagt om ruimte in de wijken voor wijklogistiek en overslagpunten.

We onderzoeken met de Jaarbeurs of we naast het reeds geplande Beurskwartier nog meer woningen mogelijk kunnen maken.

2. Investeringsmiddelen vrijmaken

Andere afwegingen die in de investeringsstrategie (zie 3.12) gemaakt moeten worden, zijn:

- Merwedelijn: voor de Merwedelijn zijn in het BO MIRT 2025 afspraken gemaakt over het budget en de gemeentelijke bijdrage hieraan (€ 280 miljoen). Het is nog niet helemaal zeker of de volledige gemeentelijke bijdrage uit de bestaande budgetreservering van € 10 miljoen per jaar kan worden gedekt; mogelijk is hier een aanvullende opgave.
- Merwedelijn aftakking naar Rijnenburg: voor het doortrekken van de Merwedelijn naar Rijnenburg is door Rijk en regio nog geen budget gereserveerd. De kosten worden op dit moment ingeschat op € 400 tot € 1.200 miljoen. Dit is afhankelijk van de keuze voor maaiveld, viaduct of ondergronds, en van de keuze voor een nieuwe of de bestaande brug. Net als bij het eerste deel van de Merwedelijn zal er een regionale bijdrage worden gevraagd. We zijn hierover met grondpartijen in gesprek. Het consortium Rijnenburg heeft aangegeven hier een deel van te willen betalen € 200 miljoen.
- Het verwijderen van de aansluiting Kanaleneiland is ingeschat op een investeringsbedrag van € 4 tot 6 miljoen. Eventuele mitigerende maatregelen zijn nog niet bekend. Bij ingrijpende maatregelen kan dit een forse investering vergen van € 50 – 200 miljoen (denk ook aan fietsvoorzieningen om druk autoverkeer te verlichten).

Optie 3: Meer ambitie of andere invalshoek

Langetermijnkeuzes maken over investeringen en organisatie die niet in optie 2 al zijn meegenomen

De ontwikkeling van Groot Merwede Rijnenburg vraagt voor lange termijn om focus vanuit de organisatie en een grote inzet van mensen en middelen, bovenop optie 2. Enerzijds het participeren in en uitvoeren van, verschillende studies en het toewerken naar planproducten. Anderzijds de daadwerkelijke uitvoering. Zoals de latere fase van de aanleg van de Merwedelijn. Het benodigde capaciteit en budget voor de lange termijn voor Groot-Merwede Rijnenburg is niet automatisch geregeld en vraagt doorlopend om keuzes en prioriteit.

Tabel 12 | Financiële gevolgen

Bedragen x € 1.000	2026	2027	2028	2029	2030	Structureel
Baten						
Evt te verwachten rijksbijdragen****			4.000	5.000	5.000	
Lasten: optie 2						
1. Personele kosten	300	850	850	850	850	850
2. Overhead*	104	294	294	294	294	294
3. Kapitaallasten**	zie investeringsstrategie					
4. Overige kosten***	800	2.800	2.800	2.800	2.800	0
Totaal lasten optie 2:	1.204	3.944	3.944	3.944	3.944	1.144
*Rekening houden met 34,6% overhead **Als een bedrag ook is aangeleverd voor het MPR of investeringsstrategie, graag aangeven. In het eindproduct zorgen we dan voor de juiste verwijzingen. ***Overige kosten zijn inclusief eventuele afdelingsspecifieke overheadkosten ****De te verwachten rijksbijdragen ten behoeve van Rijnenburg betreft een globale inschatting en is met grote onzekerheden en risico's omgeven.						

Als u kiest voor de bijsturingen zoals hierboven geschetst, dan worden heroverwegingen 02.01.01, 02.01.02, 02.01.03, 02.01.04, 02.01.06, 04.01.02, 04.01.03 optie 1, 3 en 4, 04.01.06 optie 2, 04.02.01 optie 1 niet geadviseerd omdat die hiermee in strijd zijn

3.2.6 Mogelijke heroverwegingen

In onderstaande tabel is een overzicht met de mogelijke heroverwegingen die het programma 'Ontwikkelen en wonen voor iedereen' raken. Voor dit deel van de begroting is € 19 miljoen in beeld gebracht. Zie voor verdere toelichting de bijlage 'Heroverwegingen'.

Tabel 13 | Mogelijke heroverwegingen Ontwikkelen en wonen voor iedereen

Nr fiche	Beleidsproduct	Heroverweging
02.01.01	Beleidsontwikkeling grondzaken	Stoppen of afschalen van inzet op de vertaling van de financiële mogelijkheden voor verstedelijking naar de uitvoering.
02.01.02	Strategie, Lobby en Stedelijke Sturing	Minder inzet voor verschillende activiteiten van Strategie, lobby en stedelijke sturing.
02.01.03	Investeringsimpuls RSU	Stoppen met of minder budget voor ruimtelijke ontwikkelingsprojecten die bijdragen aan het realiseren van de ruimtelijke ambities uit de RSU 2040.
02.01.04	Gebiedsmanagement	Stoppen of minder inzet (budget) voor het aanjagen en faciliteren van gebiedsontwikkelingen.
02.01.05	Stedenbouw en planologie	Optie 1: Stoppen met subsidies en architectuurcentrum en architectuurprijs.
02.01.05	Stedenbouw en planologie	Optie 2: Stoppen personeelsinzet stedenbouwkundige samenhang en ruimtelijke kwaliteit.

02.03.01	Wonen	Optie 1: Afzien van gemeentelijke regeling woonruimteverdeling.
02.03.01	Wonen	Optie 2: Beleidsinzet huisvestingsbeleid afschalen.

3.3. Klimaatvriendelijke stad

“Ik ben trots op de duurzame 2040 visie voor onze stad”

Bron: Inwonersenquête Gemeente Utrecht 2025

Op 2 maart 2026 is de [ontwerp-Klimaatvisie](#) ter inzage gelegd. De centrale ambitie van de visie is om in 2050 klimaatneutraal te zijn, als stad en als organisatie. Daarnaast willen we dat de voetafdruk van bewoners, ondernemers, organisaties en bezoekers in 2050 flink is verminderd. Om dit te bereiken, moeten we als gemeente onze verantwoordelijkheid nemen en onze CO₂-uitstoot verminderen. En daarnaast anderen stimuleren om, ondanks onze beperkte invloed als gemeente, hetzelfde te doen. Dit door medestanders te vinden in de stad onder inwoners, ondernemers en bezoekers die de transitie willen maken naar klimaatbewuster denken én doen. De gemeente is, naast Europa en het Rijk, de partij om deze transitie naar klimaatbewustzijn aan te jagen en te stimuleren. Met alle energie, maar ook door het nemen van de hobbels en moeilijke besluiten die daarvoor nodig zijn.

Een belangrijke maatregel voor de gemeente om CO₂ te reduceren is de transitie van de energievoorziening. Op dit moment loopt Utrecht tegen de grenzen van het huidige energiesysteem aan. Het elektriciteitsnet zit vol, wat groei en verduurzaming van de stad belemmert. Tijdelijke maatregelen zoals gasgeneratoren bieden slechts kortetermijnverlichting; structurele uitbreiding van het net wordt niet vóór 2033–2035 verwacht. Daarom moet de gemeente nu werken aan een geïntegreerd energiesysteem waarin elektriciteit, warmte, opwek en opslag samenkomen en waarvoor ruimte in de stad nodig is (boven- en ondergronds, in gebouwen én in de openbare ruimte). Aangespoord door netcongestie kan Utrecht versneld toewerken naar een toekomstbestendig, klimaatneutraal energiesysteem (in 2050).

De gemeente zet in op de energietransitie en klimaatadaptatie via diverse begrotingsproducten; zie hiervoor de begroting 2026. Mogelijke bijsturingen in deze paragraaf zijn Netcongestie en energietransitie en Opvolgen Klimaatvisie. Dit is zoals eerder gesteld geen complete lijst aan mogelijke bijsturingen; in dit programma valt de bredere doelstelling Energieverbruik.

Actueel beleid binnen dit programma is onder meer:

- [Beleidsnota Opwekgebieden voor schone energie in Utrecht 2024-2030](#)
- [Herijking Regionale Energiestrategie \(RES\) Utrecht. Onderweg naar 2050](#)
- [Programma Energie besparen gebouwde omgeving 2022-2030](#)
- [Beleidsnota Warmte 2025-2035](#)
- [Uitvoeringsprogramma Elektriciteitsinfrastructuur en netcongestie 2023-2026](#)

3.3.1 Vastgestelde begroting

Tabel 14 | Vastgestelde begroting Klimaatvriendelijke stad

Bedragen x € 1.000

Begroting	2026	2027	2028	2029
Baten	9.230	6.345	5.286	5.286
Lasten	22.205	13.556	12.357	12.357
Saldo baten en lasten	-12.975	-7.211	-7.071	-7.071
Totaal heroverweegbare opties	0	3.797	4.473	4.459

Voor een volledig overzicht verwijzen wij naar de [Begroting 2026](#).

3.3.2 Knelpunten

Er zijn geen knelpunten opgenomen in de voorjaarsnota.

3.3.3 Incidentele middelen (lasten)

Onderstaand is toegelicht voor welke onderwerpen incidenteel middelen beschikbaar zijn.

Bijvoorbeeld voor projectmatig werk of een tijdelijke impuls.

Let op: bij beleidsveld 'Ontwikkelen en wonen voor iedereen' (H3.2) zijn ook incidentele middelen voor netcongestie zichtbaar.

Tabel 15 | Incidentele middelen dekking door gemeentefonds

Bedragen x € 1.000

Bron	Omschrijving	2026	2027	2028	2029	Toekenning
PB 2024 en VJN 2025 en 2 ^e BERAP 2025	Netcongestie	6.027	3.045	0	0	Bij de Voorjaarsnota 2025 zijn incidentele middelen toegekend voor maatregelen Netcongestie in 2025 en 2026 voor o.a. fysieke maatregelen, voorbereiden stroomuitval en een programmteam. Bij de Tweede bestuursrapportage 2025 zijn deze deels verschoven naar 2027. Zie ook bijsturing netcongestie hieronder.
2e BERAP 2025	Reserves	444	444	312	0	Onttrekking reserve Utrechtse energie.
PB 2024	Impuls uitvoeringskosten energietransitie	1.670	0	0	0	In het coalitieakkoord 2022-2026 is in 2024 tot en met 2026 incidenteel budget beschikbaar gesteld voor de uitvoeringskosten van de energietransitie, dit betreft onder andere de kosten voor Zon op Dak en de Klimaatvisie; € 1,67 miljoen in 2024 tot en met 2026. Zie ook bijsturing Klimaatvisie hieronder.

Tabel 16 | Incidentele middelen dekking door SPUK of anders

Bedragen x € 1.000

Bron	Omschrijving	2026	2027	2028	2029	Toekenning
PB 2025	Specifieke uitkering CDOKE	5.000	volgt	volgt	volgt	De Specifieke Uitkering CDOKE gaat per 2026 over naar een decentrale uitkering en vanaf 2027 naar een Bijzondere Fondsuitkering. Over de verdeling over de programma's waaronder Klimaatvriendelijke stad vindt nog besluitvorming plaats.
2 ^e BERAP 2025	Rijksmiddelen Energiearmoede en Nationaal Isolatieprogramma	2.200	1.400	0	0	Deze rijksmiddelen (SPUK) worden onder andere ingezet ten behoeve van de aanpak versneld energetisch verbeteren sociale huurwoningen.
2 ^e BERAP 2025	Lokale Aanpak Isolatie	2.500	2.500	3.500	0	In 2025 t/m 2028 ontvangt de Gemeente Utrecht de specifieke uitkering Lokale Aanpak Isolatie. Deze middelen worden onder andere ingezet ten behoeve van de uitgaande subsidie samen verduurzamen, woning isoleren en subsidie bij collectieve inkoopactie.

3.3.4 Beleid zonder dekking

Hieronder staat het recent vastgestelde beleid zonder volledige dekking.

- **Beleidsnota Warmte:** [Beleidsnota Warmte 2025-2035](#)

De dekking voor de beleidsnota is toereikend, met uitzondering van de kwalitatieve inpassing van transformatorstations vanaf 2027 (€ 500.000 per jaar).

3.3.5 Mogelijke bijsturingen

Netcongestie en Energietransitie

Naast dat we nu (versneld) moeten gaan werken aan een betrouwbaar en passend energiesysteem, moeten we ook met de huidige gevolgen van netcongestie omgaan. Dit dossier kent een hoge dynamiek, zowel aan de kant van de netbeheerders als vanuit het Rijk, dus bij besluitvorming hierover is het van belang de laatste stand van zaken te betrekken.

Advies is keuzes te maken over hoe om te gaan met netcongestie door af te wegen of we als gemeente zelf maatregelen treffen, of juist bewust inzetten op lobby gericht op oplossingen voor netcongestie. Dit vraagt op verschillende manieren inzet van de gemeente. Dit vraagt van ons creativiteit, flexibiliteit, experimenteerruimte, innovatie, inzet, lobby en lef om soms de regierol op te eisen in dit dossier in het belang van de ontwikkeling van de stad.

In het netcongestiedossier zijn we niet altijd beslissingsbevoegd. De bestaande beleidskaders zoals de Beleidsnota Warmte (2025), Beleidsnota Opwek (2025), nota Programma besparen gebouwde omgeving (2022) en de diverse uitvoeringsprogramma's zijn ons uitgangspunt. Belangrijke lijnen hierin: collectieve warmtenetten, energiebesparing, duurzame opwek, flexibiliteit en een actieve regierol van de gemeente.

Impact op andere opgaven:

- Netcongestie raakt bijna alle onderdelen van de gemeente. Nieuwbouw en verduurzaming van de bestaande stad staan onder druk, businesscases worden minder haalbaar en in het slechtste, maar helaas inmiddels reële, scenario kan een bouwstop – dus geen (woning)bouwontwikkelingen – leiden tot meer dan € 1 miljard economische schade per jaar en verlies van arbeidsplaatsen in de bouwsector.
- Sinds november 2022 geldt dat bedrijven zich niet in Utrecht kunnen vestigen doordat grootverbruikaansluitingen niet beschikbaar zijn. Dit zet vestiging, groei en verduurzaming van bedrijven en werkgelegenheid merkbaar onder druk. Dit heeft (op termijn) grote invloed op derving van legesinkomsten. Dit geldt ook voor de nieuwbouw en verduurzamingsprojecten van al het gemeentelijk vastgoed.
- Ook de verduurzaming van de bedrijfsvoering van de gemeente vertraagt, bijvoorbeeld omdat er geen nieuwe laadpleinen aangelegd kunnen worden voor het wagenpark van Stadsbedrijven.
- Geen actieve regie door de gemeente op (de gevolgen van) netcongestie, maar ook op de complexe warmtetransitie, kan leiden tot verdere ongelijkheid; zelfredzaamheid van voorlopers kan het probleem voor achterblijvers groter maken.
- Daarnaast is er ook negatieve impact op het klimaat en milieu: inzet gasgeneratoren als tijdelijke oplossing voor netcongestie zorgt voor extra CO₂-uitstoot en ongezondere luchtkwaliteit.
- Bij eventuele stroomuitval door netcongestie komt het functioneren van de dienstverlenende onderdelen van de gemeente Utrecht zwaar onder druk te staan. Zie hiervoor hoofdstuk Veilige stad (3.6).

Optie 1: geen extra middelen

In deze optie komen ontwikkelingen tot stilstand. In 2027 vervallen de middelen van de extra impuls Energietransitie uit het coalitieakkoord, en de tijdelijke middelen netcongestie zoals toegekend in de voorjaarsnota 2025. Dit betreft € 7,7 miljoen per jaar. Daarbovenop komt dat het onzeker blijft wat de omvang van de 'Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE)' vanuit het Rijk de komende jaren wordt. We hanteren het uitgangspunt dat de CDOKE-middelen vanaf 2027 in gelijke omvang als voorgaande jaren aan de Energieopgave worden besteed.

Een minimale begroting door het vervallen van de tijdelijke middelen gaat dus ten koste van het tempo en de intensiteit, die we juist met de tijdelijke middelen zijn gestart. Elektriciteitsverbruik en piekbelasting van het stroomnet blijven omhooggaan (trend). Daardoor blijft netcongestie de komende bestuursperiode een feit, maar kunnen we hier niet op inzetten. Veel stedelijke ontwikkelingen ten behoeve van de groei van de stad zullen ernstig belemmerd worden of helemaal stil komen te liggen.

1. In dit scenario moeten we prioriteren en zetten we voornamelijk in op onze wettelijke taken:

- Energiebesparing en piekverlaging bij wonen en bedrijven (faciliteren en begeleiden, geen subsidies);
- Faciliteren van de uitbreiding van het elektriciteitsnet door ruimtereserveringen voor elektriciteitsstations in RSU/omgevingsplannen (geen verfraaiing). Te weten trafo-huisjes, hoog- en middenspanningsstations, kabels en leidingen, warmteoverdrachtstations, warmtebronnen, regelbaar vermogen;
- Faciliteren van grootschalige opwek (RES, vergunning etc.);
- Faciliteren van warmtenetten, nieuwbouw en bestaande bouw (wat is de beste oplossing, voor de buurt en de stad, wat is haalbaar en betaalbaar voor iedereen, etc.?);
- Verder beperkte uitvoering aan bestaande beleidsnota's;
- Voor het geval de stroom uitvalt, moeten we ons voorbereiden door back-ups te regelen voor onze op vitale systemen/ kritische processen.

In dit scenario helpen we niet bij het doorvoeren van tijdelijke maatregelen. Daarmee verwachten we de komende bestuursperiode geen verlichting op het stroomnet en zijn er geen nieuwe aansluitingen mogelijk. Woningbouw kan (bijna) niet doorgaan; businesscases van nieuwbouw staan onder druk door (extra) netbewuste ambities en tijdelijke fysieke maatregelen. Dit heeft een grote impact op inkomsten en op personeel. Er zijn nog steeds geen aansluitingen voor bedrijven – dit heeft een negatief effect op de ontwikkeling van de lokale economie en onze bijdrage aan nationale sectoren zoals de bio- en healthtech.

Ook de gemeentelijke vastgoedorganisatie wordt geraakt. Een deel van de nieuwbouw-, uitbreidings- en verduurzamingsprojecten van de gemeente zelf stopt of loopt significante vertraging op zonder aanwezigheid van structurele middelen voor maatregelen tegen netcongestie. We lopen het risico dat we niet (meer) voldoen aan onze wettelijke taken en verplichtingen, omdat de uitvoerbaarheid van het Uitvoeringsprogramma Vastgoed, het uitvoeringsprogramma IHP Onderwijshuisvesting en de Routekaart Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed in het gedrang komt. Bij Stadsbedrijven komt de verduurzaming van het wagenpark tot stilstand.

Optie 2: benodigde middelen voor bestaande ambities

In dit scenario zetten we onze inzet van de afgelopen jaren voort. Ondertussen houden we rekening met het feit dat zowel de opgave als de oplossingen in de energietransitie erg veranderlijk zijn. De middelen van het Rijk (CDOKE) zetten we in om ons energiebeleid uit te voeren: besparen, opwek en (regie op de) warmtetransitie en we zoeken actief bewoners en bedrijven op. Boven op onze wettelijke taken en inzet omschreven bij optie 1 zetten we in op:

1a. Maatregelen om nieuwbouw mogelijk te maken

Tijdelijke congestieverzachters (gasgeneratoren/accu's) kosten € 1,85 miljoen per jaar (periode 2027–2030). Deze netcongestieverzachters ondersteunen het elektriciteitsnet van Stedin en kunnen stroom terugleveren aan het net. Hierdoor ontstaat extra ruimte op het net en zijn gebiedsontwikkelingen mogelijk. Gasgeneratoren zijn echter kortetermijnoplossingen die tegenstrijdig zijn met andere opgaves van de stad: de energietransitie, gezonde stad/leefmilieu (luchtkwaliteit, geluid, etc.), efficiënt ruimtegebruik en landelijke wet- en regelgeving. Deze tijdelijke oplossing vraag later nogmaals om investeringen in het verduurzamen van het energiesysteem in en om gebouwen. Vergunningverlening

voor gasgeneratoren is bovendien juridisch problematisch door BENG-eisen, en een landelijke oplossing ontbreekt vooralsnog.

1b. Onvoorziene oplossingen netcongestie

Afgelopen jaren is duidelijk geworden dat netcongestie oplossingen vraagt die we niet voorzien hadden. Vooral op plekken waar we grondeigenaar zijn en willen ontwikkelen, zijn extra maatregelen nodig. Denk hierbij aan cable pooling, batterijen of tijdelijke generatoren. Onze inschatting is dat hier circa € 1,15 miljoen per jaar (2027-2030) voor nodig is. Bij alle projecten waarvoor de bouwstart gepland is voor 2033, moeten we rekening houden met de effecten van netcongestie en de meerkosten daarvan. In de 8 jaar tussen nu en 2033 gaan we uit van een bouwopgave van 25.000 woningen (+/- 3.000 woningen per jaar). De kosten voor netcongestie per woning liggen tussen de € 1.000 en € 2.000.

2a. Netcongestiemaatregelen voor maatschappelijk vastgoed/uitvoeringsprogramma Vastgoed

Dit bedraagt oplopend circa € 750.000 aan structurele kapitaallasten (uitgaande van een technische levensduur van 10 jaar). In 2026-2030 wordt € 7,7 miljoen geïnvesteerd in accu's en aggregaten voor de realisatie van het Uitvoeringsprogramma Vastgoed, ervan uitgaande dat alle uitbreidingsprojecten extra kosten maken als gevolg van netcongestie. Dit geldt ook voor de helft van de vervangings- en verduurzamingsprojecten. Richting de Voorjaarsnota 2027 zullen we meer in detail uitzoeken welke projecten extra kosten maken om tot een verfijnde inschatting te komen.

Zie ook 3.12 investeringsstrategie. Dit betreffen niet wettelijke investeringen en staan daarom in scenario 2 van de investeringsstrategie.

2b. Netcongestiemaatregelen voor maatschappelijk vastgoed – Uitvoeringsprogramma IHP onderwijshuisvesting

Dit bedraagt oplopend circa € 1,5 miljoen aan structurele kapitaallasten. Voor het Uitvoeringsprogramma Integraal Huisvestingsplan (IHP) onderwijshuisvesting wordt in de periode 2026-2030 naar verwachting € 17,1 miljoen geïnvesteerd in accu's, aggregaten of hybride systemen om te kunnen voldoen aan de gemeentelijke wettelijke taak voor de renovatie en nieuwbouw van schoolgebouwen. Bij de berekening van de benodigde kapitaallasten is rekening gehouden met het budget dat bij de Voorjaarsnota 2024 reeds beschikbaar is gekomen voor netcongestie onderwijshuisvesting.

Zie ook 3.12 investeringsopgaven. Dit betreffen wel wettelijke investeringen en staan daarom in scenario 1a van de investeringsstrategie.

2c. Routekaart Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed

Dit bedraagt oplopend tot € 150.000 per jaar aan structurele kapitaallasten. In 2027-2033 wordt € 1,35 miljoen geïnvesteerd in accu's en aggregaten voor de realisatie van de Routekaart Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed, ervan uitgaande dat de helft van deze projecten extra kosten maakt als gevolg van netcongestie. Richting de Voorjaarsnota 2027 zullen we met een verfijnde inschatting te komen.

Zie ook 3.12 investeringsstrategie. Dit betreffen wettelijke investeringen en staan daarom in scenario 1a van de investeringsstrategie.

3. Stimuleren energiehub 10 bedrijventerreinen

Dit bedraagt circa € 150.000 per jaar. Een energiehub helpt bedrijven om hun energieverbruik op elkaar af te stemmen, waarbij een digital twin inzicht geeft in hoe dit in de praktijk werkt. Dit maakt het mogelijk om samen met netbeheerders afspraken te maken en congestiemanagement te stimuleren, terwijl zij zorgen voor de benodigde scans en het monitoringssysteem.

4. Personele capaciteit gemeentelijk vastgoed

Dit bedraagt circa € 354.000 per jaar. Dit gaat om personele capaciteit voor het coördineren van de aanpak Netcongestie. Denk aan het aanpassen van beleid en werkwijzen, het organiseren van financiering, het monitoren en rapporteren over de voortgang en het (inhoudelijk) adviseren op projecten. Daarnaast is inzet nodig om accu's en aggregaten te beheren, te onderhouden, om storingen af te handelen, etc.

5. Leasekosten accu's Onderwijshuisvesting

Dit bedraagt oplopend circa € 44.000 in 2030. Dit betreft jaarlijkse leasekosten voor energieopslagsystemen (accu's) die worden ingezet bij onderwijshuisvesting. De accu's maken het mogelijk om opgewekte duurzame energie efficiënter te benutten, piekbelasting te verminderen en de betrouwbaarheid van de energievoorziening te vergroten.

6. Faciliteren uitbreiden energieinfra

Dit bedraagt circa € 150.000 per jaar. Er zijn maatregelen nodig om de infrastructuur voor energiedistributie te vergroten. Stedin en TenneT gaan op Utrechts grondgebied en in de regio veel uitbreiding realiseren van hoogspanningsstations. Omdat ruimte schaars is, vraagt dit veel interne afstemming en afstemming met andere stakeholders om dit zo snel mogelijk voor elkaar te krijgen (denk hierbij aan een afwegingskader voor plaatsing stations).

7. Stimulering netbewuste nieuwbouw

Dit bedraagt circa € 250.000 per jaar. Regie op collectiviteit, onderhandelingen met ontwikkelaars en dergelijke. Eisen aan netbewust bouwen betekenen meer kosten voor ontwikkelaars, wat effect kan hebben op de grondprijs. Alleen nieuwe woningen worden aangesloten, dus er is nog geen uitbreiding voor bestaande bedrijven.

8. Programmateam netcongestie

Dit bedraagt circa € 600.000 per jaar. Personele capaciteit voor het organiseren van collectieven, slimme oplossingen, advies, coördinatie en projectbeheersing.

9. Ondersteuning bedrijven, dienstverlening, voorlichting en dergelijke

Dit bedraagt circa € 150.000 per jaar. We leveren inzet om te voorkomen dat nieuwbouw-, renovatie- en verduurzamingsplannen stagneren door de wachtlijst voor grootverbruikersaansluitingen, en de daarmee gepaard gaande onzekerheid over netaansluiting en stroomuitval.

10. Vergunningverlening ondersteuning, afstemming, noodmaatregelen

Dit bedraagt circa € 675.000 per jaar. We adviseren en informeren over netbewust bouwen en over de stroomvoorziening bij evenementen, inclusief ondersteuning bij vergunningen. Daarnaast voeren we alle werkzaamheden uit die nodig zijn om de gevolgen van netcongestie te stroomlijnen en af te stemmen, zowel binnen de organisatie bij reguliere vergunningaanvragen als met regiogemeenten en ketenpartners.

11. Voorbereiding op stroomuitval

Dit bedraagt circa € 120.000 per jaar. We zorgen voor de voorbereiding, uitwerking en advisering die nodig zijn voor een betrouwbare stroomvoorziening volgens de geldende normen, inclusief noodstroomvoorziening en de beoordeling van risico's, continuïteitsstrategieën en back-upsystemen.

12. Buurtaanpak – Warmtetransitie

Dit bedraagt circa € 300.000 per jaar. De Buurtaanpak aardgasvrij zijn we gestart in 3 buurten. Hiermee zetten we het onderzoek voort naar hoe de verduurzaming van de warmtevoorziening in de buurt eruit kan zien.

Met voorgaande punten faciliteren we de groei van de stad op minimale wijze. Net als projectontwikkelaars investeren we mede in congestieverzachters (dit zijn gasgeneratoren). We bereiden voor op stroomuitval door onder andere onderzoek en plannen. Gasgeneratoren zijn goedkoper dan maatregelen voor netbewuste nieuwbouw.

Impact voor de stad:

- Nieuwbouw van woningen kan -onder voorwaarden- doorgaan, al blijft veel afhankelijk van derden (ACM, provincie en Rijk).
- Investeren in maatregelen tegen netcongestie verlaagt het risico dat de opbrengsten van bouwleges voor de gemeente lager worden.
- Er worden structurele middelen vrijgemaakt om netcongestieproblematiek aan te pakken in projecten uit het Uitvoeringsprogramma Vastgoed en het Uitvoeringsprogramma IHP Onderwijshuisvesting.

Niet opgelost in dit scenario:

- Vestiging van (nieuwe) bedrijven en bedrijvigheid en voorzieningen blijven lastig.
- Geen verduurzaming wagenpark Stadsbedrijven (tenzij niet gasgeneratoren, zie optie 3).
- Gasgeneratoren gaan ten koste van luchtkwaliteit, soms ten koste van groen en zorgen voor een hogere CO₂-uitstoot.

Optie 3: meer ambitie of andere invalshoek

We doen het in een keer goed: de gemeente kiest voor een proactieve rol om netcongestie te verminderen én een duurzaam geïntegreerd energiesysteem te ontwikkelen:

1. Faciliteren trafostations

Dit bedraagt circa € 500.000 per jaar (zie ook beleid zonder dekking). Nieuwe stations/trafo's, inpassing in stadsbeeld.

2. Ontwikkeling integraal energiesysteem

Dit bedraagt circa € 1 miljoen per jaar. Het toekomstig energiesysteem vraagt het bij elkaar brengen van lokale vraag en aanbod. Hoe dat er precies uit gaat zien, is nog niet duidelijk. Dit moeten we samen met de bedrijven en partners in de stad uitvinden. We verwachten dat deze financiering nodig is voor de onrendabele top op zonneparken, neerzetten van flexibel vermogen (generatoren) en batterijen.

3. Verduurzamen wagenpark van Stadsbedrijven

Dit bedraagt circa € 1,85 miljoen. Dit zijn eenmalige kosten voor een generator. Dit wordt nu verder uitgezocht. Uitgangspunt is dat de basiskosten (voertuigen, laadinfrastructuur etc.) worden verrekend met de afvalstoffenheffing. De kosten voor de gasgenerator en batterij zijn onderdeel van de voorgestelde bijstellingen onder optie 2.

4. Investeren Duurzame Opwek

Van 2030 tot en met 2035 wordt € 5,6 miljoen per jaar geïnvesteerd in het opwekken van duurzame energie. Denk aan zonnenvelden, windturbines, Warmte-Koude Opslag en collectieve energie-initiatieven. Als de markt niet instapt, raken de doelen voor de energietransitie uit zicht. Met dit investeringsgeld kan de gemeente een actieve rol pakken.

→zie ook 3.12 investeringsstrategie. Dit betreffen niet-wettelijke investeringen en staan daarom in scenario 2 van de investeringsstrategie.

Energie houdt zich niet aan gemeentegrenzen, daarom is ook samenwerking in en met de regio nodig. Een geïntegreerd energiesysteem van de toekomst in Utrecht is onderdeel van een groter geheel. Dit

vraagt samenwerking met de regio voor het ontwikkelen van slimme oplossingen, bijvoorbeeld in samenwerking met de ROM. Veel investeringen in de energietransitie worden gedaan door externe partijen, zoals het Warmtebedrijf, de netbeheerder en initiatiefnemers van duurzame opwekprojecten. Dit vraagt vanuit de gemeente om voldoende regiecapaciteit, die afhankelijk van het tempo van deze ontwikkelingen mogelijk moet meegroeien. De concrete omvang is op dit moment nog onvoldoende scherp om nu al bij te sturen. Dit geldt ook voor de regiecapaciteit warmtetransitie, die naast technische keuzes ook vraagt om tijdige ruimtelijke borging. Het reserveren van ruimte voor bijvoorbeeld warmtenetten of leidingen kan bijdragen aan het voorkomen van desinvesteringen en extra maatschappelijke kosten op een later moment, wanneer dit structureel wordt meegenomen bij gebiedsontwikkelingen, herinrichtingen van de openbare ruimte en rioolvervangingen.

Als u kiest voor de bijsturingen zoals hierboven geschetst, dan worden heroverwegingen voor de energietransitie die *netcongestieverzachtend werken* niet geadviseerd, omdat die hiermee in strijd zijn. Doordat de maatregelen netcongestie tijdelijk zijn bekostigd, zijn deze niet zichtbaar in de heroverwegingen.

Financiële gevolgen

Financiële gevolgen zijn verwerkt in de scenario's. Qua personele bezetting is dit voor het overgrote deel continuering van mensen die al met deze werkzaamheden bezig zijn. De voornaamste inzet zit in het programmateam netcongestie, de capaciteit bij vastgoedorganisatie en de advisering en werkzaamheden rondom vergunningverlening.

Tabel 17 | Financiële gevolgen

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2026	2027	2028	2029	Structureel
Baten (aanvullend verwacht = risico)	0	250	250	250	250
Lasten: optie 2					
1. Personele kosten	0	1.519	2.564	2.564	2.564
2. Overhead*	0	525	887	887	887
3. Kapitaallasten**		zie invest strategie			
4. Overige kosten***	0	1.224	3.225	3.227	3.185
Totaal lasten: optie 2	0	3.268	6.677	6.679	6.636
Lasten: optie 3 (excl. optie 2)					
1. Personele kosten	0	250	250	250	250
2. Overhead*	0	87	87	87	87
3. Kapitaallasten**	0	0	0	0	zie invest strategie
4. Overige kosten***	0	3.100	1.250	1.250	1.250
Totaal lasten: optie 3 (incl. optie 2)	0	3.437	1.587	1.587	1.587

*Rekening houden met 34,6% overhead

**Als een bedrag ook is angeleverd voor het MPR of investeringsstrategie, graag aangeven. In het eindproduct zorgen we dan voor de juiste verwijzingen.

***Overige kosten zijn inclusief eventuele afdelingsspecifieke overheadkosten

De baten betreffen een inschatting van het verhalen van de kosten van generatoren ten behoeve van de netcongestie op projectontwikkelaars voor € 250.000. Dit staat los van de lobby die we kunnen inzetten om het Rijk en netbeheerders te vragen maximaal in te zetten op oplossingen.

Klimaatvisie

In december 2023 heeft de gemeenteraad ingestemd met de 'Startnotitie Klimaatvisie'. Daarin staat de ambitie dat Utrecht zo snel mogelijk en uiterlijk in 2050 klimaatneutraal is en dat we broeikasgassen op een eerlijke en inclusieve manier reduceren. Op 2 maart 2026 is de [ontwerpvisie 'Utrecht Klimaatneutraal'](#) ter inzage gelegd.

Impact op andere opgaven

De thema's uit de ontwerpvisie lopen als een rode draad door andere opgaven, zoals de omgevingsvisie, openbare ruimte, ruimtelijke ontwikkeling Overvecht, Groot-Merwede Rijnenburg, gezond samenleven, weerbaarheid en crisisvoorbereiding, arbeidsmarkt, parkeren, netcongestie en energietransitie, en grip op investeringen.

Optie 1: geen extra middelen

Er is voor 2026 zeer beperkt financiële ruimte gecreëerd om het (inhoudelijke) proces voor totstandkoming van een Klimaatvisie mogelijk te maken. Als er geen middelen worden vrijgemaakt stoppen de inspanningen van de gemeente na 2026. Dit betekent:

Geen visie vaststellen; na 2026 geen monitoring, geen beleidscapaciteit noch uitvoeringskracht
Inzet op reguliere beleidsonderdelen kan worden doorgezet zoals duurzaam (Grond-, Weg- en Waterbouw (GWW)), schone opwek, circulariteit en klimaatadaptatie; zie hiervoor de begroting 2026. Maar we zetten de komende 4 jaren niet in op de klimaattransitie. De ambities die in de Klimaatvisie staan verwoord, worden amper verwezenlijkt. Dit betekent dat we ook niet inzetten op monitoring, geen overkoepelend beleid maken en dat er geen Klimaatpanel komt.

Optie 2: benodigde middelen voor bestaande ambities

In onderstaande tabel staan optie 2a en 2b met bedragen. Optie 2a bevat alleen: 4. Klimaatrekker. Optie 2b bevat 1. Klimaatteam om klimaattransitie te begeleiden, 2. Beleidscapaciteit en uitvoeringskracht organiseren en 3. Monitoring organiseren.

1. Klimaatteam oprichten om klimaattransitie te begeleiden

Dit bedraagt circa € 465.000 per jaar. Om klimaatdoelen aan te jagen en te stimuleren, is een maatschappelijke transitie nodig. Het klimaatteam ondersteunt de organisatie om de klimaattransitie aan te gaan. Utrecht staat niet op nul als het gaat om klimaat: veel bestaande beleidsterreinen als groen, klimaatadaptatie, lucht en circulariteit richten zich al op een duurzame en leefbare stad, wat uiteindelijk kan bijdragen aan CO2-reductie. Maar de klimaat aanpak in de breedte komt hiermee niet duidelijker op de agenda en kent geen versnelling ten opzichte van de huidige situatie. Daarom is inzet van een klimaatteam nodig dat bestaat uit 3 personen, waaronder een programma-/transitiemanager, een beleidsadviseur/projectleider, en een programmabeheerser/administrateur. Door inzet van het klimaatteam kunnen bijstellingen 2 en 3 worden bemenst; deze 3 interacteren met elkaar.

2. Beleidscapaciteit en uitvoeringskracht organiseren

Dit bedraagt € 275.000 per jaar. Voor het betrekken van beleidsonderdelen, de organisatie en inwoners is extra capaciteitsruimte nodig. Het klimaatteam zorgt ervoor dat de visie verder wordt uitgewerkt via transitiepaden. In de conceptvisie staan voorbeelden hoe deze transitiepaden eruit kunnen zien, gericht op de organisatie, op participatie met de stad en op beleid. Wat de eigen organisatie kan doen en hoe we gaan participeren met inwoners over klimaat wordt inhoudelijk verder uitgewerkt door het klimaatteam in samenwerking met de organisatie en externe partijen. De beleidsonderdelen krijgen ondersteuning van het klimaatteam in de stappen die nodig zijn om een

transitie door te maken en hoe hierop gemonitord kan worden.

Om de inwoners en gebruikers van de stad te enthousiasmeren om zelf de handschoen op te pakken en maatregelen te treffen, zetten we het Klimaatpanel (weer) steviger in en wordt er via dit panel 2 keer per jaar een gesprek gevoerd met de stad over klimaat (naast de 2 bestaande gesprekken over de energietransitie). Hiermee wordt de hervormingsbezuiniging (Voorjaarsnota 2025) ten aanzien van het klimaatteam teruggedraaid.

3. Monitoring organiseren

Dit bedraagt circa € 25.000 per jaar. In juni 2025 is gestart met het in kaart brengen van de broeikasgasemissies van onze stad. Op basis van landelijke ontwikkelingen, vastgesteld lokaal beleid en de Utrechtse bevolkingsontwikkelingen krijgen we inzicht in hoe de emissies zich richting 2050 ontwikkelen. Met deze metingen kunnen we zien welke opgave er nog voor ons ligt en of we op de goede weg zijn. Over de monitoring kunnen we rapporteren in het Duurzaamheidsverslag.

In de Klimaatvisie staat de suggestie opgenomen om over een onderdeel uit de Klimaatvisie een burgerberaad te organiseren, namelijk over duurzame consumptie. Het burgerberaad is geen doel op zich: als een andere vorm van participatie effectiever is, kan dat ook. Als dit gewenst is, moeten hier middelen voor worden vrijgemaakt binnen de bijsturing die genoemd wordt in H3.1: Betrouwbare overheid.

4. Klimaattrekker

Indien er minder geld beschikbaar is, kan er geprioriteerd worden door het naar beneden bijstellen van de ambitie in de Klimaatvisie. In dit geval stellen we voor om alleen een klimaattrekker aan te stellen om de visie een beperkte stap verder te brengen. Dit bedraagt circa € 290.000 per jaar. Er wordt een klimaattrekker aangesteld om het klimaatthema een stap verder te brengen, door het:

- naar beneden bijstellen van het ambitieniveau van de conceptvisie en vervolgens het begeleiden van het bestuurlijke proces tot vaststelling.
- na vaststelling aangaan van het gesprek met de diverse bestaande beleidsonderdelen die bijdragen aan klimaatverbetering, om te bezien welke extra maatregelen zij kunnen nemen. De organisatieonderdelen die dit betreft, zijn zelf eigenaar van de te nemen acties en voor het vrijmaken van de benodigde middelen (capaciteit, tijd, financiën) die hiervoor nodig zijn. De klimaattrekker kan hierover adviseren.
- (weer) steviger inzetten van het Klimaatpanel. Met dit panel wordt 2 keer per jaar een gesprek gevoerd met de stad over klimaat (naast de 2 bestaande gesprekken over de energietransitie). Hiermee wordt de hervormingsbezuiniging (Voorjaarsnota 2025) ten aanzien van het klimaatteam teruggedraaid en lossen we de belofte in dat we met de stad in gesprek blijven over klimaat.

Met deze optie wordt het als stad steeds moeilijker om te voldoen aan de gestelde nationale klimaatdoelen: 55% minder uitstoot in 2030 ten opzichte van 1990 en klimaatneutraal in 2050. Ook wordt er met deze optie niet geïnvesteerd in het klimaatbestendiger maken van de eigen organisatie; we achten de kans niet groot dat de organisatie -zonder een transitieteam- uit zichzelf de beweging gaat maken naar CO2-reductie.

Optie 3: meer ambitie of andere invalshoek

Het gaat hier om een nog vast te stellen visie. Het advies is daarom om hier nu niet fundamenteel op bij te sturen (tenzij ambities naar beneden worden bijgesteld zoals in optie 2a als optie wordt genoemd).

Als u kiest voor de bijsturingen zoals hierboven geschetst, dan worden heroverweging 03.01.01, 04.01.07 niet geadviseerd, omdat die hiermee in strijd zijn

Financiële gevolgen

De financiële gevolgen van de hierboven geschetste optie 2 treft u in onderstaande tabellen.

Tabel 18 | Financiële gevolgen

Bedragen x € 1.000	2026	2027	2028	2029	Structureel
Baten	0	0	0	0	0
Lasten: optie 2a					
1. Personele kosten	100	200	200	200	200
2. Overhead*	35	69	69	69	69
3. Kapitaallasten**	0	0	0	0	0
4. Overige kosten***	45	90	90	90	90
Totaal lasten: optie 2a	180	359	359	359	359
Lasten: optie 2b					
5. Personele kosten	310	465	465	465	465
6. Overhead*	107	161	161	161	161
7. Kapitaallasten**	0	0	0	0	0
8. Overige kosten***	150	300	300	300	300
Totaal lasten: optie 2b	567	926	926	926	926

3.3.6 Mogelijke heroverwegingen

Voor dit deel van de begroting is € 4,8 miljoen in beeld gebracht. Zie voor verdere toelichting de bijlage 'heroverwegingen'.

Tabel 19 | Mogelijke heroverwegingen Klimaatvriendelijke stad

Nr fiche	Beleidsproduct	Heroverweging
03.01.01	Energietransitie	Verlagen budget energietransitie

3.4. Duurzame bereikbaarheid

“De grootste fietsenstalling van de wereld!”

Bron: Inwonersenquête Gemeente Utrecht 2025

Binnen dit programma vallen de doelstellingen Duurzame vervoersmiddelen, Mobiliteitsgedrag en Verkeersveiligheid. Belangrijkste actuele nota's zijn het [Mobiliteitsplan 2040](#) en de [Parkeervisie \(inclusief modules\)](#). Het Mobiliteitsplan 2040 is in samenhang met de Ruimtelijke Strategie Utrecht 2040 opgesteld en richt zich op het versterken van de mobiliteitstransitie naar lopen, fietsen, openbaar vervoer en gebruik van deelmobiliteit. We houden de groeiende stad gezond en bereikbaar door enerzijds voorrang te geven aan deze schone en ruimte-efficiënte manieren van vervoer, en anderzijds ander reisgedrag van inwoners, ondernemers en bezoekers te stimuleren (thuiswerken, buiten de spits, met een ander vervoermiddel of via een andere route reizen). Dat is niet alleen nodig om de leefbaarheid en verkeersveiligheid in de bestaande stad te verbeteren, maar ook om ruimte in het mobiliteitsnetwerk te creëren voor nieuwe gebiedsontwikkelingen in bijvoorbeeld Oost en Zuidwest en de groei van de mobiliteit die daarmee gepaard gaat. De benodigde financiering voor de mobiliteitsmaatregelen is (nog) niet opgenomen in het MPB. Als gemeente zijn we sowieso in grote mate afhankelijk van cofinanciering van andere overheden. In de komende raadsperiode actualiseren we op enkele onderdelen het beleidsonderdeel parkeren. Relevante vragen hierbij zijn: hoe zien we onze toekomstige parkeersituatie, en welke parkeeroplossingen kunnen daarbij horen?

In diverse hoofdstukken is de Mobiliteitsopgave opgenomen als onderdeel van een grotere bijsturing, zoals: Mobiliteitsopgave t.b.v. Groot Merwede Rijnenburg en Overvecht, en actualisatie van mobiliteitsbeleid als onderdeel van doorontwikkeling Omgevingsvisie. Gebiedsontwikkelingen als deze hebben gevolgen voor de dynamiek van de hele stad en omliggende gemeenten. Zeker ook op het gebied van mobiliteit. We doen daarom onderzoek naar de impact van grotere (gebieds)ontwikkelingen op het hele stedelijke mobiliteitssysteem en de omliggende gemeenten, en brengen in kaart of en welke bijsturing van huidig mobiliteitsbeleid nodig zou zijn (zie bijsturing Omgevingsvisie). Bij de investeringsopgave staat de programmering van de investeringsmiddelen voor mobiliteit toegelicht. Dat betekent dat we nu qua bijsturingen met name inzoomen op het parkeerdossier. De overige onderdelen van dit hoofdstuk gaan wel over het gehele begrotingsprogramma.

3.4.1 Vastgestelde begroting

Tabel 20 | Vastgestelde begroting Duurzame bereikbaarheid

Bedragen x € 1.000

Begroting	2026	2027	2028	2029
Baten	115.134	113.703	109.173	106.990
Lasten	89.7444	73.911	72.570	71.976
Saldo baten en lasten	25.390	39.792	36.603	35.014
Totaal heroverweegbare opties	11.951	19.933	22.887	31.321

In bovenstaande tabel is de vastgestelde begroting opgenomen voor het programma Duurzame Bereikbaarheid. Voor een volledig overzicht verwijzen wij naar de [Begroting 2026](#).

3.4.2 Knelpunten

De volgende knelpunten zijn opgenomen in de Voorjaarsnota:

- Kort parkeren en naheffingen
- Aflopend ingroeipad garage Croeselaan (B)

3.4.3 Incidentele middelen (lasten)

Onderstaand is toegelicht voor welke onderwerpen incidenteel middelen beschikbaar zijn. Bijvoorbeeld voor projectmatig werk of een tijdelijke impuls.

Tabel 21 | Incidentele middelen dekking gemeentefonds

Bedragen x € 1.000

Bron	Omschrijving	2026	2027	2028	2029	Toekenning
VJN 2024	Tijdelijk beheer parkeergarage Springweg	1.304	1.304	435	0	In 2025 is het beheer van de parkeergarage Springweg tijdelijk (voor 4 jaar) bij de Vastgoedorganisatie komen te liggen. De exploitatielasten zijn als incidentele lasten in de begroting opgenomen. Na 4 jaar zal de parkeergarage gesloopt worden. Er zijn ook incidentele baten van de Springweg. Per saldo is de exploitatie van de Springweg positief.
PB 2026	Amendement 174A Investeren in veiligheid Meernbrug	150				Op initiatief van de raad vindt een onafhankelijk onderzoek plaats naar de verkeersveiligheid rond Meernbrug. De resultaten worden op korte termijn verwacht. Dit budget dient om een nieuwe investering toe te voegen aan het programma Duurzame Bereikbaarheid met de naam Meernbrug ten laste van de reserve parkeerexploitatie. Dekking komt uit reserve parkeren.
PB 2026	Amendement 185 Verkeersveiligheid Lage Weide	500				De raad heeft middels amendement 185 opdracht gegeven om dit budget beschikbaar te stellen voor het verbeteren van de verkeersveiligheid op Lage Weide door het met prioriteit plannen en aanpakken van één van de locaties waar de verkeersveiligheid zorgelijk is.
PB 2026	A192 Verbeter de verkeersveiligheid van de Draaiweg	750				De raad heeft amendement 192 aangenomen en hiermee bepaald dat er een bedrag van € 750.000 aangewend zal worden om verbetermaatregelen voor de verkeersveiligheid van de Draaiweg te realiseren en hierover zal uiterlijk in Q3-2026 aan de raad worden gerapporteerd.

3.4.4 Beleid zonder dekking

Binnen dit programma is beleid vastgesteld zonder dekking. Dit betekent dat de ambities nog niet allemaal gedekt zijn. Dit staat in de investeringsstrategie toegelicht.

3.4.5 Mogelijke bijsturingen

De ambtelijke organisatie heeft een aantal roerige jaren achter de rug wat betreft het parkeerdossier. Daarom zijn we nu druk bezig om stabiliteit te creëren en daarmee grip te krijgen op de parkeerexploitatie. Dat vraagt een aantal voorwaarden en bijsturingen die hieronder worden toegelicht; onder andere op het gebied van beleidsinzet voor een goede meerjarenprognose, adequate afhandeling van vragen van inwoners en het tegengaan van de structurele overlast in de parkeergarages Kop van Lombok, Springweg en Paardenveld.

We benadrukken dat (nieuwe) beleidswijzigingen en de vraag naar maatwerk in parkeerbeleid een grote druk op de beleids- en uitvoeringsorganisatie leggen. Vanuit de ambtelijke organisatie is het advies om terughoudend met het parkeerdossier om te gaan. Wij voorzien echter mogelijke bijsturingen als uitkomst van het maatschappelijke en politieke debat over betaald parkeren en gebiedsontwikkelingen. Daarom brengen we hieronder wel in kaart wat de gevolgen zijn van eventuele bijsturingen.

Betaald parkeren voor de auto is een belangrijk beleidsinstrument van onze mobiliteitsstrategie en een ordeningsinstrument voor de verdeling van de schaarse openbare ruimte, noodzakelijk om gebiedsontwikkeling en vergroening mogelijk te maken. Parkeren is daarnaast een belangrijke inkomstenbron voor (de groei van) de stad. Bijsturingen in (de uitvoering van) parkeerbeleid hebben grote consequenties voor de gemeentelijke begroting, ambities rondom woningbouw en de inrichting van de openbare ruimte (onder meer groen), en de uitvoeringsorganisatie.

In het najaar van 2025 is de ramingsfunctie ten behoeve van de parkeerexploitatie tegen het licht gehouden. Dit is aanleiding geweest voor het indienen van een knelpunt voor de Voorjaarsnota 2026, waarmee (bij honorering) de baten en lasten in de parkeerexploitatie worden bijgesteld.

In sommige (grote) gebiedsontwikkelingen kiest de gemeente ervoor om parkeergarages in eigendom te nemen en te exploiteren (Groot Merwede, Overvecht Centrum). Dit leidt tot een verhoging van de lasten in de parkeerexploitatie en brengt financiële risico's met zich mee.

Afstel van betaald parkeren heeft een nadelig effect op:

1. de mobiliteitstransitie;
2. de haalbaarheid van gebiedsontwikkelingen/woningbouwprojecten;
3. de inrichting en gebruik van de openbare ruimte (waaronder de groenopgave).

Betaald parkeren raakt bestaanszekerheid van mensen met een laag inkomen die een eigen auto hebben, en heeft een nadelig effect op de toegankelijkheid en aantrekkelijkheid van Utrecht voor mensen die vanwege hun beroep afhankelijk zijn van een auto.

Optie 1: geen extra middelen

1. Geen versterking van de organisatie voor stabiliteit op het parkeerdossier

De gelijktijdige invoering van betaald parkeren en een nieuw parkeermanagementsysteem vragen veel inzet van de ambtelijke organisatie. Bij de Voorjaarsnota 2025 zijn incidenteel extra middelen beschikbaar gesteld, waarmee de kosten voor de benodigde versterking van de organisatie in 2025 en 2026 zijn gedekt. Als er geen extra middelen komen voor parkeren, dan kunnen we vanaf 2027 geen invulling meer geven aan noodzakelijke verbeteringen in, en regievoering over de parkeerketen. Een voorbeeld hiervan is het verbeteren van de ramingsfunctie van de parkeerexploitatie, zoals toegezegd in de Voorjaarsnota 2025. Dit is van groot belang om de baten en de lasten in de parkeerexploitatie met voldoende betrouwbaarheid te kunnen ramen.

2. Geen capaciteitsuitbreiding publieksdienstverlening

Ook de publieksdienstverlening op het gebied van parkeren (via KCC) komt door de uitbreiding van betaald parkeren zwaar onder druk te staan, als er vanaf 2027 geen extra middelen beschikbaar komen voor capaciteitsuitbreiding.

3. Niet structureel aanpakken overlast parkeergarages

Tot slot kunnen we zonder aanvullende financiële dekking niet de benodigde maatregelen nemen om de overlast in een aantal parkeergarages tegen te gaan. Er zijn verschillende maatregelen getroffen om deze problemen aan te pakken in met name Kop van Lombok. Dit heeft geleid tot een merkbare verbetering en de situatie lijkt daar momenteel redelijk onder controle. Deze maatregelen (zoals 2 veeggrondes per nacht door een beveiligingsbedrijf) zijn ook nodig in Paardenveld en Springweg. Om

de situatie structureel te verbeteren en omstandigheden beheersbaar te houden, zijn aanvullende maatregelen nodig. Als die niet getroffen worden, leidt dat tot aanhoudende veiligheidsrisico's voor parkeerders en medewerkers, vervuiling en gezondheidsrisico's, verstoring van de dagelijkse exploitatie en een negatieve impact op het veiligheidsgevoel in die gebieden.

Optie 2: benodigde middelen voor bestaande ambities

1. Versterking van de organisatie voor stabiliteit op het parkeerdossier

Om de bestaande ambities waar te kunnen maken, zijn vanaf 2027 extra financiële middelen nodig om de personele capaciteit op peil te houden. Onder meer voor stevige regievoering op de parkeerketen (€ 150.000 per jaar) en het doorontwikkelen van het parkeermodel ten behoeve van het verbeteren van de ramingsfunctie parkeerexploitatie (€ 150.000 in 2027).

2. Investeren in capaciteit publieksdienstverlening (€ 182.000 per jaar)

De publieksdienstverlening op het gebied van parkeren (via KCC) komt door de uitbreiding van betaald parkeren zwaar onder druk te staan. Met extra middelen voor capaciteitsuitbreiding kan dit worden voorkomen.

3. Structurele aanpak overlast parkeergarages

Door middel van enerzijds eenmalige technische en bouwkundige aanpassingen, die het moeilijker moeten maken om onbevoegd in de garages binnen te komen en het minder aantrekkelijk maken om er te verblijven (€ 200.000). En anderzijds structurele maatregelen, namelijk een permanente nachtwaker in elke garage (€ 500.000), doorgaan met nachtelijke surveillance (€ 120.000) en extra schoonmaak- en overige kosten (€ 130.000).

Optie 3: meer ambitie of andere invalshoek

We stellen geen bijstellingen voor. Vanuit de ambtelijke organisatie is het advies om hier zeer terughoudend mee om te gaan. Echter, wij voorzien mogelijke bijstellingen als uitkomst van het maatschappelijke en politieke debat over betaald parkeren en gebiedsontwikkelingen. Daarvoor hebben we hieronder 2 scenario's in beeld gebracht, inclusief de financiële impact ervan. Zie verder de in kaart gebrachte heroverwegingen op het gebied van betaald parkeren (4.02.02 t/m 4.02.08).

1. Aanpassingen in parkeertarieven/venstertijden

Eventuele aanpassingen hebben consequenties voor bewoners/ondernemers/bezoekers, de parkeerexploitatie, de uitvoering en de uitvoerbaarheid van het parkeermanagementsysteem (PMS). Uitbreiding van venstertijden is alleen wenselijk als de alternatieven voor de auto op orde zijn.

2. Afstel/versnelling betaald parkeren blok 3

In 2029 vragen we de raad in te stemmen met de planning van betaald parkeren in blok 3 (onder meer Leidsche Rijn en Vleuten-De Meern). De geraamde opbrengsten van betaald parkeren in blok 3 zijn opgenomen in de begroting. Afstel van blok 3 leidt tot een inkomstenderving en een hogere parkeerdruk in de gebieden die grenzen aan blok 2. Met een versnelde uitvoering van blok 3 kunnen parkeeropbrengsten naar voren worden gehaald.

Tabel 22 | Financiële gevolgen optie 2

Bedragen x € 1.000		2026	2027	2028	2029	Structureel
Baten						
Duurzame bereikbaarheid						
Lasten: optie 2						
5.	Personele kosten		118	332	332	332
6.	Overhead*	0	41	115	115	115
7.	Kapitaallasten**	0	0	0	0	0
8.	Overige kosten***	0	850	750	500	500
Totaal lasten: optie 2			1.009	1.197	947	947

Financiële gevolgen

De financiële gevolgen van de hierboven geschetste scenario's in optie 3 zijn als volgt:

1. Aanpassingen in parkeertarieven/venstertijden

- Bevriezen van parkeertarieven voor de eerstkomende 2 jaar (aanneame: geen indexatie met 2% per jaar) leidt tot een structurele inkomstenderving van circa € 2 miljoen per jaar.
- Verlaging van parkeertarieven op straat leidt tot een grotere inkomstenderving dan bevriezen van tarieven. Dit kan financieel gecompenseerd worden door de venstertijden uit te breiden.
- Uitbreiding van venstertijden in gebieden die nu een venstertijd hebben (of krijgen) van maandag t/m vrijdag 6.00 tot 11.00 uur naar maandag t/m vrijdag 9.00 tot 21.00 uur levert naar verwachting grofweg 2 tot 2,5 keer zoveel betaalde parkeeruren op. In deze berekening zijn gedragseffecten, bijvoorbeeld als gevolg van lagere tarieven, buiten beschouwing gelaten. Gedragseffecten laten zich moeilijk voorspellen en financieel vertalen naar de toekomst.
- In een budgetneutraal scenario zouden de tarieven in deze gebieden met ongeveer eenzelfde factor verlaagd kunnen worden. Aandachtspunt hierbij is de gewenste verhouding tussen de tarieven voor garages en straatparkeren. Dit geldt in het bijzonder voor gebieden waar garages gerealiseerd worden ten behoeve van gebiedsontwikkelingen (zoals Overvecht Centrum). Dit scenario is alleen haalbaar als een knelpunt in de begroting wat betreft lagere parkeerinkomsten wordt opgelost. In MPR 2025 is aangegeven dat de inkomsten uit de parkeerexploitatie nog niet structureel neerwaarts bijgesteld worden. Er is een knelpunt voor de Voorjaarsnota 2026 ingediend, waarmee (bij honorering) de baten en lasten in de parkeerexploitatie worden bijgesteld.

2. Afstel/versnelling betaald parkeren blok 3

- Afstel van blok 3 leidt tot een incidentele inkomstenderving van respectievelijk circa € 2 miljoen in 2032, € 4 miljoen in 2033, € 5 miljoen in 2034 en een structurele inkomstenderving van € 6 miljoen per jaar vanaf 2035. Gezien de onzekerheden kan dit ook € 1 à € 2 miljoen hoger of lager uitvallen.
- Met een versnelling van blok 3 (start in 2030, gereed in 2033) kunnen geraamde parkeeropbrengsten naar voren worden gehaald. Dit levert incidenteel € 3 à € 5 miljoen op.
- Genoemde bedragen zijn nettobedragen waarin zowel de extra kosten van handhaving, vergunningverlening en dienstverlening als de opbrengsten uit vergunningen, kort parkeren en naheffingen voor de uitbreidingsgebieden zijn meegenomen.

Nota bene: Genoemde bedragen zijn berekend met behulp van het parkeermodel en moeten beschouwd worden als een grove indicatie. Naar aanleiding van de analyse van de

ramingsfunctie in het najaar van 2025 gaan we aan de slag met een doorontwikkeling van het parkeermodel. Dit kan van invloed zijn op de financiële consequenties van de geschetste scenario's.

3.4.6 Mogelijke heroverwegingen

In onderstaande tabel is een overzicht met de mogelijke heroverwegingen die het programma Duurzame bereikbaarheid raken. Voor dit deel van de begroting is € 38,7 miljoen in beeld gebracht. Zie voor verdere toelichting de bijlage 'Heroverwegingen'.

Tabel 23 | Mogelijke heroverwegingen Duurzame bereikbaarheid

Nr fiche	Beleidsproduct	Heroverweging
04.00.00	Investeringen MPB	Optie 1: verlagen investeringsbudget mobiliteit (verdeeld over 7 producten).
04.01.02	Verkeers-, vervoer- en parkeerbeleid	Mobiliteitsonderzoek en inzet verkeersmodel, verkeers-tellingen en digitalisering verminderen.
04.01.03	Programmamanagement	Optie 1: inzet op mobiliteitsbeleid verminderen.
04.01.03	Programmamanagement	Optie 2: stoppen/ verminderen van bestuurlijke samenwerkingsverband U10.
04.01.03	Programmamanagement	Optie 3: stoppen/ verminderen van bestuurlijke samenwerkingsverband G4.
04.01.03	Programmamanagement	Optie 4: stoppen/ verminderen van bestuurlijke samenwerkingsverband U Ned.
04.01.03	Programmamanagement	Optie 5: stoppen/ verminderen van bestuurlijke samenwerkingsverband Samenwerking Innovatie in Verkeers- en VervoersModellen Overheden.
04.01.04	Fiets	Optie 1: verlagen investeringsbudget voor fiets.
04.01.04	Fiets	Optie 2: investering aanpak voetgangers teruggedraaien.
04.01.04	Fiets	Optie 3: investering Budget ontwikkelend beheer teruggedraaien.
04.01.05	Auto	Optie 1: verlagen investeringsbudget voor auto.
04.01.05	Auto	Optie 2: investering Onderzoeksagenda mobiliteit teruggedraaien.
04.01.06	OV	Optie 1: verlagen investeringsbudget voor OV.
04.01.06	OV	Optie 2: spaarbedrag Merwedelijn stoppen of verlagen.
04.01.06	OV	Optie 3: nemen of teruggedraaien maatregelen Programma Vervoersongelijkheid.
04.01.07	Goederenvervoer	Optie 1: verlagen investeringsbudget voor goederenvervoer.
04.01.07	Goederenvervoer	Optie 2: budget goederenvervoer verlagen.
04.02.01	Uitvoeren maatregelen mobiliteits- en verkeersbeleid.	Optie 1: verlagen investeringsbudget mobiliteit voor mobiliteitsbeleid.
04.02.01	Uitvoeren maatregelen mobiliteits- en verkeersbeleid.	Optie 2: budget school- en wijkaanpak stoppen.
04.02.02	Autoparkeren VTH	Minder extra scanauto's.
04.02.03	Fietsparkeren VTH	Volledig stoppen met handhaving op te lang gestalde fietsen.
04.02.04	Fietsparkeren Ruimte	Optie 1: afzien van fietsenstalling Domplein.
04.02.04	Fietsparkeren Ruimte	Optie 2: afschalen of stoppen aanpak vooroorlogse buurten.
04.02.04	Fietsparkeren Ruimte	Optie 3: herbestemmen vrijval middelen MPR2025 (middelen in 2026).
04.02.04	Fietsparkeren Ruimte	Optie 4: afschalen van positieve en stimulerende fietsmaatregelen gericht op fietsparkeren.
04.02.04	Fietsparkeren Ruimte	Optie 5: afschalen algemene beleids capaciteit fietsparkeren.
04.02.05	Autoparkeren Ruimte	Optie 1: stoppen van de invoering van betaald parkeren.
04.02.05	Autoparkeren Ruimte	Optie 2: afschalen van het opheffen van parkeerplaatsen.
04.02.05	Autoparkeren Ruimte	Optie 3: verhogen tarief betaald straatparkeren/uitbreiden venstertijden.
04.02.05	Autoparkeren Ruimte	Optie 4: afschalen van de inzet op parkeergarages (bijvoorbeeld door verkoop).
04.02.06	Autoparkeren VGU	Niet uitvoeren geplande investeringen garages.
04.02.07	Fietsparkeren VGU	Niet uitvoeren geplande investeringen garages.
04.02.08	Fietsparkeren Expl. SB	Optie 1: opbrengsten fietsparkeren verhogen.
04.02.08	Fietsparkeren Expl. SB	Optie 2: het sluiten van een of meerdere fietsenstallingen.
04.03.01	Verkeersveiligheid	Budget voor verkeersveiligheid verlagen (zie 4.00.0).

3.5. Aantrekkelijke, groene leefomgeving en erfgoed

“De sfeer, de architectuur: er is geen mooiere plek in Nederland te vinden”

Bron: Inwonersenquête Gemeente Utrecht 2025

De openbare ruimte, zowel ondergronds als bovengronds, staat in toenemende mate onder druk. Verschillende opgaven concurreren met elkaar om een plek, zoals bomen, riolering, elektriciteit en warmte, drinkwater, erfgoed, het mobiliteitsnetwerk (wegen, wandel- en fietspaden, parkeerplaatsen), ontmoetingsplekken, sporten en spelen en groen. De ambities zijn hoog, terwijl door de verdichting en groei van de stad de druk op de openbare ruimte alleen maar toeneemt en de financiële ruimte en de benodigde personele capaciteit beperkt zijn. Er zijn ook nieuwe ontwikkelingen, zoals de energietransitie en netcongestie die ruimte in de onder- en bovengrond vragen. Er zijn scherpe keuzes nodig wat in de openbare ruimte voorrang krijgt en op welke plek.

Ook zien we dat de onderhouds- en vervangingsopgave van de openbare ruimte toeneemt door de leeftijd van o.a. civiele kunstwerken en wegen, intensiever gebruik en strengere regelgeving. Tel daarbij op de ontwikkelingen die de komende vier jaar ook van invloed zijn op de openbare ruimte, zoals de aanleg van lokale warmtenetten en de nieuwe Nationale Adaptatie Strategie. Kortom: de Openbare ruimte vraagt om een meer integrale benadering, zowel beleidsmatig als in de projecten.

Relevante beleidsdocumenten over Visie en Strategie zijn [Ruimtelijke Strategie Utrecht 2040](#) (2021), [Sociale Visie Utrecht 2040](#) (2025), [Visie Klimaatadaptatie](#) (2022), [Visie Water en Riolering](#) (2022), [Groenstructuurplan 2017-2030](#) (2018). Voor beleid gaat het om [Bomenbeleid](#) (2018), Beleidsnota [Ondergrond 2025-2035](#) (2025), Kadernota [Kwaliteit Openbare Ruimte](#) (2016), Nota [Beheer Openbare Ruimte](#) (2021), Beleidsnota [Stadswater](#) (2024),

De beleidsnota's Stadswater en Ondergrond zijn vastgesteld met gedeeltelijke financiering. We lichten deze hieronder toe.

Mogelijke bijstellingen in deze paragraaf zijn gericht op de Openbare ruimte. Dit is zoals eerder gesteld geen complete lijst aan mogelijke bijstellingen: binnen dit programma vallen de bredere doelstellingen Beheer openbare ruimte, Afval voorkomen, Water- en rioleringssysteem, Erfgoed, Extra groen en Leefomgeving en ondergrond.

3.5.1 Vastgestelde begroting

Tabel 24 | Vastgestelde begroting Aantrekkelijke, groene leefomgeving en erfgoed

Bedragen x € 1.000

Begroting	2026	2027	2028	2029
Baten	151.054	151.104	151.210	151.110
Lasten	259.113	254.665	255.107	256.278
Saldo baten en lasten	-108.059	-103.560	-103.897	-105.168
Totaal heroverweegbare opties	4.210	17.234	18.650	18.528

Voor een volledig overzicht verwijzen wij naar de [Begroting 2026](#).

3.5.2 Knelpunten

De volgende knelpunten zijn opgenomen in de voorjaarsnota:

- Het knelpunt incidentele extra lasten groot onderhoud civiele techniek (in afwachting van nieuwe nota BOR) is voor 2026 en 2027 verwerkt in het financiële beeld. Daarna komt de nieuwe nota en kunnen er keuzes worden gemaakt.
- Depotbeheer: structureel vanaf 2026
- Uitvoering taken door Omgevingsdienst Utrecht, incidenteel in 2027

3.5.3 Incidentele middelen (lasten)

Hieronder is toegelicht voor welke onderwerpen incidentele middelen beschikbaar zijn. Bijvoorbeeld voor projectmatig werk of een tijdelijke impuls.

Tabel 25 | Incidentele middelen dekking gemeentefonds

Bedragen x € 1.000

Bron	Omschrijving	2026	2027	2028	2029	Toekenning
PB 2023	Coalitieakkoord: Extra impuls schone lucht.	750	0	0	0	We nemen extra maatregelen om de luchtkwaliteit te verbeteren.
PB 2023	Coalitieakkoord: Icoonproject Gedeelte van rondje Stadseiland.	362	0	0	0	Uitvoering van de groene investeringen in de iconprojecten Rondje Stadseiland, Amelisweerd en Natuurgebied Zuilen en de groene schaa sprong. De uitvoeringsfase van dit project start in 2029 en de kosten worden ten laste gebracht van het investeringskrediet waar kapitaallasten tegenover staan.
VJN 2024	Ondersteuning Utrecht Natuurlijk.	315	0	0	0	Bij de VJN 2024 (€ 200.000) en met amendement A92 (€ 115.000) zijn incidentele middelen vrijgemaakt om het aanbod van natuur- en milieueducatie (NME) gelijk te houden. Natuur- en Milieueducatie maakt geen onderdeel uit van het groeikadersysteem.
PB 2023	Coalitieakkoord: Digitale Weerbaarheid.	250	0	0	0	Vanuit het coalitieakkoord is incidenteel budget voor digitale weerbaarheid toegekend
PB 2023	Coalitieakkoord: Aanleg groene ommetjes.	240	200	0	0	We maken ruimte voor de voetganger door groene ommetjes en een hoofdwandelnetwerk te ontwikkelen dat belangrijke voorzieningen en centrumfuncties makkelijk, toegankelijk en veilig bereikbaar maakt.
PB 2023	Coalitieakkoord: Icoonproject Krommerijn Linielandschap.	180	0	0	0	Krommerijn Linielandschap is een investeringsproject ter verbetering van de ecologische, recreatieve en cultuurhistorische kwaliteiten van dit (bijzondere) gebied.
PB 2023	Coalitieakkoord: Loket meer groen in de straat.	100	0	0	0	We zetten voor 4 jaar jaarlijks 0,5-1% van de bestaande parkeerplekken om in ruimte voor fietsenrekken, vergroening en verblijf. We maken een toegankelijk loket waar mensen aanvragen kunnen doen.
PB 2023	Coalitieakkoord: Impuls toegankelijkheid stadswater.	100	0	0	0	Stadswater is een belangrijk onderdeel van de openbare ruimte. We zien dat steeds meer verschillende groepen gebruik willen maken hiervan. We gaan aan de slag met het afmaken van de visie rond stadswater inclusief zwemwater en de uitvoering hiervan. We bekijken hierbij of er ruimte is voor een echt Utrechts stadsstrand.
PB 2025	Coalitieakkoord: Toegankelijke openbare ruimte voor verblijf.	150				Bij het coalitieakkoord 2022 zijn incidentele middelen vrijgemaakt voor het verbeteren van de toegankelijkheid van de openbare ruimte. Het betreft o.a. middelen voor de realisatie van toiletvoorzieningen.
PB 2026	Evenementleges	638	0	0	0	In het kader van verhogen van de opbrengsten is in de Voorjaarsnota 2024 door de raad vastgesteld om naar 100% kostendekkende leges te groeien in drie jaarlijkse stappen. Het gevolg hiervan is dat de leges voor evenementenvergunningen in 2025 fors zijn gestegen. Snelle en forse verdere verhoging leidt tot ongewenste effecten. Daarom is ervoor gekozen om de

						evenementleges 2026 alleen te laten stijgen met de jaarlijkse indexering en willen we toewerken naar een duurzaam dekkend systeem waarbij ook andere dekkingsbronnen dan leges worden verkend. Let op: dit vraagt hoe dan ook een besluit in de VJN 2026 / PGB 2027: of de leges moeten omhoog, of de incidentele middelen verlengd.
PB2026	A176 Realiseer het Merwedepark.	1.100				Bij de Programmabegroting 2026 is amendement 176 aangenomen om € 1,1 miljoen te besteden aan het vergroeningsproject Merwedepark.
PB2026	A193 Startbudget vergroening Amerhof.	400				Bij de Programmabegroting 2026 is amendement A193 aangenomen om € 400.000 te besteden aan de vergroening van Amerhof.
PB 2023	Coalitieakkoord: Aanpak schoon vervoer laadinfrastructuur	400	0	0	0	We zorgen dat de laadinfrastructuur gelijke tred houdt met de toename van emissieloze voertuigen. We plaatsen datagestuurd (op basis van de bezetting van de bestaande laadpalen) oplaadinfrastructuur bij.
Verpact / Afvalfonds Verpakking en	Prullenbakken vergoeding 2024-2026.	360	0	0	0	Gemeenten ontvangen sinds 2023 jaarlijks een <i>prullenbakvergoeding</i> als compensatie voor de kosten van openbare prullenbakken. Producenten van verpakkingen moeten deze kosten betalen, omdat verpakkingsafval vaak in gemeentelijke prullenbakken terecht komt. De hoogte wordt dus jaarlijks vastgesteld en toegekend en fluctueert met het aantal inwoners.
VJN 2021	Vergroening Ravellaan-Noord.	500	0	0	0	Voor de verdichtingsopgave ontwikkeling Merwedekanaalzone is al een paar jaar geleden gestart met het Rondje Stadseiland. Voor Wagenaarkade fase 2 ligt nu de aanvraag. De huidige verkeersontsluiting wordt getransformeerd tot fiets- en wandelroutes die aangenaam in een groene setting lopen. De uitvoering van de vergroening vindt in 2025 en 2026 plaats.
VJN 2025	Digitalisering Erfgoed	419	266	117	0	We zijn sinds 2021 bezig met een monsteroperatie: het digitaliseren, ontsluiten en archiveren van 300 strekkende meter archief en vijf miljoen digitale bestanden. Al in 2021 zijn enkele risico's benoemd, zoals de verwerkingssnelheid van het papieren archief en vervanging van software en de afrondende module van implementatie van de kaartviewer annex documentenbibliotheek.

Tabel 26 | Incidentele middelen dekking anders/SPUK

Bedragen x € 1.000

Bron	Omschrijving	2026	2027	2028	2029	Toekenning
2e BERAP 2024	ISV STEK voor cofinanciering geluidsaneringprojecten.	100	100	0	0	De ISV-STEK-middelen worden ingezet voor geluidsaneringsprojecten die de leefkwaliteit in stedelijke vernieuwings- en sociale woningbouwwijken verbeteren. Ze komen voort uit het landelijke ISV-budget, waarin onder andere middelen voor gevel-isolatie tegen verkeerslawaaï zijn gebundeld. Hiermee wordt de geluidsbelasting voor bewoners merkbaar verminderd.
2° BERAP 2025	SPUK buitenproportionele opgaven Bodem en Ondergrond.	900	1.263	42	42	Voor de periode 2025-2030 ontvangt de gemeente Utrecht diverse subsidies van het Rijk voor verschillende buitenproportionele opgaven (waaronder PFAS, diffuus verspreid lood, en niet-genormeerde stoffen).
2° BERAP 2025	SPUK Griftpark.	1.013	367	367	367	Voor de periode 2025-2030 ontvangt de gemeente Utrecht diverse subsidies van het Rijk voor verschillende bodemprojecten in het Griftpark.
2° BERAP 2025	SPUK Nedereindseplas.	253	253	253	253	Voor de periode 2025-2030 ontvangt de gemeente Utrecht subsidies van het Rijk voor de bodemprojecten Nedereindseplas.
2° BERAP 2025	SPUK Spoedlocaties. Bodem en Ondergrond	573	226	226	226	Voor de periode 2025-2030 ontvangt de gemeente Utrecht diverse subsidies van het Rijk inzake bodemopgaven van diverse locaties.
2° BERAP 2025	SPUK Grondwaterbeheer.	1.942	447	447	447	Voor de periode 2025-2030 ontvangt de gemeente Utrecht diverse subsidies van het Rijk inzake gebiedsgericht grondwaterbeheer.

3.5.4 Beleid zonder dekking

Beleidsnota Stadswater

Zoals in de Beleidsnota [Stadswater](#) is aangegeven, zijn er vanaf 2027 nagenoeg geen structurele middelen meer. Dit betekent op hoofdlijnen dat er geen middelen zijn voor:

- De uitvoering van nieuwe fysieke maatregelen;
- Het uitwerken van beleid voor extra toezicht en handhaving;
- Voor structurele monitoring op het water (tellingen vaartuigen en vaartuigbewegingen).

Een compleet overzicht van wat niet is gedekt, is ook te vinden in de bijlage van de [raadsbrief](#) van 8 november 2024 over de beleidsnota Stadswater.

Beleidsnota Ondergrond 2025-2035

In de Beleidsnota [Ondergrond 2025-2035](#) staat aangegeven dat de middelen beperkt zijn.

Er is o.a. meer capaciteit nodig om de ambities uit de nota te kunnen uitvoeren. Ook zijn extra middelen nodig voor het herordenen van ondergrondse infrastructuur op natuurlijke momenten (zoals rioolvervanging). Deze middelen worden opgenomen in het hoofdstuk investeringsstrategie.

3.5.5 Mogelijke bijsturingen

Openbare Ruimte

Voor de inrichting en het goed gebruik van de openbare ruimte in de stad zijn scherpe keuzes nodig over wat voorrang krijgt en op welke plek. We willen de RSU 2040 doorontwikkelen naar een Omgevingsvisie 2050 waarin ambities voor de openbare ruimte worden vastgelegd. Dit vormt de basis voor een integraal openbare ruimtebeleid waarin keuzes tegen elkaar worden afgewogen en standaardisatie wordt toegepast. Ook de Rekenkamer heeft hier recent voor gepleit ([klik hier voor rapport Rekenkamer](#)) en wijst erop dat de versnippering van het huidige beleid ertoe leidt dat doelen onvoldoende samenhangen en zich onvoldoende laten vertalen naar de uitvoering.

In de afgelopen jaren is een steeds beter beeld ontstaan van de actuele toestand van de openbare ruimte. Met name de middelen voor civieltechnische werken (wegen, constructies en civiele kunstwerken) zijn ontoereikend om de reguliere vervanging en de groeiende onderhouds- en vervangingsopgave op te vangen. Bovendien zijn investeringen nodig om de werklocaties en het materieel van Stadsbedrijven toekomstbestendig te maken.

NB: de drie uitgewerkte opties hieronder zijn aanvullend en dus zijn ook combinaties mogelijk. Optie 1 beschrijft wat minimaal nodig is en optie 3 wat tot een maximaal resultaat leidt.

Optie 1: Geen extra middelen

Randvoorwaardelijk voor een goed functionerende openbare ruimte is dat we een aantal ambities naar beneden bijstellen. Met het huidige beschikbare budget en de beschikbare ruimte zijn de bestuurlijk vastgestelde ambities voor de openbare ruimte bij elkaar opgeteld niet allemaal te realiseren. Er is behoefte aan meer realisme, waarbij ambities worden vertaald naar beleidsdoelstellingen per periode.

Aantal ambities openbare ruimte naar beneden

We stellen voor een aantal ambities voor de openbare ruimte naar beneden bij te stellen, omdat deze opgeteld vaak niet realiseerbaar zijn in gebieden en de projecten. Zodoende kunnen we versnelling in de uitvoering realiseren. Dit doen we via 2 sporen:

- Langer termijn spoor: Met de doorontwikkeling naar de omgevingsvisie herijken we de ambities voor de openbare ruimte. We doen een uitspraak over de prioritering in de openbare ruimte door hiërarchie aan te brengen in de vitale systemen (mobiliteit, energie, water, data, etc.) en stedelijke netwerken (ecologie, recreatie, erfgoed, etc.). In de Omgevingsvisie ontwikkelen we gebiedsprofielen, waarbij we per gebied scherpe keuzes maken wat op welke plek voorrang krijgt in de openbare ruimte. Dit vormt de basis om toe te werken naar integraal openbare ruimte beleid waarin keuzes tegen elkaar worden afgewogen en differentiatie van beleidsdoelstellingen (bandbreedtes) mogelijk gemaakt wordt per gebied of buurt. Bij de hervormingsbezuinigingen (Voorjaarsnota 2025) is € 500.000 beschikbaar gesteld die we inzetten om te komen tot dit integrale beleid en standaardisatie van processen en instrumenten.
- Korte termijn spoor: we ontwikkelen een werkwijze voor openbare ruimte projecten, vergelijkbaar met de Utrechtse Aanpak, die nu toegepast kan worden bij gebiedsontwikkelingsprojecten. We willen tijdelijk, tot het langeretermijnspoor is afgerond, flexibeler kunnen omgaan met een aantal van de huidige beleidsdoelstellingen en bijbehorende normen en indicatoren. Een voorbeeld van generieke stadsbrede normen die in de meeste projecten niet uitvoerbaar blijken, zijn de normen die nu voor groen gehanteerd worden (75 m² openbaar groen per woning en een boom per woning). We zien dezelfde problematiek rondom de normen voor sport.

Optie 2: Benodigde middelen voor bestaande ambities

Voor onze ambities om de stad te vergroenen op alle schaalniveaus zijn weinig structurele budgetten beschikbaar. Bovendien is het budget voor beheer, onderhoud en vervanging ontoereikend om de stad op niveau te houden. Het materieel en de werklocaties van Stadsbedrijven voldoen niet meer aan de hedendaagse standaard.

1. Prioriteit voor vergroening in groenarme wijken met een lage sociaal economie positie

Prioriteit voor groenarme wijken met een lage sociaaleconomische positie en extra investeringsmiddelen voor vergroening van de Utrechtse straten. Hiervoor is elk jaar een investeringsbedrag wenselijk van € 2,5 miljoen, wat leidt tot jaarlijks toenemende kapitaallasten (€ 140.000 in 2028, twee keer zo veel in 2029, drie keer zo veel in 2030, etc.).

Ga op de korte termijn door in de wijken Noordwest (Zuilen-Ondiep) en Zuidwest (Rivierenwijk), waar nu al projecten lopen. Zorg daarnaast voor een structureel groenblauw budget waarmee bewonersinitiatieven voor vergroening in de overige delen van de stad gehonoreerd kunnen worden. Met een structureel extra investeringsbudget van € 2,5 miljoen per jaar kunnen we jaarlijks met de huidige bemensing circa twee koele verblijfsplekken (buurtparkjes), 1 hectare extra openbaar groen, circa 200 extra volwaardige bomen en veel jonge bomen en overig groen realiseren. Ieder keer dat eenmalig zo'n extra investeringsbudget van € 2,5 miljoen wordt toegekend, leidt dit tot € 500.000 aan incidentele exploitatielasten en tot € 100.000 aan structurele kapitaallasten. Zonder extra investeringsbudget is mogelijk een herprioritering van het huidige groenbeleid nodig om prioriteit te kunnen leggen bij specifieke wijken. Bij de uitvoering van de betreffende projecten leggen we verbinding met buurtprojecten die zich richten op gezondheidswinst (zie hoofdstuk 3.10, levendige en gezonde stad).

2. Extra investeringen voor beheer en onderhoud

In de investeringsstrategie is een extra bedrag opgenomen voor beheer, onderhoud en vervanging. Dit is nodig om de stad de komende tien jaar te behouden zoals deze nu is. Voor de meest omvangrijke kapitaalgoederen (wegen, civiele constructies en bomen) vergt dit in 2028 € 13 à 14 miljoen (waarvan € 2,3 miljoen kapitaallasten, restant betreft exploitatielasten voor groot onderhoud). Deze bedragen lopen op naar € 22 à 24 miljoen structureel in 2038 (hiervan heeft € 6 miljoen betrekking op kapitaallasten; het restant betreft exploitatielasten voor groot onderhoud. De bedragen zijn gebaseerd op de instandhouding van de huidige openbare ruimte. Indien deze middelen niet

beschikbaar komen, zal dit leiden tot een toename in het achterstallig onderhoud. We wijzen erop dat nieuwe investeringen in de stad ook nieuwe structurele exploitatiekosten tot gevolg hebben.

3. Vervanging van werklocaties en investeringen in materieel voor Stadsbedrijven

De werklocaties van Stadsbedrijven zijn toe aan vervanging. De werklocaties zijn verouderd en voldoen niet langer aan de geldende wet- en regelgeving en de huidige duurzaamheidseisen. Ook zijn investeringen nodig in nieuw materieel. Om de werklocaties en het materieel toekomstbestendig te maken en de stad efficiënt te kunnen blijven beheren, is een substantiële investering noodzakelijk. Met vervanging van de werklocaties is een investering gemoeid van € 80 miljoen. De kapitaallasten van de investeringen in de werklocaties kunnen vooralsnog worden opgevangen binnen de bestaande begroting. Voor materieel is een investering nodig van € 15 miljoen. De investeringen in het materieel worden bekostigd uit de daarvoor bestemde heffingen. Deze heffingen zullen stijgen door het verduurzamen van het materieel.

Optie 3: Meer ambitie of andere invalshoek

Naast de extra middelen om de openbare ruimte op niveau te houden (optie 2) is een bijsturing mogelijk. Dit door op een tweetal terreinen extra en/of structurele investeringsmiddelen beschikbaar te stellen om bij vervangingen en mobiliteitsaanpassingen structureel een integrale herinrichting van de openbare ruimte mogelijk te maken en daarmee de uitvoering te versnellen. Voor deze bijsturingen geldt dat integraal werken in projecten uiteindelijk wordt vereenvoudigd door de doorontwikkeling van de omgevingsvisie en de ingezette hervorming naar integraal openbare-ruimtebeleid en standaardisatie van processen en instrumenten.

1. Reguliere vervangingsprojecten en mobiliteitsprojecten verbreden naar integrale herinrichting en vernieuwing van de openbare ruimte, inclusief maatregelen ten behoeve van klimaatadaptatie (€ 5 tot € 8 miljoen per jaar).

Wij adviseren een langjarige integrale programmatische aanpak “vervanging en herinrichting openbare ruimte” te starten waarin we integrale projecten uitvoeren gericht op rioolvervanging, vernieuwing en herinrichting van de openbare ruimte en maatregelen voor klimaatadaptatie. Ook projecten gericht op de groene schaa sprong maken hier onderdeel van uit.

Met een dergelijke aanpak kunnen we de bestaande stad van gevel tot gevel aanpakken. De integrale benadering biedt de kans om naast de aanpassing van de inrichting ook direct ambities op het gebied van leefbaarheid, verkeersveiligheid, klimaatadaptatie en groen te realiseren. Hiervoor is momenteel zeer beperkt budget beschikbaar, waardoor het bij slechts enkele projecten wordt toegepast. Een grotendeels gestandaardiseerde en geïntegreerde aanpak van de openbare ruimte als onderdeel van een langjarig programma is beter beheersbaar, goedkoper en heeft – zeker op de lange termijn – (bewezen) meer impact op vergroening van de stad.

Een dergelijke integrale herinrichting is efficiënter (één keer de straat open, geen aparte budgetten voor sectorale doelen in de openbare ruimte), maar maakt de reguliere vervangingsopgave natuurlijk duurder door een langere voorbereidings- en uitvoeringstijd en omdat er meer afstemming nodig is. De ervaring leert dat hiervoor gemiddeld 20 tot 30% extra projectbudget nodig is ten opzichte van de reguliere projectbudgetten voor vervanging, klimaatadaptatie, vergroening en mobiliteit. Uitgaande van het gezamenlijke jaarlijkse vervangingsbudget van riolering en wegverharding van € 30 à 40 miljoen per jaar, betekent dit (met het benodigde 20% tot 30% extra budget) dat er ieder jaar een extra investeringsbedrag van € 6 tot € 12 miljoen nodig is. Hieruit volgen structurele kapitaallasten die jaarlijks toenemen met € 500.000, vanaf 2031. Dit bedrag is niet direct nodig, want de dekking van projecten in de eerstkomende jaren is al geborgd (ingroeiscenario). De genoemde bedragen zijn gebaseerd op de gewenste acht kilometer rioolvervanging per jaar. De gewenste investeringsmiddelen zijn opgenomen in de investeringsparagraaf 3.12. Als er geen structurele middelen beschikbaar komen, moeten we ons beperken tot reguliere vervanging (zonder herinrichting) of – indien dit mogelijk is – wachten tot aanvullende rijksmiddelen beschikbaar zijn. Een integrale aanpak zoals we

de afgelopen jaren hebben uitgevoerd in Kanaleneiland en we nu willen starten in Hoograven en Overvecht is dan onzeker of niet mogelijk. Zie heroverweging 05.03.03.

2. Extra investeringsmiddelen voor bodem en ondergrond

Bij vervangingsinvesteringen in de openbare ruimte is herordening van bodem en ondergrond wenselijk. Dit vergt een investeringsbedrag van circa € 1,2 miljoen per jaar, dit is 4% boven op de reguliere vervangingsbudgetten voor verharding en ondergrond. Hieruit komen structurele kapitaallasten voort die per jaar met € 70.000 toenemen. Ook is structureel budget nodig voor regievoering (€ 350.000 per jaar structureel). In de loop van de tijd is de bodem zo vol en aangetast geraakt dat het steeds meer een knelpunt is geworden bij ontwikkelingen. Ook ligt er veel archeologisch materiaal in de Utrechtse bodem, dat bij wet beschermd wordt. De bodem en ondergrond zijn het fundament van de stad en deze willen we beschermen, benutten, beheren en beter maken. Dat kan als we het koppelen aan andere ontwikkelingen in de openbare ruimte. We moeten de opgaven in samenhang – onderling en met de bovengrond – beschouwen. Dan is er meer advies- en regiecapaciteit nodig, bijvoorbeeld om tot afspraken te komen met de netbeheerders op strategisch, tactisch en operationeel niveau. Als deze middelen niet beschikbaar komen, kunnen wij minder projecten in de openbare ruimte realiseren. Daarnaast is een deel van beleid voor regie op de ondergrond niet gedekt.

Als u kiest voor de bijsturingen zoals hierboven geschetst, dan worden heroverwegingen 02.01.03, 02.01.05, 03.01.01, 04.01.04 optie 2 & 3, 04.02.03, 04.02.04 optie 1 & 2, 04.02.06, 04.02.07, 04.02.08 optie 2, 09.02.01, 10.10.05 niet geadviseerd omdat die hiermee in strijd zijn.

Tabel 27 | Financiële gevolgen

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2026	2027	2028	2029	Structureel
Lasten: optie 2					
1. Personele kosten	0	0	0	0	0
2. Overhead*	0	0	0	0	0
3. Kapitaallasten	Zie investeringsstrategie				
4. Overige kosten	0	0	0	0	0
Totaal lasten: optie 2	0	0	0	0	0
Lasten: optie 3					
5. Personele kosten	350	350	350	350	350
6. Overhead	121	121	121	121	121
7. Kapitaallasten	0	0	0	0	0
8. Overige kosten	0	0	0	0	0
Totaal lasten: optie 3	471	471	471	471	471

3.5.6 Mogelijke heroverwegingen

In onderstaande tabel is een overzicht met de mogelijke heroverwegingen die het programma 'Aantrekkelijke, groene leefomgeving en erfgoed' raken. Voor dit deel van de begroting is € 23,5 miljoen in beeld gebracht. Zie voor verdere toelichting de bijlage 'Heroverwegingen'.

Tabel 28 | Mogelijke heroverwegingen Aantrekkelijke, groene leefomgeving en erfgoed

Nr fiche	Beleidsproduct	Heroverweging
05.01.03	Toezicht en Handhaving	Schrappen inzet boswachters.
05.01.04	Beheer en onderhoud algemeen	Het verlagen van het kwaliteitsniveau met 1 trede, gemiddeld gezien van kwaliteitsniveau B naar C.
05.01.05	Beheer Wegen, Constructies & Installatie	(Her)inrichtingsniveau openbare ruimte: minder variatie en soberder materiaalgebruik en ontwerpuitsgangspunten bij (her)inrichtingsprojecten.
05.01.07	Dagelijks onderhoud verhardingen	Het verlagen van het kwaliteitsniveau met 1 trede.
05.01.08	Dagelijks Onderhoud	Verlagen niveau dagelijks onderhoud openbare ruimte.
05.01.11	Dagelijks Onderhoud OR groen & recreatie	Optie 1: Verlagen beeldkwaliteitsniveau van B naar C.
05.01.11	Dagelijks Onderhoud OR groen & recreatie	Optie 2: Meer afstoten van areaal middels verkoop.
05.02.02	Programma Water en Riolering & Rioolheffing	Optie 1: Afschaffen Programma Gezond Water.
05.02.02	Programma Water en Riolering & Rioolheffing	Optie 2: Beperken diverse ambities vergroening rioolheffing.
05.02.02	Programma Water en Riolering & Rioolheffing	Optie 3: Afschaffen van subsidieregelingen .
05.03.01	Dierenwelzijn	Stopzetten opvang dieren zonder kennelijke eigenaar.
05.03.02	Meerjaren Groenprogramma	Optie 1: Niet vergroenen van wijken waaronder Rivierenwijk en Overvecht.
05.03.02	Meerjaren Groenprogramma	Optie 2: Niet meer planten extra bomen.
05.03.02	Meerjaren Groenprogramma	Optie 3: Werk met werk-maken kansen voor vergroening niet meer benutten.
05.03.02	Meerjaren Groenprogramma	Optie 4: Versnellingsaanpak Groene Schaalsprong verminderen.
05.03.03	Klimaatadaptatie	Optie 1: Minder beleids- en onderzoekscapaciteit en onderzoeksgeld.
05.03.03	Klimaatadaptatie	Optie 2: Deel beleidstaken uit de rioolheffing bekostigen.
05.03.04	Groen en recreatie om de stad	Optie 1: Regionale samenwerking op het gebied van groen en recreatie beperkter invullen.
05.03.04	Groen en recreatie om de stad	Optie 2: Via vertegenwoordiging in het AB van de gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Stichtse Groenlanden de gemeentelijke bijdrage terugdringen.
05.03.05	Natuur- en milieueducatie	Optie 1: Het versoberen van het educatieaanbod en/of het sluiten van één of meerdere steedes en stadstuinen.
05.03.05	Natuur- en milieueducatie	Optie 2: Bekostiging van natuur-en milieueducatie vanuit scholen.
05.03.05	Natuur- en milieueducatie	Optie 3: Volledig stoppen van milieueducatie.
05.03.06	Gezond Gedrag in de OR	Optie 1: Minder inzet van of stoppen met investeringsmiddelen Sporten, Spelen, Bewegen.
05.03.06	Gezond Gedrag in de OR	Optie 2: Stoppen van de beleidsinzet op het onderdeel Gezond Gedrag in de Openbare Ruimte.
05.05.01	Beh. en gebr. Mon. en Cultuurhist. waard	Optie 1: Stoppen met het project digitalisering Erfgoed.
05.05.01	Beh. en gebr. Mon. en Cultuurhist. waard	Optie 2: Stoppen met subsidieregeling publieksbereik.
05.05.01	Beh. en gebr. Mon. en Cultuurhist. waard	Optie 3: Afzien van verhuizing naar nieuwe archeologisch depot.
05.05.01	Beh. en gebr. Mon. en Cultuurhist. waard	Optie 4: Afschalen beleidsontwikkeling, dienstverlening en staffaken.
05.05.01	Beh. en gebr. Mon. en Cultuurhist. waard	Optie 5: Afschalen activiteiten Castellum Hoge Woerd.
05.06.02	Bodem en ondergrond	Verminderen van de regierol bij projecten en advisering en de inzet op regionale samenwerking.
05.06.03	Aanpak Luchtkwaliteit en Emissieloos ver	Optie1: Minder intensieve uitvoering van luchtkwaliteitsmaatregelen.
05.06.03	Aanpak Luchtkwaliteit en Emissieloos ver	Optie 2: Het verhogen van het concessietarief bij nieuwe laadinfraconcessies.
05.06.04	Lucht, Geluid, Trillingen, Omg. veilig.	Verminderen inzet Duurzaamheidsadviseurs / beperken metingen luchtmeetnet / beperken uitvoering actieplan en uitvoeringsprogramma Geluid en Trillingen.

3.6. Veilige stad

Dat we verdraagzaam zijn naar elkaar, en bijvoorbeeld zonder problemen hier vluchtelingen opvangen”

Bron: Inwonersenquête Gemeente Utrecht 2025

We werken in Utrecht aan een leefbare en veilige stad. Waar inwoners zich onbezorgd kunnen bewegen. Waar vrouwen zich veilig voelen op elk moment van de dag. En waar iedereen zich vrij voelt te zijn wie hij, zij of hen wil zijn. Deze basisveiligheid is essentieel voor onze stad en haar inwoners, maar deze veiligheid staat onder druk. De Rijksoverheid trekt zich terug, bezuinigingen op de politie versterken de druk op lokale partners en de gemeente en in onze wijken zien we de gevolgen (zie ook hoofdstuk 1, Staat van de stad).

Bewaken en versterken van de openbare orde en veiligheid vraagt in deze tijd van schaarste om een duidelijke, gezamenlijke aanpak. Dat betekent dat we als stad samen met politie en openbaar ministerie grenzen stellen, perspectief bieden en verantwoordelijkheid nemen. Grenzen stellen door stevig en zichtbaar op te treden. Perspectief bieden door jongeren alternatieven en toekomstkansen te bieden, door te investeren in sociale samenhang en door weerbaarheid te versterken. En verantwoordelijkheid nemen door samen te werken: gemeente, politie, scholen, zorgpartners, ondernemers en bewoners. Veiligheid is een gezamenlijke opgave.

We richten onze inzet op de thema's waar de grootste risico's zijn, met een nadrukkelijke focus op de bestrijding van ondermijnende drugscriminaliteit en overlast en het vergroten van de wijkveiligheid. Daarnaast investeren we in een weerbare samenleving en het tegengaan van maatschappelijke onrust. Bij alle thema's hebben we specifiek aandacht voor de digitale component van de problematiek.

Juist nu Utrecht blijft groeien en de druk op de stad toeneemt, is het nodig om te investeren in veiligheid, leefbaarheid en weerbaarheid. Alleen dan kunnen we ervoor zorgen dat Utrecht een sterke, veilige en toekomstbestendige stad blijft – voor iedereen die er woont, werkt, leert en opgroeit. We adviseren u bij de integrale afweging bijstellingen uit dit programma te betrekken over Toename overlast, Maatschappelijke onrust, Ondermijning en Weerbaarheid en crisisvoorbereiding. Dit is zoals eerder gesteld geen complete lijst aan mogelijke bijstellingen; in dit programma vallen de bredere doelstellingen Aanpakken/ voorkomen criminaliteit, Tegengaan/ voorkomen overlast en Verstoring openbare orde en crises.

De belangrijkste nota is de [Veiligheidsagenda 2023-2026](#). Deze wordt geactualiseerd voor de periode 2027-2023.

3.6.1 Vastgestelde begroting

Tabel 29 | Vastgestelde begroting Veilige stad

Bedragen x € 1.000

Begroting	2026	2027	2028	2029
Baten	1.885	1.482	1.219	1.219
Lasten	72.815	69.898	69.635	69.635
Saldo baten en lasten	-70.930	-68.366	-68.416	-68.416
Totaal heroverweegbare opties	188	5.080	8.455	8.551

Voor een volledig overzicht verwijzen wij naar de [Begroting 2026](#).

3.6.2 Knelpunten

De volgende knelpunten zijn opgenomen in de voorjaarsnota:

- Het knelpunt Gemeentelijke bijdrage aan gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Utrecht is meerjarig verwerkt in het financieel beeld.

3.6.3 Incidentele middelen (lasten)

Hieronder is toegelicht voor welke onderwerpen incidenteel middelen beschikbaar zijn. Bijvoorbeeld voor projectmatig werk of een tijdelijke impuls.

Tabel 30 | Incidentele middelen dekking gemeentefonds

Bedragen x € 1.000

Bron	Omschrijving	2026	2027	2028	2029	Toekenning
Coalitieakkoord 2022-2026:	Focusgebieden ASW en Kanaalstraat/Damstraat	594	0	0	0	We investeren in de integrale gebiedsgerichte aanpak Amsterdamsestraatweg en Kanaalstraat-Damstraat. Het mes snijdt hier aan twee kanten: de aanpak van (georganiseerde) criminaliteit gaat altijd hand in hand met de sociaalmaatschappelijke ontwikkelingen en investeringen in de openbare ruimte in deze gebieden.* ; recente raadsbrief .
Coalitieakkoord 2022-2026:	Digitale weerbaarheid	250	0	0	0	We zijn aan de slag gegaan met digitale risico's zoals grooming, hacken en fraude en versterken de digitale weerbaarheid in de stad en onze organisatie. Op het vlak van bijvoorbeeld crisisbeheersing en veiligheid spelen we in op digitale ontwikkelingen. *
2e Berap 2022	Straatintimidatie	150	0	0	0	Aanpak straatintimidatie. *

* Als in de bijsturingen voor wordt gekozen kan deze inzet worden gecontinueerd.

Tabel 31 | Incidentele middelen dekking SPUK en subsidie

Bedragen x € 1.000

Bron	Omschrijving	2026	2027	2028	2029	Toekenning
1e berap 2025	Specifieke Uitkering Versterkings-gelden	537	0	0	0	SPUK Veiligheid: Voor de periode 2025-2026 ontvangt de gemeente Utrecht van het Rijk een specifieke uitkering Versterkingsgelden.
PB 2024	Subsidie ZonMW project Samen erop af	263	263	0	0	Subsidie ZonMW voor Grip en Onbegrip; domeinoverstijgende samenwerking in hotspots en veiligheidsregio's 2024-2027.*

* Als hier in de bijsturingen voor wordt gekozen kan deze inzet worden gecontinueerd.

3.6.4 Beleid zonder dekking

Binnen dit programma is er geen beleid vastgesteld zonder dekking.

3.6.5 Mogelijke bijsturingen

Binnen dit programma zijn er urgente bijsturingen mogelijk op vier thema's: Toename overlast, Maatschappelijke onrust, Ondermijning en Weerbaarheid en crisisvoorbereiding.

Toename Overlast

Er is toenemende overlast in Utrecht op straat. De grootste problematiek ligt in drie aandachtsgebieden:

- Gedrag van personen met onbegrepen gedrag, overlastgevende criminele vreemdelingen en Oost-Europeanen (verslaving en buitenslappen)

- Jeugd/jongerenoverlast
- Straatintimidatie

In bijlage A treft u per opgave de (incidentele) financiering en de actuele ontwikkelingen. Verschillende doelgroepen vragen een andere aanpak; prioritering hiertussen is een politieke vraag.

Ook door verdichting van de stad en toename van het gebruik van de openbare ruimte neemt overlast toe; dit brengt een toenemende vraag naar handhaving. De gebiedsgerichte aanpak Amsterdamsestraatweg/ Kanaalstraat-Damstraat vergt deels voortzetting om opgebouwde successen en positieve ontwikkeling blijvend vorm te geven.

Deze opgave heeft impact op (of is mede afhankelijk van) een groot aantal opgaven in met name het sociaal domein. Denk hierbij aan asiel, kansrijk opgroeien, mentale gezondheid, onderwijs, weerbaarheid en maatschappelijke onrust.

Optie 1: Geen extra middelen

1. Niet voorzetten aanpak gedrag van personen met onbegrepen gedrag, overlast gevende criminele vreemdelingen en Oost-Europeanen (buitenslapers)

De huidige aanpak is grotendeels afhankelijk van rijkssubsidies die eindigen na 2026. Als de aanpak niet kan worden voortgezet en geïntensiveerd, ontstaan weer (meer) incidenten op straat zoals beschreven in 2022 ([raadsbrief](#)); denk hierbij aan veiligheidsrisico's voor personen zelf en hun omgeving, criminaliteit, overlast en agressie op straat. De beschikbare middelen zijn nu al onvoldoende om de groeiende groep overlastgevers effectief aan te pakken.

2. Niet inspelen op ontwikkelingen jeugd-/ jongerenoverlast

We zien dat overlast van deze groep zich op steeds meer plekken voordoet, waardoor het vergroten van de vakbekwaamheid van professionals noodzakelijk is (omgang/bejegening jongeren en leren lezen online signalen). Zonder extra middelen is het voor gemeente, jongerenwerk, politie en hulpverlening steeds moeilijker om vroegtijdig signalen op te vangen als het dreigt mis te gaan en effectief te interveniëren bij jeugd/jongeren in relatie tot incidenten/overlast/criminaliteit/agressie op straat.

3. Niet voorzetten aanpak Straatintimidatie

De huidige aanpak is met incidentele middelen gedekt die eindigen na 2026. Indien aanvullende middelen voor de voortzetting van de aanpak tegen straatintimidatie uitblijven, zal deze aanpak worden beëindigd. Daarmee komt een einde aan de structurele aandacht en brede inzet tegen (seksueel) intimiderend en grensoverschrijdend gedrag in de openbare ruimte, die mede bijdragen aan het voorkomen van geweld tegen vrouwen.

4. Niet inspelen op toenemende vraag naar handhaving

Als er geen extra middelen komen, kan handhaving op het gebied van leefbaarheid en veiligheid niet inspelen op de verwachtingen van stad, Rijk en gemeenteraad. Er is een toenemende vraag naar handhaving door verdichting van de stad en toename in gebruik van de openbare ruimte.

5. Niet voortzetten aanpak Amsterdamsestraatweg/Kanaalstraat-Damstraat (ASW/KS-DS)

In de [raadsbrief van november 2025](#) is de gebiedsgerichte aanpak ASW/KS-DS beschreven. Zonder voortzetting van de straatconciërge kunnen de opgebouwde successen en positieve ontwikkeling niet blijvend vorm worden gegeven. De betrokkenheid en zichtbare aanwezigheid van o.a. de straatconciërge zijn belangrijk voor het functioneren van de straten.

Optie 2: Benodigde middelen voor bestaande ambities

Veiligheid van bewoners en professionals staat voorop. Utrecht blijft een stad met een mensgerichte

benadering maar stelt waar nodig duidelijke grenzen met bestuurlijke en strafrechtelijke maatregelen. Voor deze koers is aanvullende politieke steun vereist.

1. Structurele aanpak van personen met onbegrepen gedrag, overlastgevende criminele vreemdelingen en Oost-Europeanen (buitenslapers)

Dit bedraagt in totaal € 5,5 miljoen structureel. Het is nodig dat er snel -de komende vier jaar- structurele oplossingen komen om verdere escalatie van overlast te voorkomen. Dit zit in begrenzen en handhaven, in landelijke maatregelen op het gebied van asiel en in een financiële bijdrage voor langjarige en duurzame opvangvoorzieningen, zodat de doorgaande lijn van opvang naar huisvesting en meedoen in de samenleving in dezelfde gemeente kan plaatsvinden. We voorzien hierdoor minder incidenten, minder veiligheidsrisico's voor de personen zelf en hun omgeving, minder criminaliteit en minder overlast en agressie op straat. Voor inwoners van de stad neemt de veiligheidsbeleving toe met deze structurele aanpak als de zichtbare agressie op straat vermindert. Hiervoor is minimaal nodig:

- Voldoende (ruimte voor) passende voorzieningen/ zorg (zoals prikkelarme Wlz voorzieningen);
- Voldoende plek in de maatschappelijke opvang (budget beschikbaar tot 2028);
- Bestendigen en uitbreiden van het Eropafteam (verschillende expertises zoals veldwerk, verslavings-, forensische en ggz-zorg, Barka, Meldpunt, etc.)
- Versterken korte lijnen in de samenwerking met politie en handhaving.

2. Extra inzet Jeugd-/ jongerenoverlast

Dit bedraagt structureel € 180.000. Omdat de overlast zich uitbreidt naar meer plekken in de stad én verheft, vraagt dit om extra inzet. Denk hierbij aan het vergroten van de vakbekwaamheid van professionals (omgang/bejegening jongeren en leren lezen online signalen), stadsbrede regie op de wijkaanpak en een meer integrale benadering, zoals onderwijs- en opvoedingsondersteuning en arbeidsmarktorientatie. Het maatschappelijk effect is dat jongeren een beter perspectief hebben op een veilige en kansrijke toekomst. Voorts voorzien we hierdoor minder incidenten, minder criminaliteit en minder overlast en agressie op straat.

3. Voorzetting aanpak Straatintimidatie

Dit bedraagt structureel € 553.000. Voortzetting van de aanpak tegen straatintimidatie is en blijft nodig, terwijl de middelen hiervoor stoppen na 2026. Daarbovenop vraagt het extra middelen voor actiematige handhaving op seksuele straatintimidatie, zodat deze inzet niet ten koste gaat van de inzet vanuit het actualiteitenteam. Het maatschappelijk effect is dat we een openbare ruimte creëren waar iedereen zich veilig en ongehinderd in kan begeven zonder geïntimideerd te worden. Opgemerkt wordt hierbij dat de aanpak van straatintimidatie bijdraagt aan de aanpak van geweld tegen vrouwen (zie [raadsbrief](#)).

4. Uitbreiding Handhavingscapaciteit

Dit bedraagt structureel € 1 miljoen. Er wordt een toenemend beroep gedaan op handhaving als gevolg van de verdichting van de stad en een toename van het gebruik van de openbare ruimte. Daarnaast zien we dat door herprioritering binnen de politie, en ook het personeelstekort bij de politie, er meer vraag is naar de inzet van gemeentelijke handhaving op straat. Ook zien wij een toenemend beroep op handhavingscapaciteit door landelijke ontwikkelingen rond het nieuwe boa-bestel (zie [kamerbrief](#)).

Het maatschappelijk effect is dat door mee te groeien met de stad en met landelijke ontwikkelingen de handhaving op het gebied van leefbaarheid en veiligheid kan inspelen op de verwachtingen van stad, Rijk en gemeenteraad. Dit versterkt de zichtbaarheid van handhaving, draagt bij aan een hogere veiligheidsbeleving en bevordert de leefbaarheid in de stad.

5. Voortzetten aanpak Amsterdamsestraatweg/Kanaalstraat-Damstraat

Dit bedraagt structureel € 126.000 voor de inzet van een straatconciërge. De betrokkenheid en zichtbare aanwezigheid van de inzet van de straatconciërge, de straatboa en een interventiemedewerker ondermijning zijn belangrijk voor het functioneren van een straat en zorgen ervoor dat de opgebouwde successen van de aanpak en positieve ontwikkeling blijvend vorm krijgen (zie ook [raadsbrief](#)).

Optie 3: Meer ambitie of andere invalshoek

We zien geen noodzaak voor extra ambities en bijstellingen boven op de reële ambities die we bij optie 2 hebben genoemd.

Als u kiest voor de bijstellingen zoals hierboven geschetst, dan worden heroverwegingen 06.01.06, 06.01.07, 06.02.02, 06.02.05, 06.02.06, 06.02.07, 07.01.02, 07.03.03 en 09.03.03, 09.03.06 niet geadviseerd omdat die hiermee in strijd zijn

Financiële gevolgen

Tabel 32 | Financiële gevolgen ⁴

Bedragen x € 1.000	2026	2027	2028	2029	Structureel
Baten	1.105	337	0-300	0-300	0-300
Lasten: optie 2					
1. Personele kosten	1.852	2.407	2.517	2.517	2.517
2. Overhead*	900	930	930	930	930
3. Kapitaallasten**	0	0	0	0	0
4. Overige kosten***	565	1.073	3.985	3.985	3.985
Totaal lasten: optie 2	3.317	4.411	7.432	7.432	7.432

*Rekening houden met 34,6% overhead

**Als een bedrag ook is aangeleverd voor het MPR of investeringsstrategie, graag aangeven. In het eindproduct zorgen we dan voor de juiste verwijzingen.

***Overige kosten zijn inclusief eventuele afdelingsspecifieke overheadkosten.

De baten betreffen vanaf 2028 een inschatting van te verwachte rijksmiddelen. De kans hierop is echter niet heel groot (maximaal 50%) en met grote onzekerheden omgeven.

Maatschappelijke onrust

Maatschappelijke onrust is te omschrijven als (zichtbare) collectieve gedragingen in situaties die voortkomen uit maatschappelijk ongenoegen. Maatschappelijk ongenoegen is een gevoel van angst, onzekerheid, onvrede of miskenning.

Het kunnen uiten van je mening en dus ook ongenoegen is – zolang dit binnen de grenzen van de wet gebeurt – essentieel voor een vitale democratie. Ook in Utrecht uit maatschappelijke onrust zich op verschillende manieren, zoals in demonstraties. Het aantal demonstraties groeit sterk: 380 in 2023, 522 in 2024 en 646 in 2025.

Er is echter een trend zichtbaar waarbij het uiten van meningen en ongenoegen voorbij de grenzen van de wet gaat. Dit heeft maatschappelijke onrust, schadelijke polarisatie, radicalisering, strafbare feiten (waaronder geweld tegen personen, bedreiging en belediging) en (ernstige) openbare-ordeverstoringen tot gevolg, al dan niet aangejaagd via (sociale) media.

⁴ Zie ook bijlage A voor uitsplitsing per doelgroep

Dit gedrag uit zich op verschillende manieren en gaat ten koste van verschillende doelgroepen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het onder druk komen te staan van verworvenheden als diversiteit en vrouwenrechten, een toename van discriminatie en antisemitisme en een groeiende anti-migratiebeweging.

Ook steeg het [aantal signalen van radicalisering](#) in Utrecht in 2024 met 17%, van 139 naar 163, is er een toenemende druk op het Stelsel Bewaken en beveiligen, groeien de risico's van technologische ontwikkelingen, wordt er meer inzet gevraagd op het gebied van leegstand en kraken in het licht van de toename van het aantal mensen dat op straat leeft en zien we meer vergaande vormen van protest zoals de bezetting van de universiteit.

Deze opgave raakt een groot aantal andere opgaven van de gemeente. Denk hierbij aan (financiële) bestaanszekerheid, opvang en meedoen van nieuwkomers, volksgezondheid, jongerenwerk en overlast.

Optie 1: Geen extra middelen

Inzet vanuit gemeente groeit niet mee met problematiek. Als voor deze opgave geen aanvullende middelen beschikbaar komen, zullen er keuzes moeten worden gemaakt op de inzet vanuit de gemeente. In dat geval resteert een basisuitvoering van de wettelijke taken. Er zullen alleen nog excessen kunnen worden bestreden en niet meer preventief worden tegengegaan. Het is niet langer mogelijk om de genoemde maatschappelijke spanningen en dreigingen adequaat het hoofd te bieden. Utrechters lopen hiermee meer risico om slachtoffer te worden van onder andere geweld, schadelijke polarisatie, radicalisering, normoverschrijdend gedrag en criminaliteit. Dit kan ook leiden tot een toename van ongeregelde heden en daarmee tot maatschappelijke onrust, waardoor een vicieuze cirkel ontstaat. Tevens zullen beperkingen op grondrechten vaker noodzakelijk zijn bij het faciliteren van demonstraties, zoals het voorschrijven van locaties waar wel gedemonstreerd kan worden, het verplicht statisch houden van demonstraties en geen tegendemonstraties binnen zicht- en hoorafstand toe te staan. Of in het uiterste geval demonstraties niet toe te staan omdat ze niet veilig gefaciliteerd kunnen worden of buiten kantoortijden plaatsvinden.

Optie 2: Benodigde middelen voor bestaande ambities

Om adequaat te kunnen reageren op de genoemde maatschappelijke spanningen en dreigingen is een samenhangend pakket aan bijsturingen nodig. Dat pakket bestaat uit:

- Uitbouwen en verbreden van lokale netwerken: dit zijn onze ogen en oren en voelsprietten in Utrecht, inzet tegen schadelijke polarisatie en radicalisering en inzet op kansengelijkheid (normstelling, perspectief bieden, ongelijk investeren in gelijke kansen) (€ 178.000)
- Faciliteren van demonstraties (€ 456.000).
- Een brede en adaptieve online aanpak helpt met online weerbaar maken van inwoners, zodat zij zichzelf en anderen kunnen beschermen tegen criminaliteit, schadelijke polarisatie, radicalisering, filterbubbels en normoverschrijdend gedrag in de online leefwereld. Daarnaast vergroot zo'n aanpak de online vakbekwaamheid van betrokken ketenpartners. Hierbij werken we nauw samen met de Utrechtse Online Coalitie, een niet weg te denken alliantie van partners, die gezamenlijk en/of in afstemming met elkaar interventies uitvoeren of initiëren vanuit een gezamenlijke visie. (€ 188.000)

Daarnaast hebben we een aanpak van geweld tegen vrouwen (waaronder femicide) nodig, waarbij we meer en adequater kunnen doorpakken op niet-pluisgevoel, handelen bij buikpijncasussen en acute onveiligheid. Dat vraagt structurele inzet op bewustwording, normstelling (wetgeving) en uitvoeringskracht. Daarnaast vraagt dit om structurele financiering van het huidige tekort van 14 noodopvangplekken in de opvang na geweld in afhankelijkheidsrelaties en de benodigde structurele inzet op ambulante begeleiding en triage in de toegang voor deze plekken (totaal € 2,7 miljoen).

Maatschappelijke effecten die we voorzien met deze bijsturingen zijn

- Versterking van sociale cohesie: door actief in te zetten op dialoog, weerbaarheid en verbinding tussen groepen, wordt schadelijke polarisatie tegengegaan en ontstaat meer onderling begrip.
- Bescherming van democratische waarden: tegengaan van ontwrichtende dreigingen draagt bij aan het behoud van vrije meningsuiting (faciliteren van het demonstratierecht), veiligheid en vertrouwen in instituties.
- Preventie van radicalisering en geweld: door vroegtijdige signalering en interventie worden individuen en groepen minder vatbaar voor extremistische invloeden (ook de nieuwe vormen hiervan).
- Een veilig online Utrecht: mensen gaan bewust en kritisch met de online leefwereld om, met behulp van digitaal vakbekwame professionals. Zo kunnen Utrechters van jong tot oud en ook toekomstige generaties online veilig, gezond, inclusief en weerbaar zijn en handelen.
- Versterking van het veiligheidsgevoel: een zichtbare en effectieve aanpak van spanningen draagt bij aan het gevoel van veiligheid in de samenleving, zowel fysiek als digitaal.
- Veiligheid voor vrouwen, bescherming tegen (relationeel) geweld tegen vrouwen en in extreme gevallen bescherming tegen femicide.

Optie 3: Meer ambitie of andere invalshoek

We zien geen noodzaak voor extra ambities en bijsturingen boven op de reële ambities die we bij optie 2 hebben genoemd.

Financiële gevolgen

Tabel 33 | Financiële gevolgen

Bedragen x € 1.000	2026	2027	2028	2029	Structureel
Baten (aanvullend verwacht = risico)	0	0-2.000	0-2.000	0-2.000	0-2.000
Lasten: optie 2					
1. Personele kosten	749	749	699	699	699
2. Overhead*	259	259	259	259	259
3. Kapitaallasten**	0	0	0	0	0
4. Overige kosten***	2.482	2.432	2.432	2.432	2.432
Totaal lasten: optie 2	3.490	3.440	3.390	3.390	3.390

*Rekening houden met 34,6% overhead

**Als een bedrag ook is aangeleverd voor het MPR of investeringsstrategie, graag aangeven. In het eindproduct zorgen we dan voor de juiste verwijzingen.

***Overige kosten zijn inclusief eventuele afdelingsspecifieke overheadkosten.

De baten betreffen eventuele te verwachten baten die met grote onzekerheden omgeven zijn. Er bestaat een gerede kans dat er geen extra middelen komen. De kans dat we nog wel extra middelen van het Rijk krijgen, schatten we op 50%.

Als u kiest voor de bijsturingen zoals hierboven geschetst, dan worden heroverwegingen 06.01.01 en 07.03.03, 10.09.01 niet geadviseerd omdat die hiermee in strijd zijn

Ondermijning

Binnen de aanpak van ondermijning richten we ons specifiek op ondermijning in de zorg (koerswijziging binnen de [nota](#) Grenzen Stellen Perspectief Bieden (GSPB), [Raadsbrief Aanpak ondermijning in de zorg](#)) en online criminaliteit. De nota GSPB (tegengaan ontwrichtende effecten van drugsgerelateerde criminaliteit) wordt voortgezet.

We zien de laatste jaren steeds vaker vermenging van (drugs)criminaliteit met de zorg. Bijvoorbeeld doordat criminelen zelf een malafide onderneming starten waarmee ze de zorg binnendringen. Met als doel om drugsgelden wit te wassen, om malafide opleidingsinstellingen en uitzendbureaus op te zetten of om zorgdiploma's te vervalsen. Ook zien we zorgbehoevenden die door criminelen ingezet worden in de drugshandel of prostitutie, waarbij ook het gebruik van geweld toeneemt. Door onttrekken van dat zorggeld richten ze grote schade aan. Inwoners die recht hebben of aanspraak maken op zorg of ondersteuning krijgen namelijk geen, minder of kwalitatief slechte ondersteuning. Zo staat er niet-gekwalficeerd personeel aan hun bed en zijn er voorbeelden van verwaarlozing, pestgedrag en onderdrukking van kwetsbare ouderen en jongeren die daar hun zorg afnemen.

Sinds 1 januari 2025 is daarnaast de Wet bevorderen samenwerking en rechtmatige zorg in werking getreden. Gemeenten zijn verplicht om vermoedens van zorgfraude te melden bij IKZ. Er zijn verschillende andere wetsvoorstellen in voorbereiding bij het Ministerie van VWS om het zorgveld beter te equiperen tegen criminele inmenging. Op dit moment is nog onduidelijk hoeveel dat precies gaat vragen van gemeenten. Uit landelijke schattingen van het [Openbaar Ministerie](#) komt naar voren dat zo'n 10% van het totale zorgbudget in handen valt van criminele netwerken.

In de online leefwereld is weinig tot geen toezicht, terwijl het een broedplaats is voor potentiële carrières in de (drugs)criminaliteit en ook een kweekvijver voor nieuwe vormen van criminaliteit met grote opbrengsten en zeer lage pakkans. Er ontstaan zo hybride netwerken met vaak een verankering met lokale criminele netwerken. Criminelen hebben bijvoorbeeld witwasmogelijkheden nodig om crypto om te zetten in cash geld of gebruiken "geldeuzels", die online worden geronseld. Door de laagdrempelige technologie komen ook dadergroepen met beperkte digitale vaardigheden, waaronder personen met een LVB-achtergrond, in beeld. De opbrengsten uit dergelijke delicten worden steeds vaker ingezet voor witwaspraktijken en het opzetten van malafide ondernemingen, waarmee de criminele infrastructuur wordt versterkt. Tegelijkertijd faciliteert digitale technologie in toenemende mate traditionele vormen van ondermijning, zoals drugshandel en uitbuiting, waardoor deze criminaliteit ook groeit.

Deze opgave heeft impact op (of is mede afhankelijk van) een groot aantal opgaven in met name het sociaal domein, denk hierbij onder andere aan zorgkwaliteit.

Optie 1: Geen extra middelen

1. Bijstellen ambities ondermijning in de zorg vanaf 2028

Als er geen extra middelen vrijkomen, dan moeten de ambities uit de [aanpak van ondermijning in de zorg](#) (OidZ) worden bijgesteld. Dit houdt dan in dat vanaf 2028 voor dit thema ambities zullen moeten worden bijgesteld als het gaat om meer zicht krijgen op en voorkomen van criminele inmenging in de zorgsector in Utrecht, alsook voor het opwerpen van barrières en het concreet aanpakken van criminele netwerken die actief zijn in de zorg. Hiermee wordt een brugfunctie gemist tussen de aanpak ondermijning en toezicht op het [uitvoeringsprogramma toezicht Wmo en Jeugdwet](#). De inzet op toezicht, handhaving, instroom in de zorg kan worden voortgezet.

2. Aanpak online criminaliteit niet continueren vanaf 2027

Zonder middelen (vanaf 2027) voor deze integrale opgave kunnen we niet inspelen op de invloed van de online leefwereld op kwetsbare jongeren, waardoor de kans op criminele carrières in de (digitale)

ondermijnende criminaliteit toeneemt. Dan is er een grote kans dat jongeren zich in de schaduw van onze aanpak bewust of onbewust ontwikkelen tot cybercriminelen. De pakkans is immers klein, de opbrengsten zijn groot en met de opbrengsten kunnen ze zich opwerken in de drugscriminaliteit. Professionals staan dan 1-0 achter. Daarnaast zijn de financiële en emotionele gevolgen voor hun slachtoffers aanzienlijk.

Optie 2: Benodigde middelen voor bestaande ambities

1. Aanpak ondermijning in de zorg

Dit bedraagt structureel € 160.000. Met extra middelen kunnen we de ambities uit de [aanpak van ondermijning in de zorg](#) realiseren. Dit betekent dat we ook vanaf 2028 stevig kunnen blijven inzetten op het vergroten van zicht op en het voorkomen van criminele inmenging in de zorgsector in Utrecht. Daarnaast kunnen we barrières opwerpen en concreet criminele netwerken aanpakken die actief zijn binnen de zorg.

Maatschappelijke effecten zijn dat we met de aanpak van Ondermijning in de zorg bijdragen aan betere bescherming van inwoners tegen malafide zorgaanbieders en aan een betrouwbare en veilige zorgsector. We nemen de aantrekkingskracht van de zorgsector voor criminele netwerken zoveel mogelijk weg. Met de extra middelen kunnen de ambities uit de aanpak Ondermijning in de Zorg gerealiseerd worden, zoals voorkomen dat zorggeld weglekt of oneigenlijk wordt besteed (zorgvuldig omgaan met publieke middelen).

2. Continueren aanpak online criminaliteit

Dit bedraagt structureel € 80.000. Door het beschikbaar stellen van middelen vanaf 2027 investeren we in deskundigheid in de online leefwereld. Hiermee worden professionals in staat gesteld hun vakbekwaamheid te versterken en beschikken zij over het benodigde handelingsperspectief ten aanzien van de digitale dimensies van ondermijnende criminaliteit. Zo krijgen we beter zicht op online gedragingen van jongeren die kwetsbaar zijn voor een carrière in (online) ondermijnende criminaliteit. Dat betekent dat de professionals (zoals PGA-experts) die met jongeren werken, weten hoe ze online criminaliteit moeten signaleren, bekend zijn met verschillende vormen van online criminaliteit en hierover in gesprek kunnen gaan met de doelgroep. Ook moeten zij kennis hebben van handelingsperspectief en is het zaak te onderzoeken of de huidige interventiemogelijkheden nog goed aansluiten bij de effecten van de online leefwereld op het handelen van deze doelgroep.

Maatschappelijke effecten zijn dat we bijdragen aan het voorkomen van een digitale criminele carrière van jongeren die al in beeld zijn voor ondermijnende criminaliteit en voorkomen van recidive daarvan. Versterking van digitale weerbaarheid onder kinderen en jongeren en bescherming van Utrechtse inwoners tegen de enorme impact van digitale criminaliteit. De impact van digitale criminaliteit op slachtoffers en (onbewust) daders blijkt onder meer uit recent promotieonderzoek [Impact cybercrime minstens even groot als die van traditionele criminaliteit](#), het [Fenomeenbeeld 2024 'Online fraude in beeld'](#), en [Cybercrimebeeld Nederland 2024](#).

Optie 3: Meer ambitie of andere invalshoek

We zien geen noodzaak voor extra ambities en bijsturingen boven op de ambities die we bij optie 2 hebben genoemd.

Als u kiest voor de bijsturingen zoals hierboven geschetst, dan wordt heroverweging 06.01.08 niet geadviseerd omdat die hiermee in strijd is

Financiële gevolgen

Tabel 34 | Financiële gevolgen

Bedragen x € 1.000	2026	2027	2028	2029	Structureel
Baten (aanvullend verwacht = risico)	0-500	0-500	0-500	0-500	0-500
Lasten: optie 2					
1. Personele kosten	165	165	165	165	165
2. Overhead*	57	57	57	57	57
3. Kapitaallasten**	0	0	0	0	0
4. Overige kosten***	15	15	15	15	15
Totaal lasten: optie 2	237	237	237	237	237

*Rekening houden met 34,6% overhead

**Als een bedrag ook is aangeleverd voor het MPR of investeringsstrategie, graag aangeven. In het eindproduct zorgen we dan voor de juiste verwijzingen.

***Overige kosten zijn inclusief eventuele afdelingsspecifieke overheadkosten.

De baten betreffen eventuele te verwachten baten die met grote onzekerheden omgeven zijn. Er bestaat een gerede kans dat er geen extra middelen komen. De kans dat we nog wel extra middelen van het Rijk krijgen, schatten we op 50%. Overigens heeft deze bijsturing alleen betrekking op de bijsturing vanuit Openbare orde en veiligheid

Weerbaarheid en crisisvoorbereiding

De huidige geopolitieke situatie maakt dat Utrecht beter voorbereid moet zijn op mogelijke rampen en crises die impact hebben op de gemeentelijke organisatie en de stad. Het college van Utrecht bereidt zich voor op twee maatgevende scenario's, namelijk grootschalige en langdurige stroomuitval en NAVO Artikel 5-situatie. In dat laatste geval moet Nederland aan haar bondgenootschappelijke verplichtingen voldoen en wordt een toename van hybride aanvallen in Nederland verwacht. Het college heeft de gemeentesecretaris in 2025 de opdracht gegeven om met een gemeentebreed plan van aanpak en uitwerking op weerbaarheid te komen. In dit weerbaarheidsvoorstel zijn opties uitgewerkt voor een toekomstig college om besluiten te kunnen nemen.

Het afgelopen jaar zijn al flinke stappen gezet in het versterken van de weerbaarheid. Hierbij is gebruik gemaakt van incidentele middelen vanuit het overschot van de veiligheidsregio (VRU) en van middelen vanuit het Programma Netcongestie. Voor urgente maatregelen heeft de raad besloten om in de gemeentelijke begroting van 2026 [eenmalig € 750.000 vrij te maken](#). De verwachting is dat ook landelijke middelen beschikbaar gaan komen, maar het is nog onduidelijk wanneer dit gebeurt en wat de hoogte van de bedragen zullen zijn.

Deze opgave hangt deels samen met de opgave Netcongestie. Ook zijn er raakvlakken met Asiel, migratie en integratie van nieuwkomers.

We hebben in beeld wat er al gebeurt binnen de organisatie waardoor we weerbaar zijn en welke maatregelen nog nodig zijn om beter voorbereid te zijn op grootschalige stroomuitval en een NAVO Artikel 5-scenario. Om prioritering aan te brengen, helpen afwegingscriteria zoals 'Continuïteit van onze meest kritieke processen gaat voor', 'Leiding en coördinatie is van cruciaal belang. We zetten in op bestuurlijke continuïteit, besluitvorming en legitieme macht,' en 'In de basis gaan we uit van zelfredzaamheid, met aandacht voor de minder zelfredzamen.' De noodzakelijke maatregelen die hieruit voortkomen komen, worden in optie 2 geschetst. Indien gekozen wordt om structureler in te zetten op weerbaarheid, zal eerst het ambitieniveau moeten worden vastgesteld. Op basis hiervan komen nieuwe te treffen maatregelen naar boven, waarbij ook in kaart moet worden gebracht welke

kosten hieraan verbonden zijn en welke verantwoordelijkheden de gemeente hierin heeft. Deze stappen zijn opgedeeld in optie 2 en optie 3.

Optie 1: Geen extra middelen

Bijstellen ambities weerbaarheid na 2026

Zonder financiële bijsturing zullen de ambities op de gemeentebrede aanpak op weerbaarheid bijgesteld moeten worden. Met de incidentele middelen worden enkele noodzakelijke maatregelen in 2025 en begin 2026 gerealiseerd, maar daarmee zullen onze organisatie en de stad niet voldoende voorbereid zijn op eventuele grote rampen of crises. Een voorbeeld is dat er niet voldoende middelen zijn om voldoende communicatiemiddelen te organiseren die niet afhankelijk zijn van het telefonienet. Ook kunnen niet alle voorbereidingen getroffen worden om de vitale voorzieningen in de openbare ruimte, zoals afvalinzameling, te beschermen tegen rampen.

Optie 2: Benodigde middelen voor bestaande ambities

Indien de ambitie om een weerbare organisatie en stad te zijn overeind blijft, dan zijn extra middelen nodig. Aan de hand van de afwegingscriteria is een prioriteitenlijst opgesteld van maatregelen die snel gerealiseerd moeten worden. In de inventarisatie die afgelopen periode heeft plaatsgevonden, zijn de volgende maatregelen minimaal en op korte termijn (2026 of 2027) nodig:

1. Centrale organisatie aanpak weerbaarheid

Dit bedraagt circa € 400.000 in 2026 en overige jaren € 500.000. Een gemeentebrede aanpak op weerbaarheid vraagt om een organisatie waarin een gezamenlijke ambitie en doelen worden nagestreefd. Vanuit deze organisatie worden activiteiten gecoördineerd, voortgang gemonitord en nieuwe activiteiten opgezet.

2. Continuïteit eigen organisatie

Dit bedraagt circa € 1,415 miljoen in 2026, € 1,015 miljoen in 2027 en overige jaren € 756.000. We moeten meer inzetten op het op orde krijgen van de continuïteit van onze eigen kritieke processen, waarbij de organisatie zich moet voorbereiden op 72 uur stroomuitval. Focus ligt hierbij op de maatregelen voor de belangrijkste interne kritieke processen. Hier valt onder andere onder crisismanagement, crisiscommunicatie en vitale voorzieningen in de openbare ruimte, zoals het monitoren en organiseren van alternatieve stroomvoorziening voor kritieke processen. Ook moet integrale monitoring rondom veiligheidsrisico's worden opgezet.

3. Realiseren van een crisisorganisatie

Dit bedraagt circa € 1,470 miljoen in 2026, € 850.000 in 2027 en overige jaren € 650.000. Op dit moment wordt gewerkt aan een visie en plan van aanpak om de weerbaarheid van de stad Utrecht te verstevigen als het gaat om grootschalige crises. Dit betekent onder andere dat er een crisiscommandocentrum moet komen, een plek voor bestuur en crisisleiding om te kunnen sturen en communiceren met alternatieve stroomvoorziening. Ook werkt de gemeente aan het realiseren van noodsteunpunten voor inwoners in de wijken. In geval van een Artikel 5-situatie zal rekening moeten worden gehouden met grotere groepen ontheemden die in Utrecht onderdak vragen, de gemeente bereidt zich hierop voor.

4. Investeren in zelf- en samenredzaamheid

Dit bedraagt circa € 850.000 per jaar. Om de (digitale) weerbaarheid van de stad te verstevigen, is investeren in zelf- en samenredzaamheid cruciaal. De gemeente wil, in aansluiting op landelijke campagnes, de bewustwording van inwoners vergroten door preventief te informeren over de kans op langdurige stroomuitval en de mogelijke gevolgen daarvan. Om de weerbaarheid van kwetsbare inwoners te verhogen, wordt ingezet op bewonersnetwerken en het structurele gesprek met maatschappelijke partners in de stad. Ook het vergroten van de digitale weerbaarheid van inwoners, ondernemers en organisaties, zodat zij goed voorbereid zijn op digitale ontwrichting, sluit hierbij aan. De huidige financiering voor het bevorderen van digitale weerbaarheid loopt af na 2026.

Tussen deze maatregelen bestaat veel samenhang en afhankelijkheden. Een gezamenlijke organisatie en aansturing zal daarom voor de komende periode nodig blijven. Ook zal de gemeente Utrecht nauw samen moeten blijven werken op landelijk en regionaal niveau met het Rijk, G4, VNG en veiligheidsregio's.

Optie 3: Meer ambitie of andere invalshoek

Met meer ambitie zullen we ook voor de langere termijn moeten kiezen voor een gemeentebrede aanpak op weerbaarheid. Dat vraagt om keuzes te maken om zo het ambitieniveau te bepalen. Zo willen we bijdragen aan een zo snel mogelijke terugkeer naar een genormaliseerde situatie. Wat zien we als 'terugkeer naar normaal' en welke verantwoordelijkheid heeft de gemeente hierin? Ook wil de organisatie op medewerkers kunnen terugvallen in een crisis, waarbij de gezondheid en veiligheid van medewerkers en inwoners voorop staat.

1. Vitale voorzieningen partners

Dit bedraagt circa € 300.000 per jaar. In optie 1 benoemen we de vitale voorzieningen waar de gemeente zelf verantwoordelijk voor is. Er zijn echter ook voorzieningen die primair de verantwoordelijkheid zijn van partners. Voorbeelden zijn drinkwaterdistributie, de financiële dienstverlening, het openbaar vervoer, publieke gezondheidszorg etc. Taken van de gemeente richten zich op backup-plannen, afspraken over continuering en alternatieve voorzieningen.

2. Stimuleren initiatieven samenleving

Dit bedraagt circa € 400.000 per jaar. Door oefeningen met inwoners en ondernemers wordt bewustwording vergroot en inzicht verkregen in mogelijke dilemma's. Ingezet wordt op trainingen in burgerhulpverlening en samenwerking met partners (Rode Kruis, Leger des Heils).

Daarnaast geldt hierbij dat indien een crisis of ramp uitbreekt, er vaak direct gehandeld moet worden, met als consequentie dat hier extra middelen voor nodig zijn, de parate reserve. Te denken valt aan tijdelijke inzet van medewerkers zoals verkeersregelaars indien de verkeerslichten uitvallen. Voorgesteld wordt om deze extra benodigde middelen niet al op voorhand te reserveren binnen deze mogelijke bijsturing.

Tabel 35 | Financiële gevolgen

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2026	2027	2028	2029	Structureel
Baten (aanvullend verwacht = risico)	0	0-1.000	0-1.000	0-1.000	0-1.000
Optie 2					
1. Personele kosten	1.602	1.602	1.602	1.602	1.014
2. Overhead*	848	848	848	848	536
3. Kapitaallasten**	0	0	0	0	0
4. Overige kosten***	1.685	965	506	506	506
Totaal lasten: Optie 2	4.135	3.215	2.756	2.756	2.056
Optie 3					
1. Personele kosten	458	458	458	458	294
2. Overhead*	242	242	242	242	156
3. Kapitaallasten**	0	0	0	0	0
4. Overige kosten***	0	0	0	0	0
Totaal lasten: Optie 3	700	700	700	700	420

*Rekening houden met 34,6% overhead

**Als een bedrag ook is aangeleverd voor het MPR of investeringsstrategie, graag aangeven. In het eindproduct zorgen we dan voor de juiste verwijzingen.

***Overige kosten zijn inclusief eventuele afdelingsspecifieke overheadkosten.

3.6.6 Mogelijke heroverwegingen

In onderstaande tabel is een overzicht met de mogelijke heroverwegingen die het programma 'Veilige stad' raken. Voor dit deel van de begroting is € 8,6 miljoen in beeld gebracht. Zie voor verdere toelichting de bijlage 'Heroverwegingen'.

Tabel 36 | Mogelijke heroverwegingen Veilige stad

Nr fiche	Beleidsproduct	Heroverweging
06.01.06	Grenzen stellen perspectief bieden (BTNO)	Optie 1: Bezuinigen op gemeentelijke middelen voor Bedrijventerrein Nieuw Overvecht.
06.01.06	Grenzen stellen perspectief bieden (BUI)	Optie 2: Bezuinigen op gemeentelijke middelen voor Bestuurlijk Utrechts Interventieteam.
06.01.07	Jeugd en Veiligheid	Bezuinigen op de inzet van jongerenwerk en buurtteams ten behoeve van kwetsbare (criminele) jongeren.
06.01.08	Aanpakken en voorkomen van criminaliteit	Verlagen van de personele inzet t.b.v. aanpakken en voorkomen van criminaliteit met 75%.
06.02.05	Veiligheid en zorg	Verlagen van het materiële noodbudget voor ex-gedetineerden en kwetsbare personen.
06.02.06	Wijkveiligheid	Verlagen budget wijkveiligheid.

3.7. Passende ondersteuning en opvang

“De gemeente doet haar best om de leefbaarheid voor alle inwoners te bevorderen”

Bron: Inwonersenquête Gemeente Utrecht 2025

We bieden zo nodig passende zorg, ondersteuning en opvang aan Utrechters aanvullend op wat mensen zelf en met elkaar kunnen organiseren. Onder dit programma vallen doelstellingen over passende basiszorg, passende aanvullende zorg en passende 24-uursopvang.

Belangrijke nota's in dit programma zijn:

- [Beleidsnota Samen Leven, Samen zorgen](#)
- [Nota van uitgangspunten met elkaar voor elkaar - onderdelen van sociale basis en basiszorg 2025-2035](#)
- [Verordening maatschappelijke ondersteuning](#)
- [Regionale aanpak dakloosheid U16 2024-2023 'Staat als een \(t\)huis'](#)
- [Beleidsnota Utrecht Onderdak](#)

We zien in dit programma geen specifieke bijsturingen, wel zijn er inhoudelijke en/of financiële dwarsverbanden met bijsturingen in andere programma's. Binnen dit programma vallen de doelstellingen Passende basiszorg, Passende aanvullende zorg en Passende 24-uurszorg en verblijf.

3.7.1 Vastgestelde begroting

Tabel 37 | Vastgestelde begroting Passende ondersteuning en opvang

Bedragen x € 1.000

Begroting	2026	2027	2028	2029
Baten	7.138	4.846	4.846	4.846
Lasten	262.040	254.558	251.086	251.086
Saldo baten en lasten	-254.902	-249.712	-246.240	-246.240
Totaal heroverweegbare opties	0	7.293	8.470	12.756

Voor een volledig overzicht verwijzen wij naar de [Begroting 2026](#).

3.7.2 Knelpunten

Geen.

3.7.3 Incidentele middelen (lasten)

Hieronder staat toegelicht voor welke onderwerpen incidenteel middelen beschikbaar zijn. Bijvoorbeeld voor projectmatig werk of een tijdelijke impuls.

Tabel 38 | Incidentele middelen dekking gemeentefonds

Bedragen x € 1.000

Bron	Omschrijving	2026	2027	2028	2029	Toekenning
1e berap 2025	Specifieke Uitkering Integraal Zorg Akkoord	2.292	0	0	0	Voor de periode 2025-2026 ontvangt de gemeente Utrecht van het Rijk een specifieke uitkering IZA. Met deze mutatie worden de lasten en baten in 2025 en 2026 incidenteel met € 2,291 miljoen verhoogd.
VJN 2024	Knelpunt opvang	2.685	2.685	0	0	In de Voorjaarsnota 2024 zijn voor 4 jaar middelen beschikbaar gesteld voor het realiseren van meer opvangplekken voor dakloze mensen (€ 2,685 miljoen).
Decentralisatie uitkering GF VJN 2021	Living lab Eerst een thuis	875	875			In 2020 en 2021 zijn incidenteel middelen ontvangen voor de Aanpak van dakloosheid. Deze middelen zijn meerjarig ingezet voor de Housing first aanpak. Vanaf 2028 zijn de middelen volledig besteed.

3.7.4 Beleid zonder dekking

Binnen dit programma is er geen beleid vastgesteld zonder dekking.

3.7.5 Mogelijke bijsturingen

Er zijn bijsturingen opgenomen in de programma's Veilige stad en Levendige en gezonde stad die een dwarsverband hebben met dit hoofdstuk.

Veilige stad

1. Onder toename overlast: voldoende plek in de maatschappelijk opvang

Dit bedraagt circa € 2,9 miljoen. In de voorjaarsnota 2024 zijn voor 4 jaar middelen beschikbaar gesteld voor het realiseren van 50 extra plekken voor dakloze mensen en statushouders. Deze middelen lopen af in 2028 (deze bijsturing is ook opgenomen onder incidentele middelen in dit programma).

2. Onder maatschappelijke onrust: noodplekken vrouwenopvang

Dit bedraagt circa € 1,9 miljoen. Structurele financiering voor het huidige tekort van 14 noodopvangplekken in de opvang na geweld in afhankelijkheidsrelaties. Dit als onderdeel van de aanpak van geweld tegen vrouwen femicide.

Levendige en gezonde stad

Onder Asiel, migratie en integratie van nieuwkomers: koudweerregering (KWR)

De KWR is een vangnetregeling en pilot voor de meest kwetsbare mensen die op straat slapen. Er is een structurele ophoging van het budget van € 1,7 miljoen per jaar nodig om de regeling toekomstbestendig te maken en de toenemende vraag aan te kunnen. Alleen dan kunnen we het risico op ernstige gezondheidsschade of overlijden van dak- en thuisloze mensen verminderen en voldoen aan onze taak conform de G4-afspraken en de VNG-richtlijn. Met deze middelen kan de capaciteit vergroot worden om voldoende opvang te bieden, waarbij specifiek een gedeelte voor vrouwen beschikbaar is (vrouwenvleugel).

3.7.6 Mogelijke heroverwegingen

Voor dit deel van de begroting is € 14,2 miljoen in beeld gebracht. Zie voor verdere toelichting de bijlage 'heroverwegingen'.

Tabel 39 | Mogelijke heroverwegingen Passende ondersteuning en opvang

Nr fiche	Beleidsproduct	Heroverweging
07.01.02	Basiszorg Wmo	Optie 1: Verminderen van de inzet van basiszorg door scherpe keuzes te maken voor wie deze voorziening beschikbaar is de omvang en kwaliteit van de ondersteuning.
07.01.02	Basiszorg Wmo	Optie 2: Subsidie voor de inzet op de aanpak van woonproblematiek met als doel het voorkomen van huisuitzettingen en overlast voor omwonenden.
07.01.02	Basiszorg Wmo	Optie 3: Minder inzetten op belangenbehartiging en informatievoorziening.
07.02.01	Maatwerkvoorzieningen (Werk & Inkomen)	Optie 1: Aanscherpen gebruik regiotaxi.
07.02.01	Maatwerkvoorzieningen (Werk & Inkomen)	Optie 2: Aanscherping toekenning woonvoorzieningen.
07.02.01	Maatwerkvoorzieningen (Werk & Inkomen)	Optie 3: Aanscherpen toekenning hulp bij het huishouden.
07.02.01	Maatwerkvoorzieningen (Werk & Inkomen)	Optie 4: Minder inzet uitvoering.
07.02.05	Ambulante Begeleiding, arbeidsmatige activering en sociale prestatie en dagondersteuning	Optie 1: Stoppen met inzet op sociale prestatie en dagondersteuning (sociale basis) via subsidies.
07.02.05	Ambulante Begeleiding, arbeidsmatige activering, sociale prestatie en dagondersteuning	Optie 2: Verminderen van de inzet van aanvullende Wmo-ondersteuning in de wijk.
07.03.02	Maatschappelijke opvang	Stoppen met de Utrechtse inzet op aanpak dakloosheid.
07.03.03	Beschermd wonen	Minder inzetten op: beschermd wonen (bijvoorbeeld minder plekken beschikbaar te stellen) en voorkoming van beschermd wonen.

3.8. Werk, toekomstbestendige economie en bestaanszekerheid

“Dat Utrecht een sociale gemeente is qua beleid, initiatieven en financiële regelingen.”

Bron: Inwonersenquête Gemeente Utrecht 2026

We willen dat Utrechters die dat kunnen, zeker zijn van werk en dat iedereen zeker is van inkomen. Mogelijke bijsturingen in deze paragraaf zijn gericht op Financiële bestaanszekerheid, Invlechting UW, Arbeidsmarkt en Regionale samenwerking en propositievorming. Dit is zoals eerder gesteld geen complete lijst van mogelijke bijsturingen: in dit programma staan de doelstellingen Werknemers en werkgelegenheid, Circulair, Werken en re-integreren, Inkomenszekerheid en Een weerbare en wendbare arbeidsmarkt.

Actuele nota's in dit programma zijn onder meer: [Beleidsnota Arbeidsmarkt](#), [Beleidsnota Werk en Re-integratie](#), [Beleidsnota Financiële Bestaanszekerheid](#) en [Beleidsnota Utrecht Circulair 2030](#).

3.8.1 Vastgestelde begroting

Tabel 40 | Vastgestelde begroting Werk, toekomstbestendige economie en bestaanszekerheid

Bedragen x € 1.000

Begroting	2026	2027	2028	2029
Baten	175.448	175.448	175.448	175.448
Lasten	324.302	318.239	311.977	309.715
Saldo baten en lasten	-148.854	-142.790	-136.529	-134.267
Totaal heroverweegbare opties	0	24.065	38.220	38.822

Voor een volledig overzicht verwijzen wij naar de [Begroting 2026](#).

3.8.2 Knelpunten

Geen.

3.8.3 Incidentele middelen (lasten)

Onderstaand is toegelicht voor welke onderwerpen incidenteel middelen beschikbaar zijn. Bijvoorbeeld voor projectmatig werk of een tijdelijke impuls.

Tabel 41 | Incidentele middelen dekking gemeentefonds

Bedragen x € 1.000

Bron	Omschrijving	2026	2027	2028	2029	Toekenning
PB 2025	Coalitieakkoord verdichten en verduurzaming bedrijventerreinen via OMU	1.000	0	0	0	Investeren in verdichten en verduurzamen bedrijventerreinen via NV Ontwikkelings Maatschappij Utrecht (NV OMU).
PB 2024	Twee stedelijke upcycle-centra	905	0	0	0	De inzet op Utrecht circulair betreft een mix van beleidsinzet en advisering. Daarnaast worden er

						middelen ingezet voor de realisatie van upcyclecentra in de stad.
PB 2025	Regionale doelgroep specifieke aanpak	137	137	0	0	We realiseren het uitvoeringsprogramma Werk en Inkomen, waarin we de Basiswerkdienstverlening en Werkdienstverlening-Plus voor de specifieke doelgroepen uitwerken (incidentele rijksbijdrage).

3.8.4 Beleid zonder dekking

Binnen dit programma zijn de beleidsnota's [Arbeidsmarkt](#), [Werklocaties](#) en [Circulair](#) vastgesteld zonder (volledige) dekking.

Beleidsnota Arbeidsmarkt

In de beleidsnota [Arbeidsmarkt](#) is aangegeven dat er voor een deel van de activiteiten incidentele dekking is. Vanaf 2026 stopt het project Regisseur Kinderopvang. En vanaf 2027 stopt ook het project 'Uitvoeringsplan Inclusieve Arbeidsmarkt' wat arbeidsmarktdiscriminatie moet tegengaan. Vanaf 2028 vervalt ook onze bijdrage aan het regionaal talentfonds.

Beleidsnota Werklocaties

In de beleidsnota [Werklocaties](#) staat dat er onvoldoende middelen zijn voor de periode 2026 – 2030, Het gaat om € 375.000 per jaar. Om de tekorten te dekken, wordt er gezocht naar bijdragen van derden, bijvoorbeeld subsidiebedragen van medeoverheden. Lukt dat niet, dan betekent dit dat niet alle onderzoeken die nodig zijn voor het behalen van de doelstellingen uit de Beleidsnota Werklocaties kunnen worden uitgevoerd. Dit kan logischerwijs ook gevolgen hebben voor het uitvoeringsprogramma Werklocaties. Onvoldoende dekking kan ertoe leiden dat in het uitvoeringsprogramma voor het ongedekte deel van het beleid geen acties worden opgenomen.

Beleidsnota Utrecht Circulair 2030

Het realiseren van de doelen uit de beleidsnota [Utrecht Circulair 2030](#) vraagt tot 2030 ongeveer € 15 miljoen. Op dit moment is hiervan circa € 7,7 miljoen gedekt vanuit verschillende programma's en subsidies. Dit betekent dat middelen ontbreken om alle activiteiten uit te kunnen voeren die nodig zijn voor het behalen van de doelstellingen. En dat betekent dat een deel van de huidige doelen niet behaald wordt (en de ambitie naar beneden bijgesteld moet worden), tenzij extra middelen worden gevonden, bijvoorbeeld via een EU-subsidie. Voor de benodigde dekking van gemeentelijke kosten wordt onderzocht welke externe financieringsbronnen kansrijk zijn.

Motie weer fossiele reclame via de APV

Over de motie weer fossiele reclame via de APV (aangenomen op 8 mei 2025) volgt een raadsbrief. Voor de uitvoering ervan zijn geen middelen beschikbaar.

3.8.5 Mogelijke bijsturingen

Binnen dit programma zijn er bijsturingen mogelijk op 3 opgaven: Financiële Bestaanszekerheid, Arbeidsmarkt en Regio en Proposities.

Financiële bestaanszekerheid

- In 2024 stelde de gemeenteraad de nota's [Financiële Bestaanszekerheid \(2024–2028\)](#) en [Werk & Re-integratie \(2024–2032\)](#) vast. Hiermee zet Utrecht koers naar meer financiële zekerheid en duurzame arbeidsparticipatie. De nota's sluiten aan bij de [Sociale Visie 2040](#), waarin financiële bestaanszekerheid een verschilmaker is.

- De [Nibud-minima-effectrapportage](#) laat zien dat inwoners financieel rond kunnen komen als zij alle beschikbare regelingen benutten. Het daadwerkelijke bereik van deze regelingen is echter bepalend voor het succes. We weten dat we een deel van de inwoners niet bereiken.
- Op dit moment zijn de reserve Armoedebestrijding en Schuldhulpverlening nog beschikbaar om tegenvallers binnen het programma op te vangen. De reserve loopt halverwege 2027 af. Daarnaast is de bezuiniging op de Bijzondere Bijstand (hierna: BB) door de raad tot en met 2028 teruggedraaid via [motie 315 Hand in eigen boezem](#). Een structurele oplossing voor de bezuiniging van € 811.000 is nog niet gevonden.
- Ook wijzigingen in de wet- en regelgeving, zoals de Participatiewet in Balans en de wet School naar duurzaam werk, kunnen gevolgen hebben voor budgetten en de uitvoering binnen de arbeidsmarktregio.

Deze opgave raakt aan meerdere beleidsterreinen binnen het sociaal domein. Financiële bestaanszekerheid is in de Sociale Visie benoemd als een verschildmaker en vormt een grondoorzaak die doorwerkt in vrijwel alle gemeentelijke dienstverlening.

Optie 1: Geen extra middelen

1. Versoberen regelingen bij een groter bereik en een minder groot bereik van de regelingen

In de nota Financiële Bestaanszekerheid hebben we de ambitie uitgesproken dat we iedereen willen bereiken. Daarnaast willen we ook de regelingen kunnen indexeren, wat we de afgelopen jaren niet hebben kunnen doen. Er zijn echter onvoldoende middelen om de huidige regelingen in stand te houden, te indexeren én iedereen te bereiken. We gaan ervan uit dat het bereik gaandeweg met 5% toeneemt door onder andere de inzet van het sleutelpersonennetwerk, communicatiecampagnes en bewonersverbinders.

Er is momenteel een evenwicht tussen het beschikbare budget en de uitgaven binnen de armoedebegroting, maar daarmee bereiken we niet alle inwoners. Zonder extra middelen is er onvoldoende budget om iedereen te geven waar zij recht op hebben. Een hoger bereik betekent dat regelingen moeten worden versoberd, bijvoorbeeld door het U-pastegoed of het bedrag van de Individuele Inkomensvoet (IIT) te verlagen. Omdat de IIT direct geld aan inwoners uitkeert, lijkt het in het kader van financiële bestaanszekerheid het meest logisch om deze regeling niet te versoberen. Los van het bereik is een structurele besparing van € 811.000 op de BB voorzien (Voorjaarsnota 2024). Deze is met eerdergenoemde motie uitgesteld. Vanaf 2029 treedt de besparing alsnog in, tenzij structurele dekking wordt gevonden. Zonder dekking moet de Bijzondere Bijstand worden versoberd.

2. Mogelijke versobering Schulddienstverlening

In 2026 vinden de [inbesteding Stadsgeldbeheer](#) en een doorontwikkeling van schulddienstverlening plaats. Op dit moment is er sprake van een overbezetting (formatie versus begroting) die wordt gedekt uit de reserve Armoede en Schulden. Met de doorontwikkeling wordt beoogd de overbezetting terug te dringen. De doorontwikkeling dient echter nog gerealiseerd te worden. Als blijkt dat er een bestendige groei in aanvragen plaatsvindt of dat de doorontwikkeling niet de gewenste resultaten oplevert, moet de dienstverlening mogelijk worden versoberd nadat de reserve is afgelopen.

Optie 2: Benodigde middelen voor bestaande ambities

Dekkend bereik regelingen, alle inwoners worden bereikt en we indexeren

Als we alle inwoners willen bereiken en de regelingen willen indexeren hebben we, op basis van een zeer grove schatting waarbij verschillende aannames dienen te worden gemaakt, € 9 miljoen nodig structureel vanaf 2026. Daarnaast is er vanaf 2029 structureel € 811.000 nodig om de besparing Bijzondere Bijstand op te vangen, zodat de regeling niet versoberd hoeft te worden. Bijzondere Bijstand is het vangnet voor mensen met weinig geld die onverwachte, maar noodzakelijke, kosten hebben bijvoorbeeld een kapotte koelkast. Wanneer deze regeling versoberd wordt, heeft dit direct

effect op de financiële bestaanszekerheid van mensen met een laag inkomen die voor onverwachte kosten komen te staan. Hierdoor kunnen mensen in de financiële problemen komen.

Optie 3: Meer ambitie of andere invalshoek

Rigoreus inzetten op het vergroten van financiële bestaanszekerheid

Financiële bestaanszekerheid is in de Sociale Visie 2040 benoemd als een speerpunt en vormt een grondoorzaak die doorwerkt in vrijwel alle gemeentelijke dienstverlening⁵. In deze optie kiezen we er daarom voor om in te zetten op het vergroten van financiële bestaanszekerheid. Dit, in plaats van verkokerd inzetten op afzonderlijke problemen binnen domeinen als zorg, jeugd of wonen. Hiermee kiezen we voor het aanpakken van een onderliggende oorzaak. We richten een domein overstijgend programma in waarin we financiële bestaanszekerheid centraal stellen. Dit programma heeft als doel kennis te ontwikkelen en onderzoek te doen naar effectieve maatregelen die de gemeente kan nemen om deze oorzaak structureel aan te pakken. Het opzetten van dit programma kost naar verwachting € 1 miljoen. Naast dit programma nemen we ook concrete maatregelen die direct bijdragen aan financiële ruimte voor inwoners. We benutten snijvlakken tussen gezondheid, sport, schulden en welzijn om euro's in de portemonnee van inwoners te krijgen én maatschappelijke kosten te verlagen. Met gerichte inzet van extra middelen kunnen we de financiële regelingen zoals de U-pas, IIT en de BB versterken. Dit stelt ons in staat om ruimhartiger te ondersteunen én onze dienstverlening proactiever aan te bieden. Voorbeelden zijn:

- Als we inzetten op gezinnen met kinderen breiden we de U-pas uit met een extra bijdrage van € 500 per kind. Dit geeft kinderen meer kans om mee te doen aan sport, cultuur en zwemles, wat hun fysieke, mentale en sociale ontwikkeling versterkt. Deze maatregel kost € 5 miljoen.
- Als we direct geld in de portemonnee van inwoners willen krijgen, voegen we € 500 per huishouden toe aan de Individuele Inkomensvoet. Hierdoor kunnen zij zelf bepalen waar zij het geld het hardst voor nodig hebben. Deze maatregel kost € 5 miljoen.
- Als we kiezen voor een bredere doelgroep, dan verhogen we de armoedegrens van 125% naar 135% van het sociaal minimum. Deze maatregel kost € 3,2 miljoen.

Als u kiest voor de bijsturingen zoals hierboven geschetst, dan worden heroverwegingen 01.04.03, 04.01.06 optie 3, 04.02.05 optie 3, 08.03.02, 08.04.01 en 08.04.02, 09.01.06, 10.02.03, 10.09.01 niet geadviseerd, omdat deze hiermee in strijd zijn.

Tabel 42 | Financiële gevolgen

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2026	2027	2028	2029	Structureel
Baten	0	0	0	0	0
Lasten: optie 2					
9. Personele kosten	0	0	0	0	0
10. Overhead*	0	0	0	0	0
11. Kapitaallasten**	0	0	0	0	0
12. Overige kosten***	9.000	9.000	9.000	9.811	9.811
Totaal lasten: optie 2	9.000	9.000	9.000	9.811	9.811

⁵ [Bestaanszekerheid | Utrecht Monitor; De Staat van Utrecht over armoede: cijfers, beleving en ontwikkelingen. \(april 2025\); Gezondheidsverschillen bij volwassenen | VMU;](#)

Lasten: optie 3

1.	Personele kosten	250	250	250	250	250
2.	Overhead*	87	87	87	87	87
3.	Kapitaallasten**	0	0	0	0	0
4.	Overige kosten***	13.500	13.500	13.500	13.500	13.500
Totaal lasten: optie 3		13.837	13.837	13.837	13.837	13.837

*Rekening houden met 34,6% overhead

**Als een bedrag ook is aangeleverd voor het MPR of investeringsstrategie, graag aangeven. In het eindproduct zorgen we dan voor de juiste verwijzingen.

***Overige kosten zijn inclusief eventuele afdelingsspecifieke overheadkosten

Mogelijke invlechting sociaal ontwikkelbedrijf UW in de ambtelijke organisatie

In augustus 2023 werden we geïnformeerd over een onverwacht liquiditeitstekort bij UW. Het college besloot om aanvullende subsidie te verstrekken en UW onder verscherpt toezicht te stellen. En heeft gevraagd om een herstelplan voor de toekomst. De raad is [23 december 2023](#) hiervan op de hoogte gesteld. Vervolgens is er onderzoek gedaan naar een duurzaam toekomstscenario voor UW. Uit het onderzoek, uitgevoerd door de Galangroep, blijkt dat de scenario's waarbij UW wordt ingevlochten bij de gemeente en waarbij de inzet op loonkostensubsidie wordt verhoogd (Plus), de meeste positieve effecten hebben. De grootste besparing wordt behaald door het verhogen van de inzet van loonkostensubsidie. Doorrekeningen laten zien dat de Plus-scenario's onderling niet van elkaar verschillen. In het rapport staan drie scenario's:

- A-Plus: het scenario waarbij ingezet wordt op verhogen van de inzet op loonkostensubsidie en het verbeteren van ketensamenwerking, geen invlechting van UW bij de gemeente;
- C-Plus: invlechting, exclusief arbeidsmatige activering;
- E-Plus: invlechting inclusief arbeidsmatige activering.

De raad heeft het [onderzoek](#) in mei 2025 ontvangen. Om een beter beeld te krijgen van de effecten van invlechting op UW en gemeente, op onze dienstverlening aan inwoners en om de aannames die ten grondslag liggen aan het rapport nauwkeuriger te duiden, heeft Berenschot een businesscase uitgewerkt voor scenario C-Plus en deze vergeleken met A-plus. E-Plus is niet meegenomen in de opdracht aan Berenschot, omdat het onderdeel arbeidsmatige activering opnieuw wordt uitgewerkt in het kader van de inkoop aanvullende zorg in de wijk 2027. De raad heeft de business case medio maart 2026 ontvangen.

Uit het rapport concluderen we dat invlechting de sterkste waarborgen biedt om de huidige knelpunten met betrekking tot de opgave van de Participatiewet structureel aan te pakken en inwoners zo effectief mogelijk te begeleiden naar duurzaam en regulier werk, ook met het oog op de toekomst van UW zelf. Wel of niet invlechten is vanuit de inhoud een politieke keuze, waarvan we hieronder de consequenties toelichten. Als gekozen wordt voor invlechting wijzen wij u er wel op dat dit zorgvuldig moet gebeuren. Voor de bedrijfsvoering is het nodig om een gefaseerde aanpak te hanteren: eerst een impactanalyse (2027), vervolgens een implementatieplan (2028) en dan de uitvoering (2029). Ook moet goed moeten worden gemonitord of de besparing door de inzet op loonkostensubsidie daadwerkelijk wordt gerealiseerd. De scenario's kennen risico's. Om die reden is het verstandig om naast bovenstaande fasering ook een go-no-go moment in te bouwen om ook de werkelijke opbrengsten mee te wegen en daarmee de financiële risico's te verkleinen.

Optie 1: Geen extra middelen

Meer gebruik maken van loonkostensubsidie, geen invlechting

In deze optie gaat het om de uitwerking van scenario A-plus. Hierin blijft UW opereren als zelfstandig sociaal ontwikkelbedrijf binnen het bestaande taakveld. De organisatie biedt beschut werk en

ontwikkelbanen met inzet van loonkostensubsidie aan voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Voor wat betreft ontwikkelbanen ligt de nadruk op uitstroom naar regulier werk. De verwachting is dat de gemeente in staat is om op het niveau van de 25% 100.000-plus gemeenten te komen met de laagste inzet van LKS als percentage van het aantal mensen met een bijstandsuitkering (Utrecht is nu een van de gemeenten met de laagste LKS-inzet). UW blijft verantwoordelijk voor plaatsing en begeleiding, terwijl de gemeente opdrachtgever en financier blijft. De juridische structuur van UW verandert niet. Het scenario leidt tot een lager beroep op uitkeringen en een beter financieel resultaat voor zowel UW als de gemeente. Organisatorisch is het een voordeel dat de inrichting van de organisatie ongewijzigd blijft. Financiële gevolgen: dit scenario leidt tot een lager beroep op uitkering en een verbeterd resultaat voor zowel UW als de gemeente. Aandachtspunt is wel de inpassing van de toenemende kosten voor de begeleidingsvergoeding LKS. Voor de lange termijn geldt echter dat dit model niet houdbaar is, omdat de processen van de gemeente en UW gescheiden blijven en integrale sturing lastig is.

Optie 2: Benodigde middelen voor bestaande ambities

Meer gebruik maken van loonkostensubsidie, wel invlechting, wel frictiekosten

Deze optie gaat over de uitwerking van scenario C-plus. Deze houdt in dat UW wordt geïntegreerd in de gemeentelijke organisatie, met als doel een toekomstbestendige uitvoeringsorganisatie te realiseren. De werksoorten en doelgroep blijven grotendeels gelijk: mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt binnen de Participatiewet. UW fuseert organisatorisch met Werk en Inkomen, waardoor processen en verantwoordelijkheden worden samengebracht. De verwachting is dat de gemeente na invlechting in staat is om in de loop der tijd op het niveau van de 25% gemeenten te komen met de hoogste inzet van LKS als percentage van het aantal mensen met een bijstandsuitkering (Utrecht is nu een van de gemeenten met de laagste LKS-inzet). De gemeente krijgt directe sturingsmogelijkheden en neemt verantwoordelijkheid voor zowel beleid als uitvoering. Het scenario leidt tot een lager beroep op uitkeringen en een verbeterd financieel resultaat voor de gemeente. Aandachtspunt is de inpassing van de toenemende kosten voor de begeleidingsvergoeding LKS. Toelichting hierop: Het gecombineerde sociaal ontwikkelbedrijf, dat ontstaat na invlechting, biedt de beste kansen om de doelen van de Participatiewet te realiseren, te weten: uitstroom naar regulier werk en een vangnet voor inwoners die niet bij reguliere werkgevers aan de slag komen. Ook biedt het gecombineerde bedrijf de beste kansen op een doelmatige uitvoering. Invlechting heeft impact op de organisatie. Werk en Inkomen wordt een groter organisatieonderdeel binnen de gemeente. Zoals hierboven vermeld is de organisatie op dit moment onvoldoende toegerust om een snelle invlechting aan te kunnen. Het scenario biedt aanvullend op scenario A-Plus betere waarborgen voor besparingen, door integrale sturing en ontbreken van overdrachtsmomenten tussen verschillende organisaties. Transitiekosten worden gemaakt, dat vraagt een investering aan de voorkant. De verwachte bedragen worden nader geduid in het eindrapport van Berenschot.

Arbeidsmarkt

Grote maatschappelijke transities en opgaven, zoals de energietransitie, woningbouw, circulaire economie en klimaatadaptatie lopen vertraging op door een tekort aan beschikbare arbeidskrachten. De toegang tot publieke voorzieningen (kraamhulp, onderwijs, kinderopvang en de zorg) staat onder druk en treft mensen in kwetsbare situaties het hardst.

Ondertussen gaan de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt snel: door de digitalisering zal o.a. de inzet van AI veranderen, verdwijnen en ontstaan banen. Dit vraagt om voortdurende aanpassing van (potentiële) werknemers, werkgevers en onderwijsinstellingen: naar schatting moet een derde van de beroepsbevolking opnieuw worden opgeleid.

In de [beleidsnota arbeidsmarkt 2025-2028](#) hebben we de Utrechtse inzet op dit probleem vastgelegd: we zetten ons in voor een weerbare en wendbare Utrechtse arbeidsmarkt, waarmee we bijdragen aan

de kwaliteit en beschikbaarheid van (publieke) diensten en de transities mogelijk maken. We maken als gemeente het verschil door samen met werkgeversorganisaties, overheids- en onderwijspartners een arbeidsmarktinfrastructuur te creëren die werkgevers faciliteert en stimuleert om hun gedrag t.a.v. de arbeidsmarkt te veranderen. Daarnaast helpen de initiatieven binnen de infrastructuur huidige en toekomstige werknemers duurzaam werk te vinden, doordat zij beschikken over de juiste kennis en vaardigheden. Als grote werkgever geven we zelf ook het goede voorbeeld: we willen de norm zetten en deze uitdragen naar de stad, bijvoorbeeld als het gaat om Inclusie & Diversiteit.

In de huidige situatie is een aantal arbeidsmarktprojecten en -programma's incidenteel gefinancierd: zonder bijsturing zullen we onze arbeidsmarktambities naar beneden moeten bijstellen. Daarnaast ligt er een aantal kansen om onze arbeidsmarktaanpak als geheel effectiever te maken, met name door het potentieel van Utrechtse werkgevers aan te spreken en te stimuleren. Dit is uitgewerkt in 3 opties, waarbij ook de effecten van elk scenario aan bod komen.

Een goed functionerende arbeidsmarkt is van belang voor een groot aantal maatschappelijke transitie's, voor de toegang tot publieke diensten, voor de omslag naar een nieuwe, hoogwaardige economie en voor de Omgevingsvisie. Er is daarnaast een sterke link met de opgave rond asiel en integratie als het gaat over de inzet op EU-arbeidsmigranten en nieuwkomers en werk.

Optie 1: Geen extra middelen

Als er vanaf 2026 geen extra middelen komen, kunnen we minder inzet plegen op de uitvoering van de beleidsnota Arbeidsmarkt. We stellen onze ambities dan bij naar beneden. Onze inzet krijgt een meer volgbaar karakter, omdat we niet de middelen en capaciteit hebben om een meer regisserende rol te nemen. Hierbij zijn we naar verwachting met name minder in staat om werkgevers te betrekken bij onze arbeidsmarktaanpak, terwijl zij juist een sleutelpositie innemen in het tegengaan van de arbeidsmarktproblematiek. De verwachte resultaten zijn meer fragmentarisch over de projecten. Concreet stoppen de middelen voor een aantal projecten of kunnen we minder doen binnen bestaande inzet. Er zijn op kleine schaal keuzes te maken door budgetten te heralloceren. We blijven de beleidsnota arbeidsmarkt uitvoeren, wat betekent dat er inzet blijft op onder meer de sectorale aanpak via de marktgroepen. Tot 2028 ondersteunen we het regionaal talentfonds en voeren we wetten uit (zoals Wet van School naar duurzaam werk). De projecten/programma's waar de gevolgen van het geen extra middelen het grootst zijn, zijn:

- Inclusieve en diverse interne organisatie (voorbeeldrol), stopt vanaf 2027;
- Voorkomen arbeidsmarktdiscriminatie/inclusieve arbeidsmarkt (Netwerk Utrecht Divers en Inclusief), afbouwen in 2026, stopt vanaf 2027;
- Specifieke aandacht voor en inzet op mbo, (lobby, imago mbo, competenties/vaardigheden voor tekortsectoren, stopt vanaf 2027;
- Inzet op tekorten in de kinderopvang stopt vanaf 2026;
- Financiering van opleidingen voor inwoners in een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt via het Regionaal talentfonds, stopt vanaf 2028 (evt. doorloop via andere partijen);
- Basis aanvullende (regionale) werknemer- en werkgeversdienstverlening via regionaal werkcentrum vanaf 2026;
- Voor Ondernemer Centraal zijn geen structurele middelen beschikbaar, waardoor duurzame inbedding in gemeentelijke dienstverlening nog niet kan.

Optie 2: Benodigde middelen voor bestaande ambities

Met het op peil houden van de middelen blijft onze faciliterende en agenderende rol overeind. Met deze optie behouden we onze huidige inzet met een samenhangende aanpak, maar is er sprake van beperkte werkgeversbetrokkenheid. De benoemde projecten en programma's die gevolgen zouden ondervinden in het geval van de keuze voor optie 1 voeren we met optie 2 wél uit, aangevuld met structurele middelen voor Ondernemer Centraal. Eventueel kan er gekozen worden om niet alles uit te doen, maar daarmee verliest de inzet aan effect omdat de samenhang (deels) wegvalt.

Waar mogelijk pakken we regie op geselecteerde sectoren en/of doelgroepen. Verwachte resultaten zijn meer in samenhang met elkaar, betrokkenheid van werkgevers groeit licht door investering in de dienstverlening. Een deel van de gevraagde middelen is niet van structurele aard, maar tot en met 2029, de looptijd van de beleidsnota arbeidsmarkt. Dit betekent ook dat met hernieuwd beleid nieuwe middelen gezocht moeten worden.

Als extra geven we in overweging het budget voor het Werkcentrum te verhogen, zodat gelden die nu gebruikt worden voor een locatie en ten koste gaan van dienstverlening weer voor dienstverlening gebruikt kunnen worden. Daarnaast willen we de kosten voor Ondernemer Centraal (OC) structureel dekken. Op dit moment wordt OC gedekt vanuit het re-integratiebudget. Dit is om twee redenen onwenselijk: het gaat daarmee ten koste van andere mogelijke re-integratie doelen én de financiering van OC wordt onzeker wanneer het re-integratiebudget verder onder druk komt te staan. Daarom stellen we voor om structurele middelen vrij te maken.

1. Inclusieve en diverse interne organisatie

Dit bedraagt circa € 400.000 per jaar structureel vanaf 2027. Als grote werkgever hebben we een voorbeeldrol. Met deze bijsturing blijven we inzetten op een veilige inclusieve organisatie, een diverse organisatie en een maatschappelijk sensitieve organisatie

2. Voorkomen arbeidsmarktdiscriminatie/inclusieve arbeidsmarkt via Netwerk Utrecht Divers en Inclusief

Dit bedraagt circa € 320.000 per jaar vanaf 2027.

3. Specifieke aandacht voor en inzet op mbo via lobby, imago mbo, competenties/vaardigheden voor tekortsectoren

Dit bedraagt circa € 150.000 per jaar vanaf 2027.

4. Inzet op specifieke tekortsectoren zoals klimaatbanen, energietransitie of kinderopvang

Dit bedraagt circa € 185.000 per jaar vanaf 2026.

5. Financiering van opleidingen voor inwoners in een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt via het Regionaal talentfonds

Dit bedraagt minimaal € 100.000 per jaar vanaf 2028 met eventuele doorloop via andere partijen.

6. Basis aanvullende (regionale) werknemer- en werkgeversdienstverlening, via regionaal werkcentrum vanaf 2026.

Dit bedraagt circa € 300.000 per jaar structureel vanaf 2026. Met deze middelen kan het regionaal werkcentrum werken vanuit een eigen fysieke locatie met zichtbaarheid. Uitvoeringsmiddelen kunnen volledig gebruikt worden voor dienstverlening.

7. Ondernemer Centraal structureel dekken

Dit bedraagt circa € 300.000 per jaar structureel vanaf 2026. Dit is belangrijk voor bereiken en helpen van (mkb-) ondernemers. Uit de evaluatie van OC komt naar voren dat iedere onderneming die door OC geholpen wordt de maatschappij € 14.000 bespaart, waarvan € 4.000 in het voordeel van de overheid.

Optie 3: Meer ambitie of andere invalshoek

In deze optie vergroten we de inzet, krijgen we een regie voerende rol en komt er een grotere betrokkenheid van werkgevers.

We zien een aantal bijstellingen dat kan helpen om onze ambitie, een weerbare en wendbare arbeidsmarkt, te versnellen. Dit vraagt om structureel te investeren in de samenwerking tussen

werkgevers, overheid en opleiders, zodat er een duurzame, gezamenlijke aanpak op de arbeidsmarkt vraagstukken ontstaat. De bijsturingen in optie 3 komen boven op het benoemde bij optie 2. Hiermee pakken we als lokale overheid een meer regisserende rol. Dit vraagt weliswaar meer inzet van de gemeente, maar de verwachting is dat dit ook meer arbeidsmarktactiviteit van onze partners in onderwijs en werkgevers aantrekt. De onderstaande bijsturingen zijn gerangschikt naar waar wij denken dat we als gemeente de meeste impact maken in het versterken van de arbeidsmarktinfrastructuur. Het gaat dan om:

1. Een breed programma goed werkgeverschap

Dit bedraagt circa € 1 miljoen per jaar vanaf 2027, in te richten in 2026. We zetten naast inclusie en diversiteit in brede zin ook in op LLO bij werkgevers, ondernemen met impact en het efficiënt inrichten van werk. Dit brede programma is bedoeld voor werkgevers, met name mkb'ers.

2. Brede dienstverlening voor alle (potentiële) werknemers en werkgevers

Dit bedraagt circa € 1,2 miljoen per jaar structureel. Samen met partners zorgen we voor steeds meer ontschotte dienstverlening vanuit één plek. Bij voorkeur doen we dit regionaal en organisatie overstijgend, waardoor bijvoorbeeld ook het UWV en werkgevers(organisaties) aansluiten. Eén van de instrumenten die we hiervoor inzetten is de samenwerking met het Regionaal werkcentrum.

3. Samen met partners maken we werk van de tekorten binnen verschillende deelgebieden in zorg en welzijn

Dit bedraagt circa € 270.000 per jaar. Bij arbeidsmarkttekorten in de zorg en welzijn zien we dat dit snel leidt tot kansenongelijkheid. Dit in navolging van de aanpak kraamzorg. We zetten in op een breed programma arbeidsmarkt zorg en welzijn, waarbij we een coördinator aanstellen die met een out-of-pocket budget samen met de betrokken organisatieonderdelen aan de slag gaat om de kansenongelijkheid door de tekorten tegen te gaan.

4. We stimuleren investeringen die de arbeidsproductiviteit verhogen

Dit bedraagt circa € 1 miljoen per jaar vanaf 2027. Denk hierbij aan ontwikkeling en implementatie van arbeidsbesparende technologieën en werkwijzen. Dit zorgt voor een lagere behoefte aan arbeidskrachten, gaat goed samen met het innovatieve karakter van de Utrechtse Economie en zorgt voor een verhoging van loonwaarde. Het sluit aan bij optie 2 bij regio en proposities (onderstaand): Versterken regionale samenwerking.

5. Voortzetting bijdrage regionaal talentfonds

Dit bedraagt circa € 300.000 per jaar vanaf 2028. Via het regionaal talentfonds kunnen inwoners in een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt een opleiding volgen in of naar een tekortsector. Door onze bijdrage te continueren is het fonds minder afhankelijk van bijdragen van derden en garanderen we voor langere tijd deze scholingsoptie.

6. Focus op jongeren

Dit bedraagt circa € 300.000 per jaar. Het is bewezen effectief dat wanneer jongeren in een vroeg stadium in contact te komen met beroepen in tekortsectoren (bijv. de techniek) zij later sneller een opleiding zullen kiezen in de richting van die sectoren. Met dit budget willen we onze inzet hierop uitbreiden.

Als u kiest voor de bijsturingen zoals hierboven geschetst, dan wordt heroverweging 08.01.02, 9.01.03, 09.01.4, 9.01.07 niet geadviseerd omdat die hiermee in strijd is

Tabel 43 | Financiële gevolgen

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2026	2027	2028	2029	Structureel
Baten	0	0	0	0	0
Lasten: optie 2					
1. Personele kosten	100	175	175	175	0
2. Overhead*	35	60	60	60	0
3. Kapitaallasten**	0	0	0	0	0
4. Overige kosten***	50	420	520	520	1.000
Totaal lasten: optie 2	185	655	755	755	1.000
Lasten: optie 3					
1. Personele kosten	60	295	295	295	0
2. Overhead*	21	102	102	102	0
3. Kapitaallasten**	0	0	0	0	0
4. Overige kosten***	650	2.173	2.473	2473	1.200
Totaal lasten: optie 3	731	2.570	2.870	2.870	1.200

*Rekening houden met 34,6% overhead
 **Als een bedrag ook is aangeleverd voor het MPR of investeringsstrategie, graag aangeven. In het eindproduct zorgen we dan voor de juiste verwijzingen.
 ***Overige kosten zijn inclusief eventuele afdelingsspecifieke overheadkosten

Regionale samenwerking en proposities

De gemeente is in toenemende mate afhankelijk van het Rijk voor financiering en passende regelgeving, vooral omdat het Rijk steeds meer regie neemt op de fysieke leefomgeving. Voorbeelden zijn de € 15 miljard die het Rijk de afgelopen twee kabinetten in de woningbouw heeft gestoken, het mogelijk maken van de Merwedelijn en de Nota Ruimte. Daarvoor kijkt het Rijk steeds meer naar (metropool)regio's als partner. Om een effectieve lobby te voeren, zijn sterke coalitiepartners belangrijk, zoals de gemeente Amersfoort, de provincie Utrecht, toonaangevende kennisinstellingen en het bedrijfsleven.

Ook binnen de Metropoolregio Utrecht (MRU) zien we steeds grotere wederzijdse afhankelijkheden. Door de schaarse ruimte op het stroomnet, het tekort aan groen en de beperkte ruimte op de provinciale wegen, zijn afspraken over programmering van onder ander woningbouw en energieopwekking noodzakelijk. Om kansengelijkheid te bewerkstelligen zijn afspraken over de verdeling van kwetsbare groepen van belang. En dan zijn er ook nog veel opgaven die zich niet aan de gemeentegrenzen houden, zoals klimaatadaptatie en arbeidsmarkt. Voortgang op deze dossiers is alleen mogelijk met langjarige regionale samenwerking.

De regionale samenwerking met overheden, kennisinstellingen en bedrijven loopt echter nog niet goed genoeg om bovenstaande doelen te behalen. Er is sprake van vrijblijvendheid in samenwerkingsverbanden en een concrete regionale (investerings-)agenda ontbreekt. De afgelopen periode zijn wel stappen gezet om de structuur te versterken. Voorbeelden hiervan zijn opstarten van de MRU, allianties met buurgemeenten (U10) voor grensoverschrijdende gebiedsontwikkelingen, versterking van de relatie met kennisinstellingen en bedrijfsleven door de Economic Board Utrecht (EBU) nieuw leven in te blazen en ondersteuning van innovatieve ondernemers door de oprichting van de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM).

Bijna alle opgaven in het fysieke domein kennen een (potentiële) lobby- of regionale samenwerkingscomponent. Ook voor het realiseren van onze eigen doelen hebben we de regionale samenwerking nodig. Niet alle opgaven kunnen binnen de gemeentegrens landen.

Regionale samenwerking en daarin je verantwoordelijkheid nemen, vraagt iets van een grote stad als Utrecht. Er zijn keuzes te maken in hoe de gemeente Utrecht hier invulling aan geeft. Dit loopt van een minimale variant, gericht op de eigen opgaven en minder aanjagend voor de infrastructuur en ontwikkeling in de regio, tot een meer proactieve en richtinggevende rol waarbij we ook de ruimtelijk-economische agenda voor de regio vormgeven en mede-uitvoeren. Hieronder de mogelijke bijsturingen die wij daarin voorzien.

Optie 1: Geen extra middelen

Door bezuinigingen hebben we ervoor gekozen om onze lobby en regionale samenwerking te richten op een beperkt aantal onderwerpen die voor Utrecht belangrijk zijn. Daarmee investeren we niet in een brede agenda en zijn we daarvan geen aanjager of trekker in de regio. Ook is er geen capaciteit om de nog op te leveren Regionaal-Economische Investeringsagenda (REIA) verder te brengen. Dit komt onder andere omdat de MRU vrijblijvend is georganiseerd en net als de EBU geen (substantiële) organisatie kent. Op de lobby voor Groot Merwede Rijnenburg na, kan er alleen reactief op voorstellen van het Rijk en (regio)partners worden gereageerd. Hierdoor lopen we de kans toekomstige geldstromen, zoals van een Nationale Investeringsbank of een mogelijk vervolg op het Rapport Wennink, mis te lopen en missen we kansen om regelgeving en beleid proactief te beïnvloeden. Met de huidige middelen is het onvoldoende mogelijk om (innovatieve) bedrijven meer te laten bijdragen aan maatschappelijke opgaven en is de ROM niet in staat tot een revoluerend fonds te komen. Dit betekent dat de ROM vanaf 2029 niet meer in staat zal zijn innovatieve startups te stimuleren.

Optie 2: Benodigde middelen voor bestaande ambities

1. Investeren in regionale samenwerking

Dit bedraagt € 150.000 per jaar. Met deze optie investeren we in de regionale samenwerking met focus op het fysiek-economische domein. Richtsnoer is de uitvoering van de nog op te leveren REIA. Hierdoor pakken we kansen die voortkomen uit het Europese initiatief (Draghi-rapport) en investeren we in kansrijke sectoren met maatschappelijk belang, zoals biotechnologie, maar ook in maatschappelijke vraagstukken zoals arbeidsproductiviteit en de vergroening van de economie.

2. Versterken triple-helix via Economic Board Utrecht

Dit bedraagt € 150.000 per jaar. Voor het slagen van de REIA is het essentieel de regionale triple-helixstructuur⁶ van de EBU te versterken. Dit stelt ons in staat om op een volwaardige en wederkerige manier samen te werken met bedrijfsleven en kennisinstellingen aan proposities die van publiek-privaat belang zijn.

3. Dotatie in ROM-fonds en ondersteuning ondernemerschap

De dotatie in ROM-fonds bedraagt € 100.000 jaarlijks per 2029, voor ondersteuning ondernemerschap is dit € 400.000 per jaar. Daarnaast doen we een nieuwe dotatie in het ROM-fonds en investeren we via incubators meer in ondersteuning van startend, innovatief en impact ondernemerschap. Hierdoor ontstaan en groeien er de komende 4 jaar meer innovatieve bedrijven die bijdragen aan het oplossen van maatschappelijke opgaven.

⁶ Triple helix staat voor de samenwerking tussen overheid, bedrijfsleven en kennis- en onderwijs instellingen

Optie 3: Meer ambitie of andere invalshoek

Met deze optie maken we van de Metropoolregio Utrecht een krachtige en goed samenwerkende regio. Overheden, bedrijven en (kennis)instellingen voeren gezamenlijk een lobby naar Rijk en EU op basis van een gedragen investeringsagenda. De MRU wordt ook actief door Rijk en EU gevraagd om proposities in te dienen, bijvoorbeeld op gebied van het versterken van het gezondheidscluster. In de MRU maken we afspraken over gemeente-overstijgende opgaven. Gezamenlijk werken we aan een goede balans tussen wonen, werken en verblijven. Dit vraagt € 150.000 per jaar.

Om deze verandering neer te zetten, is een duidelijke richtinggevende uitspraak van alle partners nodig die een stip aan de horizon zet om hier langjarig naar toe te werken. Vervolgens onderzoeken we of het noodzakelijk is om samen met de provincie, U10 en (regio) Amersfoort één gezamenlijke organisatie neer te zetten. Hoofdvraag hierin is of een gezamenlijke organisatie kan bijdragen aan een efficiëntere en effectievere lobby, resulterend in meer aangetrokken middelen en investeringen voor onze maatschappelijke opgaven.

Tabel 44 | Financiële gevolgen

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2026	2027	2028	2029	Structureel
Baten	0	0	0	0	0
Lasten: Optie 2					
1. Personele kosten	150	150	150	150	150
2. Overhead*	52	52	52	52	52
3. Kapitaallasten**	0	0	0	100	100
4. Overige kosten***	550	550	550	550	550
Totaal lasten: optie 2	752	752	752	852	852
Lasten: Optie 3					
13. Personele kosten	150	150	150	150	150
14. Overhead*	52	52	52	52	52
15. Kapitaallasten**	0	0	0	0	0
16. Overige kosten***	0	0	0	0	0
Totaal lasten: optie 3	202	202	202	202	202

* Hiervoor is rekening gehouden met 34,6% overhead

** Hiervoor is uitgegaan van een eenmalige kapitaalstorting van € 3,25 miljoen. De weergegeven lasten van € 100.000 structureel (met ingang van 2029) betreffen de dekking van de kapitaallasten van de storting.

*** Deze kosten betreffen het verhogen van de subsidie EBU en subsidieregeling voor innovatief ondernemerschap

Als u kiest voor de bijsturingen zoals hierboven geschetst, dan worden heroverweging 02.01.02 en 08.01.04 niet geadviseerd, omdat deze hiermee in strijd zijn.

3.8.6 Mogelijke heroverwegingen

Voor dit deel van de begroting is € 42,5 miljoen in beeld gebracht. Zie voor verdere toelichting de bijlage 'Heroverwegingen'.

Tabel 45 | Mogelijke heroverwegingen Werk, toekomstbestendige economie en bestaanszekerheid

Nr fiche	Beleidsproduct	Heroverweging
08.01.02	Werkgelegenheid voor Iedereen	Afschalen beleidsinzet arbeidsmarkt
08.01.03	Vestigingsklimaat	Optie 1: Heroverwegen HOST – convenant met Utrechtse hoteliers
08.01.03	Vestigingsklimaat	Optie 2: Heroverwegen bijdrage Utrecht Marketing
08.01.03	Vestigingsklimaat	Optie 3: Heroverwegen subsidieregeling eventfonds
08.01.03	Vestigingsklimaat	Optie 4: Afschalen beleidsinzet wijkeconomie en werklocaties
08.01.04	Investeringsklimaat	Optie 1: Afschalen of afschakelen Utrecht International Center (UIC)
08.01.04	Investeringsklimaat	Optie 2: Versoberen of stoppen subsidieprogramma start up scale-ups.
08.01.04	Investeringsklimaat	Optie 3: Heroverwegen bestaande overeenkomsten
08.01.04	Investeringsklimaat	Optie 4: Afschalen beleidsinzet afdeling Economie
08.02.01	Utrecht Circulair	Optie 1: Volledig stoppen met inzet op alle ambities en prioriteiten uit de Visie Utrecht Circulair 2050 en Beleidsnota Utrecht Circulair 2030.
08.02.01	Utrecht Circulair	Optie 2: Stoppen met alle inzet op circulaire gebiedsontwikkeling en bouw (prioriteit 2) zoals omschreven in de Beleidsnota Utrecht Circulair 2030 en de Visie Utrecht Circulair 2050.
08.02.01	Utrecht Circulair	Optie 3: Stoppen met alle inzet op circulair opdrachtgeverschap en inkopen (prioriteit 3).
08.03.02	Re-integratie	Optie 1: Stoppen werkdienstverlening doelgroep maatschappelijk fit.
08.03.02	Re-integratie	Optie 2: Verlagen re-integratiebudget.
08.03.02	Re-integratie	Optie 3: Stopzetten bijdrage sociale prestatie en dagondersteuning.
08.03.02	Re-integratie	Optie 4: Verlagen personele inzet re-integratie.
08.04.01	Verstrekken bijstandsuitkering	Optie 1: Aanscherping beleid.
08.04.01	Verstrekken bijstandsuitkering	Optie 2: Minder personele inzet uitvoering.
08.04.02	Minimabeleid	Optie 1: U-pas afschaffen.
08.04.02	Minimabeleid	Optie 2: Individuele inkomenstoelag versoberen.
08.04.02	Minimabeleid	Optie 3: Buitenwettelijke deel bijzondere bijstand stopzetten.
08.04.02	Minimabeleid	Optie 4: Stoppen subsidies en samenwerking.

3.9. Kansrijk opgroeien

“De grote diversiteit, vele verschillende bevolkingsgroepen, culturen, talen die gesproken worden.”

Bron: Inwonersenquête Gemeente Utrecht 2025

Utrecht heeft de ambitie dat alle kinderen en jongeren kansrijk en gezond kunnen opgroeien. Dit is niet alleen belangrijk voor de kinderen en gezinnen zelf, maar ook voor onze economie en maatschappij ([CPB](#)). De bestaande preventieve aanpak bestaat uit twee elkaar versterkende lijnen:

- Investeren in kansengelijkheid, gezondheidsbevordering en preventie (Wet Publieke Gezondheid en Wet op het Primair Onderwijs) door vooral te investeren in de eerste levensjaren, omdat we uit onderzoek weten dat dit het meest effectief is ([Heckman curve](#), [volksgezondheidmonitor](#), [007392-ActiZ kosteneffectrapportage JGZ.indd](#)).
- Investeren in een preventieve aanpak voor de jeugdhulp (Jeugdwet) waarbij kinderen en opvoeders dichtbij huis en zo laagdrempelig mogelijk worden geholpen.

De Utrechtse preventieve aanpak is voor veel kinderen succesvol: in vergelijking met andere gemeenten krijgen minder kinderen en jongeren aanvullende jeugdhulp (CBS) en zijn de uitgaven ook lager (bron: [Cebeon](#)).

Tabel 46 | Vergelijking relatief bereik Utrecht versus Nederland

Relatief bereik	Utrecht	Nederland
Totaal jeugdhulp	11,0%	10,9%
Jeugdhulp uitgevoerd door wijkteam	7,4%	1,7%
Aanvullende jeugdhulp ambulant	5,3%	9,5%
Aanvullende jeugdhulp met verblijf	0,5%	0,9%

Toch maken we niet voor alle kinderen onze ambitie waar. Gezondheidsverschillen en kansenongelijkheid nemen eerder toe dan af en de verschillen tussen wijken zijn groot ([Scheidslijnenrapport 2025](#), [Volksgezondheidmonitor](#), [gezondheidsverschillen bij tieners](#)). Ondanks het relatief lagere beroep op aanvullende jeugdhulp lukt het ons niet om de landelijke trend van groeiende vraag naar jeugdhulp af te buigen. Dus lopen de kosten ook in Utrecht op. Vanwege de toenemende kosten voor jeugdhulp (open-einde-regeling Jeugdwet), was er de afgelopen jaren in de Utrechtse begroting onvoldoende ruimte om structureel te investeren in deze preventieve aanpak. Dit knellende financiële kader is niet uniek voor Utrecht en staat ook duidelijk beschreven in het advies ‘[Groeipijn](#)’ van de commissie Van Ark. Extra geld is nodig om de Utrechtse aanpak te continueren en te versterken, anders lopen de preventieve aanpak en de uitvoering van de Jeugdwet komende jaren steeds verder vast. Bovenop de Van Ark-middelen die in 2025 via een integrale afweging zijn ingezet, worden er op korte termijn geen additionele middelen verwacht vanuit het Rijk. Middelen na 2028 zijn onzeker (compensatie tekort 2025-2027, demping taakstelling vanaf 2028, invoering eigen bijdrage, invoering structureel toereikende financieringssystematiek).

Ook vallen (incidentele) rijks- en coalitiemiddelen weg voor preventie op het gebied van gezondheidsbescherming (wijkplanpak verhogen vaccinatiegraad), gezondheidsbevordering (Wet Publieke Gezondheid) en onderwijsachterstandenbeleid (Wet Primair Onderwijs). Dat raakt nog veel meer kinderen, jongeren en gezinnen in onze stad. In het bijzonder kinderen en gezinnen in een kwetsbare maatschappelijke positie met een hogere te verwachte vraag naar aanvullende jeugdzorg tot gevolg.

Actueel beleid binnen dit programma: [Sociale Visie Utrecht 2040](#), [Beleidsnota Jeugd 2024 – 2035](#), [Beleidsnota Samen gezondheidsverschillen verkleinen 2024 - 2027](#), [Utrechtse Onderwijs Agenda 2024 – 2027](#).

Mogelijke bijstellingen in deze paragraaf zijn gericht op een brede aanpak van Kansrijk Opgroeien, soms over de grenzen van dit programma heen (bijvoorbeeld vaccinatiegraad en schoollunches). Dit is, zoals eerder gesteld, geen complete lijst aan mogelijke bijstellingen. In dit programma vallen de bredere doelstellingen Eigen pad in het onderwijs, Huisvesting scholen, Veerkracht en de pedagogische basis, Basishulp, Aanvullende hulp en Veilig opgroeien.

3.9.1 Vastgestelde begroting

Tabel 47 | Vastgestelde begroting Kansrijk opgroeien

Bedragen x € 1.000

Begroting	2026	2027	2028	2029
Baten	17.895	4.639	9.039	9.039
Lasten	281.649	267.962	269.190	265.827
Saldo baten en lasten	-263.754	-263.323	-260.151	-256.788
Totaal heroverweegbare opties	0	2.752	12.510	21.387

Voor een volledig overzicht verwijzen wij naar de [Begroting 2026](#).

3.9.2 Knelpunten

In de Voorjaarsnota wordt voorgesteld structureel € 4 miljoen vrij te maken voor knelpunt jeugd, toenemend tekort op budget jeugd door volumegroei.

3.9.3 Incidentele middelen (lasten)

Onderstaand is toegelicht voor welke onderwerpen incidenteel middelen beschikbaar zijn. Bijvoorbeeld voor projectmatig werk of een tijdelijke impuls.

Let op: De aflopende incidentele middelen voor verhogen vaccinatiegraad en schoollunches staan in het programma Levendige en gezonde stad onder aflopende incidentele middelen.

Tabel 48 | Incidentele middelen dekking gemeentefonds

Bedragen x € 1.000

Bron	Omschrijving	2026	2027	2028	2029	Toekenning
VJN 2024	Netcongestie onderwijshuisvestingsprojecten	290	583	726	0	Vanuit de wettelijke taak hebben we ervoor gekozen bij renovatieprojecten voorlopig aan het gas te blijven. Daarmee worden de kosten voor de lease van accu's voorkomen. Om voorbereid te zijn op aardgasvrij worden aanvullende installaties (hybride warmtepompen) geplaatst. De structurele kosten daarvan (€ 139.000 vanaf 2029) zijn in de begroting opgenomen. Voor nieuwbouw leasen we accu's.
VJN 2024	Zorgplicht voor adequate en voldoende	950	950	0	0	De bouwkosten stijgen. Oorzaken zijn de marktontwikkelingen, hoge inflatie, veranderende kwaliteitseisen, bouwen in hoge dichtheden en gemeentelijke ambities ten aanzien van stedelijk

	onderwijshuisvesting					bouwen. Dit maakt dat het normbedrag weer in lijn moet worden gebracht om de noodzakelijke investeringen te kunnen doen.
PB 2024	Utrecht Leert! (coalitieakkoord 2022-2026)	150	0	0	0	We werken nauw samen met onze partners die samen inzetten op werving en behoud van professionals. Voor het onderwijs doen we dit door middel van de aanpak 'Utrecht leert!' Activiteiten die bijdragen aan de doelstellingen van het plan van aanpak voor het terugdringen van het lerarentekort, Utrecht Leert!
PB 2024	Verbeteren aansluiting mbo en arbeidsmarkt (coalitieakkoord 2022-2026)	300	0	0	0	In het coalitieakkoord 2022-2026 is voor de periode 2024-2026 jaarlijks € 300.000 beschikbaar gesteld voor verbeteren aansluiting mbo en arbeidsmarkt.

Tabel 49 | Incidentele middelen dekking anders

Bedragen x € 1.000

Bron	Omschrijving	2026	2027	2028	2029	Toekenning
PB 2026	Decentralisatie uitkering openbare bibliotheken ter voorbereiding voor de zorgplicht	1.104	0	0	0	Door het Rijk beschikbaar gestelde decentralisatie uitkering ter voorbereiding en uitwerken zorgplicht openbare bibliotheken voor de jaren 2025 en 2026
PB 2026	Pilot Kind en Gezinsbescherming	1.850	0	0	0	Proeftuin kind- en gezinsbescherming: zie doelstelling 'Veilig Opgroeien' in programma Kansrijk Opgroeien. Dit hangt samen met bijstellingen gericht op versterken van de pedagogische basis en basiszorg.

3.9.4 Beleid zonder dekking

Binnen dit programma is er geen beleid vastgesteld zonder (volledige) dekking.

3.9.5 Mogelijke bijstellingen

Kansrijk opgroeien richt zich op het bevorderen en beschermen van gezondheid bij kinderen, het versterken van de pedagogische basis en basiszorg voor kinderen en opvoeders. Daarnaast gaat het om het financieel en juridisch begrenzen van de aanvullende jeugdhulp en ambities op gezond en kansrijk opgroeien. Hiermee wordt beoogd om op termijn de vraag naar aanvullende jeugdhulp af te buigen en te beheersen.

We hanteren in deze opgave een brede focus, waarbij we vanuit het perspectief van onderwijs, gezondheid, veiligheid, samenleven én jeugdhulp bijdragen aan kansrijk opgroeien.

Optie 1: Geen extra middelen

Als er geen middelen bij komen, moeten de ambities op gezond en Kansrijk Opgroeien al vanaf 2026 worden bijgesteld. Er is risico op tekorten oplopend van € 3 miljoen in 2026 tot € 17,8 miljoen voor jeugd in 2030 indien de volumegroei groter is dan voorzien in het knelpunt Jeugd Voorjaarsnota 2026. Daarnaast hebben we te maken met aflopende middelen vanuit de wet Publieke Gezondheid (oplopend van € 300.000 in 2026 en vanaf 2028 € 1,8 miljoen structureel). En met een rijksbezuiniging op het onderwijsachterstandenbeleid (vanaf 2028 € 1,8 miljoen structureel). Mogelijk komen er wel (weer) middelen beschikbaar voor deze opgaven vanuit het nieuwe coalitieakkoord. Vanuit het perspectief van de Jeugdwet zijn er twee opties om bij te sturen. Die staan hieronder omschreven.

1. Budget/begroting is leidend voor de uitvoering van de jeugdhulpplicht

Uitgaande van het huidige budget, en als het risico op volumegroei zich voordoet, begrenzen we het aanbod aanvullende jeugdhulp financieel aan de hand van een budgettair kader en leggen gedurende het jaar geen geld meer bij (zoals de afgelopen jaren wel gebeurde). De gemeente maakt in afstemming met de aanbieders scherpe keuzes in het beperken van de toegang tot aanvullende jeugdhulp voor bepaalde kinderen en opvoeders. De wachtlijsten lopen op en er zal geprioriteerd moeten worden op basis van urgentie. Omdat de vraag naar jeugdhulp wel blijft stijgen en compensatie van het Rijk voor gemeenten onvoldoende meegroeit, zal het beperken van de toegang tot het aanbod op steeds meer plekken nodig zijn.

Niet iedere inwoner die een beroep doet op jeugdhulp zal dit nog (tijdig) kunnen krijgen. Dat is juridisch gezien riskant: het bieden van (aanvullende) jeugdhulp binnen acceptabele termijnen is een wettelijk vastgelegde zorgplicht en er is sprake van langlopende contracten met aanbieders. Er is dus in juridisch en financieel-technisch opzicht beperkt ruimte om hierop bij te sturen.

2. Bezuinigen op de pedagogische basis en/of de basiszorg

Indien hier geen middelen voor komen, betekent dit minder geld voor preventieve en collectieve voorzieningen op het gebied van onderwijs, jeugd en gezondheid, zoals bijvoorbeeld de inzet van informele zorg, het jongerenwerk en de basiszorg vanuit het buurtteam. Daar zullen de wachtlijsten oplopen. In veel van deze wettelijke preventieve taken zit ruimte in hoe gemeenten deze invullen. Financieel-technisch gezien is er dus ruimte voor bijsturing.

Dit brengt het risico met zich mee dat als er wordt gekozen voor curatie dit ten koste gaat van preventie. Dit staat haaks op de ambitie van Kansrijk Opgroeien die in de Sociale Visie Utrecht en de beleidsnota's staat beschreven. Het kan op korte termijn leiden tot meer kansenongelijkheid en toenemende gezondheidsverschillen. Meer kinderen en gezinnen doen waarschijnlijk een beroep op (aanvullende) jeugdhulp en/of ondersteuning vanuit het onderwijs, omdat ze vanwege verminderde capaciteit binnen de pedagogische basis en/of de basiszorg sneller worden doorverwezen of juist pas in beeld komen als de problemen al verergerd zijn. Bovendien verliezen we een fors bereik met lichte, kortdurende en preventieve inzet. Alleen al het preventieve jongerenwerk bereikt bijvoorbeeld jaarlijks zo rond de 16.500 jongeren en 1.400 ouders, terwijl met hetzelfde budget minder dan 400 kinderen extra geholpen kunnen worden in de aanvullende jeugdhulp (op een totaal van 5.500 kinderen met aanvullende jeugdhulp). Kortom: deze bijsturingsoptie bespaart op de korte termijn kosten, maar leidt naar verwachting op middellange termijn al snel tot een toename van uitgaven op aanvullende jeugdhulp.

Vanuit het perspectief van de Wet Publieke Gezondheid gaat het om de onderstaande bijsturing.

3. Beperken brede gezondheid van kinderen en bescherming tegen gezondheidsrisico's

Er zijn tekorten oplopend van € 300.000 in 2026, € 790.000 in 2027 en 2028 en vanaf 2028 € 1,8 miljoen structureel. Als er geen extra middelen komen, is het gevolg dat er zeer beperkt kan worden ingezet op het verhogen van de vaccinatiegraad in de wijken met een te lage vaccinatiegraad. Daarnaast moeten de gezonde schoolaanpak en schoollunches dan worden afgebouwd vanaf 2028.

Risico hierbij is:

- Vaccinatiegraad daalt verder onder de door de WHO vastgestelde 'ondergrens', toenemende kans op uitbraken van infectieziekten, zoals de mazelen, waardoor meer kinderen ziek worden en ziekenhuisopnames nodig zijn.
- Vermindering en beëindigen van de inzet om samen met scholen te werken aan thema's als welbevinden, verslavingspreventie, voeding en bewegen, mediawijsheid, seksualiteit en relaties.

- Beëindiging gezonde schoollunches waarbij wordt ingezet op de pijlers gezonde lunch, meer bewegen, ouderbetrokkenheid en voedseleducatie.
- Afnemende gezondheid en welbevinden bij kinderen, toenemende gezondheidsverschillen voor meest kwetsbare kinderen, stijgende maatschappelijke kosten.

Vanuit de Wet Primair Onderwijs/ gemeentelijk onderwijsachterstanden beleid gaat het om de volgende bijsturing(en):

4. Bezuinigen op de aanpak jonge kind

Dit heeft als effect dat kinderen op jonge leeftijd onvoldoende worden gestimuleerd in de ontwikkeling en daarmee een risico lopen op onderwijsachterstanden. De kinderen die op jonge leeftijd een ontwikkelachterstand hebben opgelopen, bieden we een voorschools programma om deze kinderen te stimuleren in de ontwikkeling en ouders te ondersteunen bij het opvoeden en opgroeien van de kinderen. De rijksbezuiniging (12% vanaf 2028 € 1,8 miljoen structureel) heeft als gevolg dat we niet alle kinderen die gebaat zijn bij een aanbod dit ook kunnen blijven bieden.

Deze kinderen lopen een groter risico gebruik te maken van jeugdhulp of van extra ondersteuning in het onderwijs. Daarnaast pakken we dan grondoorzaken als armoede, wantrouwen in overheidsinstanties en onderlinge saamhorigheid in de samenleving (nog) niet structureel (genoeg) aan. Hierdoor bestaat het risico op verdere toename van wachtlijsten- en tijden voor dagbehandeling van jonge kinderen.

Optie 2: Benodigde middelen voor bestaande ambities

Om de vastgestelde ambities op kansrijk en gezond opgroeien - en daarmee de Utrechtse preventieve aanpak - inhoudelijk én financieel goed overleidend te houden, is een verantwoorde, maar forse extra investering nodig. Deze investering valt uiteen in vier concrete samenhangende bijsturingen (volgorde is niet op basis van prioritering):

1. Middelen beschikbaar stellen om mogelijke verdere autonome groei binnen de aanvullende jeugdhulp op te vangen

De verwachte financiële impact van de volumegroei die al heeft plaatsgevonden in 2025 is opgenomen in de Voorjaarsnota 2026. De verwachte financiële impact van de volumegroei is € 3 miljoen in 2026 tot € 17,8 miljoen structureel vanaf 2030. Met deze bijsturing houden we rekening met de groeiende vraag naar jeugdhulp die onvoldoende wordt gecompenseerd door het Rijk en structureel doorwerkt. De contracten van de jeugdzorgaanbieders indexeren we met de overheidsbijdrage in de arbeidskostenontwikkeling om tegemoet te komen aan de werkelijke stijging van de loonkosten.

- Effect: (aanvullende) jeugdhulp blijft beschikbaar voor kinderen en gezinnen die dat nodig hebben. Het is niet nodig om de toegang tot hulp actief te beperken.
- Risico: deze bijsturing lost het onderliggende probleem van de autonome groei van jeugdhulp niet op en zal dus nodig blijven. Het wordt alleen een duurzame investering in combinatie met bijsturing 2.

2. Investeren in een sterke pedagogische basis en basishulp

Zodat het vanaf 2030 mogelijk is om de aanvullende jeugdhulp verantwoord en gefaseerd af te bouwen. Hiervoor is nodig vanaf 2027 € 8,5 miljoen structureel. Deze bijsturing is nodig om conform de Beleidsnota Jeugd 2025 - 2034 te investeren in het opbouwen van alternatieven voor aanvullende jeugdhulp in de sociaalpedagogische basis en de basishulp. Daarbij kijken we naar de volgende vijf ontwikkellijnen:

- We investeren in een collectieve aanpak en groepsgericht werken voor kinderen in de leeftijd van 0 - 5 jaar: We willen dat het vanaf het moment van kinderwens en zwangerschap normaal wordt dat ouders met opgroei- en opvoedvragen laagdrempelig steun vinden bij elkaar. Ook dat je als kind of als ouder in een groep wordt geholpen in plaats van individueel. En dat het vangnet van ouders zoveel mogelijk vanuit de pedagogische basis wordt gestut en gesteund in plaats van door individuele (aanvullende) hulptrajecten. Denk aan inzet op centering parenting en OKÉ-punten in samenwerking met (voor)school en partners in de wijk (vanaf 2027 € 2,6 miljoen structureel).
- We investeren daarom aanvullend op het vorige punt in de keten van kinderopvang en een sterke pedagogische basis en basishulp in- en om de (voor)school: Jonge kinderen met intensieve zorgvragen staan lang op de wachtlijst voor dagbehandeling en worden steeds vaker verwezen naar speciaal onderwijs. Dit is duur (dagbehandeling kost ca. € 50.000 per kind per jaar), maar voor een deel van de kinderen ook niet passend. In plaats daarvan willen we deze jonge kinderen samen met hun ouders/ opvoeders beter preventief ondersteunen. Denk aan kinderopvang (plus), vroeg- en voorschoolse educatie, verbindingsgroepen en gerichte inzet van jeugdhulp binnen het regulier onderwijs. Zo bouwen we niet alleen aan passende ondersteuning voor ieder kind, maar buigen we ook instroom in het speciaal onderwijs en hoge zorgkosten structureel af (vanaf 2027 € 1,8 miljoen structureel).
- We breiden de collectieve aanpak in en rondom scholen verder uit (familieschool en collectieve zorg in school): het normaliseren van opgroei- en opvoedvragen in het onderwijs, met als doel het voorkomen dat kinderen vroegtijdig uitvallen en beroep doen op (aanvullende) jeugdhulp. Dit doen we door minder snel een kind of jongere te diagnosticeren voor individuele hulp (vanaf 2027 € 2,1 miljoen structureel).
- We zetten in op het voorkomen van jeugdbeschermingsmaatregelen door de vraag terug te brengen naar waar die werkelijk over gaat. In veel gevallen worden maatregelen ingezet waar grondoorzaken aan ten grondslag liggen, zoals complexe scheidingen of psychische- of verslavingsproblemen van ouders. Om ouders en hun kinderen hier goed bij te ondersteunen, is het nodig om de buurtteams verder te versterken en het preventieve aanbod in de sociaalpedagogische basis op grotere schaal beschikbaar te stellen (vanaf 2027 € 1 miljoen structureel).
- Het transformeren van verblijfszorg (residentiële zorg) zowel aan de voorkant als aan de achterkant:
 - Voorkant: als een kind tijdelijk niet thuis kan wonen, zoeken we een andere plek onder de noemer 'zo thuis mogelijk'. Kwalitatief goed aanbod hiervoor is echter zeer beperkt en kinderen worden nog te vaak doorgeplaatst. We willen daarom investeren in gezinsgerichte alternatieven voor deze kwetsbare doelgroep. Elk kind heeft een onvoorwaardelijke plek om te wonen (vanaf 2027 € 1 miljoen structureel).
 - Achterkant: we bouwen aan alternatieven voor extreem intensieve en dure maatwerkoplossingen (nu soms wel oplopend tot € 1 miljoen per kind per jaar) om de kwaliteit voor kinderen te verbeteren en de kosten te begrenzen.

Het effect hiervan is het afbuigen van de vraag naar aanvullende jeugdhulp.

Dat creëert momentum om de opdracht voor aanvullende jeugdhulp substantieel te kunnen verkleinen bij de nieuwe aanbesteding per 2029. Daar ligt dan ook het terugverdienperspectief voor deze investering. Een risico is dat de bijsturing niet (snel) genoeg rendeert. Volledige garantie voor het terugverdienperspectief kan niet vooraf worden gegeven, maar het is wel de enige aannemelijke route om de Utrechtse preventieve aanpak inhoudelijk én financieel goed overeind te houden.

3. Behoud van inzet op gezondheidsbevordering, welzijn en gezondheidsbescherming

Het doel is om gezondheidsverschillen te verkleinen door te blijven inzetten op de volgende onderdelen:

- Vaccinatiegraad verhogen met een wijkgerichte aanpak, waardoor de vaccinatiegraad stijgt en de verschillen tussen wijken afnemen. (€ 790.000 vanaf 2027 structureel).
- Gezonde schoolaanpak om samen met scholen te werken aan thema's als welbevinden, verslavingspreventie, voeding en bewegen, mediawijsheid, seksualiteit en relaties. Daarnaast gezonde schoollunches waarbij wordt ingezet op de pijlers gezonde lunch, meer bewegen, ouderbetrokkenheid en voedseleducatie. (startend vanaf en oplopend van € 280.000 in 2027 naar € 1,7 miljoen vanaf 2029 structureel).
- Realisatie ambities nota Sport voor geprioriteerde doelgroepen (kinderen van 0-18 jaar en hun opvoeders in wijken met een lage SEP-score). (€ 1 miljoen vanaf 2027 structureel).

Het effect van bovenstaande interventies is dat kinderen beter beschermd zijn tegen infectieziekten, en dat gezonde leefgewoonten en mentaal welbevinden bij kinderen toenemen. Een risico is dat de maatschappelijke ontwikkelingen zoals wantrouwen naar de overheid, prestatiedruk en de ongezonde samenleving remmend effect hebben op de resultaten van de preventieve aanpak.

4. Behoud intensivering aanpak jonge kind

Vanaf 2028 € 1,8 miljoen structureel. Om de voorschoolse educatie op het huidige niveau doorgang te laten vinden, worden in 2026 en 2027 tijdelijk reserves ingezet om bezuinigingen van het Rijk te compenseren. Om ook vanaf 2028 alle kinderen met risico op ontwikkelachterstanden te bereiken, is er structureel een investering nodig van € 1,8 miljoen per jaar.

Het effect hiervan is dat we alle jonge kinderen die gebaat zijn bij een voorschools aanbod dit kunnen aanbieden en daarmee voorkomen dat deze kinderen onnodig gebruikmaken van jeugdzorg en dure onderwijsvoorzieningen. Een risico is dat door gemeentelijke compensatie van Rijksbezuinigingen de negatieve effecten van deze Rijksbezuinigingen niet zichtbaar worden.

Optie 3: Meer ambitie of andere invalshoek

Optie 1 en 2 zijn beredeneerd vanuit de cirkel van invloed vanuit kansrijk en gezond opgroeien. Als we nog fundamenteeler naar het vraagstuk kijken, moeten we ook buiten die cirkel kijken. Aanvullend op optie 2 is bijsturing nodig op het aanpakken van grondoorzaken, zoals ook in de Sociale Visie Utrecht benoemd is. Dat gaat in de eerste plaats om het bieden van financiële bestaanszekerheid; dat leidt tot minder geldstress, meer gezonde levensjaren en meer veerkracht in tijden van tegenslag. We kiezen daarbij voor jeugd, omdat we uit onderzoek weten dat investeren in de eerste levensjaren het meest effectief is.

Bijsturing: aanvullend op de genoemde bijsturing in optie 2 een extra investering in lijn met de opgave Financiële bestaanszekerheid. Door € 5 miljoen extra beschikbaar te stellen, kunnen we de U-pas voor kinderen uitbreiden met een extra bijdrage van € 500 per kind (programma Werk, toekomstbestendige economie en bestaanszekerheid). Dit vergroot hun mogelijkheden om mee te doen aan o.a. sport, cultuur en zwemles, wat hun fysieke, mentale en sociale ontwikkeling versterkt.

Het is effect is terugdringen van gezondheidsverschillen, kansen ongelijkheid en beroep op (aanvullende) jeugdhulp.

Als u kiest voor de bijsturingen zoals hierboven geschetst, dan worden heroverwegingen 04.02.01 optie 2, 09.01.02, 09.01.04, 09.01.05, 09.01.06, 09.03.05, 09.03.05, 09.03.06, 10.02.01, 10.05.02, 10.06.03, 10.07.02, 10.09.01 niet geadviseerd, omdat die hiermee in strijd zijn.

Financiële gevolgen

De financiële gevolgen van de hierboven geschetste opties 2 en 3 treft u in onderstaande tabellen.

Tabel 50 | Financiële gevolgen

	2026	2027	2028	2029	Structureel
<i>Bedragen x € 1.000</i>					
Baten****	0	0	10.000-14.000	10.000-14.000	10.000-14.000
Baten****	0	350-700	350-700	350-700	350-700
Baten****	0	1.400	1.400	1.400	1.400
Lasten: optie 2					
1. Personele kosten	0	0	0	0	0
2. Overhead*	0	0	0	0	0
3. Kapitaallasten**	0	0	0	0	0
4. Overige kosten***	3.364	17.948	23.863	28.230	20.170
Totaal lasten: optie 2	3.364	17.948	23.863	28.230	20.170
Lasten: optie 3					
1. Personele kosten	0	0	0	0	0
2. Overhead*	0	0	0	0	0
3. Kapitaallasten**	0	0	0	0	0
4. Overige kosten***	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Totaal lasten: optie 3	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000

*Rekening houden met 34,6% overhead

**Als een bedrag ook is aangeleverd voor het MPR of investeringsstrategie, graag aangeven. In het eindproduct zorgen we dan voor de juiste verwijzingen.

***Overige kosten zijn inclusief eventuele afdelingsspecifieke overheadkosten.

****De bovenste regel Baten vanaf 2028 betreft een inschatting van de mogelijke effecten van Van Ark 2. Dit is echter met grote onzekerheden omgeven. Er is een kans (50%) dat deze middelen niet komen. Wellicht komen er andere maatregelen die de instroom en daarmee de lasten beperken.

De middelste regel Baten vanaf 2027 betreft een inschatting van de mogelijke effecten van het coalitieakkoord voor verhoging vaccinatiegraad. Dit is echter met grote onzekerheden omgeven. Er is een kans dat deze middelen niet komen of dat de bijdrage aan dit doel lager is.

De onderste regel Baten vanaf 2027 betreft een inschatting van de mogelijke effecten van het coalitieakkoord voor terugdraaien van de bezuiniging op Onderwijsachterstandenbeleid door Kabinet Jetten. Dit is echter met grote onzekerheden omgeven. Er is een kans dat deze middelen er niet komen of dat de bijdrage aan dit doel lager is.

3.9.6 Mogelijke heroverwegingen

Voor dit deel van de begroting is € 22,7 miljoen in beeld gebracht. Zie voor verdere toelichting de bijlage 'heroverwegingen'.

Tabel 51 | Mogelijke heroverwegingen Kansrijk opgroeien

Nr fiche	Beleidsproduct	Heroverweging
09.01.02	Bibliotheek	Subsidie aan de bibliotheek verlagen.
09.01.03	Talentontwikkeling	Verminderen of stopzetten talentontwikkeling kansarme wijken
09.01.04	Passende Plek	Minder inzetten op voortijdig schoolverlaten en de samenwerking met scholen door afbouw van (subsidie)middelen.
09.01.05	Onderwijsachterstandenbeleid	Verminderen of stoppen gemeentelijk aandeel Onderwijsachterstandenbeleid (OAB).
09.01.06	Gelijke kansen	Minder bijdragen aan fondsen/subsidies voor kinderen die opgroeien in armoede.

09.01.07	Voldoende goede onderwijsprofessionals	De aanpak onderwijspersoneel stoppen of verminderen
09.02.01	Onderwijshuisvesting	Optie 1: Stoppen subsidie Groene schoolpleinen
09.02.01	Onderwijshuisvesting	Optie 2: Versoberen van investeringen in onderwijsgebouwen.
09.03.03	Jongerenwerk	Stoppen of minder inzet met jongerenwerk (wordt aanbesteed, daarna geen heroverweging meer)
09.03.05	Iedereen kan meedoen	Minder of geen aanbod ondersteuningsbehoefte kinderen met beperking
09.03.06	Zorgen voor elkaar	Het verminderen of beëindigen van activiteiten op het gebied van het versterken van de pedagogische basis in gezinnen, scholen en wijken door het bieden van preventieve ondersteuning.
09.03.07	Kinderrechten, inspraak en participatie	Stoppen met subsidie bevorderen kinderrechten
09.04.02	Buurtteams Jeugd en Gezin	Verminderen inzet basiszorg (voor alle jeugd maatregelen geldt dat hier al een tekort is als de groei blijft toenemen, dan niet heroverweegbaar)
09.05.02	Specialistische zorg voor jeugd	Verminderen inzet specialistische jeugdzorg (voor alle jeugd maatregelen geldt dat hier al een tekort op zit als de groei blijft toenemen, dan niet heroverweegbaar)

3.10. Levendige en gezonde stad

“Utrecht heeft veel en fijne culturele voorzieningen zoals de bibliotheek, TivoliVredenburg, Stadsschouwburg, filmhuizen, het Utrechts Archief, musea etc.”

Uit: Inwonersenquête gemeente Utrecht 2025

Onder dit programma valt een groot aantal doelstellingen, te weten Nieuwkomers, Meedoen en voor elkaar zorgen, Prettig samenleven, Toegankelijke welzijnsaccommodaties, Meer Utrechters sporten en bewegen, Passende sport- en beweegvoorzieningen, Volksgezondheid, Aanbod cultuur, Deelname en bezoek cultuur en Vastgoed. Voor het programma Levendige en gezonde stad zijn bijstellingen opgenomen voor de volgende thema's: Gezond samen leven, Asiel, migratie en integratie van nieuwkomers en cultuur- en evenementenbeleid. Het thema Asiel, migratie en integratie nieuwkomers bestaat uit verschillende doelgroepen, in bijlage A is een uitgebreidere beschrijving per doelgroep opgenomen.

Gezond samen leven

De afgelopen jaren is een stevig fundament neergezet door te investeren in gezondheid, welzijn, krachtige basiszorg en passende zorg en ondersteuning (Gezond stedelijk leven voor iedereen). Er is de principiële keuze gemaakt voor gezondheid én welzijn. Zo is bij de oprichting van de regionale GGDrU de afdeling Volksgezondheid behouden binnen de gemeente. Met de inzet op preventie, een sterke sociale basis én krachtige basiszorg in de wijken, zet de gemeente in op het beperken van de vraag naar aanvullende zorg en ondersteuning vanuit Wmo. Deze fundamentele en consequente keuzes blijken effectief voor de uitvoering van de Wmo ([Cebeon](#) en [Verwey Jonker](#)). In 2023 zijn die keuzes verder doorgezet in de hervormingen in het sociaal domein. Dit heeft de ingezette beweging versterkt, maar moet ook de komende coalitieperiode uitwerking krijgen.

<https://utrecht.bestuurlijkeinformatie.nl/Reports/Document/8cebe40e-7619-47d8-ad00-f388376caf39?documentId=080d3c4f-5554-4c96-af8c-568b9f6f7af0><https://www.verwey-jonker.nl/publicatie/de-sociale-basis-en-de-houdbaarheid-van-de-wmo/>Ondanks onze inzet bestaan er nog steeds grote gezondheidsverschillen in de gemeente. Die kunnen oplopen tot wel 14 jaar verschil in het aantal jaren dat mensen hun gezondheid als 'goed' ervaren. Zie ook hoofdstuk 1, Staat van de stad). In dit hoofdstuk worden bijstellingen beschreven die mogelijk zijn voor dit thema.

Actueel beleid gezond samen leven: [Sociale Visie Utrecht 2040](#), [Ruimtelijke strategie Utrecht 2040](#), [Visie Stedenbouw Utrecht 2040](#), [Nota gezondheid \(2023-2027\)](#), [WMO nota samen leven, samen zorgen \(2024 – 2034\)](#), [Nota sport en bewegen 2025-2032](#), [Visie Spelen in je eigen buurt](#), [Meerjarig perspectief buurtcentra 2022-2032](#), [Beleidsnota arbeidsmarkt 2025-2028](#), [Utrecht voor iedereen](#), [Beleidsnota inclusie en diversiteit](#)", [beleidsnota Luchtkwaliteit](#), [beleidsnota Geluid en Trillingen](#)

Asiel, migratie en integratie van nieuwkomers

Utrecht heeft de lange traditie om als stad nieuwe inwoners de mogelijkheid te bieden vanaf dag één een bijdrage te leveren aan de stad en zich te ontwikkelen, bijvoorbeeld via Plan Einstein. Het thema Asiel, migratie en integratie van nieuwkomers speelt in de context van tekortkomend en onzeker Rijksbeleid en - financiering, een vastlopende opvangketen voor asielzoekers en Oekraïense ontheemden, een snelgroeiende groep dakloze EU-arbeidsmigranten en maatschappelijke spanningen en polarisatie over deze thema's. Met tegelijkertijd schaarse (woon)ruimte in de stad. In dit hoofdstuk worden bijstellingen in de ondersteuning van verschillende groepen nieuwkomers beschreven.

Actueel beleid Asiel, migratie en inburgering van nieuwkomers: [Beleidskader asiel, inclusief de uitgangspunten van Plan Einstein & Kaders nieuwe grootschalige opvanglocaties asielzoekers \(september 2020\)](#), [Beleidsnota Utrecht onderdak, inclusief de uitgangspunten voor ongedocumenteerde mensen & Europese arbeidsmigranten](#), [Beleidsnota Inclusie en diversiteit 2024 - 2033, waaronder Utrecht mensenrechtenstad & het Uitvoeringsprogramma Utrecht zijn we samen](#), [Beleidsnota Thuis in Utrecht: Inburgering, Uitbuiting | gemeente Utrecht](#)

Cultuur en evenementen

Utrecht zet in op een aantrekkelijk en voor iedereen toegankelijk aanbod aan cultuur en evenementen. De afgelopen jaren is er op verschillende budgetten versoberd. Voor de komende raadsperiode is een aantal bijstellingen mogelijk die in dit hoofdstuk worden toegelicht.

Actueel beleid op het gebied van cultuur en evenementen: [Cultuurvisie 2030 Kunst Kleurt de Stad](#), [Cultuurnota Kleur bekennen 2025-2028](#), [Kadernota Cultuurparticipatie](#), [Uitvoeringsprogramma Cultuurparticipatie](#), [Uitvoeringsprogramma Culturele en Creatieve huisvesting 2025-2028](#), [Uitvoeringsprogramma Kunst in de openbare ruimte 2021-2030](#), [Nachtvisie 2030](#), [Beleidsnota Evenementen](#).

3.10.1 Vastgestelde begroting

Tabel 52 | Vastgestelde begroting Levendige en gezonde stad

Bedragen x € 1.000

Begroting	2026	2027	2028	2029
Baten	66.547	64.744	62.051	62.104
Lasten	262.278	257.279	256.315	257.354
Saldo baten en lasten	-195.731	-192.535	-194.264	-195.250
Totaal heroverweegbare opties	1.198	17.496	22.936	98.686

Voor een volledig overzicht verwijzen wij naar de [Begroting 2026](#).

3.10.2 Knelpunten

De volgende knelpunten zijn opgenomen in de voorjaarsnota: (Check na college bespreking)

- Een tekort aan financiële middelen voor de exploitatie van welzijnsaccommodaties en speeltuinen.
- Sport, zorg en welzijnsvoorzieningen MPR-groeikader (exploitatie)
- Sport, zorg en welzijnsvoorzieningen MPR-groeikader (kapitaallasten van investering)
- Lagere productiviteitsnorm PBZ/VG vanwege aanpassing CAO. Toelichting: vanwege aanpassing CAO is dit voor 2026 opgenomen als knelpunt in het financieel beeld. Er wordt voor de jaren daarna gewerkt aan een structurele oplossing.
- JGZ zorg aan nieuwkomers, niet zijnde Oekraïners of COA-kinderen. Toelichting: dit is een landelijke opgave. Voor de periode daarna wordt ingezet op lobby voor extra rijksmiddelen.

Toelichting hierop:

- Het knelpunt JGZ-zorg nieuwkomers (niet zijnde Oekraïners of COA-kinderen) is voor 2026 opgenomen als knelpunt in het financieel beeld. Dit is een landelijke opgave. Voor de periode daarna wordt ingezet op lobby voor extra Rijksmiddelen.
- Het knelpunt t.a.v. de bijdrage aan de GGDrU is voor 2026 en 2027 opgenomen als knelpunt in het financieel beeld. Voor de jaren daarna wordt onderzocht wat er opgelost kan worden.

- Het knelpunt t.a.v. de exploitatie van de welzijnsaccommodaties is voor 2026 en 2027 opgenomen als knelpunt in het financieel beeld. Voor de jaren daarna wordt onderzocht wat er opgelost kan worden.

3.10.3 Incidentele middelen (lasten)

Onderstaand staat toegelicht voor welke onderwerpen incidenteel middelen beschikbaar zijn. Bijvoorbeeld voor projectmatig werk of een tijdelijke impuls.

Tabel 53 | Incidentele middelen dekking gemeentefonds

Bedragen x € 1.000

Bron	Omschrijving	2026	2027	2028	2029	Toekenning
VJN 2025	Borging brandveiligheid gebouwen	4.000	3.000	2.500	2.500	Om de brandveiligheid van de gemeentelijke gebouwen te laten voldoen aan de geldende wet- en regelgeving, worden binnen het onderhoud t/m 2028 brandscans uitgevoerd. De resultaten van deze scans op brandveiligheid leiden tot aanvullende werkzaamheden/maatregelen in gebouwen om de brandveiligheid te borgen en te voldoen aan wet- en regelgeving. Dit voorkomt dat panden moeten worden gesloten.
PB2026	A191 Voldoende opvang met reserve	2.000				In het slotdebat bij de Programmabegroting 2026 is amendement 191 aangenomen. Hiermee is € 2 miljoen beschikbaar gesteld om in een nieuw in te stellen opvangreserve te storten. Dit met als doel flexibel in te kunnen spelen op acute opvangvragen binnen de gehele opvangketen, waaronder maatschappelijke opvang, vrouwenopvang, crisisopvang, asielopvang, opvang van EU-arbeidsmigranten en ongedocumenteerden.
PB2026	A194 Investeren in maakruimte voor jonge makers	500				In het slotdebat bij de Programmabegroting 2026 is amendement 194 aangenomen. Hiermee is € 500.000 beschikbaar gesteld om een gerichte impuls te geven aan (creatieve) broedplaatsen. De middelen worden op een zo effectief mogelijke wijze aangewend om zo zoveel mogelijk betaalbare werkruimte te realiseren voor makers, met prioriteit voor kansrijke locaties zoals Vlampijpstraat 52 en 87-89, Het Zomerhuis en Tussen de Rails.
VJN 2022	Betaalbare huisvesting creatieve sector	587	0	0	0	Instrumentarium gericht op het betaalbaar houden van een deel van de werkplekken voor klein MKB en de creatieve sector.
PB 2024	Versnellen verduurzamen vastgoed	100	0	0	0	In het coalitieakkoord 2022-2026 is voor de periode 2023-2026 jaarlijks € 100.000 beschikbaar gesteld voor het versnellen van verduurzamen vastgoed.
PB 2024	Vastgoedorganisatie aansluiten op behoefte maatschappelijke partijen	100	0	0	0	De gemeente wil in staat zijn om te voorzien in de groeiende behoefte aan vastgoed voor maatschappelijk relevante partijen.
PB 2024	Ondersteuning digitale vaardigheden	500	500	0	0	In het coalitieakkoord 2022-2026 is voor de periode 2024-2026 jaarlijks € 500.000 beschikbaar gesteld voor de ondersteuning van digitale vaardigheden.
VJN 2024	Opvang groei dakloze EU-arbeidsmigranten en ongedocumenteerden	800	800	800	0	Er is sprake van autonome groei van dakloze EU-(arbeids-)migranten en ongedocumenteerde mensen, die geen gebruik maken van de landelijke vreemdelingenvoorzieningen (LVV). Met deze middelen vangen we mensen op om humanitaire en medische redenen en waarborgen we de humanitaire ondergrens.

VJN 2025	Inburgering	3.216	3.216			Het uitvoeringsbudget vanuit het Rijk is ontoereikend op basis van de instroom. Hier komt bij dat de middelen voor begeleiding naar werk of participatie voor statushouders via de Participatiewet ook ontoereikend zijn. Gemeentefonds en inschatting dat er extra middelen Rijk komen (nog niet gebleken).
VJN 2025	Asiel en Opvang: EU-arbeidsmigranten	400	400	400		In lijn met het coalitieakkoord stellen we een coördinator aan voor de (preventieve) aanpak voor EU-(arbeids)migranten met een werkbudget.
Coalitieakkoord 2022-2026	Stevige inzet mentale gezondheid	500	0	0	0	Mentale gezondheid vormt een van de speerpunten van het volksgezondheidsbeleid. Door prestatiedruk en de nasleep van corona is dit een urgent thema. We geven de inzet hierop een impuls met speciale aandacht voor de jeugd en jongvolwassenen. De aanpak richt zich onder andere op het verzachten van de wachttijd voor de GGZ, bijvoorbeeld door het toegankelijker maken van de praktijkondersteuner huisarts ('wachverzachter')
Coalitieakkoord 2022-2026	(extra) inzet op preventie vechtscheidingen	100	0	0	0	Voor kinderen is de echtscheiding van hun ouders vaak bijzonder ingrijpend. Inzet op ondersteuning en preventie bij relatieproblemen is nodig, omdat kinderen in hun kwetsbare positie daardoor worden beschermd. Ook kan zo veel relatieleed voor ouders worden voorkomen.
Coalitieakkoord 2022-2026	Versterken inzet leefstijlprogramma's gezonde leefstijl	300	0	0	0	Inzet voor het verstevigen van de voorschool, ouderondersteuning, gezonde leefstijlbevordering en – schoollunches.
Coalitieakkoord 2022-2026	Gezond ouder worden	250	0	0	0	Om gezond ouder worden te bevorderen zorgen we voor passend aanbod voor deze groep onder andere gericht op valpreventie, sport, beweegmakelaars.
VJN 2023	Uitwerking Commissie Sorgdrager (Voorjaarsnota 2023, raadsbrief maart 2024).	331	243	0	0	We moderniseren het sekswerkbeleid op basis van de aanbevelingen van de commissie Sorgdrager. Deze commissie heeft aanbevelingen gedaan op het gebied van modernisering van het sekswerkbeleid, om daarmee veilige en legale werkplekken voor sekswerkers te helpen realiseren. Om deze aanbevelingen uit te kunnen voeren, wenden we de middelen aan die we hebben gereserveerd voor Hulpverlening, Toezicht en Handhaving van het Nieuwe Zandpad.
Septembercirculaire 2025	Verhogen vaccinatiegraad	420				Eenmalige decentralisatie-uitkering Rijk naar aanleiding van de G4 lobby om de vaccinatiegraad op te hogen.
VJN 2024	Schoollunches	1.027	1.027	1.027		Deze middelen zijn bedoeld voor ondersteuning van gezond gewicht op school, waaronder het aanbieden van schoollunches. Budget hiervoor is beschikbaar uit coalitiemiddelen voor 2026 en uit de verkoop van vastgoed voor 2027 en 2028, jaarlijks € 1,027 miljoen.
Coalitieakkoord 2022-2026	Instrumentarium voor betaalbare huisvesting creatieve sector	564				In het coalitieakkoord 2022-2026 is voor de coalitieperiode financieel ruimte gemaakt om huisvesting voor creatieve makers en bedrijven te faciliteren. Met deze middelen hebben we onder andere ingezet op de realisatie van diverse creatieve broedplaatsen door het aanstellen van een broedplaatscoördinator en door middel van een subsidieregeling. In deze regeling is nog budget beschikbaar dat we nog kunnen besteden, maar dat is aflopend.
Coalitieakkoord 2022-2026	Programma Nachtcultuur	115				Om de nachtcultuur naar een hoger niveau te tillen stellen we een Utrechtse Nachtvisie op. Samen met het Nachtoverleg en bewoners wordt gezocht naar geschikte locaties voor nachtcultuur en wordt gekeken hoe we ruimte kunnen bieden voor talent en experiment. In het coalitieakkoord 2022-2026 was dit bedrag structureel opgenomen. Bij de bezuinigingen bij de VJN 2024 is teruggebracht en daardoor aflopend na 2026.

Tabel 54 | Incidentele middelen dekking SPUK/anders*Bedragen x € 1.000*

Bron	Omschrijving	2026	2027	2028	2029	Toekenning
	Middelen sportakkoord	1.540	0	0	0	Middelen Sportakkoord vervallen.
2 ^e BERAP 2023	Incidentele middelen SPUK GALA	PM	PM	PM	PM	Per 2026 vervallen de incidentele middelen uit de SPUK GALA (€ 836.000) voor obesitas, mentale gezondheid, leefomgeving, OKO, één tegen eenzaamheid en coördinatie regionale aanpak. Op basis van de eerste inschattingen komen er op onderdelen zoals mentale gezondheid en obesitas mogelijk alsnog middelen vanuit het AZWA.
1E BERAP 2024	VESTA	80	0	0	0	Vesta (mentale gezondheid/veerkracht statushouders),
1E BERAP 2024	Cultivate	154	0	0	0	Cultivate (gericht op stedelijk voedsel delende economie en impact),

3.10.4 Beleid zonder dekking

Amendement [Gemeentelijk vastgoed voor maatschappelijke, beleidsondersteunende partijen](#) (A78/2025)

Dit amendement zorgt voor een verandering in welke partijen aanspraak maken op een (lagere) kostprijs dekkende huur en welke partijen op een (hogere) marktconforme huur bij verhuur door de gemeente. De financiële gevolgen hiervan zijn tweeledig. Allereerst leidt dit ertoe dat we partijen die we nu tegen een marktconforme huur huisvesten, in de toekomst een lagere kostprijs dekkende huur moeten aanbieden. Dit leidt tot huurderving. Ten tweede zorgt dit ervoor dat het beperkte maatschappelijke vastgoed dat we beschikbaar hebben meer verhuurd wordt aan niet-gesubsidieerde partijen, waardoor gesubsidieerde partijen verdrongen worden en elders tegen een hogere huur voor huisvesting moeten zorgen. Dit heeft gevolgen voor het subsidiebedrag dat zij aanvragen. Beide onderwerpen zijn niet gedekt.

3.10.5 Mogelijke bijsturingen

Binnen dit programma zijn er bijsturingen beschreven voor de thema's gezond samen leven, asiel, migratie en integratie van nieuwkomers en cultuur- en evenementenbeleid.

Gezond samen leven

Gezond Samen Leven gaat over brede gezondheidsbevordering (Wet publieke gezondheid), welzijn en passende zorg en ondersteuning (onder andere Wet maatschappelijke ondersteuning). Veel structurele taken op gezondheid en welzijn zijn in Utrecht incidenteel bekostigd. Structureel investeren in gezondheid is nodig. We zien grote gezondheidsverschillen in de gemeente, tot wel 14 jaar verschil in het aantal jaren in 'goed' ervaren gezondheid leven. En ondanks onze inzet nemen deze verschillen toe ([Scheidslijnenrapport 2025](#), [Volksgezondheidmonitor](#)). Daarnaast zien we ontwikkelingen die om aandacht en bijsturing vragen⁷:

- Trends in toename overgewicht, eenzaamheid, sport- en beweegdeelname, beeldschermgebruik, roken, vaperen en alcoholgebruik, mentale gezondheidsproblemen etcetera (zie ook hoofdstuk 1, Staat van de stad).

⁷ [Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen](#); [forse stijging discriminatiemeldingen](#)

- Betaal- en beschikbaarheid van Wmo-ondersteuning, (individuele) zorg en welzijn staat onder druk: er zijn meer ouderen én ouder wordende inwoners (bijv. Leidsche Rijn: in 2045 124% meer 65+; 145% meer 75+). Daarbij krijgen we nog meer te maken met het verschuiven van een zwaardere zorgvraag (vanuit de verzekerde en langdurige zorg) naar (gemeentelijke) welzijns- en ondersteuningstaken. Los van deze vraagverschuiving raamt het CPB al een reële gemiddelde groei van 2,1% per jaar voor de Wmo tussen 2027-2033. Hier bovenop is in het akkoord van de minderheidscoalitie in Den Haag een structurele bezuiniging op de Wmo ingeboekt van € 435 miljoen.
- Afnahme inclusie, sociale veiligheid, sociale participatie onder tieners en volwassenen (uit gezondheidscijfers Utrecht), zorgen rond polarisatie en verharding publieke debat.

Ten slotte betekent investeren in gezondheid en welzijn: bewust zijn van de preventieparadox. Investeren in gezondheid levert een relatief klein gemiddeld voordeel voor elk individu, maar heeft een groot voordeel voor de samenleving als geheel.

Voor Gezond samen leven is een gezonde inrichting van de leefomgeving een cruciale randvoorwaarde. Er moet uitnodigende ruimte zijn voor sporten, spelen, bewegen, cultuur en ontmoeten. Bijsturingen in fysieke inrichting zijn vermeld in de paragrafen 'Groene leefomgeving' en 'investeringen'. Deze opgave heeft impact op (of is mede afhankelijk van) een groot aantal opgaven in zowel het sociaal als het fysiek domein. Denk hierbij aan Financiële bestaanszekerheid, Kansrijk opgroeien, Asiel, Openbare ruimte, Omgevingsvisie, Mentale gezondheid, Onderwijs, Weerbaarheid en maatschappelijke onrust.

Optie 1: Geen extra middelen

Effecten die kunnen optreden als er minder geïnvesteerd wordt in de maatschappelijke winst van gezond samen leven zijn onder meer afnemende gezondheid en welzijn voor Utrechters, een toename van gezondheidsverschillen, stijgende (zorg)kosten, langere wachtlijsten, dalende sociale veiligheid en stijgende kosten van de openbare orde en veiligheid. Dit raakt waarschijnlijk vooral die Utrechters die al op gezondheidsachterstand staan én Utrechters die het nu nog net redden. Niet bijsturen op het exploitatietekort van zwembaden maakt dat minder kinderen afzwemmen, wachtlijsten oplopen, sportdeelname van Utrechters terugloopt, toename van financieel kwetsbaar verenigingen (door tarievenverhoging) en tot frictiekosten en herontwikkelingskosten van het gebouw.

1. Stoppen met activiteiten die met incidentele middelen zijn gefinancierd

Dit bedraagt circa € 1,8 miljoen per jaar. Preventieve interventies en programma's stoppen of worden afgeschaald. Heeft impact op onder andere de aanpak van mentale gezondheid, gezond ouder worden, digitale inclusie en digitale vaardigheden en leefstijlinterventies.

2. Afschalen van activiteiten met afnemende structurele middelen

Minder advies op gezondheid in ruimtelijke keten, minder verslavingspreventie, minder ondersteuning, afschalen inzet sport- en beweegstimulering. Het exploitatietekort bij de zwembaden (€ 1,5 miljoen) maakt noodzakelijk dat (1) programma wordt geschrapt (voor gezins-, recreatief-, en verenigingszwemmen), (2) er een extra tariefsverhoging komt (bovenop de 10%) en/of (3) één zwembad dicht moet. Zie voor verdere toelichting scenario's bijlage A, paragraaf A2. Het is noodzakelijk dat zo snel mogelijk na de installatie van het nieuwe college er een besluit wordt genomen ten aanzien van het exploitatietekort, zodat hier tijdig op geanticipeerd kan worden.

3. Keuzes tussen Wmo-activiteiten

De vraag naar zorg en ondersteuning vanuit de Wmo groeit. Bij gelijkblijvend budget moet het kwaliteitsniveau afgeschaald worden en ontstaan er langere wachtlijsten. Of welzijnsactiviteiten en activiteiten informele zorg, vrijwilligerswerk en mantelzorgondersteuning moeten worden afgeschaald.

De gewenste beweging naar zelf- en samenredzaamheid en gemeenschapskracht komt dan minder van de grond. Gevolg kan een hogere zorgvraag zijn.

Optie 2: Benodigde middelen voor bestaande ambities

Dit betekent structurele middelen van € 2,9 miljoen in 2026 naar € 9,6 miljoen in 2029⁸ en later. Dit om het effect van brede gezondheidsbevordering en meer welzijn in een gezondere bevolking te continueren en daarmee gezondheidsverschillen tegen te gaan. Blijven inzetten op bestaande ambities zorgt ervoor dat meer Utrechters mee kunnen doen, zorgt voor sterkere gemeenschappen en dat mensen prettiger samen leven dankzij de inzet op welzijn. We blijven de vraag naar dure (aanvullende) Wmo-zorg zoveel mogelijk beperken en weten de groei van de vraag enigszins op te vangen. We sturen hiervoor ook stevig op de nieuwe Wmo aanvullende ondersteuning in de wijk. Hiermee zorgen we tevens voor een divers en toegankelijk cultuuraanbod dat meegroeit met groei van de stad, passend bij een grote cultuurstad die Utrecht is. En voorkomen we één van de Utrechtse zwembaden moeten sluiten en de programmering en het verhogen van de tarieven afschalen. Zo blijft Utrecht zichtbaar werk (maken van) gezond stedelijk leven voor iedereen.

1. Inzet op brede gezondheidsbevordering (Wet publieke gezondheid)

Dit is € 1,1 miljoen in 2026 oplopend naar € 1,4 miljoen structureel. Ruimtelijke advies over gezonde leefomgeving in buurten en wijken (inclusief politieke sturing op gezond stedelijk leven voor iedereen), verbeteren van de mentale gezondheid, suicidepreventie, het continueren van de inzet op leefstijlinterventies en verslavingspreventie op het gebied van roken, alcohol en drugs.

2. Meedoen in de samenleving: investeren in zelf- en samenredzaamheid Wet maatschappelijke ondersteuning

Dit is € 1,4 miljoen in 2026, oplopend naar € 3,3 miljoen** structureel. Toereikende ondersteuning voor kwetsbare inwoners, uitvoering Utrecht voor Iedereen, inclusief het VN-verdrag Handicap realiseren toegankelijkheid minder validen (scootmobielstalling), medische straatzorg, oog voor ouderen, dementievriendelijke stad, tegengaan eenzaamheid, krachtige basiszorg in de wijk, onafhankelijke clientondersteuning; incl. exploitatie welzijnslocaties & speeltuinen (€ 700.000).

3. Versterken van de sociale basis in buurten

Dit bedraagt € 0 in 2026 oplopend naar € 1,7 miljoen (exclusief prijsindicatie) structureel. Community building, zowel in bestaande bouw (bijvoorbeeld gemengd wonen complexen) als nieuwbouw (wijkbouwen), versterken en ondersteunen informele zorg, vrijwilligers en mantelzorgers, inzet op inclusie, gelijkheid en verbondenheid, digitale vaardigheden, sport voor inwoners met een beperking. En € 500.000 vanaf 2029 structureel voor programmering Toegankelijk en leefbaar en een pluriform cultuuraanbod dat meegroeit met de groei van de stad.

4. Inzet van digitale innovaties

Dit bedraagt € 600.000 over de gehele coalitieperiode, en structureel € 200.000 (exclusief prijsindicatie). Dit is inclusief AI om de beweging van medische zorg naar gezondheid en welzijn te versterken.

5. Exploitatie zwembaden

Dit bedraagt € 1,5 miljoen structureel (vanaf 2027). Dit bedrag houdt de huidige programmering in stand, voorkomt sluiting van één van de zwembaden en behoudt de huidige tarieven (afgezien van jaarlijkse indexatie +10%). Alsnog scherp blijven op de programmering. Zie voor verdere toelichting bijlage A, paragraaf A2.

⁸ Inclusief overhead

Optie 3: Meer ambitie of andere invalshoek

Gezond samen leven blijft het leidende principe. Utrecht heeft al een fundamentele keuze gemaakt voor Gezond stedelijk leven voor iedereen. Optie 3 zet er een extra ambitie bovenop.

Het effect van deze bijsturing is een zichtbaar gezond stedelijk leven voor Utrechters, nu en in de toekomst. Voor Utrechters én partijen buiten Utrecht. Dit houdt en versterkt de aantrekkingskracht van Utrecht. Risico is dat er nog meer druk ontstaat op de groei van Utrecht. Deze optie vraagt niet alleen structurele investeringen, maar ook een visie op gezondheid en welzijn, op regionale ontwikkeling, op economische samenwerking, bestuurlijke samenwerking met buurgemeenten en een langetermijnbeleid.

1. Extra inzet op kansrijk opgroeien door aanpak grondoorzaak bestaanszekerheid

Aanvullend op de genoemde bijsturing in optie 2 is een extra investering in lijn met de opgave Financiële bestaanszekerheid (zie H3.8, programma Werk, toekomstbestendige economie en bestaanszekerheid). Gezondheidswinst bij kinderen en jeugd telt niet alleen een leven lang mee op individueel niveau, ook in de samenleving werkt dit door in meer gezondheid, meer welzijn, meer productiviteit.

2. Ambities op het gebied van gezondheid en welzijn worden versneld en verstevigd doorgevoerd: een vierjarige extra investeringsimpuls

Meer ruimte voor: mentale gezondheid (€ 1 miljoen), suïcidepreventie (€ 500.000), verslavingspreventie (€ 1 miljoen), maatschappelijk initiatief (€ 2 miljoen, NB: huidige regeling 10x overvraagd), community building (€ 400.000), ondersteuning kwetsbare inwoners (€ 400.000), versterken informele zorg: vrijwilligers en mantelzorgers (€ 1 miljoen), ongedaan maken tariefsverhoging sport en bewegen (€ 1 miljoen), sport- en beweegstimulering (€ 1 miljoen), versterken sociaal -en financieel raadslieden (€ 500.000), inzet digitale inclusie (€ 500.000), uitvoering VN Verdrag Handicap (€ 500.000) en versterking medische straatzorg (500.000). Totale bijsturing € 10,3 miljoen** over coalitieperiode, € 2,6 miljoen** structureel.

3. Impuls voor exploitatie Sport

Dit bedraagt circa € 700.000 per jaar. Meer mensen kunnen sporten binnen het huidige aanbod. Met relatief weinig middelen wordt groot effect bereikt in zwemvaardigheid, gezondheid, welzijn, veerkracht, sociale basis en weerbaarheid.

4. Uitvoeringsprogramma: Gezond samen leven in groene buurten, met name in vooroorlogse wijken (Zuilen, Pijlsweerd, Ondiep, Parkwijk Zuid, Terwijde en andere) en in Overvecht en Kanaleneiland.

Utrecht kent buurten waar Utrechters aantoonbaar grote gezondheidsachterstanden hebben. Denk aan buurtagenda-buurten zoals Kanaleneiland, Hoograven, Parkwijk Zuid en Terwijde. Met deze buurten als zoekrichting starten we projecten die gericht zijn op gezondheidswinst. Het is belangrijk dat deze projecten aansluiten bij lokale problematiek, ideeën en kansen. Daarom wordt hierin samen opgetrokken met bewoners, met maatschappelijke organisaties en met corporaties. Projecten kunnen zich onder meer richten op meer bewegen, mentale gezondheid of het aanpakken van het binnenklimaat (schimmels). Dit project sluit waar mogelijk aan bij het project Vergroenen vooroorlogse buurten (zie hoofdstuk aantrekkelijke, groene leefomgeving en erfgoed) om zo ruimtelijke ingrepen en gezondheidswinst te combineren (+ € 4 miljoen*** incidenteel verspreid over vier jaar).

Als u kiest voor de bijsturingen zoals hierboven geschetst, dan worden heroverwegingen 01.03.02, 04.0104 optie 1 & 2, 04.02.04 optie 4, 07.01.02, 07.02.01, 07.02.05, 07.03.03, 08.03.02, 08.04.02, 09.01.02, 09.02.01, 10.02.01, 10.02.02, 10.02.03, 10.03.01, 10.03.02, 10.04.02, 10.05.02, 10.06.01, 10.06.02, 10.06.03, 10.06.05, 10.06.07, 10.07.02, 10.08.01, 10.09.01, 10.10.05 niet geadviseerd, omdat die hiermee in strijd zijn.

Tabel 55 | Financiële gevolgen

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2026	2027	2028	2029	Structureel
Baten****	0	0	0	0	0
Lasten: optie 2					
1. Personele kosten	684	2.017	2.156	2.292	2.300
2. Overhead*	300	886	946	1.006	1.010
3. Kapitaallasten**	0	0	0	0	0
4. Overige kosten***	1.881	5.545	5.926	6.300	6.322
Totaal lasten: optie 2	2.865	8.448	9.028	9.598	9.632
** exclusief prijsindexatie					
Lasten: optie 3					
1. Personele kosten	2.547	3.880	4.019	4.155	3.363
2. Overhead*	1.118	1.703	1.764	1.824	1.476
3. Kapitaallasten**	0	0	0	0	0
4. Overige kosten***	4.303	7.967	8.348	8.722	8.544
Totaal lasten: optie 3	7.968	13.550	14.131	14.701	13.383
** exclusief prijsindexatie					

Asiel, migratie en integratie van nieuwkomers

Disclaimer: Deze opgave is continu onderhevig aan verandering door ontwikkelingen in Rijksbeleid, rechterlijke uitspraken en instroom van vluchtelingen. Dit leidt tot veel onzekerheid en instabiliteit voor onze stad. Hierdoor zou onderstaande informatie niet meer actueel kunnen zijn.

Dit thema gaat over de ondersteuning van verschillende groepen nieuwkomers:

- Opvang van asielzoekers;
- Huisvesting van statushouders;
- Begeleiding van Alleenstaande Minderjarige Vluchtelingen (AMV);
- Opvang van Oekraïense ontheemden;
- Opvang en ondersteuning van ongedocumenteerde mensen;
- Opvang en ondersteuning van dakloze EU-arbeidsmigranten, al dan niet via de koudweerregeling (KWR);
- Inburgering van inburgeringsplichtigen (statushouders en gezinsmigranten).

Omdat al deze doelgroepen en voorzieningen hun eigen juridische gronden, stelsels, regelingen en financieringen kennen, is in bijlage A een (uitgebreidere) beschrijving toegevoegd van de mogelijke bijstellingen per doelgroep met daarbij ook de financiële gevolgen van deze keuzes per doelgroep.

Voor dit thema spelen de volgende grote dilemma's:

- Rol van Rijksoverheid en beschikbare Rijksmiddelen tegenover eigen gemeentelijke rol, ambitie en bijdrage;
- Eigen ambities voor opvang en begeleiding van deze doelgroepen tegenover de sterk toenemende vraag hiernaar, met name voor dakloze EU-arbeidsmigranten en ongedocumenteerde mensen;

- Vasthouden aan een humanitaire ondergrens tegenover het financiële kader.

De Utrechtse uitgangspunten *“Niemand slaapt op straat”* en *“Meedoen vanaf dag één”* staan hoog in het vaandel, maar zijn zonder voldoende financiën niet te realiseren. Het is een keuze: óf deze uitgangspunten bijstellen óf bijsturen op het financieel kader. Het is nodig dat het Rijksbeleid en de (gemeentelijke) middelen langjarig en doelgroep overstijgend kunnen worden ingezet. Daarmee kunnen de opvangvoorzieningen, waarvan het merendeel tijdelijk is, een duurzaam en langjarig karakter krijgen. Bovendien is er dan beleids- en uitvoeringscapaciteit beschikbaar om de huidige ambities mogelijk te maken. Alleen met structurele middelen kunnen we als gemeente ons evenredige aandeel aan de landelijke opvangcapaciteit (blijven) realiseren en programma’s blijven aanbieden gericht op verbinding en het meedoen in de samenleving, zoals Plan Einstein.

Een reëel risico is dat we, als er geen middelen bij komen, door de humanitaire ondergrens zakken. We zien de grens al enige tijd zakken: het adagium van *‘niemand leeft (’s nachts) op straat’* ligt in de praktijk al een poosje achter ons. We zien de verschuiving naar *‘iemand is ziek of extra kwetsbaar op straat’* en in sommige gevallen zelfs *‘niemand sterft op straat’*. Ook het sociaal-medisch straatzorgteam signaleert dit. Voor de mensen om wie het gaat en voor de stad betekent dit in plaats van perspectief om te kunnen meedoen in een verbonden stad, meer veiligheids- en gezondheidsrisico’s en een grotere druk op de voorzieningen. En daarmee hogere kosten op een later moment.

De aanpak van de verschillende groepen nieuwkomers heeft impact op (of is mede afhankelijk van) een groot aantal opgaven in zowel het sociaal als het fysiek domein. Denk hierbij aan financiële bestaanszekerheid, wonen, werken, druk op de (maatschappelijke) opvang, zorg en ondersteuning, kansrijk opgroeien, maatschappelijke onrust, toename overlast en regionale samenwerking.

Optie 1: Geen extra middelen

Als er geen extra middelen komen, moeten de ambities naar beneden worden bijgesteld, omdat er geen beleid- en uitvoeringscapaciteit is om hier invulling aan te geven vanwege de incidentele dekkingen. De volgende inhoudelijke keuzes zijn te maken:

- Verlagen van de inzet op het realiseren van langjarige opvangvoorzieningen,
- Minder kwaliteit en aanbod van programma’s gericht op meedoen en integratie (onderwijs, zorg en werk), zoals bijv. Plan Einstein of voor inburgeringsplichtigen.
- Minder kwaliteit van opvangvoorzieningen en minder verbinding met de buurt.
- Geen gedifferentieerd opvangaanbod, zoals bijvoorbeeld voor ongedocumenteerde mensen of dakloze EU-vrouwen (in de KWR).
- Verder laten oplopen van de wachttijden voor zorg en/of onderwijs voor bijvoorbeeld AMV.
- Niet voldoen aan de wettelijke taak van een evenredige bijdrage aan de opvang- en huisvestingscapaciteit voortkomend uit de Spreidingswet (1.726 reguliere opvangplekken en 117 AMV plekken) en Huisvestingswet (313 taakstelling 1ste helft 2026 en 64 indicatieve opgave kleinschalige opvang AMV).

Daarbij moeten we ervan uitgaan dat er in onze stad altijd een grote behoefte zal zijn aan opvangplekken. Voor doelgroepen zoals asielzoekers, AMV, statushouders en inburgeringsplichtigen vindt met de groei van de stad een evenredige groei plaats conform een landelijk verdeelsystematiek (Spreidingswet en Huisvestingswet). Voor specifieke doelgroepen zoals Oekraïense ontheemden, ongedocumenteerde mensen en dakloze EU-arbeidsmigranten bestaat deze evenredige manier van verdelen niet. Ons vooruitstrevende beleid in combinatie met de centrale ligging, kan zorgen voor een grote toestroom en mogelijk onhaalbare opgave als het gaat om de opvang van de doelgroepen waar geen Rijksregie op zit. Voor hen kan er, naast bovenstaande bijsturingen bij het Rijk, gepleit worden voor een landelijke verdeelsystematiek om eventueel samen met of in de regio

de opvangvoorzieningen te organiseren en/of deze vorm van opvang minder uit te dragen en te communiceren.

Optie 2: Benodigde middelen voor bestaande ambities

Als we de humanitaire ondergrens voor de opvangdoelgroepen willen handhaven dan zijn extra gemeentelijke middelen noodzakelijk. Op korte termijn zijn er substantieel minder middelen beschikbaar om uitvoering te geven aan de ambities vanwege het aflopen van tijdelijke middelen. Structurele dekking van beleid- en uitvoeringscapaciteit is daarbij essentieel om de ambities mogelijk te maken en daarmee prioritair.

1. Opvang asielzoekers

- Structurele beleidscapaciteit vanwege de groei van de doelgroep. Onze gemeente heeft de laatste jaren, zeker sinds de Spreidingswet, meerdere nieuwe (veelal tijdelijke) opvanglocaties geopend en/of verlengd. De structurele beleidscapaciteit is niet meegegroeid. Structurele dekking van huidige (incidenteel gefinancierd) beleid- en uitvoeringscapaciteit voor het organiseren van de opvangcapaciteit en meedoen van nieuwkomers (Spreidingswet). (€ 120.000 vanaf 2027, € 180.000 vanaf medio 2028).
- Indien de Spreidingswet wordt ingetrokken, zijn er incidenteel middelen nodig voor het zoek- en ontwikkelproces voor nieuwe duurzame opvangvoorzieningen om als Utrecht ons evenredige aandeel aan de totale landelijke opvangcapaciteit bij te dragen (Spreidingswet) (€ 200.000, indien Spreidingswet wordt ingetrokken).
- Structurele ophoging voor de uitvoering van Plan Einstein vanwege een veranderende doelgroep: op meer locaties komen meer jongvolwassenen die meer aandacht en begeleiding nodig hebben (€ 300.000). Deze bijsturing draait de bezuiniging op Plan Einstein uit de Voorjaarsnota 2024 terug (€ 103.0000).

2. Huisvesting Statushouders

- Structurele dekking van huidige (incidenteel gefinancierd) matchings- en uitvoeringscapaciteit van statushouder aan passende woonruimte (Huisvestingswet). Dit is circa € 110.000 per jaar.
- Structurele dekking van huidige (incidenteel gefinancierd) beleidscapaciteit (Huisvestingswet). Dit is circa € 60.000 vanaf 2027.

3. Alleenstaande Minderjarige Vreemdelingen (AMV)

- Structurele dekking ten behoeve van de inzet van zorg- en onderwijspartners voor de zorg en ondersteuning van deze kwetsbare groep. Dit is € 100.000 indien Spreidingswetmiddelen blijven, anders hoger + € 200.000 hoger.
- Extra structurele beleidscapaciteit vanwege groei van doelgroep (Spreidingswet). Dit is circa € 120.000 per jaar.

4. Oekraïense ontheemden

Ervan uitgaande dat de Rijksoverheid alle lokale uitvoering en beleidsambities blijft financieren zoals ze dat nu doet, zijn er geen extra gemeentelijke middelen nodig. Hierbij gaan we er ook vanuit dat de apparaatskosten die nodig zijn voor invoering en uitvoering van de nieuwe landelijke regeling na het aflopen van de Europese Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB) gedekt worden door het Rijk.

5. Utrechtse voorziening van ongedocumenteerde mensen (UVOM)

De opvang afgewezen asielzoekers is de verantwoordelijkheid van het Rijk, aangezien zij verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van de Terugkeerrichtlijn. Landelijke financiering is echter stopgezet sinds 2025. Als we blijven kiezen voor een gedecentraliseerde UVOM, met ruimte voor verschillende doelgroepen (ambulante en 24-uursbegeleiding voor vrouwen, mannen en gezinnen en onderscheid naar regio van herkomst), behoud van het aantal bedden en behoud van capaciteit en expertise, dan is er:

- Incidentele dekking nodig van het tekort in 2027 als het Rijk haar bijdrage niet levert. Dit is circa € 200.000 per jaar.
- Vanaf 2028 is er structureel € 1,5 miljoen nodig wanneer het Rijk geen bijdrage gaat leveren. Mocht het Rijk haar bijdrage (door winnen van de rechtszaak of nieuw rijksbeleid) aan de opvang wel blijven leveren, dan kan worden gesproken over een nieuwe inzet/herbesteding van de overgebleven middelen.

6. Dakloze EU arbeidsmigranten

- Structurele dekking ten behoeve van het opschalen van het aantal opvangplekken en de pilot 'Opvang vrouwelijke dakloze Europese arbeidsmigranten aanvullend op structurele Rijks- en gemeentemiddelen (tot 2027). Dit is circa € 400.000 per jaar.
- Structurele middelen vanaf 2029 om (huidige incidentele gefinancierde) ambities te realiseren. Dit is circa € 800.000 gemeentelijke middelen.

7. Koudweerregeling (KWR)

- Om de koudweerregeling op deze locatie te blijven runnen met een maximum capaciteit van 200 mensen is een structureel budget nodig van ten minste € 1,7 miljoen per jaar. Hiermee ontstaat ruimte voor het inmiddels hogere aantal koude dagen, maar ook voor de hogere bezetting op locatie waar hogere kosten mee gemoeid zijn. Daarnaast is het voor deze regeling van groot belang dat er voldoende budget beschikbaar is om te voorzien in kosten voor onderhoud van het pand en het nemen van extra veiligheidsmaatregelen wanneer dit noodzakelijk is.

8. Inburgering

- Bij gelijkblijvende instroom van nieuwe inburgeringsplichtigen is er een tekort van € 2,9 miljoen vanaf 2028 voor de uitvoering van wettelijke taken als we het huidige niveau van begeleiding willen kunnen voortzetten. Voor de berekening van dit tekort zijn dezelfde uitgangspunten gehanteerd als voor de berekening van het knelpunt dat in de Voorjaarsnota 2025 is opgenomen voor 2025 t/m 2027.

Optie 3: Meer ambitie of andere invalshoek

1. Passende woonvoorraad realiseren na opvang

Om de doorstroming uit opvangvoorzieningen te verbeteren, is het noodzakelijk om voldoende passende huisvesting te realiseren voor statushouders, Oekraïense ontheemden en rechthebbende dak- en thuisloze mensen. De huidige opvangketen loopt vast, onder andere doordat uitstroom naar huisvesting onvoldoende op gang komt.

Doorstroming kan worden bereikt door een overgang te organiseren van opvang naar zelfstandig wonen (meestal in een sociale huurwoning). Hierbij is het van belang dat geschikte, vooral kleinere, een- en tweepersoons eenheden beschikbaar komen en dat er daadwerkelijk doorstroom plaatsvindt. De Beleidsnota Wonen bevat een pakket aan maatregelen dat gericht is op het verbeteren van de doorstroom en het vergroten van het aanbod voor mensen in een kwetsbare positie. Er wordt, in samenhang met de verordening waarin de woonruimte verdeelregels vastliggen, ingezet op woningdelen, optoppen en er wordt ook scherper gekeken aan wie de nieuwbouw van sociale huurwoningen toekomt. Het beleidskader ligt weliswaar klaar, maar de financiële en organisatorische dekking voor de uitvoering is nog niet volledig geregeld. In het programma Ontwikkelen en wonen voor iedereen is een bijsturing op wonen geformuleerd. Onder optie 2b staat geformuleerd welke extra middelen nodig zijn om het vastgestelde beleid te financieren. Tegelijk moet hierbij worden onderkend dat de effecten, zoals een groei in het aantal beschikbare betaalbare woningen, niet volledig zichtbaar zullen zijn binnen de komende bestuursperiode.

2. Zelf organiseren: meer regie bij onze gemeente (voor asiel, Oek & AMV)

De Rijksoverheid zorgt momenteel niet voor de gewenste langjarige stabiliteit in de opvang van de beschreven doelgroepen. De veelal tijdelijke opvanglocaties en verschillende (dalende) normbedragen per doelgroep zorgen voor onrust en minder mogelijkheden om duurzame opvangvoorzieningen te realiseren. Wanneer we als gemeente meer regie nemen, bijvoorbeeld door opvanglocaties in eigendom te ontwikkelen, kan gezorgd worden voor een robuuste opvang in Utrecht. Stabiliteit wordt geboden door (enkele) opvangvoorzieningen zelf te ontwikkelen waar opvangdoelgroepen (bijv. asielzoekers, Oekraïense ontheemden, AMV of mogelijk een deel van de maatschappelijke opvang, etc.) én reguliere woningzoekenden samen leven. De opvanglocaties worden idealiter ingebed als onderdeel van en met voorzieningen voor de buurt: nieuwe gebiedsontwikkelingen bieden hiervoor de meeste kans van slagen. Opvangvoorzieningen voor nieuwkomers die ontwikkeld zijn in gemeentelijk eigendom zorgen voor stabiliteit, hogere kwaliteit en lagere kosten. Hiervoor is nodig:

- Financieringsafspraken met het Rijk. Deze afspraken zijn nodig om de verbouwings-, uitvoerings- en exploitatiekosten te dekken met Rijksmiddelen. En om een reserve voor incidentele middelen te ontwikkelen van € 10 miljoen voor gemeentelijke opvangvoorziening Asiel, Oek & AMV voor de aankoop van ontwikkeling van opvangpanden. Daarnaast vraagt het ook om nadere uitwerking van wat dit betekent in termen van vastgoedbeleid en wat ervoor nodig is om dit te combineren met wonen.
- AMV-opvang in eigen beheer vraagt naast het vastgoed om extra incidentele inzet van onze Utrechtse zorg- en ondersteuningspartijen om de diensten te ontwikkelen en op maat te organiseren van € 250.000.

3. Doelgroepen zonder binding met de regio

Voor de doelgroepen dakloze EU-arbeidsmigranten en ongedocumenteerde mensen zetten we, met lokale partners als Barka, Meldpunt Perspectief en het Eropafteam, al sterk in op vrijwillige terugkeer naar land van herkomst of doormigratie. Dit gaat in afstemming met de AVIM. Hiermee worden goede resultaten geboekt en mensen keren duurzaam terug.

Voor de doelgroepen zonder binding met de regio kan worden ingezet op meer repressieve maatregelen. Voorbeelden van fundamentele bijsturingen zijn het instellen van een bedelverbod en de (opvang)voorzieningen nog nadrukkelijker in te zetten voor doelgroepen die binding hebben met Utrecht en de Utrechtse regio. Degenen zonder binding met de regio zouden kunnen worden geweigerd door bijvoorbeeld het strikter hanteren van eisen voor toelating tot voorzieningen. Dit vraagt om meer screening en bewijslast bij de deur van toegankelijke opvangvoorzieningen, zoals de UVOM en Koudweerregeling. Als gevolg hiervan zullen meer mensen op straat verblijven. Een maatregel hiervoor zou kunnen zijn om bestuurlijke afspraken te maken om mensen weer terug te brengen naar de regio waar ze vandaan kwamen. Het hanteren van striktere toegangseisen zou naast de extra uitvoeringscapaciteit ook extra inspanning van toezicht en handhaving in en rondom de voorzieningen vragen. Bovendien nemen naast mogelijk onveilige situaties de gezondheidsrisico's enorm toe. De vermoedelijk groeiende groep buitenslapers als gevolg van lokale beleidskeuzes is daarnaast in strijd met de principes van de mensenrechtenstad die Utrecht is, en is niet bewezen effectief in het verminderen van de aantallen op te vangen mensen. Dit soort maatregelen kost (aanzienlijk) geld, de hoogte zal verder onderzocht moeten worden.

4. UVOM

Vanaf juni 2026 start het Europese Migratiepact. We voorzien dat dit (inter-)nationaal gaat leiden tot meer ongedocumenteerden op straat in de (Europese) steden. Om dit het hoofd te bieden kan:

- het aantal plekken uitgebreid worden. Een eerste uitbreiding met circa 30 plekken vanaf 2027 € 300.000 per jaar;
- gekozen worden voor partnerschappen met nog meer inzet op re-integratie of bijvoorbeeld woongemeenschappen in belangrijke herkomstlanden. De kosten zijn € 1 miljoen per partnerschap per jaar;

- worden ingezet op het verminderen van de negatieve gevolgen van de niet-sluitende vreemdelingenketen. Bijvoorbeeld een pilot voor 18+-onderwijs van gewortelde kinderen, ook wel *Dreamers* genoemd, voor € 150.000 per jaar.

5. Koudweerregeling (KWR)

De meeste grote steden hebben al een doorlopende winteropvang. Bijsturing in ambitie kan zijn om ook in Utrecht een doorlopende winteropvang op te tuigen. Dit biedt betere mogelijkheden om te sturen op doorstroming en kwalitatieve begeleiding. Daarnaast is het humaner en minder werk dan het huidige systeem van op- en afschalen. Ook is het mogelijk om op de toegang te sturen. Door deze inzet verlicht het ook de druk op de inloopvoorzieningen in de stad. Met eenmalig € 1,5 miljoen kunnen we een structurele KWR-locatie ontwikkelen en beheren en deze doorlopend openhouden.

De wens is om een vrouwenvleugel op deze locatie te realiseren. De kosten hiervoor zijn incidenteel, minstens € 800.000. Daarnaast zouden aanvullende middelen ingezet kunnen worden voor een doorlopende winteropvang naast de koudweerregeling waar we mensen gericht en intensiever begeleiden naar perspectief, en lichtelijk de instroom in de koudweerregeling verminderen. Hier kan ook beter gestuurd worden op de toegang. Om dit te realiseren is een locatie (voor 20 tot 40 personen) nodig die ingericht kan worden naar de maatstaven van veiligheid voor een dergelijke opvang. De kosten daarvan schatten we incidenteel op maximaal € 500.000. In totaal schatten we de benodigde structurele kosten op € 1.100.000.

6. Inburgering

Een fundamentele andere kijk op inburgering is het zo snel mogelijk aan het werk gaan ongeacht het taalniveau. Dat betekent dat we meteen bij de start van de inburgeringstermijn integrale trajecten aanbieden, waarin taal, re-integratie (o.a. werknemersvaardigheden) en/of opleiding en het behalen van de overige inburgeringsverplichtingen worden gecombineerd. In totaal voorzien wij dat structureel € 3,3 miljoen aan extra middelen nodig is. Dit bedrag is exclusief de investering in een innovatie hub en exclusief mogelijke baten, zoals een kortere uitkeringsduur.

Als u kiest voor de bijsturingen zoals hierboven geschetst, dan wordt heroverweging 02.03.01 niet geadviseerd, omdat deze hiermee in strijd is.

Financiële gevolgen

Tabel 56 | Financiële gevolgen

Bedragen x € 1.000

	2026	2027	2028	2029	Structureel
Baten****	0	0	0	0	0
Lasten: optie 2					
1. Personele kosten	350	630	2.619	2.619	2.619
2. Overhead*	122	218	895	895	853
3. Kapitaallasten**					0
4. Overige kosten***	2.400	2.600	4.215	5.015	5.015
Totaal lasten: optie 2	2.872	3.448	7.729	8.529	8.487
Lasten: optie 3					
1. Personele kosten	0	0	0	0	0
2. Overhead*	0	0	0	0	0
3. Kapitaallasten**					

4. Overige kosten***	14.950	6.550	7.850	7.850	4.400
Totaal lasten: optie 3	14.950	6.550	7.850	7.850	4.400

*Rekening houden met 34,6% overhead

**Als een bedrag ook is aangeleverd voor het MPR of investeringsstrategie, graag aangeven. In het eindproduct zorgen we dan voor de juiste verwijzingen.

***Overige kosten zijn inclusief eventuele afdelingsspecifieke overheadkosten

****De baten bestaan uit een grove inschatting van eventuele rijksinkomsten, waarbij we maximaal € 2,5 miljoen verwachten voor LVV, € 1 miljoen voor de EU-migranten en € 1,5 miljoen voor inburgering. Dit is echter nog onzeker, vandaar de bandbreedte.

Cultuur en evenementen

Voor de komende raadsperiode is een aantal bijstellingen mogelijk die hieronder worden toegelicht.

Optie 1: Geen extra middelen

Als er geen extra middelen komen, heeft dit betrekking op onderstaande zaken.

1. Een jaarlijkse overschrijding Koningsdag

Koningsdag is een volksfeest dat de gemeente niet zelf organiseert, maar faciliteert. De kosten daarvan stijgen. Om de veiligheid te waarborgen, nemen we maatregelen onder andere door crowd control en communicatie en verkeersmaatregelen. In de Tweede BERAP 2025 is een te verwachten tekort opgenomen van € 500.000 voor 2025. In voorgaande jaren werd dit tekort in de jaarrekening vergunningen verantwoord. In de Voorjaarsnota is het voorstel 2027 (€ 680.000) op te lossen. Daarmee is er een knelpunt vanaf 2028 en verder.

2. Versobering op budget evenementen: keuzes t.a.v. evenementenbeleid en advisering

In de vorige collegeperiode nam de vraag om inzet op evenementenbeleid en de inzet voor (grootschalige) evenementenlocaties toe. Door het her-prioriteren van ander (economisch) beleid was hiervoor tijdelijk capaciteit gemaakt. In combinatie met eerdere bezuinigingen op het Evenementenfonds en Initiatievenfonds, betekent dat dat we geen financiële ruimte en capaciteit hebben voor nieuwe evenementen, nieuwe locaties (-profielen) voor evenementen of nieuw beleid, waarmee kwalitatief en of kwantitatief gestuurd kan worden op evenementen. Indien er geen middelen worden vrijgemaakt, zullen de leges fors omhoog gaan (zie ook 3.5.3 Incidentele middelen inzake evenementenleges). Ook hier ligt een knelpunt voor initiatiefnemers. In deze context is er een significant risico op een afname van evenementenaanbod en de diversiteit, toegankelijkheid en duurzaamheid daarvan. Zie voor de volledigheid ook het punt aflopende middelen jaarwisseling (H3.1.3) en leges evenementen (H3.5). Hogere tarieven kunnen ertoe leiden dat minder aanvragen worden ingediend (prijselasticiteit, lagere opbrengsten ondanks hogere tarieven).

Zonder extra middelen kunnen de betrokken beleidsvelden er wel voor zorgen dat de huidige Utrechtse stads- en volksfeesten, sport- en cultuurevenementen binnen de bestaande budgetten op één plek in de organisatie worden samengebracht.

3. Geen ruimte voor amateurkunsteducatie of andere maatschappelijke invulling op het Domplein

Met de verbouwing van Domplein 4-5 naar een Cultureel Centrum worden functies toegevoegd waarmee een deels commerciële exploitatie mogelijk wordt gemaakt. Maar deze additionele inkomsten dempen onvoldoende de huidige huisvestingslasten die ook nog flink stijgen als gevolg van de verbouwing. Waardoor zonder extra investering de ruimte voor amateurkunsteducatie of ander maatschappelijk doel onbetaalbaar wordt. Daarnaast blijkt uit onderzoek dat een bijdrage in de beheerlasten nodig is om het aanbod betaalbaar en laagdrempelig te houden. Hiervoor zijn in 2024 en 2025 incidentele middelen vrijgemaakt in afwachting van een berekening van een permanente situatie die vanwege het faillissement van beheerorganisatie DOMUS zijn ingezet om het huidige gebruik

voort te zetten. Geen geld betekent dat de inschrijvende exploitant deze kosten zal moeten doorberekenen in de huur en dat het daarmee onbetaalbaar wordt voor amateurkunsteducatiepartijen. Hierdoor verdwijnt een belangrijke en centrale plek voor theater en muziekbeoefening en zal er ruimte moeten worden gezocht elders in de stad, waarbij er geen concreet zicht is op passende ruimte en de benodigde investering onbekend is.

4. Geen extra budget voor lokale media

Met de nieuwe Mediawet per 1 juli 2026 wordt duidelijk hoeveel financiering per 2028 beschikbaar komt voor de licentiehouders. De rijksbijdrage zal waarschijnlijk niet lager zijn dan het huidige richtsnoerbedrag, maar wel minder dan het totaalbudget dat de licentiehouders nu krijgen (inclusief bijdrage gemeente), terwijl de licentiehouders nu al kampen met een financieel tekort. Door dit financiële tekort zal de licentiehouders keuzes moeten maken binnen het goedgekeurde plan Een Bloeiend Utrechts Medialandschap (tot en met 2028). Dat kan leiden tot stopzetten van een of meerdere uitzendkanalen en vershraling van (onderzoeks-)journalistiek. De hoogte van het knelpunt voor de nieuwe licentieperiode is pas vanaf juli 2026 bekend. Als er geen extra middelen worden vrijgemaakt blijft het knelpunt behouden en dat betekent een verdere vershraling van het medialandschap.

5. Geen extra middelen voor stijgende huisvestingskosten culturele instellingen in gemeentelijke panden

Stijgende bouw en huurlasten door groot onderhoud, verbouwingen en herberekening van de kostprijs dekkende huur en vergroten de financiële druk op culturele instellingen. De kostprijs dekkende huur (KPDH) stijgt hierdoor en wordt nu al voor 11 van de 18 instellingen niet volledig doorberekend. Ook bevat de KPDH-financiering extra ambities (toegankelijkheid, duurzaamheid, circulariteit) zonder extra financiering. Uit het Republiq onderzoek van 2024 blijkt dat het verschil tussen de daadwerkelijke huur en de KPDH voor de hele cultuurportefeuille € 2,5 miljoen per jaar bedraagt. Bestaande subsidies moeten zowel huisvesting, extra ambities als programma financieren. Bij gelijkblijvende budgetten leidt dit tot verdere vershraling van het culturele aanbod, leegstand van gemeentelijk vastgoed en risico's bij nieuwe investeringen in de MPR. De reguliere subsidie-index biedt hier geen oplossing voor, omdat die niet uitgaat van contractvernieuwingen – omwille van een (hogere) kostprijsdekkende huur.

Optie 2: Benodigde middelen voor bestaande ambities

1. Toekenning van structureel benodigde middelen voor faciliteren Koningsdag

Vanaf 2028 is dit niet gedekt. Het gaat om € 725.000 per jaar, waarbij het aannemelijk is dat de kosten nog verder zullen stijgen. Dit vanwege de professionalisering van de gemeentelijke organisatie voor de viering van Koningsdag en de inhuur van mensen en middelen om Koningsdag op een feestelijke en veilige manier te laten verlopen. Zie toelichting bij optie 1.

2. Extra budget voor evenementen

Om het huidige ambitieniveau in stand te houden is structureel € 327.000 per jaar nodig, exclusief de legescompensatie en de jaarwisseling. Dit is het scenario Basis op orde". Daarmee kunnen we de huidige capaciteit continueren (€ 231.000) zonder dat dit ten koste gaat van andere beleidsambities. We werken aan het integreren en herijken van het evenementenbeleid en de beleidsdoelstellingen, waaronder een aantal scenario's voor inhoudelijke focus in het evenementenbeleid voor de lange termijn. Zo kan er op langere termijn beter gestuurd en geprioriteerd kan worden. Ook werken we aan één loket voor evenementen om een helder aanspreekpunt voor initiatiefnemers en de stad te kunnen zijn (€ 96.000). Hiermee stroomlijnen we het evenementenbeleid op één plek in de organisatie en bundelen we kennis en kunde. Dit biedt de basis voor het samenvoegen van budgetten voor subsidiëring van evenementen (bestaand aanbod) en het versterkt daarmee het budget recht van de raad.

3. Extra investeringsmiddelen en verhogen bijdrage beheer Domplein

Voor het behouden van de culturele maatschappelijke meerwaarde van het gemeentelijke gebouw Domplein 4-5 is vanaf 2028 structureel € 500.000 per jaar nodig. Met dat bedrag kan er bij de uitvraag voor een exploitant eisen worden gesteld aan de huurprijs en het aantal meters dat beschikbaar wordt gemaakt voor amateurkunsteducatie. Om de ruimte voor dit doel geschikt te maken, is daarnaast een incidentele investeringsbijdrage nodig á € 250.000. Dit zijn gebruikersinvesteringen voor de aankoop inventaris zoals theater- en geluidstechniek en inboedel.

4. Extra budget voor lokale media

Een mogelijke bijsturing is om een jaarlijks extra budget voor lokale media te reserveren tussen de € 150.000 (behoud huidige niveau) en € 400.000 (advies commissie-Daalmeijer voor vier pijlers, prijspeil 2023). Overweeg daarbij de middelen te spreiden over meerdere pijlers om een breed en kwalitatief media-aanbod te waarborgen.

5. Risico: Structurele dekking voor stijgende huisvestingskosten culturele instellingen in gemeentelijke panden

Er bestaat een risico dat doorberekening van de kostprijsdekkende huur de komende jaren tot een knelpunt leidt daar waar maatschappelijk organisaties in gemeentelijk vastgoed zijn gehuisvest. De Kost Prijs Dekkende Huur (KPDH) is het uitgangspunt en door de raad vastgesteld in de beleidsnota vastgoed. Bij contractvernieuwingen en verbouwingen wordt de kostprijsdekkende huur opnieuw berekend en aangepast indien nodig. Dit kan leiden tot een hogere huurprijs doordat bijvoorbeeld de kosten voor groot onderhoud de afgelopen jaren sterk zijn gestegen. Bestaande subsidies moeten zowel de kosten voor huisvesting als voor activiteiten dekken en een eventuele huurverhoging wordt gecompenseerd door de ophoging van de subsidies of een aanvullende subsidie. Dit betekent dat er vanuit de producten van vastgoed (indien deze er in voldoende mate is) de dekking toegevoegd moet worden bij het betreffende beleidsveld, in dit geval cultuur. Indien er onvoldoende dekking binnen vastgoed is (dat is dus het risico), wordt dit geagendeerd in de voorjaarsretraite.

Zonder compensatie zou dit in de toekomst leiden tot verdere verschralling van het culturele aanbod, leegstand van gemeentelijk vastgoed en risico's bij nieuwe investeringen. De komende periode wordt uitgezocht in welke mate de vastgoedexploitatie deze KPDH kan compenseren en dus in hoeverre dit risico zich voor doet. Dit risico staat los van de verduurzamingsopgave: deze staat verder toegelicht in H3.12 bij de investeringsopgave.

Als u kiest voor de bijsturingen zoals hierboven geschetst, dan worden heroverwegingen 02.01.03, 10.08.01, 10.09.01 niet geadviseerd omdat die hiermee in strijd zijn.

Financiële gevolgen

Tabel 57 | Financiële gevolgen

Bedragen x € 1.000	2026	2027	2028	2029	Structureel
Baten****	0	0	0	0	0
Lasten: optie 2					
1. Personele kosten	-	327	327	327	327
2. Overhead*	-	113	113	113	113
3. Kapitaallasten**	-	-	-	-	-
4. Overige kosten***	-	2.500	3.440	3.250	3.250
Totaal lasten: optie 2	-	2.940	3.880	3.690	3.690

*Rekening houden met 34,6% overhead

**Als een bedrag ook is aangeleverd voor het MPR of investeringsstrategie, graag aangeven. In het eindproduct zorgen we dan voor de juiste verwijzingen.

***Overige kosten zijn inclusief eventuele afdelingsspecifieke overheadkosten.

****De baten bestaan uit een grove inschatting van eventuele rijksinkomsten, waarbij we maximaal € 2,5 miljoen verwachten voor LVV, € 1 miljoen voor de EU-migranten en € 1,5 miljoen voor inburgering. Dit is echter nog onzeker, vandaar de bandbreedte.

3.10.6 Mogelijke heroverwegingen

Voor dit deel van de begroting is € 100 miljoen in beeld gebracht. Zie voor verdere toelichting de bijlage 'heroverwegingen'.

Tabel 58 | Mogelijke Heroverwegingen Levendige en gezonde stad

Nr fiche	Beleidsproduct	Heroverweging
10.01.01	Nieuwkomers	Optie 3: Stoppen/afschalen Plan Einstein
10.01.01	Nieuwkomers	Optie 4: Geen eigen gemeentelijke middelen in de pilot opvang kwetsbare dakloze EU-migranten
10.02.01	Samenlevingsinitiatieven	Optie 1: Afschalen of stoppen contract WijkwerkUtrecht/welzijnswork in de wijk vanaf 2029
10.02.01	Samenlevingsinitiatieven	Optie 2: Minder of stoppen met subsidie aan de Scouting per 2028.
10.02.01	Samenlevingsinitiatieven	Optie 3: Minder of geen inzet op sociaal beheer speeltuinen.
10.02.02	Informele ondersteuning basisvaardigheden volwassenen	Stoppen of afschalen van taalaanbod voor kwetsbare doelgroepen (door aanbesteding na 2026 niet meer heroverweegbaar)
10.02.03	Informele ondersteuning vrijwilligerswerk	Optie 1: Stoppen of minder subsidie 'stem van Utrechters' voor cliëntenraden, belangenorganisaties en adviescommissies.
10.02.03	Informele ondersteuning vrijwilligerswerk	Optie 2: Stoppen met of minder inzetten op informele zorg en vrijwilligerswerk.
10.02.03	Informele ondersteuning vrijwilligerswerk	Optie 3: Stoppen of minder inzetten op onafhankelijke clientondersteuning.
10.02.03	Informele ondersteuning vrijwilligerswerk	Optie 4: Stoppen of afschalen opdracht Geld en Recht, sociaal raadslieden, per 2029.
10.02.03	Informele ondersteuning vrijwilligerswerk	Optie 5: Stoppen of minder inzet op mantelzorg ondersteuning.
10.02.03	Informele ondersteuning vrijwilligerswerk	Optie 6: Stoppen of minder inzet op vrijwilligersondersteuning.
10.03.01	Anti-discriminatie	Optie 1: Minder of niet meer inzetten op het tegengaan van discriminatie/bevorderen van inclusie en diversiteit in de stad door verminderen of stoppen van o.a. subsidie aan partijen.
10.03.02	Anti-discriminatie	Optie 2: Minder inzetten op projecten/evenementen die een positieve bijdrage leveren aan inclusie en diversiteit.
10.04.02	Accommodaties Welzijn	Optie 1: Gedeeltelijk of volledig stoppen met de exploitatie van accommodaties Welzijn en accommodaties sluiten.
10.04.02	Accommodaties Welzijn	Optie 2: Verhogen opbrengsten van accommodaties Welzijn.
10.05.02	Sport- en beweegstimulering en sport- en beweegaanbieders	Afschalen of stoppen met inzetten op sport- en beweegstimulering en ondersteuning van sport- en beweegaanbieders.
10.06.01	Accommodaties beleid en ontwikkeling	Optie 1: Subsidies op sportaccommodaties beëindigen.
10.06.01	Accommodaties beleid en ontwikkeling	Optie 2: Stoppen/afbouwen van gemeentelijke sportlocaties.
10.06.02	Zwembaden UVO	Verkoop zwembaden.
10.06.03	Zwembaden SB	Optie 1: Sportprogramma's inperken en gebruiksmogelijkheden van zwembaden.
10.06.03	Zwembaden SB	Optie 2: Het aantal zwembaden dat de gemeente exploiteert verminderen door één of meerdere zwembaden te sluiten..
10.06.03	Zwembaden SB	Optie 3: De opbrengsten van de zwembaden verhogen.

10.06.05	Binnenaccommodaties SB	Optie 1: Gedeeltelijk of volledig stoppen met de exploitatie van binnensportaccommodaties en sluiting.
10.06.05	Binnenaccommodaties SB	Optie 2: De opbrengsten met betrekking tot de binnensportaccommodaties verhogen.
10.06.07	Buitenaccommodaties SB	Optie 1: Gedeeltelijk of volledig stoppen met de exploitatie en sportparken sluiten.
10.06.07	Buitenaccommodaties SB	Optie 2: De opbrengsten met betrekking tot de sportparken verhogen.
10.07.02	Utrecht stad waar inwoners gezond & veerkrachtig	Optie 1: Stoppen met verslavingspreventie.
10.07.02	Utrecht stad waar inwoners gezond & veerkrachtig	Optie 2: Verminderen of stoppen met voorzieningen die bijdragen aan de gezondheid en veiligheid van sekswerkers
10.08.01	Productie en Programmering	Optie 1: Projectregelingen (impuls/project) incl. advieskosten verlagen/stoppen
10.08.01	Productie en Programmering	Optie 2: Subsidie Cultuurnota 2- en 4-jarig verlagen/stoppen
10.08.01	Productie en Programmering	Optie 3: Budget voor knelpunten, ontwikkelingen en bijzondere projecten verlagen/stoppen.
10.08.01	Productie en Programmering	Optie 4: Budget beheerinstellingen cultureel vastgoed verlagen/stoppen.
10.08.01	Productie en Programmering	Optie 5: Budget instandhouding cultureel aanbod verlagen/stoppen.
10.09.01	Participatie Cultuur	Optie 1: Fonds Stadsverfraaiing stoppen.
10.09.01	Participatie Cultuur	Optie 2: Basissubsidie Amateurkunst stoppen.
10.09.01	Participatie Cultuur	Optie 3: Combinatiefuncties Cultuur bijdrage stoppen.
10.09.01	Participatie Cultuur	Optie 4: Amateurkunsteducatie subsidie stoppen.
10.09.01	Participatie Cultuur	Optie 5: Cultuurnota – participatie subsidie stoppen.
10.09.01	Participatie Cultuur	Optie 6: Meerjarige afspraken Media/Funx/lokale omroep financiering stoppen.
10.09.01	Participatie Cultuur	Optie 7: Jeugdfonds Sport en Cultuur bijdrage stoppen.
10.09.01	Participatie Cultuur	Optie 8: Wijkcultuurhuis Merwede investering + exploitatie stopzetten budget.
10.09.01	Participatie Cultuur	Optie 9: Wijkcultuurhuis Lunetten investering + exploitatie stopzetten budget.
10.09.01	Participatie Cultuur	Optie 10: Jongerencultuurhuis Leidsche Rijn – Vleuten De Meern investering + exploitatie stopzetten ontwikkelbudget.
10.09.01	Participatie Cultuur	Optie 11: Cultuureducatie met Kwaliteit stopzetten budget.
10.09.02	Participatie Media	Optie 6: Meerjarige afspraken Media/Funx/lokale omroep financiering stoppen.
10.10.03	Gemeentelijk vastgoed optimaal gebr.VGB	Verlagen onderhoudsniveau van niveau 3 naar 4 (uit 5).
10.10.05	Team Bouwen aan Sociaal (BaS)	Inzet van het team Bouwen aan Sociaal verlagen.

3.11. Algemene middelen en overhead

Wij staan voor duurzaam financieel beleid en een gezonde financiële positie van de gemeente, nu en in de toekomst. Dit in een lichte, betrouwbare en wendbare bedrijfsvoering, die qua omvang en werkzaamheden meebeweegt met onze gemeentelijke organisatie.

Om alle opgaven voor de stad adequaat te kunnen uitvoeren, is een kwantitatief en kwalitatief goed functionerende ambtelijke organisatie vereist. Zie bijgevoegde bijlage D Staat van de organisatie voor een actuele beschrijving.

Thema's die om bijsturing vragen in dit programma zijn Organisatie en Digitalisering. Dit is zoals eerder gesteld geen complete lijst van mogelijke bijsturingen. Onder dit programma vallen de bredere doelstellingen Algemene middelen, Overhead en Vennootschapsbelasting.

3.11.1 Vastgestelde begroting

Tabel 59 | Vastgestelde begroting Algemene middelen en overhead

Bedragen x € 1.000

Begroting	2026	2027	2028	2029
Baten	1.343.440	1.333.587	1.309.890	1.318.191
Lasten	258.144	249.841	249.872	249.748
Saldo baten en lasten	1.085.296	1.083.746	1.060.018	1.068.444
Totaal heroverweegbare opties	11.287	13.202	13.809	13.961

Voor een volledig overzicht verwijzen wij naar de [Begroting 2026](#).

3.11.2 Knelpunten

De volgende knelpunten zijn opgenomen in de voorjaarsnota:

- Algoritmen en AI. Toelichting: extra inzet voor AI staat hieronder beschreven in de bijsturing.
- Effecten invoering NIS2-Cybersecuritywet (Cbq) 2026 - Compliance

3.11.3 Incidentele middelen (lasten)

Onderstaand staat toegelicht voor welke onderwerpen incidenteel middelen beschikbaar zijn. Bijvoorbeeld voor projectmatig werk of een tijdelijke impuls.

Tabel 60 | Incidentele middelen dekking gemeentefonds

Bedragen x € 1.000

Bron	Omschrijving	2026	2027	2028	2029	Toekenning
VJN 2024	Handhavingdossier Binnenstad	654	654	0	0	De gemeenteraad is de afgelopen jaren diverse malen geïnformeerd over het 'Handhavingdossier Binnenstad'. Het dossier brengt een reeks aan juridische procedures, verzoeken Wet Open Overheid en hiermee samenhangende claims van omwonenden met zich mee. Het dossier leidt tot onevenredig hoge kosten, waarvan € 654.000 niet binnen de normale begroting kan worden opgevangen.
VJN 2023	Inclusie & Diversiteit	400	0	0	0	Budget en activiteiten voor programma I&D.*
PB2026	A196 Investeer om Utrecht (fysiek,	750				Bij het vaststellen van de Programmabegroting 2026 heeft de raad ook amendement 196 aangenomen.

	online en digitaal) weerbaar te maken					Hiermee wordt € 750.000 beschikbaar gesteld om de gemeente zich (fysiek, online en digitaal) weerbaar te maken, zodat de gemeente goed voorbereid is bij eventuele calamiteiten.*
--	--	--	--	--	--	---

* Als in de bijstellingen voor wordt gekozen kan deze inzet worden gecontinueerd.

3.11.4 Beleid zonder dekking

Binnen dit programma is er geen beleid vastgesteld zonder (volledige) dekking.

3.11.5 Mogelijke bijstellingen

Bij de bijstellingen in dit programma past een aantal algemene noties. Personele capaciteit is, net als financiële middelen, een belangrijke beperkende factor bij het bepalen van de ambities en opgaven. Het is niet in overvloed voorhanden. De krappe arbeidsmarkt en het hoge verzuim zijn hierbij de grootste uitdagingen in de komende jaren. De organisatie geeft dit om deze reden maximale aandacht. De beschikbaarheid van de personele capaciteit bepaalt namelijk de mogelijkheden van uitvoerbaarheid. Dit betreft niet uitsluitend de kwantiteit (aantal medewerkers) maar ook de kwaliteit. Het inhuren van personele capaciteit is in de situaties van 'piek, ziek en uniek' onontkoombaar om de totale benodigde capaciteit op peil te houden; dat geldt ook voor werkzaamheden die gefinancierd zijn met incidentele middelen. De organisatie stuurt echter op het zo beperkt mogelijk houden van deze inhuur. Het versterken van de sociale veiligheid en van een inclusieve en diverse organisatie zijn daarnaast belangrijke elementen die nadrukkelijke aandacht krijgen. Voor het versterken van de organisatie kijken we zowel naar de manier van werken (met DRA: Duidelijk, Resultaatgericht en Aanspreekbaar) als naar verbeteringen in de organisatie-inrichting (zoals het samenvoegen van bepaalde organisatieonderdelen).

Kwantiteit en kwaliteit van de gehele bedrijfsvoering zijn daarnaast belangrijke aspecten bij het bepalen van de ambities en opgaven. Beide aspecten zijn in afgelopen jaren beperkt meegewogen door de raad. Vooraf is te bepalen waarin de bedrijfsvoering kan voorzien en in hoeverre de bedrijfsvoering van onze organisatie volgend of juist leidend moet zijn, denk aan de inzet van artificiële intelligentie (AI).

De ontwikkelingen van buiten (maatschappelijk, opkomst van AI, etcetera.) zorgen ervoor dat ook de organisatie in steeds hoger tempo flexibel, veerkrachtig en risicobewust moet zijn. Dit krijgt nadrukkelijke aandacht in de organisatie. De gevolgen voor de dienstverlening en ambities zijn is een verantwoordelijkheden van het college en de raad. De wijze waarop de organisatie hierin mee kan bewegen (organisatiebeleid) is een verantwoordelijkheid van de gemeentesecretaris en de concerndirectie.

Digitalisering, tot slot, is onlosmakelijk verbonden met de gemeentelijk opgaven. In nagenoeg alle vraagstukken worden processen digitaal ingericht. Dit vraagt kennis, kunde en techniek om kansen voor de stad in AI en Data te benutten en anderzijds risico's te beperken. Denk bijvoorbeeld aan een vitaliteitsindex waarmee integraal besloten kan worden over de aanpak van stadsstraten. Daarnaast moeten we ook voldoen aan de wettelijke vereisten op het gebied van gegevensbescherming (onder andere NIS2 en AI-Act).

Organisatie

De organisatie is in de afgelopen jaren als gevolg van een toename van taken en opgaven gegroeid. In 2025 is deze groei sterk afgevlakt. De groei is gepaard gegaan met een gebruikelijke (groei)frictie in het functioneren van de organisatie. De organisatie richt zich met onder andere.a. een aantal concrete verbeterprogramma's op het nog effectiever en efficiënter functioneren. Zonder daarbij het goed

werkgeverschap voor de eigen medewerkers uit het oog te verliezen. Want beschikken over voldoende bevoegen en gekwalificeerde medewerkers is randvoorwaardelijk voor het goed functioneren van de organisatie.

De belangrijkste inhoudelijke ambities op het goed functioneren van de organisatie: *meer effectiviteit, zakelijkheid en resultaatgerichtheid*. De organisatie kenmerkt zich door de bevoegenheid en het enthousiasme van medewerkers om te mogen werken aan een betere toekomst voor de inwoners en ondernemers. Het heersende gevoel is 'Utrecht heeft ons nodig'. Maar men is zich ook bewust van het feit dat er altijd nog te winnen valt door meer effectiviteit, zakelijkheid en resultaatgerichtheid. Hier wordt vanuit de organisatie zelf hard aan gewerkt. Dit gaat voldoende effect hebben zolang hiertoe voldoende ruimte en middelen zijn.

Bewuste keuzes bij groei en krimp van de organisatie: de organisatie is de afgelopen jaren flink gegroeid. Dit is verklaarbaar door de groei van de stad (tussen 2010 en 2025 met bijna 20 procent) en daarmee de toegenomen vraag naar dienstverlening en ontwikkelingen, plus de groei in taken door bijvoorbeeld de decentralisaties in het sociaal domein. Ook is de organisatie na een periode van krimp gaan werken aan het herstel om te komen tot een optimale en adequate uitvoering van taken. Echter: groei moet geen automatisme of een doel op zich worden. Maar ditzelfde geldt ook voor niet groeien. Bij extra of minder financiële middelen en/of bij extra of minder taken moet een bewuste keuze gemaakt te worden of groei/krimp van de personele capaciteit vereist is of dat een andere manier van werken efficiënter is. Hierbij moet rekening worden gehouden met zowel absorptievermogen van de organisatie, met de realistische mogelijkheden in een krappe arbeidsmarkt als met de behoefte om meer te investeren in het versterken van de uitvoering en minder op het opleveren van beleid. En ook met majeure projecten zoals de voorgenomen ontwikkeling van Groot Merwede Rijnenburg.

Bij een vergelijking van de omvang van de organisatie met andere gemeenten is het van belang om rekening te houden met de verschillen in uit te voeren dienstverlening (mate van inbesteding en uitbesteding per gemeente). We gebruiken hierbij geen mal die overal op past. De organisatie bepaalt per soort dienstverlening of deze door de organisatie zelf kan worden uitgevoerd, of dat ervoor wordt gekozen om de dienstverlening uit te besteden aan een andere organisatie waarbij we als opdrachtgever de regie blijven voeren. Deze keuze wordt gemaakt op basis van een zorgvuldige afweging van inhoudelijke, organisatorische, financiële en bestuurlijke consequenties. Zodat een zo goed mogelijke dienstverlening op een zo efficiënt en effectief mogelijke wijze kan worden uitgevoerd. Dat gezegd hebbende, heeft Utrecht relatief weinig ambtenaren in dienst in vergelijking met de andere G4-gemeenten. Zie bijlage E voor een aantal benchmarks.

Nadrukkelijke zorg voor medewerkers: verzuim, de hoge werkdruk, sociale veiligheid en een inclusieve en diverse organisatie zijn belangrijke thema's die bepalend zijn voor het beschikken over voldoende inzetbare capaciteit. Zeker in een krappe arbeidsmarkt met veel verloop en uitstroom van medewerkers en vanwege de voorbeeldrol die we als goed werkgever voor de stad behoren te hebben. Dit vraagt ook veel van leidinggevenden en het getoonde leiderschap in de organisatie en de beschikbare ondersteuning die leidinggevenden hierbij ontvangen binnen de huidige middelen. Bij eventuele krimp van de organisatie zijn dit aspecten waar nadrukkelijk rekening mee gehouden moet worden: krimp van de organisatie kan de vereiste zorg voor medewerkers verder onder druk zetten.

Geen extra middelen

We zien het als onze opgave om voor bovenstaande ambities op het goed functioneren van de organisatie zoveel mogelijk binnen de bestaande financiële kaders van de bedrijfsvoering te zoeken naar efficiency en herprioritering. Bijsturingen, die we al ingezet hebben of voorstellen, zijn daarom vooral inhoudelijk en niet financieel van aard.

Wel wijzen we erop dat het knelt. We signaleren een aantal vrij technische opgaven dat niet volledig voldoet aan de vereisten van een knelpunt in de voorjaarsnota, zoals CBW-regelingen en de toelage voor werken buiten kantooruren. Die lossen we nu op binnen de begroting, maar in de toekomst zou

dit tot 'echte' knelpunten kunnen leiden. Mede daarom ook op deze plaats de oproep om bij nieuwe ambities ook rekening te houden met de benodigde inzet van medewerkers.

Digitalisering

Digitalisering maakt het mogelijk om sneller, efficiënter en doelgerichter te werken, beter te monitoren en tijdig bij te sturen. Nieuwe technologie biedt kansen voor betere en efficiëntere dienstverlening en beleidsvorming, maar brengt ook nieuwe juridische en veiligheidsverplichtingen met zich mee. Alleen een organisatie die digitaal volwassen, wendbaar en weerbaar is, kan inwoners en bedrijven blijven ondersteunen en beschermen.

De kwetsbaarheid van digitale infrastructuur groeit en cyberaanvallen worden geavanceerder en frequenter. Voor een gemeente met vitale processen en gevoelige persoonsgegevens kan een incident grote maatschappelijke, financiële en reputatieschade veroorzaken. Daarom scherpt Europa de wetgeving aan. De NIS2-richtlijn, die sinds oktober 2024 van kracht is, vertaalt zich nationaal in de nieuwe Wet Beveiliging Netwerk- en Informatiesystemen (WBNI) en verplicht gemeenten tot hogere normen voor cyberbeveiliging.

Deze eisen brengen structurele extra kosten en organisatorische veranderingen met zich mee. Tijdige voorbereiding en investering zijn cruciaal om wettelijke naleving te garanderen én de digitale veiligheid van inwoners en medewerkers te waarborgen.

Mede door de snelheid van de ontwikkelingen zien we dat de organisatie op een aantal terreinen achterloopt:

- Dataketen loopt vast, hierdoor is data versnipperd, niet uniform en moeilijk schaalbaar.
- Datavoorziening blijft technisch achter, waardoor analyses, dashboards en AI-toepassingen niet structureel geproduceerd of beheerd kunnen worden.
- De organisatie is te afhankelijk van marktpartijen voor AI-expertise.
- Talentvolle data- en AI-professionals verlaten de organisatie door een achterblijvend digitaal werklandschap
- Europese AI-verordening en het Rekenkameronderzoek stellen nieuwe eisen aan transparantie, ethiek en verantwoord algoritmegebruik, waar de organisatie onvoldoende op is ingericht.

Digitaliseringsvraagstukken komen in het hele overdrachtdossier terug. Zie bijvoorbeeld Betrouwbare overheid, Veilige Stad en Ontwikkelen en Wonen voor iedereen. Voorliggende bijsturing gaat over gemeentebrede vraagstukken.

Optie 1: Geen extra middelen

De digitale transformatie, de data- en AI-opgave en de weerbaarheidsopgave grijpen direct in elkaar. Zonder stevige datavoorziening is verantwoorde inzet van AI niet mogelijk. Zonder verantwoord gebruik van AI en algoritmen voldoet Utrecht niet aan Europese wetgeving. Zonder sterke digitale beveiliging blijven alle innovaties ad hoc en kwetsbaar. Zonder extra inhoudelijke en financiële bijsturingen kunnen we formeel voldoen aan de minimale wettelijke vereisten, maar nieuwe toepassingen van algoritmen en AI worden niet ondersteund. Centrale regie en ondersteuning is enkel gericht op het als organisatie voldoen aan de minimale wettelijke vereisten. We vragen om ondertekening van een *risk letter*, waarmee het gemeentebestuur expliciet de bestuurlijke risico's accepteert van ongecontroleerd en onbeheerst toepassen van AI door OO's.

Optie 2: Benodigde middelen voor bestaande ambities

Om robuuster te voldoen aan de AI-verordening, de opvolging van de toezeggingen op het Rekenkameronderzoek vorm te kunnen geven en minder versnipperd oplossingen te organiseren voor algoritmen en AI zien we een bijsturing op personele en materiële inzet. Wij zijn ervan overtuigd dat

zo'n bijsturing ervoor zorgt dat de organisatie toekomt aan het creëren van publieke waarden in de opgaven van de stad door meer data gedreven te werken en het stedelijk beleid met de juiste data kunnen monitoren en evalueren van stedelijk beleid. Met de snelle groei van de stad en een veranderende demografie (verdubbeling aantal ouderen) kent Utrecht een complexe opgave om de leefbaarheid en zorgvoorziening in de toekomst op peil te houden.

Meer regie op gebruik van data zullen we proberen vorm te geven binnen de bestaande financiële kaders.

Optie 3: Meer ambitie of andere invalshoek

De inzet van AI binnen de organisatie neemt toe, terwijl Europese regelgeving (AI Act) strenge eisen stelt aan transparantie, risicobeheersing en governance. Zonder integraal overzicht en duidelijke kaders loopt de organisatie risico op non-compliance, verlies van bestuurlijke grip en maatschappelijke schade.

Daarom wordt voorgesteld een voorbereidingsfase te starten om bestaande en geplande AI-toepassingen te inventariseren, juridische en ethische verplichtingen in kaart te brengen, governance en organisatie te verkennen en een onderbouwd programmaontwerp met bijbehorende investeringsraming op te stellen voor de komende jaren. Deze voorbereidingsfase duurt ongeveer een jaar en vraagt een incidentele investering van circa € 350.000, waarna college en raad een weloverwogen een besluit kunnen nemen over de start van een programma 'Verantwoorde en duurzame inzet van AI'.

Als u kiest voor de bijsturingen zoals hierboven geschetst, dan worden heroverwegingen bij 11.02.02 (optie 2 IT-sturing en informatievoorziening) niet geadviseerd omdat die hiermee in strijd zijn

Tabel 61 | Financiële gevolgen

Bedragen x € 1.000	2026	2027	2028	2029	Structureel
Baten	0	0	0	0	0
Lasten: optie 2					
1. Personele kosten	63	250	250	250	125
2. Overhead	0	0	0	0	0
3. Kapitaallasten*	0	0	0	0	0
4. Overige kosten**	0	25	25	25	0
Totaal lasten: optie 2	63	275	275	275	125
Lasten: optie 3					
1. Personele kosten	0	350	0	0	0
2. Overhead	0	0	0	0	0
3. Kapitaallasten*	0	0	0	0	0
4. Overige kosten**	0	0	0	0	0
Totaal lasten: optie 3	0	350	PM	PM	0

*Als een bedrag ook is aangeleverd voor het MPR of investeringsstrategie, graag aangeven. In het eindproduct zorgen we dan voor de juiste verwijzingen.

**Overige kosten zijn inclusief eventuele afdelingsspecifieke overheadkosten

De baten betreffen vanaf 2028 een inschatting van te verwachte rijksmiddelen. De kans hierop is echter niet heel groot (maximaal 50%) en met grote onzekerheden omgeven.

3.11.6 Mogelijke heroverwegingen

Voor dit deel van de begroting is € 14,2 miljoen beeld gebracht. Zie voor verdere toelichting de bijlage 'heroverwegingen'.

Tabel 62 | Mogelijke heroverwegingen Algemene middelen en overhead

Nr fiche	Beleidsproduct	Heroverweging
11.01.03	Onroerende-zaakbelastingen woningen	Verlagen/verhogen OZB-inkomsten woningen
11.01.04	Precariobelasting	Verlagen/verhogen precariobelasting-inkomsten
11.01.04	Hondenbelasting	Verlagen/verhogen hondenbelasting-inkomsten
11.01.07	Onroerende-zaakbelastingen niet woningen	Verlagen/verhogen OZB-inkomsten niet-woningen
11.01.08	Toeristenbelasting	Verlagen/verhogen toeristenbelasting-inkomsten
11.02.02	Overhead Centraal	Optie 1: Heroverwegingsoptie Verminderen aantal wethouders inclusief ondersteuning
11.02.02	Overhead Centraal	Optie 2: Heroverwegingsopties Overhead Centraal (bedrijfsvoering)

3.12. Investeringsopgaven

Met de huidige ambities, budgetten en financiële spelregels (zonder groeikader, onvoldoende dekking voor noodzakelijke vervangingsinvesteringen) is het niet mogelijk planmatig, doeltreffend en efficiënt te werken aan de toekomst van de stad. Hierin is óf bijsturing nodig, óf we moeten de gevolgen accepteren als deze uitblijft. Bij het maken van deze keuzes is meer scherpheid en realisme nodig in tijd, geld, ruimteclaims en capaciteit. Ook om een betrouwbare partner te zijn voor ontwikkelaars, ondernemers en bewoners van deze stad.

De 5 grote investeringsopgaven van de gemeente Utrecht zijn de volgende:

- Instandhouding van de openbare ruimte. Dit gaat onder andere om straten, wegen, fietspaden, bomen, parken en ander groen, bruggen, tunnels en sluizen.
- Instandhouding en verduurzaming van gemeentelijk vastgoed. Dit omvat onder meer onderwijsgebouwen, sport- en cultuuraccommodaties, vastgoed dat wordt verhuurd aan welzijnsinstellingen, gemeentelijke huisvesting en monumenten in gemeentelijk eigendom.
- Transitie in de bestaande stad. Hierbij gaat het om grote transitie zoals klimaatadaptatie, energietransitie en mobiliteit (meer fiets en ov). Ook inbegrepen: de mobiliteitsinvesteringen die randvoorwaardelijk zijn voor gebiedsontwikkelingen in Groot-Merwede, Rijnenburg en Overvecht.
- Uitbreiding van voorzieningen. Door de groei van het aantal inwoners zijn meer scholen nodig, meer sportvoorzieningen, meer buurtcentra, meer cultuurvoorzieningen et cetera.
- (Betaalbare) woningbouw en gebiedsontwikkeling. Realisatie van hoge percentages betaalbare woningen in gebieden die in ontwikkeling zijn vereist een financiële bijdragen van de gemeente.

Ambitieniveaus

Om de ambitieniveaus voor de 5 investeringsopgaven en de financiële ruimte duurzaam met elkaar in evenwicht te brengen, is bijsturing nodig. Het gaat niet alleen om een eenmalige bijsturing, maar ook om het werken met heldere doelen en werken aan concrete resultaten voor de komende 4 jaar. Alleen zo komt een nieuw college tot realisatie van ambities. Om te kunnen beslissen over de benodigde bijsturing hebben we voor elk van de 5 investeringsopgaven de volgende investeringsscenario's in kaart gebracht. Het gaat om de volgende scenario's:

- Nul-scenario: we laten zien wat er gebeurt zonder bijsturing. Wat zijn de consequenties als er geen euro extra beschikbaar komt en er niet met budgetten wordt geschoven?
- 1a – Minimumscenario. Dit scenario toont de financiële gevolgen van beperking van investeringen tot wettelijke en/of technisch noodzakelijke minimumniveaus.
- 1b – Minimum-plus-scenario. Hierin laten we zien wat het kost om iets meer te investeren dan het wettelijke minimum, en wat je daarmee kunt bereiken.
- 1c – Sober scenario. Dit scenario toont hoeveel budget naar verwachting nodig is voor de uitvoering van realistische ambities per investeringsopgave.
- 2 – Scenario beleidsambities. Hierin benoemen we wat het zou kosten als je alle door de raad vastgestelde ambities zou willen realiseren.

Nota bene: deze scenario's zijn opgesteld om keuzes inzichtelijk te maken en om te laten zien dat de huidige ambities financieel in ieder geval niet haalbaar zijn (naast de schaarse ruimte en uitvoeringscapaciteit). Het zijn theoretische scenario's die ondersteunend zijn in het maken van keuzes. Elementen uit verschillende scenario's kunnen worden gecombineerd op basis van prioriteiten, zolang de onderlinge samenhang gewaarborgd blijft.

Voor elk van de 5 investeringsopgaven wordt op de volgende pagina's geduid wat de impact is van een keuze voor de verschillende scenario's, inclusief financiële effecten. Hierbij laten we telkens het

effect zien in jaarlasten ten opzichte van de meerjarenraming in de Programmabegroting 2026. Positieve bedragen betekenen dat méér geld nodig is om een bepaald ambitieniveau te realiseren.

Bij de keuze voor een ambitieniveau per investeringsopgave is het vooral de bedoeling om tot uitvoering te komen én tot een hogere mate van stabiliteit en voorspelbaarheid in de planvorming. Hierbij houden we ook nadrukkelijk rekening met de relatie tussen de opgaven. Stabiliteit en voorspelbaarheid in programmering en planvorming leidt tot meer en snellere uitvoering en dus tot een grotere impact voor de stad. Daarom adviseren we de volgende uitgangspunten te hanteren.

Om te komen tot uitvoering, stabiliteit en voorspelbaarheid streven we bij maken van keuzes naar realisme, en we gaan slim om met de middelen die we hebben.

1. Borg de instandhouding van openbare ruimte en vastgoed. Dat kost geld, omdat er grote vervangingen nodig zijn. Zoals in raadsbrieven is aangekondigd is de conclusie dat onze civiele constructies extra aandacht nodig hebben. Bovendien hebben we te maken met prijsstijgingen, een vervangingspiek (groter dan verwachte vervangingsbehoefte in naoorlogse wijken), strengere wetgeving en cyberveiligheid. We moeten blijven voldoen aan wettelijke eisen, ook als die strenger worden. Verwaarlozing van de vervangingsopgave leidt uiteindelijk tot hogere kosten.
2. Focus de stadsontwikkeling op twee gebieden. Blijf met corporaties, andere ontwikkelende partijen, provincie en Rijksoverheid inzetten op woningbouw en gebiedsontwikkeling in Groot-Merwede Rijnenburg en Overvecht. Voor deze gebieden ontvangen we veel cofinanciering en er is veel woningbouw gepland. Als er vanwege te weinig financiële ruimte ook in deze gebieden geprioriteerd moet worden, is dat mogelijk door te temporiseren in de gebiedsontwikkeling van Overvecht (zie ook 3.2 Ontwikkelen en wonen voor iedereen).
 - Blijf ook bij de verdere ontwikkeling van de stad een betrouwbare samenwerkingspartner. Dus maak die projecten af waar harde afspraken met partners over zijn gemaakt. Dit betekent onder meer dat we doorgaan met reeds in gang gezette gebiedsontwikkelingen inclusief bijbehorende voorzieningen. Niet alleen in Groot-Merwede (MWKZ, Beurskwartier, et cetera), maar ook elders in de stad (zoals Galgenwaard). MWKZ, Beurskwartier en het eerste deel van Overvecht zijn lopende ontwikkelingen; de hieraan verbonden woningen kunnen grotendeels worden gerealiseerd met de huidige budgetten (nul-scenario). Dit geldt niet voor de geplande voorzieningen.
 - Richt de gemeentelijke investeringen in mobiliteit ook op die focusgebieden en af te maken ontwikkelingen, zodat we met onze beperkte middelen de meeste impact genereren. We adviseren hiervoor flexibiliteit te houden op de vrij te maken middelen, omdat onderzoeken over wat er per gebiedsontwikkeling nodig is nog lopen.
3. Voor groen en buitenruimte adviseren we de iconprojecten die de vorige periode zijn gestart af te maken. Voor de nieuwe inzet adviseren we extra te investeren in met name de rioleringsvervanging, met als doel de stad klimaatadaptief te maken en zo werk-met-werk te maken.
4. Stuur daarbij op integraliteit. Grijp rioolvervangingsprojecten zoveel mogelijk aan om tegelijk te investeren in klimaatbestendigheid, verkeersveiligheid, de energietransitie en beheer van de ondergrond. Deze aanpak creëert bovendien een voorspelbare meerjarige planning en programmering voor de gehele stad.
5. Voor maatschappelijke voorzieningen: advies om het huidige niveau van voorzieningen in de stad te stabiliseren, en bij nieuwe ontwikkelingen synergie en schaalvergroting (bijvoorbeeld onderwijs en buurtcentra) als uitgangspunt te nemen; ook om het betaalbaar te houden. Concreet betekent dit een programmering die onder het vastgestelde ambitieniveau ligt, maar wel realistisch en uitvoerbaar is en waarmee we het sociaal fundament in de stad overeind houden. Hiermee bieden we de noodzakelijke stabiliteit voor onze uitvoerende partners in het sociaal domein en voorkomen we een toename van de vraag naar zorg en ondersteuning.

- Creëer de komende twee decennia een goede verhouding tussen investeringen in de groei van Utrecht én in de bestaande stad. Dat is financieel uitdagend. Vermijd daarom in de uitwerking van deze investeringsopgaven ambities die kosten opdrijven, zoals verdere verhoging van het aandeel betaalbare woningbouw en de toepassing van bovenwettelijke eisen. En omarm oplossingen die kosten drukken, zoals de lessen uit de Utrechtse aanpak.
- Durf onorthodoxe keuzes te maken om je doelen te bereiken. Bijvoorbeeld: een lager percentage betaalbare woningen (wel vasthouden aan het wettelijk minimum om geen cofinanciering van het Rijk mis te lopen) heeft drie voordelen: we kunnen absoluut gezien meer betaalbare woningen opleveren, er treedt minder vertraging op in de realisatie van woningbouw en het kost minder geld om kwaliteit toe te voegen.

Randvoorwaardelijk:

- Netcongestie, en dan met name het gebrek aan ruimte op het elektriciteitsnet voor aanvullende aansluitingen, is een zeer groot probleem in Nederland. Dit probleem is het meest urgent in Utrecht. Maatregelen en lobby om netcongestie tegen te gaan zijn onontbeerlijk om de in dit hoofdstuk genoemde investeringen in gebiedsontwikkelingen, verduurzaming en nieuwbouw van het gemeentelijk vastgoed mogelijk te maken. De onvoorspelbaarheid van deze belangrijke randvoorwaarde voor de groei van onze stad maakt dat we ruim in moeten zetten op alle mogelijkheden die we tot onze beschikking hebben. De investeringen en maatregelen die genoemd staan in dit dossier zijn daarmee randvoorwaardelijk. Aanvullend betekent dit dat we de komende jaren flexibel moeten zijn om ons te kunnen aanpassen op de veranderlijke situatie. Hier zitten ook financiële en organisatorische risico's aan als de noodoplossingen zoals gasgeneratoren niet voor al het vastgoed of voor alle gebiedsprojecten realiseerbaar zouden zijn. Risico's zijn vertragingen, verlaagde toename gemeentefonds (door minder groei) en legesinkomsten.
- Stel voor alle investeringsopgaven jaarlijks een meerjarige investeringsplanning op met een heldere tweedeling: een concrete en financieel gedekte programmering voor de eerste 4 jaar en een indicatieve doorkijk voor 10 jaar op basis van het verwachte budget. De 4-jaarsprogrammering is bedoeld voor besluitvorming; de werkwijze met een 10-jaarsdoorkijk is nieuw en richtinggevend en expliciteert de spanning tussen ambities en middelen. Deze aanpak vergroot de bestuurlijke scherpste, omdat investeringsambities expliciet worden afgezet tegen het (verwachte) beschikbare budget, zodat tijdig keuzes en prioriteiten kunnen worden gemaakt.
- Nieuwe dekkingsbronnen specifiek voor groei zijn niet voorhanden. Randvoorwaardelijk is dat er middelen structureel worden vrijgemaakt binnen de begroting. In de bekostigingsstrategie bijlage is een advies opgenomen voor een bekostigingsstrategie voor investeringsopgaven, aansluitend bij de opdracht uit de Voorjaarsnota 2025 om een bestendige systematiek voor nieuwe woningen, buurten en voorzieningen uit te werken. Met de bekostigingsstrategie brengen we meerjarig (t/m 2040) de financiële omvang van investeringsopgaven in beeld. Dekking zal gevonden moeten worden binnen de gemeentebegroting.

Bij toepassing van deze uitgangspunten is scenario 1c het maximaal haalbare niveau; de financiële situatie maakt het echter noodzakelijk om verdere keuzes te maken tussen en/of binnen investeringsopgaven. Niveau 1c is sober; hiermee kan een groot deel van eerder door de raad vastgestelde investeringsambities niet gerealiseerd worden. Niettemin is het hiermee mogelijk te investeren in lijn met bovenstaande uitgangspunten. Het verschil tussen scenario's 1c en 2 laat zien welke beleidsambities bij deze prioritering niet in de planning worden opgenomen. De scenario's voor de nieuwe investeringsopgaven zijn nog niet gecorrigeerd voor planningsoptimisme. Scenario 2 is gebaseerd op door de raad vastgestelde beleidsambities, maar de combinatie van daaruit voortvloeiende investeringen is niet betaalbaar, financierbaar en uitvoerbaar.

Voor de lopende investeringsprojecten is dekking beschikbaar in de meerjarenbegroting. Een groot deel hiervan wacht nog op uitvoering, met een piek in de jaren 2026, 2027 en 2028. Voor de korte termijn geldt daarom het devies: uitvoeren, uitvoeren, uitvoeren.

Financiële impact

In onderstaande tabel is een totaaloverzicht te zien van de financiële impact van elk van de 5 scenario's voor de verschillende opgaven. (De scenario's 1a, 1b, 1c en 2 tonen ieder het verschil in lasten ten opzichte van het nul-scenario; de bedragen hoeven dus niet bij elkaar opgeteld te worden.)

 Tabel 63 | Financiële lasten per scenario, som van alle investeringsopgaven tezamen

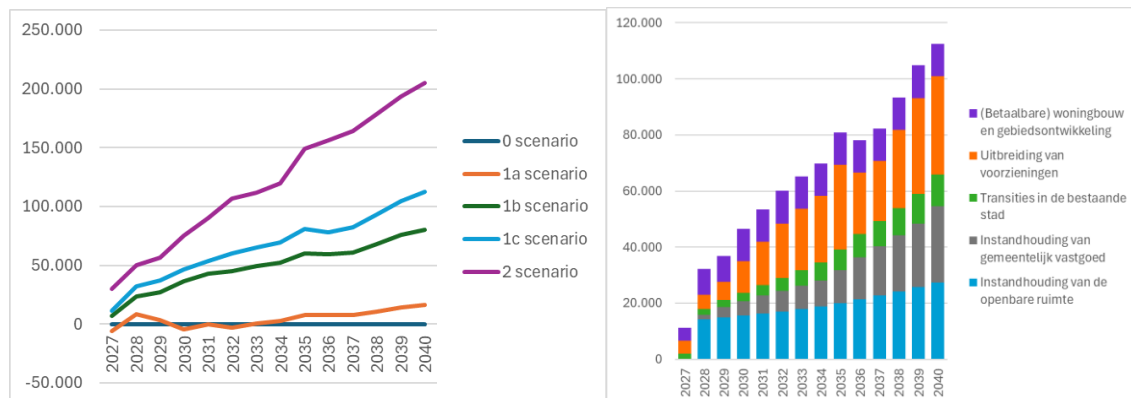
Bedragen in miljoenen euro's

Kapitaal- en overige lasten *)	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2040
0 scenario								
(Betaalbare) woningbouw en gebiedsontwikkeling	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Instandhouding van de openbare ruimte	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Instandhouding van gemeentelijk vastgoed	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Transities in de bestaande stad	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Uitbreiding van voorzieningen	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Totaal 0 scenario	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1a scenario								
(Betaalbare) woningbouw en gebiedsontwikkeling	0,00	0,00	0,00	2,37	2,37	2,37	2,37	2,37
Instandhouding van de openbare ruimte	0,00	12,86	13,58	14,31	14,82	15,49	16,28	24,94
Instandhouding van gemeentelijk vastgoed	0,00	0,85	1,96	2,85	3,80	4,72	5,65	7,16
Transities in de bestaande stad	-10,25	-10,25	-18,27	-33,72	-33,72	-33,72	-33,72	-33,72
Uitbreiding van voorzieningen	4,59	4,74	6,23	9,81	12,71	8,43	9,89	15,42
Totaal 1a scenario	-5,66	8,19	3,50	-4,38	-0,02	-2,71	0,47	16,17
1b scenario								
(Betaalbare) woningbouw en gebiedsontwikkeling	1,21	2,43	2,43	4,80	4,80	4,80	4,80	4,80
Instandhouding van de openbare ruimte	0,00	13,49	14,24	15,00	15,55	16,27	17,10	26,16
Instandhouding van gemeentelijk vastgoed	0,09	1,30	2,84	3,95	5,09	6,01	6,96	17,17
Transities in de bestaande stad	0,91	1,08	1,25	1,43	1,88	2,30	2,73	5,63
Uitbreiding van voorzieningen	4,59	5,00	6,52	11,40	15,45	15,55	17,63	26,45
Totaal 1b scenario	6,81	23,29	27,28	36,56	42,77	44,92	49,22	80,21
1c scenario								
(Betaalbare) woningbouw en gebiedsontwikkeling	4,61	9,23	9,23	11,60	11,60	11,60	11,60	11,60
Instandhouding van de openbare ruimte	0,00	14,12	14,91	15,70	16,28	17,04	17,92	27,38
Instandhouding van gemeentelijk vastgoed	0,19	1,76	3,72	5,04	6,39	7,30	8,27	27,19
Transities in de bestaande stad	1,81	2,16	2,50	2,85	3,76	4,60	5,46	11,25
Uitbreiding van voorzieningen	4,59	5,00	6,52	11,40	15,45	19,52	21,95	35,08
Totaal 1c scenario	11,21	32,26	36,88	46,57	53,48	60,07	65,20	112,50
2 scenario								
(Betaalbare) woningbouw en gebiedsontwikkeling	22,48	23,10	23,10	26,27	25,47	25,47	25,47	25,47
Instandhouding van de openbare ruimte	0,00	14,12	14,91	15,70	16,28	17,04	17,92	27,38
Instandhouding van gemeentelijk vastgoed	0,28	2,22	4,61	6,13	7,68	8,60	9,58	37,20
Transities in de bestaande stad	2,72	5,65	7,32	11,05	20,31	30,08	34,94	53,25
Uitbreiding van voorzieningen	4,59	5,00	6,52	16,19	20,39	25,72	23,61	61,97
Totaal 2 scenario	30,07	50,08	56,45	75,33	90,14	106,92	111,52	205,28

*) voor 2026 en 2027 wordt in de voorjaarsnota voorgesteld een deel van de problematiek rond de instandhouding buitenruimte op te nemen in het financieel beeld als knelpunt. Indien dit ook door de raad wordt toegekend kunnen deze bedragen naar beneden worden bijgesteld.

Hierboven tonen we de extra financiële lasten voor de 5 investeringsopgaven. Het is niet vanzelfsprekend dat voor alle opgaven hetzelfde scenario wordt gekozen: per investeringsopgave kan een ander scenario worden gekozen. Er zit echter wel een samenhang tussen de investeringsopgaves. Zo is er bijvoorbeeld zonder investeringen in mobiliteit (Investeringsopgave Transitie) geen gebiedsontwikkeling mogelijk. Onderstaande grafiek (rechts) geeft de omvang weer van de lasten per jaar van scenario 1c en de bijdragen daaraan vanuit de verschillende investeringsopgaven. De grafiek links toont de jaarlasten van alle scenario's.

Figuur 22 (links) | Jaarlasten voor de verschillende scenario's (som van kapitaal- en overige lasten)
Figuur 23 (rechts) | Som van kapitaal- en overige lasten voor scenario 1c (bedragen x € 1.000).

Extra toelichting bij de financiële investeringsinformatie:

- Indien gewenst zijn er gedetailleerde overzichten te leveren van afzonderlijke investeringen per investeringsopgave.
- Hetzelfde geldt voor een detailoverzicht dat inzicht biedt in investeringsbedragen (in plaats van de daaruit voortvloeiende jaarlasten). Die investeringsbedragen zijn relevant voor een eventueel investeringsplafond (gemaximeerd bedrag dat per jaar aan nieuwe investeringen geautoriseerd kan worden).
- De berekeningen van jaarlasten voor toekomstige investeringen hebben we gecorrigeerd met een verwachte prijsstijging van 2% per jaar tussen 2026 (vandaag) en het jaar waarin de investeringen worden uitgevoerd. Dit percentage is gebaseerd op de inflatiedoelstelling van 2% van de Europese Centrale Bank en is daarmee een inschatting. Voor specifieke beleidsterreinen kan dit anders uitvallen; zo stijgen de bouwkosten de laatste jaren harder dan de inflatie.

Realisatiestimulans woningbouw

De realisatiestimulans woningbouw is een regeling vanuit het Rijk waarmee het gemeenten wil stimuleren om zo veel mogelijk betaalbare woningen te bouwen om daarmee aan de landelijke doelstelling van 100.000 nieuwe woningen per jaar, waarvan twee derde betaalbaar, te voldoen. Gemeenten ontvangen een vaste bijdrage van € 7.000 per betaalbare woning waarvan de bouw start in de periode 2025 tot en met 2029. De uitkering volgt in het opvolgende jaar, dus 2026 tot en met 2030. Aandachtspunt hierbij is dat er geen bijdrage wordt toegekend aan woningen die reeds een andere subsidie van het ministerie van VRO hebben ontvangen. Voor de gemeente Utrecht geldt dat onder meer voor de woningen in de projecten Merwedekanaalzone DG5, Galgenwaard, Zuilen Vecht, Overvecht Centrum en Beurskwartier, die allen een Woningbouwimpuls-subsidie hebben ontvangen. In principe bepalen gemeenten zelf hoe zij de bijdrage van € 7.000 per woning inzetten. Aandachtspunt hierbij is dat voor twee gebieden (Groot-Merwede en Overvecht) geldt dat via bestuurlijke afspraken de realisatiestimulans voortkomend uit woningen in dat gebied reeds is

bestemd voor investeringen in datzelfde gebied. Het resterende deel van de ontvangen realisatiestimulans is vrij besteedbaar door de raad.

Financiële gevolgen (inclusief personeelsbudget)

Optie 1: geen extra middelen

De gemeentelijke inzet op Grip op investeringen is incidenteel bekostigd tot en met 2026. Zonder continuering vervalt de mogelijkheid om duurzaam echte grip op investeringen te bieden ([motie 727-2025](#)) met een overzichtelijke gemeentebrede investeringsagenda, realistisch plannen en begroten, en transparantie in investeringsbeslissingen voor de 5 grote gemeentelijke investeringsopgaven.

Optie 2: benodigde middelen voor bestaande ambities

In het kader van het programma Grip op Investerings worden er voorstellen gedaan om gemeentebreed meer inzicht en sturing te geven aan de investeringen die reeds geautoriseerd zijn, en aan investeringsopgaven in de komende jaren. Om dit inzicht en sturing op de lange termijn goed te borgen, achten we het essentieel om de inzet op Grip op investeringen te continueren. Deze inzet is incidenteel bekostigd tot en met 2026. In deze paragraaf is een inschatting opgenomen van de personeelskosten voor continuering.

Figuur 24 | Financiële gevolgen

Bedragen x € 1.000		2026	2027	2028	2029	Structureel
Baten						
Lasten:						
1.	Personele kosten	235	790	630	470	470
2.	Overhead*	80	270	215	160	160
3.	Kapitaallasten**	0	0	0	0	0
4.	Overige kosten***	0	0	0	0	0
Totaal lasten: optie 2		315	1060	845	630	630
*Rekening houden met 34,6% overhead						
**Als een bedrag ook is aangeleverd voor het MPR of investeringsstrategie, graag aangeven. In het eindproduct zorgen we dan voor de juiste verwijzingen						
***Overige kosten zijn inclusief eventuele afdelingsspecifieke overheadkosten						

4. Financiële strategie

Het financiële vertrekpunt vraagt om keuzes om tot een sluitende begroting te komen, want zoals het tweede hoofdstuk laat zien, beginnen we met een financieel tekort.

Onze financiële positie is op basis van de begroting 2026 solide, maar laat een toenemend kwetsbare trend zien. De begroting 2026 is nu nog structureel sluitend en kent een positieve structurele exploitatieruimte van circa +1,70% voor het jaar 2026. In de meerjarenraming neemt deze positieve ruimte echter af. Dat komt doordat het gemeentefonds minder hard groeit dan in de tijden van de 'trap op, trap af' systematiek. Tegelijkertijd daalt de omvang van onze reservepositie en stijgt onze gemeentelijke schuld omdat we blijven investeren in onze stad. Dat vraagt om keuzes, want deze financiële situatie is op langere termijn niet houdbaar. Dat zien we ook terug in de beleidsarme Voorjaarsnota, die voor alle jaren een tekort in het financiële beeld laat zien.

Het coalitieakkoord van D66, VVD en CDA geeft onvoldoende houvast als het gaat om wat er vanuit het Rijk verwacht mag worden. Zo is zeker dat de eerdere kortingen op het gemeentefonds niet hersteld worden door het nieuwe kabinet.

Voor de komende jaren zien we bovendien grote opgaven op het gebied van woningbouw, bereikbaarheid, netcongestie en veiligheid. De investeringen op die terreinen zijn hoog. Tegelijkertijd zien we dat de inkomsten die we van het Rijk krijgen veel minder hard groeien. Onze taken, ambities en middelen zijn dus niet meer in balans.

Hoofdstuk 3 bevat mogelijke bijsturingen (die geld kosten) en heroverwegingen (die geld opleveren). Er is een beperkt aantal financiële knoppen om aan te draaien, dat maakt dat inhoudelijke keuzes en heroverwegingen onvermijdelijk zijn. De huidige tijd vraagt dus om scherpe financiële keuzes én om behoedzaam financieel beleid. De financiële strategie bevat een aantal knoppen waaraan gedraaid kan worden om de financiële ruimte te bepalen:

4.1 Financieel-technisch beleid

- Uitgangspunt is een begroting die voor álle baten en lasten structureel in evenwicht is;
- Maak in de begroting ruimte voor investeringen:
 - Stel de extra geraamde baten uit het gemeentefonds als gevolg van de groei van de stad primair beschikbaar voor het referentiekader en daarna voor de kapitaallasten voortvloeiend uit de investeringen;
 - De financiële kengetallen kunnen eventueel vanaf 2027 worden opgerekt: voor de solvabiliteit een signaalwaarde van 20% en een minimale ondergrens van 15% en voor de schuldquote een signaalwaarde van 130%. Onder de harde voorwaarde dat er jaarlijks 0,5% van de begroting in de reserves gestort wordt,
 - Stel een investeringsplafond in van € 300 miljoen vanaf 2030 en een kapitaallastenquote van 10%,
 - Houdt rekening met planningsoptimisme.
- Scherp financiële kaders en spelregels aan;
- De volumegroei van het gemeentefonds bewaren voor het dekken van toekomstige knelpunten.

4.2 Heroverwegen

- Maak keuzes in de heroverwegingen (zowel besparen als verhogen inkomsten). De heroverwegingen van meer dan € 300 miljoen, geven opties waarop eventueel bezuinigd zou kunnen worden. De financiële opbrengst daarvan kan breed ingezet worden: zowel om de Voorjaarsnota sluitend te maken, maar ook om bijsturingen mee te dekken.

4.3 Inkomsten rijk

- Maak reële inschattingen / risico's inkomsten rijk.

4.4 Overige Financiële kaders en spelregels

- Geen dekking is geen beleid: indien er toch sprake is van ongedekt beleid, zal dit beleid in de eerstvolgende voorjaarsnota geschrapt worden;
- De prijsvergoeding die we via het gemeentefonds krijgen, is taakstellend voor de ophoging van de eigen gemeentelijke budgetten voor loon- en prijsontwikkelingen;
- We adviseren een voorspelbaar en stabiel financieel beleid voor de investeringsopgaven.

4.1 Financieel technisch beleid

Uitgangspunt is een begroting die voor alle baten en lasten structureel in evenwicht is

Een begroting die minimaal structureel en reëel in evenwicht is in het eerste of laatste jaar van de begroting is een wettelijke vereiste waarop gemeenten door de toezichthouder worden afgerekend. Het advies is om hier de komende collegeperiode nog strakker op te sturen, omdat de financiële situatie van Utrecht hiertoe noopt. Daarnaast adviseren we om de structurele baten en lasten voor alle jaren van de begroting in evenwicht te laten zijn.

Maak in de begroting ruimte voor investeringen

Momenteel zijn alleen voor groen, mobiliteit en vervangingsinvesteringen bedragen opgenomen in de begroting. Dit is te weinig (zoals in H3.12 staat toegelicht) voor de groei (o.a. maatschappelijke voorzieningen) en verduurzaming van de stad. Er zal extra ruimte moeten worden vrijgemaakt. Dit kan door:

- Extra geraamde baten als gevolg van de groei van de stad primair beschikbaar stellen voor de kapitaallasten die voortvloeien uit de investeringen.
 - Er zijn meer baten (gemeentefonds en OZB) te verwachten bij de groei van de stad. Het advies is deze in te zetten voor de dekking van het referentiekader en de kapitaallasten van investeringen die nodig zijn voor de groei en het behoud van de bestaande stad.
 - Op dit moment kijken we één jaar vooruit. Door vier jaar vooruit te kijken en de meest recente inschattingen mee te nemen van de groei van het aantal woningen en inwoners kunnen we een inschatting maken welke inkomsten we verwachten te ontvangen door de toekomstige groei van de stad. Dat is wel risicovol, want toekomstige groei laat zich lastig voorspellen. Gezien de verwachte groei en de toename van het gemeentefonds en de OZB hebben we naar verwachting voor € 7 miljoen per jaar dekking voor de investeringen die samenhangen met de groei van de stad. Dat is op basis van de huidige inschattingen van onze groei, waarbij nog geen rekening is gehouden met de snelle groei van andere gemeenten en ook niet met de effecten van een herverdeling van het gemeentefonds. Ook het referentiekader (zie verderop) moet hierbij betrokken worden.
- Binnen financiële kengetallen ruimte maken voor investeringen. Dit houdt in voor de solvabiliteit en schuldquote minimaal 15% respectievelijk en maximaal 130%. Onder de voorwaarde dat er jaarlijks 0,5% van de begroting in de reserves gestort wordt.
 - Gegeven de huidige economische en financiële context, in combinatie met grote maatschappelijke investeringen, zijn een solvabiliteit van 15% en een schuldquote van 130% passend bij een solide financiële positie. Voorwaarde is wel dat er sprake is van een structureel reëel evenwicht, waarbij structurele lasten worden gedekt door structurele baten, en dat er voldoende middelen worden toegevoegd aan de reserves. Dit sluit aan bij het advies van commissie BBV om de financiële positie in samenhang met de kengetallen te beoordelen, inhoudelijk te duiden, de ontwikkeling in de tijd te volgen en voldoende weerbaar te zijn om tegenvallers op te vangen.
- Stel een kapitaallastenquotaplafond in van 10%.

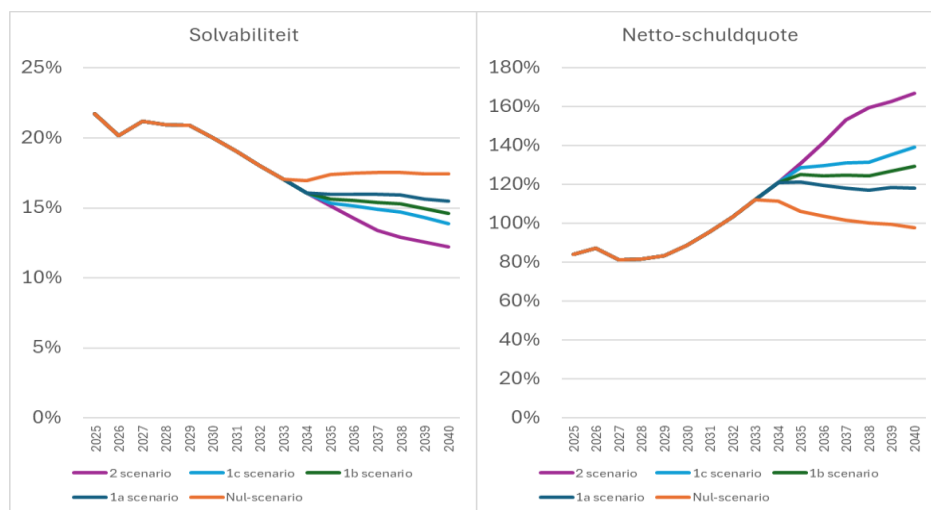
- Om te voorkomen dat de investeringen een te groot beslag op onze begroting leggen, adviseren we niet alleen een investeringsplafond maar ook een maximum van de kapitaallastenquote van 10%. Daardoor gaat onze begroting, ook bij een hoge rente, niet volledig op aan kapitaallasten. Zo behouden we voldoende wendbaarheid in onze begroting.
- Houd rekening met onderuitputting en/of planningsoptimisme bij de investeringen. De afgelopen jaren is gebleken dat door uiteenlopende redenen (zoals netcongestie, stikstofproblematiek, juridische procedures, gebrek aan in- en externe uitvoeringscapaciteit) niet alle geplande investeringen gerealiseerd konden worden. Het is vooraf heel lastig om in te schatten om welke investeringen dit zal gaan. Daarom is het raadzaam om rekening te houden met het feit dat niet alle geraamde kapitaallasten zich voor zullen doen.

Risico's en aannames

Een balansprognose die nodig is om de solvabiliteit en schuldquote te berekenen voor de komende vijftien jaar is omgeven met veel onzekerheden en is niet geschikt om keuzes te baseren op exacte waarden van kengetallen. De uitgangspunten voor het rekeningresultaat, investeringen, afschrijvingen, bijdragen derden, indexering en voorzieningen kennen een hoge mate van onzekerheid als verder vooruit wordt gekeken dan een paar jaar.

In onderstaande twee figuren is het effect van verschillende investeringsscenario's op de solvabiliteit en schuldquote tot 2040 in beeld gebracht, waarbij andere variabelen dan het investeringsvolume constant zijn gehouden. Deze cijfers zijn met grote onzekerheden omgeven en dienen daarom alleen als indicatie.

Figuur 25 (links) | Solvabiliteit
Figuur 26 (rechts) | Netto-schuldquote

Indien alle door de raad vastgestelde beleidsambities voor investeringen worden voortgezet (zoals opgenomen in onderstaand scenario 2), het uitvoerend vermogen hierop wordt aangepast, en er vanaf 2027 jaarlijks 0,5% van de begroting (ongeveer € 10 miljoen) in de reserves wordt gestort voor het versterken van het eigen vermogen, dan gaat Utrecht in 2040 in de richting van een schuldquote van 170% en een solvabiliteitsratio van 12%.

Bij een sober investeringsscenario (bijvoorbeeld scenario 1c) neemt de netto-schuldquote richting 2040 toe tot de landelijke signaalwaarde van ongeveer 140%, en de solvabiliteit zakt tot onder de 15%. Ook hier bij een jaarlijkse storting van 0,5% van de begroting in reserves en het is afhankelijk van de toename van het uitvoerend vermogen. Bij een gematigde toename van het uitvoerend vermogen, of bij een lager investeringsscenario vallen financiële kengetallen gunstiger uit.

Om de solvabiliteit in het voorbeeldscenario van 1c boven de signaalwaarde van 20% te houden is vanaf 2027 een structureel overschot van circa € 40 miljoen per jaar nodig, in plaats van circa € 10 miljoen per jaar.

Op basis van deze analyse adviseren wij om zowel een houdbare investeringsopgave als een verantwoorde financiële positie te behouden, de volgende kaders vast te stellen:

- solvabiliteit en schuldquote van 15% respectievelijk 130% onder harde voorwaarde dat er jaarlijks minimaal 0,5% van het begrotingsvolume wordt toegevoegd aan de reserves;
- een kapitaallastenplafond van 10%;
- een investeringsplafond met een omvang van € 300 miljoen per jaar (exclusief overprogrammering) dat in werking treedt vanaf 2030. Tot 2030 zijn er investeringen geprogrammeerd waarbij de nadruk ligt op de uitvoering daarvan en is er de tijd nodig om een goed proces met bestuur en organisatie in te regelen voor de afweging van de te programmeren investeringen binnen het plafond. Met dat plafond en de jaarlijks storting in de reserves van 0,5% van de begroting behouden we tot en met 2040 een solvabiliteitsratio boven de 15% en een netto schuldquote onder de 130%.

In de toekomst kan de solvabiliteit verder verbeterd worden door doordecentralisatie van taken, zoals onderwijshuisvesting, waarmee bezittingen en de bijbehorende schulden van de gemeentelijke balans verdwijnen.

Scherp financiële kaders en spelregels aan

Op lokaal niveau zijn de kaders die zijn uitgewerkt in de [Verordening financieel beleid en Beheer](#) leidend. In die financiële verordening zijn spelregels vastgelegd ten aanzien van onder andere onze Begrotingscyclus. Voor deze financiële verordening adviseren we, mede vanwege veranderingen in landelijke wet- en regelgeving, een actualisatie in de tweede helft van 2026. We beogen de volgende resultaten te realiseren met het herijken van het financieel beleid:

- Werkend strategisch financieel beleid dat inzicht en integraliteit van de financiële positie vergroot;
- Financiële stabiliteit, weerbaarheid en flexibiliteit wordt versterkt;
- Meer voorspelbaarheid en transparantie creëren in de financiële ontwikkeling;
- Ingrijpende maatregelen in latere jaren voorkomen;
- Beleidsvrijheid voor toekomstige besturen behouden.

De hieronder geadviseerde verbeteringen moeten daaraan bijdragen.

i. Overnemen en implementeren van het adviescommissie BBV

Het advies van de commissie is om een nieuwe paragraaf *financiële positie* op te nemen in de begroting en jaarstukken ter vervanging van de paragraaf *risicomanagement en weerstandsvermogen* en de paragraaf *financiering*. In de nieuwe paragraaf *financiële positie* worden de relevante financiële kengetallen in samenhang gepresenteerd en geduid in meerjarig perspectief. Doel is om exploitatie, vermogen en schuld integraal te beoordelen en structurele ontwikkelingen tijdig zichtbaar te maken.

ii. Uitbreiding financiële kengetallen

Ter versterking van het inzicht in de financiële positie raden we naast de bestaande verplichte kengetallen de volgende twee aanvullende kengetallen aan. Enerzijds om beter inzicht te krijgen in de impact van de investeringen op de financiële positie, en anderzijds om tijdig aan te sluiten bij ontwikkelingen in het kader van toezicht en normering:

- Investeringsquote: dit geeft de omvang van onze investeringen weer in verhouding tot de totale begroting.
- Kapitaallastenquote: dit toont welk deel van de begroting wordt besteed aan rente en afschrijvingen (de kapitaallasten) van de investeringen.

Deze aanvullende kengetallen bieden inzicht in de structurele druk van investeringen op de exploitatie, de ontwikkeling van de kapitaallasten en de mate van flexibiliteit van de begroting.

iii. Financiële kengetallen koppelen aan signaalwaarden

Om zicht te houden op de ontwikkeling van de financiële positie stellen we voor om signaalwaarden voor de financiële kengetallen te hanteren. Niet aan alle financiële kengetallen is een signaalwaarde gekoppeld. Alleen aan de kengetallen die sterk worden beïnvloed door beleidskeuzes en die op het moment van belang zijn om te monitoren. Deze signaalwaarden dienen als vroegtijdig waarschuwingsinstrument en ondersteunen het bestuurlijk gesprek over bijsturing, prioritering en tempo van het beleid. Het is een waarschuwingsinstrument en geldt dus niet als een harde norm.

iv. Handelingsperspectief bij overschrijding van de signaalwaarde

Wij adviseren deze kengetallen continu te monitoren en bij te sturen waar nodig om zo tijdig het financieel evenwicht te waarborgen. Bij het bereiken van de onder- of bovengrens van de financiële kengetallen wordt een aanvullend begrotings- of jaarrekeningoverschot ingezet ten behoeve van het herstel van de financiële kengetallen. Dit overschot is geen vrij besteedbare ruimte, maar onderdeel van het financieel beleid en wordt ingezet volgens onderstaande vaste volgorde:

- Herstel solvabiliteit: het overschot wordt primair toegevoegd aan de algemene dekkingsreserve totdat het minimale solvabiliteitsniveau is bereikt.
- Beheersing en verlaging schuldpositie: nadat het solvabiliteitsniveau is hersteld, wordt het overschot ingezet voor het beperken van nieuwe leningen, gericht op het blijven binnen vastgestelde schuldquote.

Ten aanzien van de financiële kengetallen is het vooral belangrijk om deze in samenhang en in de loop van de tijd te monitoren. Daarom is de uitkomst van één kengetal minder relevant en gaat het om het geheel in samenhang.

Meerjarig ramen van het Gemeentelijk referentiekader

Het referentiekader groei hanteren we om exploitatiebudgetten mee te laten bewegen met het aantal inwoners, zodat onze dienstverlening, zoals uitgaven voor beheer en onderhoud van de openbare ruimte of de bijzondere bijstand, op peil blijft. Hierbij worden de budgetten in het komende begrotingsjaar structureel aangepast (t+1). Voorgestelde uitgangspunten voor het referentiekader:

- Het referentiekader koppelen we los van het gemeentefonds en de OZB omdat niet aan te geven is in welke mate deze baten toenemen bij groei van de stad.
- Omdat we adviseren om ook de gemeentefondsopbrengst en OZB voortaan meerjarig te ramen, is het advies ook om de impact van het referentiekader meerjarig mee te nemen.

De volumegroei van het gemeentefonds bewaren voor het dekken van toekomstige knelpunten

Het gemeentefonds groeit met de gemiddelde groei van de economie over een periode van acht jaar. Dat betekent dat grote uitschieters in de gemeentefondsopbrengst tot het verleden behoren. In de huidige begroting is de ruimte op basis van de verwachte groei van het gemeentefonds al tot en met 2029 benut. Het voorstel is om de ruimte die in 2030 en volgende jaren ontstaat op basis van de volumegroei, beschikbaar te houden ter dekking van toekomstige knelpunten.

4.2 Heroverwegingen

Maak keuzes in de heroverwegingen (zowel besparen als verhogen inkomsten)

Afgelopen jaren is voor een bedrag van € 65,5 miljoen aan structurele hervormingen en bezuinigingen verwerkt in de begroting. Daarvan had conform Voorjaarsnota 2025, € 27,2 miljoen betrekking op bezuinigingen op de organisatie, waarvan € 11,3 miljoen aan efficiencyverbeteringen. Daarmee is een deel van het financiële ravijn opgelost.

Desondanks zijn we er in geslaagd om voor een bedrag dat oploopt tot structureel € 300 miljoen aan besparingsopties en extra baten in beeld te brengen. Die zijn terug te vinden in bijlage F Heroverwegingen. De opbrengst daarvan kan ingezet worden om de Voorjaarsnota sluitend te maken, voor eventuele bijsturingen of andere ambities.

In de heroverwegingen staan naast de mogelijke besparingen ook alle batenknoppen: onroerendezaakbelasting (OZB), hondenbelasting, parkeerbelasting, toeristenbelasting en precariobelasting. De Gemeentewet biedt daarnaast de mogelijkheid om baatbelasting, forensenbelasting en roerende-ruimtebelasting te heffen. Utrecht maakt van deze mogelijkheden geen gebruik, vanwege de beperkte opbrengsten en de uitvoeringscomplexiteit. In 2025 bedraagt de belastingcapaciteit van de gemeente Utrecht 124%, waarmee Utrecht relatief hoog scoort ten opzichte van de rest van Nederland. Overigens zit er geen wettelijke beperking op de omvang en/of stijging van de OZB. In de heroverwegingen is opgenomen wat de impact is voor zowel onze inwoners als op onze begroting van een OZB-verhoging van 1%.

4.3 Inkomsten rijk

Maak reële inschattingen / risico's inkomsten rijk

Het onlangs gepubliceerde regeerakkoord Aan de slag biedt geen direct zicht op extra algemene financiële middelen voor gemeenten. De nieuwe coalitie is ook niet van plan om nieuwe bezuinigingen door te voeren op het gemeentefonds. Hierbij moet steeds worden aangetekend dat het om een minderheidscoalitie gaat, zowel in de Tweede als in de Eerste Kamer en we zullen ons dan ook hard blijven maken voor extra middelen.

Dat neemt echter niet weg dat de financiële vooruitzichten voor de komende jaren verre van rooskleurig zijn. De structurele kortingen op het gemeentefonds die door de vorige kabinetten voor 2026 aangekondigd waren, zijn verschoven naar 2028. Desalniettemin liggen er wel kansen en afspraken die kunnen leiden tot extra middelen, of die kunnen voorzien in een landelijke oplossing voor uitdagingen waarvoor nu gemeentelijke middelen worden ingezet (netcongestie, vaccinatiegraad). In H3 zijn hiervoor aannames gedaan. Het advies is hiervoor een zo reëel mogelijke inschatting te doen in de komende begrotingen.

4.4 Overige Financiële kaders, spelregels en risico's

Er is een aantal vastgestelde speregels die we adviseren te handhaven, zoals dat de overhead meegroeit en -krimpt met de omvang van de apparaatslasten. De integrale afweging ten aanzien van de baten en lasten vindt plaats bij de Voorjaarsnota; de begroting is een technische uitwerking daarvan. Een aantal spelregels brengen we opnieuw onder de aandacht, of vraagt om aanscherping, zie hieronder.

Geen dekking is geen beleid

In de beleidsnota [Standaard voor beleidscyclus](#) is vastgesteld dat in een beleidsnota, anders dan bij een visie, aangegeven wat de dekking is en voor welk deel van de ambities nog geen dekking is gevonden. Zoals in H3 zichtbaar is, is recent voor € 20 miljoen aan beleid zonder voldoende dekking vastgesteld. Dit leidt ertoe dat de ambities op tafel blijven en steeds worden besproken terwijl er niet voldoende middelen voor zijn. Dit kost onnodige capaciteit.

Het advies is een besluit te nemen over deze reeds vastgestelde ambities en waar nodig deze bij te stellen en daarnaast voor de toekomst geen ongedekt beleid vast te stellen.

De prijsvergoeding die we via het gemeentefonds krijgen, is taakstellend voor de ophoging van de eigen gemeentelijke budgetten voor loon- en prijsontwikkelingen

Voor de loon/prijsindex van de gemeentelijke begroting adviseren we om de prijsmutatie van het Bruto Binnenlands Product (BBP) leidend te laten zijn, in de vorm van het bedrag dat we via het gemeentefonds ontvangen. Dat betekent dat we nooit meer aan loon/prijsstijging uitkeren aan de organisatieonderdelen dan we via het gemeentefonds ontvangen. We ramen dit in de Voorjaarsnota dus budgetneutraal. Dit kan wel een risico opleveren wanneer de feitelijke loonkosten of prijsontwikkelingen hoger liggen. Dit zou dat kunnen leiden tot extra knelpunten bij de Voorjaarsnota. We doen niet aan nacalculatie. De prijsmutatie van het Bruto Binnenlands Product gebruiken we ook voor de indexering van onze belastingopbrengsten en gemeenschappelijke regelingen.

We adviseren een voorspelbaar en stabiel financieel beleid voor de investeringsopgaven.

Beleid voor de investeringsopgaven is stabiel en voorspelbaar wanneer de vijf grote investeringsopgaven langjarig aangepakt kunnen worden met ambitieniveaus die politiek zijn gekozen. Om die ambitieniveaus te kunnen kiezen zijn investeringsscenario's uitgewerkt. Inhoud en financiën komen hierin samen, niet alleen op korte termijn, maar ook op middellange en lange termijn: wat wil je bereiken voor de stad, wat ga je daarvoor doen en wat mag dat kosten? Na een keuze voor ambitieniveaus volgt in de komende jaren concrete invulling met programmering van specifieke projecten.

We adviseren om de volgende bekostigingsstrategie te hanteren voor investeringsopgaven:

- Kies voor elk van de vijf investeringsopgaven een ambitieniveau voor de komende raadsperiode (inhoud en financiën),
- Neem de hieruit voortvloeiende lasten prioritair mee in het vertrekpunt voor de jaarlijkse integrale afweging over de Voorjaarsnota en koppel de groeigerelateerde baten hieraan,
- Betrek investeringen als zelfstandig onderdeel bij de integrale afweging
- Beslis jaarlijks bij integrale afweging over programmering van nieuwe investeringen met de volgende extra spelregels:
 - Investeringsprojecten die in de programmering worden opgenomen, komen voort uit door de raad vastgesteld beleid;
 - Per jaar mogen niet méér investeringen worden geprogrammeerd dan past binnen het langjarig ambitieniveau en het budget dat in lijn daarmee is opgenomen in het vertrekpunt voor de Voorjaarsnota;
 - College en raad kunnen bij iedere jaarlijkse integrale afweging beslissen om in de programmering van nieuwe investeringen af te wijken van het eerder gekozen ambitieniveau. Omstandigheden die hiertoe aanleiding kunnen geven zijn bijvoorbeeld beperkte financiële ruimte en beperkte uitvoeringscapaciteit.
- Het college beoordeelt per investeringsopgave jaarlijks de uitvoerbaarheid van toevoegingen aan de investeringsprogrammering, in combinatie met eerder geprogrammeerde investeringen (uitvoeringstoets);
 - Technisch noodzakelijke vervangingsinvesteringen hebben voorrang boven andere investeringen; hierop wordt niet bezuinigd om andere investeringen mogelijk te maken.
- Bied de gemeenteraad jaarlijks met een investeringsplanning (schets, in potlood) inzicht welke beleidsmatig gewenste investeringsprojecten in de komende 10 jaar geprogrammeerd kunnen worden bij continuering van de gekozen ambitieniveaus voor de investeringsopgaven "Instandhouding van de openbare ruimte", "Instandhouding van vastgoed", "Transities in de bestaande stad", "Uitbreiding van voorzieningen" en "(Betaalbare) woningbouw en gebiedsontwikkeling".
- Laat bij de Voorjaarsnota jaarlijks de impact in beeld brengen van de investeringsplanning en -programmering op financiële kengetallen waarbij de ondergrens van de solvabiliteit 15% is en de schuldquote maximaal 130%, onder de voorwaarde dat we jaarlijks 0,5% van onze begroting toevoegen aan de reserves.

Bij dit advies voor een bekostigingsstrategie hebben we randvoorwaarden en uitgangspunten uitgewerkt, die gemeenteraad, college en ambtelijke organisatie in staat stellen goed te sturen op de financiën van investeringsopgaven. Die randvoorwaarden en uitgangspunten zijn onderdeel van de bekostigingsstrategie. De integrale weergave hiervan is opgenomen in bijlage C Bekostigingsstrategie.

Risico's

De ontwikkelingen van het gemeentefonds is altijd een risico voor onze gemeentelijke begroting. Dat geldt voor de autonome groei van het gemeentefonds, maar ook voor onze eigen groei. Daarnaast spelen landelijk nog discussies over de herverdeling van het gemeentefonds, waarvan de uitkomst voor Utrecht onzeker is. Dat geldt ook voor de discussie om in het gemeentefonds een 'hek' om het sociaal domein te zetten. Hoe dat precies vorm moet krijgen is onbekend, maar kan voor Utrecht wel een financieel risico betekenen.

Bijlagen

Bijlage A | Bijlage bijsturingen

Bijlage A.1 - Hoofdstuk 3.06 Veilige stad: bijlage toename overlast, opgave, (incidentele)

financiering en actuele ontwikkelingen per doelgroep

In onderstaande tabel de aanleiding per onderdeel toegelicht.

Tabel 64 | Veilige stad uitsplitsing per doelgroep

Doelgroep	Opgave	Incidentele financiering	Ontwikkelingen
Personen met onbegrepen gedrag, overlast gevende criminele vreemdelingen en Oost-Europeanen	Groeiende groep, vaak Multi problematiek, vaak niet-Utrechters en/of niet onze verantwoordelijkheid, balans vinden tussen perspectief en grenzen. De digitale leefwereld heeft overlast in wijken tot gevolg.	Aflop en incidenteel: - Tot en met 2025 (SPUK Overlast gevende Criminele Vreemdelingen), - Tot en met 2027 (Subsidie ZonMW project Samen erop af) - Tot en met 2026 coalitiegelden (Focusgebieden ASW en Kanaalstraat / Damstraat).	Groep groeit, problematiek ook.
Jeugd/jongerenoverlast (met ook aandacht voor invloed digitale communicatie onderling dat ook overlast in de wijken tot gevolg heeft)	Overlast heeft fluïde karakter, respectloze houding naar handhavende instanties, overlast van lichte irritaties tot ernstigere incidenten zoals intimidatie, fysiek geweld en online bedreigingen.	(Is vernieuwing aanpak waarvoor niet eerder geld beschikbaar was).	Door onvoorspelbare en vaak vluchtige karakter is het voor de gemeente, jongerenwerk, politie en hulpverlening steeds moeilijker om vroegtijdig signalen op te vangen en effectief te interveniëren.
Straatintimidatie	Langlopende aanpak / inzet (link) waarbij het voor iedereen duidelijk is wat (seksueel) intimiderend overschrijdend gedrag in de openbare ruimte betekent, hoe hiermee om te gaan en dat het niet wordt geaccepteerd.	Aflop en incidenteel: - Tot en met 2026 (prioriteit zonder middelen uit coalitieakkoord, bekostigd uit incidenteel voordeel Programma Veilige Stad).	De aanpak van dit zeer actuele onderwerp vraagt voortdurende aandacht en brede inzet. Deze aanpak draagt bij aan het tegengaan van geweld tegen vrouwen (waarbij femicide de extreme vorm is).
Groeiende handhavingsvraag	Kunnen voldoen aan de groeiende vraag naar handhaving als gevolg van verdichting van de stad en een toename in het gebruik van de openbare ruimte. Ook zien wij een toenemende vraag als gevolg van landelijke ontwikkelingen ten aanzien van het nieuwe boa bestel.	(Extra middelen voor toekomst)	Als we niet meegroeien met de stad en de landelijke ontwikkelingen kan THOR niet aan de verwachtingen voldoen die gesteld worden (vanuit stad, Rijk, raad).
Amsterdamsestraatweg/Kanaalstraat-Damstraat	We investeren in de integrale gebiedsgerichte aanpak Amsterdamsestraatweg en Kanaalstraat-Damstraat. Het mes snijdt hier aan twee kanten: de aanpak van (georganiseerde) criminaliteit gaat altijd hand in hand met de sociaalmaatschappelijke ontwikkelingen en investeringen in de openbare ruimte in deze gebieden.	Tot en met 2026 coalitiegelden.	De gebiedsgerichte aanpak Amsterdamsestraatweg/Kanaalstraat-Damstraat vergt deels voortzetting om opgebouwde successen en positieve ontwikkeling blijvend vorm te geven.

Bijlage A.2 – H3.10 Levendige en gezonde stad: Exploitatie tekort zwembaden

Aanleiding

De gemeentelijke zwembaden kennen een structureel exploitatietekort van circa € 1,5 miljoen. In de Voorjaarsnota 2025 is voor 2026 incidenteel dekking toegekend, met de opdracht om te komen tot structurele oplossingen binnen bestaande beleidskaders en/of via tariefstelling. Deze samenvatting geeft inzicht in de omvang, oorzaken en mogelijke oplossingsrichtingen. Het is noodzakelijk dat zo snel mogelijk na installatie van het nieuwe college er een besluit wordt genomen ten aanzien van het exploitatie-tekort, zodat hier tijdig op geanticipeerd kan worden.

Omvang en oorzaken tekort

De zwembaden kennen een netto exploitatie van circa € 5 miljoen (lasten ca. € 11 miljoen, baten circa € 6 miljoen). Op basis van de realisatie 2024 bedroeg het structurele tekort € 2,0 miljoen; door maatregelen in 2025 is dit teruggebracht tot € 1,5 miljoen.

Belangrijkste oorzaken:

- Structureel te hoge opbrengstbegroting (+ € 650.000 sinds 2019), terwijl bezoekersaantallen na COVID niet zijn hersteld.
- Structureel tekort in personeelsbudget om de huidige programmering uit te voeren.
- Extra lasten door maatregelen rondom werkdruk en arbeidsomstandigheden.
- Kostenstijgingen (o.a. door Omgevingswet, schoonmaak, etcetera).
- Wegvallen van incidentele compensatieregelingen.

Reeds getroffen maatregelen (2025)

In 2025 zijn maatregelen doorgevoerd met een structureel effect van circa € 500.000, onder andere:

- Verlaging ziekteverzuim en inzet externe inhuur.
- Optimalisatie programmering, roostering en zomerexploitatie.
- Efficiëntere bedrijfsvoering (automatisering, toegangscontrole, kasprocessen).
- Marketing en aanvullende verhuur.

Na deze maatregelen resteert een tekort van € 1,5 miljoen.

Optionele maatregelen (vanaf 2026)

Voor 2026 en verder zijn aanvullende maatregelen in beeld met een beperkte financiële opbrengst (orde van grootte € 10.000 – € 80.000 per maatregel), zoals:

- Weersafhankelijke openstelling buitenbad Krommerijn;
- Verdere beperking van gezins- en banenzwemmen;
- Beperkte tariefaanpassingen;
- Aangepaste openstelling en zelfbeheer door verenigingen.

Deze maatregelen leveren gezamenlijk onvoldoende op om het structurele tekort volledig te dichten en hebben directe impact op het aanbod.

Scenario's binnen bestaand financieel kader en aanpassing beleid

Binnen het bestaande financiële kader zijn drie hoofdscenario's uitgewerkt:

- Combinatie lastenreductie en opbrengstverhoging
- Tariefsverhoging van 10% op alle sportaccommodaties (momenteel lopen bestuurlijke gesprekken om dit mogelijk te verhogen naar 11%).
 - Aanpassing openingstijden en vervanging onrendabel aanbod (recreatief/gezinszwemmen, schoolzwemmen) voor meer commerciële activiteiten (bijvoorbeeld privé- of turbozwemles).
- Combinatie lastenreductie en specifieke tariefsverhoging zwembaden
 - Tariefsverhoging van circa 15% voor zwembaden,

- Schrappen van programmering (recreatief/gezinszwemmen, schoolzwemmen).
- Sluiting van één zwembad
 - Structurele besparing ca. € 1,4 miljoen (excl. frictiekosten).

Alle scenario's kennen substantiële maatschappelijke impact en frictiekosten en bevatten veel op elkaar inwerkende grootheden. We lichten de scenario's daarom graag nader toe voordat hier definitieve keuzes in worden gemaakt.

Scenario's buiten bestaand financieel kader en geen aanpassing van beleid

Indien het huidige beleidsniveau en de groeiopgave van de stad leidend blijven, zijn aanvullende middelen noodzakelijk. Te verkennen opties zijn:

- Structurele dekking uit algemene middelen;
- Inzet of bijstelling van de MPR-sportvoorzieningen;
- Incidentele dekking via VGU.

Afweging

Het exploitatietekort is structureel en kan niet uitsluitend via efficiencymaatregelen worden opgelost. Netto kost de exploitatie van de zwembaden € 5 miljoen, waarop een tekort van € 1,5 miljoen substantieel is. Keuzes binnen het financiële kader leiden tot vershraling van het aanbod, hogere tarieven of capaciteitsreductie. Scenario's buiten het financiële kader zorgen ervoor dat bestaand beleid en toekomstige groei wordt ondersteund.

Bijlage A.3 - H3.10 Levendige en gezonde stad beschrijving per doelgroep

Hier volgt een uitgebreidere beschrijving van de bijsturingen per doelgroep voor het thema asiel, migratie en integratie van nieuwkomers. Een meer beknopte bijschrijving staat beschreven in het hoofdstuk van het programma Levendige en gezonde stad. Per doelgroep zijn de financiële gevolgen in beeld gebracht.

Opvang asielzoekers

Optie 1: Geen extra middelen

De ambitie is om te voldoen aan de wettelijke verplichting uit de Spreidingswet om ons evenredige aandeel van de totale landelijke opvangcapaciteit te realiseren. Als er geen extra gemeentelijke middelen bijkomen hebben we de keuze om de ambitie bij te stellen door:

- Niet te voldoen aan de wettelijke opgaven van een evenredige bijdrage aan de opvangcapaciteit voortkomend uit de Spreidingswet.
- Stoppen met zoeken naar nieuwe (duurzame) locaties voor asielopvang, inclusief AMV-locaties, vanwege minder beleids- en uitvoerende capaciteit (vanaf 2027).
- Minder uitvoeringscapaciteit aanwezig om te sturen op de kwaliteit van opvanglocaties en inbedding in de omgeving. Daarnaast zullen we keuzes moeten maken in de kwaliteit en het aanbod van programma's gericht op het meedoen van nieuwkomers en de verbinding met de buurt, bijvoorbeeld Plan Einstein.

'Dit speelt in een context waarin het Europees Migratiepact wordt geïmplementeerd en mogelijk ook nieuwe wetgeving als de asielnoodmaatregelenwet en het tweestatusstelsel volgen. Deze nieuwe (voorgestelde) wetgeving maakt de procedures ingewikkelder en maakt onderscheidt tussen kansrijke- en kansarme asielaanvragen. Het is de verwachting dat maatschappelijke organisaties meer vragen zullen krijgen van asielzoekers en statushouders en dat de stress, frustratie en boosheid van (met name kansarme) bewoners in de opvangvoorzieningen zal toenemen wat de sfeer en veiligheid, ook in de buurt, niet ten goede komt.

Optie 2: Benodigde middelen voor bestaande ambities

1. Structurele beleidscapaciteit vanwege groei van doelgroep.

Onze gemeente heeft de laatste jaren, zeker sinds de Spreidingswet, meerdere nieuwe (veelal tijdelijke) opvanglocaties geopend en/of verlengd. De structurele beleidscapaciteit is niet meegegroeid. Daarbij lopen de tijdelijke middelen voor extra beleidsinzet af. Na 2027 is er geen dekking meer en is structureel € 120.000 en vanaf medio 2028 + € 60.000 (totaal € 180.000) nodig om uitvoering te blijven geven aan de ambities op opvangcapaciteit en meedoen van nieuwkomers.

2. Indien de Spreidingswet wordt ingetrokken zijn er incidenteel middelen nodig voor het zoek- en ontwikkelproces voor nieuwe duurzame opvangvoorzieningen.

Het merendeel van de asielopvangvoorzieningen in de stad is tijdelijk. Om te voldoen aan onze ambitie van een evenredig aandeel en duurzame bijdrage aan de totale landelijke opvangcapaciteit (momenteel een wettelijke taak uit de Spreidingswet) is een continue zoektocht gaande om nieuwe langjarige opvangvoorzieningen te ontwikkelen. Wanneer de Spreidingswet wordt ingetrokken, vallen de bijbehorende middelen van € 200.000 weg. Uit gemeentelijke middelen zal dit bedrag dan gedekt moeten worden om het zoek- en ontwikkelproces invulling te kunnen blijven geven.

3. Structurele ophoging voor de uitvoering van Plan Einstein.

'We zien een trend dat steeds meer jongvolwassenen in de opvanglocaties wonen. Deze doelgroep heeft meer aandacht en begeleiding nodig, wat ook meer (financiële) inzet vraagt. We zijn gebaat bij een structurele ophoging van het gemeentebudget van in totaal € 300.000 en daarmee wordt de bezuiniging van € 103.000 opgeheven. Daarmee groeit het gemeentelijk budget weer mee met de groei van het aantal asielopvanglocaties en plekken van de afgelopen jaren.

Optie 3: Meer ambitie of andere invalshoek

1. Zelf organiseren: meer regie bij onze gemeente.

De Rijksoverheid zorgt momenteel niet voor de gewenste langjarige stabiliteit in de opvang van de beschreven doelgroepen. De veelal tijdelijke opvanglocaties en verschillende (dalende) normbedragen per doelgroep zorgen voor onrust en minder mogelijkheden om duurzame opvangvoorzieningen te realiseren.

Wanneer we als gemeente meer regie nemen, bijvoorbeeld door opvanglocaties in eigendom te ontwikkelen, kan gezorgd worden voor robuuste opvang in Utrecht. Stabiliteit wordt geboden door (enkele) opvangvoorzieningen zelf te ontwikkelen waar opvangdoelgroepen (bijv. asielzoekers, Oekraïense ontheemden, AMV of mogelijk een deel van de maatschappelijke opvang, etc.) én reguliere woningzoekenden samen leven. De opvanglocaties worden idealiter ingebed als onderdeel van en met voorzieningen voor de buurt: nieuwe gebiedsontwikkelingen bieden hiervoor de meeste kans van slagen.

Opvangvoorzieningen voor nieuwkomers welke zijn ontwikkeld in gemeentelijk eigendom zorgen voor stabiliteit, hogere kwaliteit en lagere kosten. Dit vraagt om financieringsafspraken met het Rijk om de verbouwings-, uitvoerings- en exploitatiekosten door het Rijk gedekt te krijgen en incidentele middelen in een op te zetten reserve 'ontwikkelen gemeentelijke opvangvoorziening Asiel, Oek & AMV' van € 10 miljoen voor de aankoop van ontwikkeling van opvangpanden. Daarnaast vraagt het ook om nadere uitwerking over wat dit betekent in termen van vastgoedbeleid en wat ervoor nodig is om dit te combineren met wonen.

Financiële gevolgen

Tabel 65 | Financiële gevolgen

Bedragen x € 1.000

	2026	2027	2028	2029	Structureel
Baten	0	0	0	0	0
Lasten: optie 2					
1. Personele kosten	120	240	300	300	300
2. Overhead*	42	83	104	104	104
3. Kapitaallasten**	0	0	0	0	0
4. Overige kosten***	300	300	300	300	300
Totaal lasten: optie 2	462	623	704	704	704
Lasten: optie 3					
1. Personele kosten	0	0	0	0	0
2. Overhead*	0	0	0	0	0
3. Kapitaallasten**	0	0	0	0	0
4. Overige kosten***	10.000	0	0	0	0
Totaal lasten: optie 3	10.000	0	0	0	0

*Rekening houden met 34,6% overhead

**Als een bedrag ook is aangeleverd voor het MPR of investeringsstrategie, graag aangeven. In het eindproduct zorgen we dan voor de juiste verwijzingen.

***Overige kosten zijn inclusief eventuele afdelingsspecifieke overheadkosten

Toelichting tabel:

- Indien de Spreidingswet wordt ingetrokken is er incidenteel geld nodig in 2026 van € 200.000 ten behoeve van zoek- en ontwikkelproces nieuwe opvangvoorzieningen om aan evenredig aandeel van totale landelijke opvangcapaciteit bij te dragen. Omdat de intrekking onzeker is geworden, is dit bedrag niet opgenomen in bovenstaande tabel.

De € 10.000 is eenmalige storting in de reserve 'ontwikkelen gemeentelijke opvangvoorziening Asiel, Oek & AMV' om als gemeente meer regie te nemen over de opvangvoorzieningen en (enkele) zelf in eigendom zelf te ontwikkelen. Voorwaarde is wel dat de verbouwings-, uitvoerings- en exploitatiekosten gedekt worden door het Rijk. Deze mogelijke reserve is alleen in dit financiële overzicht onder de doelgroep Asiel opgenomen maar kan dus ook dienen ten behoeve van de doelgroepen Oekraïense ontheemden en AMV.

Huisvesting statushouders

Optie 1: Geen extra middelen

In de context van onvoldoende beschikbare en passende woonruimte is de ambitie om te voldoen aan de wettelijke verplichting uit de Huisvestingswet. Deze bepaalt dat wij een evenredig aandeel moeten leveren aan de landelijke opgave van het huisvesten van statushouders. Als er geen extra gemeentelijke middelen bijkomen, kunnen we minder inspanningen verrichten voor het behalen van de wettelijk verplichte taakstelling. Gevolg hiervan is mogelijk een stijging op de interventieladder van het Interbestuurlijk Toezicht (IBT) met als mogelijk effect het voornemen tot indeplaatsstelling door de provincie. Bovenal zullen statushouders nog langer in overvolle azc's moeten verblijven, waardoor zij geen mogelijkheid hebben om duurzaam mee te doen in Utrecht.

Optie 2: Benodigde middelen voor bestaande ambities

1. Structurele dekking van huidige (incidenteel gefinancierd) matchings- en uitvoeringscapaciteit van statushouder aan passende woonruimte (Huisvestingswet)

Wanneer de ambitie blijft te blijven voldoen aan de wettelijke verplichting om statushouders te huisvesten is een financiële dekking van structureel € 110.000 noodzakelijk om de statushouders te matchen aan passende woonruimte. Vanaf 2027 is er geen dekking meer voor matchings- en uitvoeringscapaciteit.

2. Structurele dekking van huidige (incidenteel gefinancierd) beleidschapaciteit (Huisvestingswet).

Dit is circa € 60.000 vanaf 2027.

Optie 3: Meer ambitie of andere invalshoek

1. Passende woonvoorraad realiseren na opvang

Om de doorstroming uit opvangvoorzieningen te verbeteren, is het noodzakelijk om voldoende passende huisvesting te realiseren voor statushouders, net als voor Oekraïense ontheemden en rechthebbende dak- en thuisloze mensen. De huidige opvangketen loopt vast, onder andere doordat uitstroom naar huisvesting onvoldoende op gang komt. Doorstroming kan worden bereikt door een overgang te organiseren van opvang naar zelfstandig wonen (meestal in een sociale huurwoning). Hierbij is het van belang dat geschikte, vooral kleinere een- en tweepersoons eenheden beschikbaar komen en dat er daadwerkelijk doorstroom plaatsvindt.

De Beleidsnota Wonen bevat een pakket aan maatregelen dat gericht is op het verbeteren van de doorstroom en het vergroten van het woonaanbod voor mensen in een kwetsbare positie. Er wordt, in samenhang met de verordening waarin de woonruimte-verdeelregels vastliggen, ingezet op woningdelen en optoppen. Ook wordt er scherper gekeken wie in aanmerking komt voor de nieuwbouw van sociale huurwoningen. Het beleidskader ligt weliswaar klaar, maar de financiële en organisatorische dekking voor de uitvoering is nog niet volledig geregeld. Tegelijkertijd moet hierbij worden onderkend dat de effecten, zoals een groei in het aantal beschikbare betaalbare woningen, niet volledig zichtbaar zullen zijn binnen de komende bestuursperiode.

Financiële gevolgen

Tabel 66 | Financiële tabel

Bedragen x € 1.000	2026	2027	2028	2029	Structureel
Baten	0	0	0	0	0
Lasten: optie 2					
1. Personele kosten	110	170	170	170	170
2. Overhead*	38	59	59	59	59
3. Kapitaallasten**	0	0	0	0	0
4. Overige kosten***	0	0	0	0	0
Totaal lasten: optie 2	148	229	229	229	229
Lasten: optie 3					
1. Personele kosten	0	0	0	0	0
2. Overhead*	0	0	0	0	0
3. Kapitaallasten**	0	0	0	0	0
4. Overige kosten***	0	0	0	0	0
Totaal lasten: optie 3					

*Rekening houden met 34,6% overhead

**Als een bedrag ook is aangeleverd voor het MPR of investeringsstrategie, graag aangeven. In het eindproduct zorgen we dan voor de juiste verwijzingen.

***Overige kosten zijn inclusief eventuele afdelingsspecifieke overheadkosten

Alleenstaande minderjarige vreemdelingen (AMV)

Optie 1: Geen extra middelen

AMV zijn minderjarigen die zonder ouders naar ons land zijn gevlucht en die veelal hier zullen blijven. Het is de ambitie om ook voor deze kwetsbare groep, conform de wettelijke taken uit de Spreidingswet en huisvestingswet, als Utrecht onze evenredige bijdrage aan de landelijke opvangcapaciteit te leveren. Dit geldt voor zowel de doelgroep AMV met verblijfsstatus (via NIDOS) als AMV in de asielprocedure (via COA). Beide groepen hebben verhoudingsgewijs meer ondersteuning en vaak ook (jeugd)zorg nodig.

Vanuit het reguliere asielbudget financieren we momenteel de herijking van het convenant gezond pedagogisch klimaat, inzet van leerlingzaken op Ithaka Internationale Schakelklas en een onderzoeksopdracht en activiteiten voor AMV'ers. In 2026 ontvangen we een aAMV-bonus van € 200.000 vanuit de Spreidingswet. Deze middelen worden gebruikt voor een extra zorgaanbod. Voor AMV'ers met een status ontvangen we geen extra middelen, terwijl deze groep in de stad verder zal moeten groeien (conform de wettelijke taakstelling huisvesting statushouders).

Indien er geen extra middelen komen, zijn dit de inhoudelijke keuzes die voorliggen:

- Wel of niet inzetten van (jeugd)zorg;
- Verder op laten lopen van de wachttijden voor deze groep;
- Afschalen van de inzet op het convenant gezond pedagogisch klimaat;
- Niet verder uitbreiden van de AMV-aantallen in de stad.

Zonder meer financiering kan deze groep niet ondersteund worden, met als mogelijk gevolg meer overlast.

Optie 2: Benodigde middelen voor bestaande ambities

1. Structurele dekking ten behoeve van de inzet van zorg- en onderwijspartners voor de zorg en ondersteuning van deze kwetsbare groep

Dit is circa € 100.000 per jaar indien Spreidingswetmiddelen blijven, anders circa € 200.000 hoger. In het convenant Gezond pedagogisch klimaat wordt een aanpak beschreven van extra inzet van de verschillende partners (JGZ, BT, jeugdzorg, onderwijs, leerlingzaken).

2. Extra structurele beleids capaciteit vanwege groei van doelgroep (Spreidingswet)

Dit is circa € 120.000 per jaar.

Optie 3: Meer ambitie of andere invalshoek

De kwetsbare AMV-groep wordt door het COA in grotere groepen opgevangen (POA opvang 50 tot 80 jongeren, KWE vaak 25-30 jongeren). We zien veel verhuisbewegingen van deze groep, waardoor jongeren vaak van school moeten wisselen en telkens opnieuw moeten beginnen. Het organiseren van opvang in eigen beheer voor deze doelgroep biedt ons de mogelijkheid de opvang, begeleiding en zorg stabiel en kleinschaliger te organiseren. Dit vraagt om incidentele middelen van € 10 miljoen in een reserve 'Ontwikkelen gemeentelijke opvangvoorziening Asiel & OEK', waar ook AMV'ers gebruik van kunnen maken. AMV-opvang en beheer vraagt naast het vastgoed om extra incidentele inzet van onze Utrechtse zorg- en ondersteuningspartijen om de diensten te ontwikkelen en op maat te organiseren van € 250.000.

Financiële gevolgen

Tabel 67 | Financiële gevolgen

Bedragen x € 1.000

	2026	2027	2028	2029	Structureel
Baten	0	0	0	0	0
Lasten: optie 2					
1. Personele kosten	120	220	220	220	220
2. Overhead*	42	76	76	76	34
3. Kapitaallasten**	0	0	0	0	0
4. Overige kosten***	0	0	0	0	0
Totaal lasten: optie 2	162	296	296	296	296
Lasten: optie 3					
1. Personele kosten	0	0	0	0	0
2. Overhead*	0	0	0	0	0
3. Kapitaallasten**	0	0	0	0	0
4. Overige kosten***	250	0	0	0	0
Totaal lasten: optie 3	250	0	0	0	0

*Rekening houden met 34,6% overhead

**Als een bedrag ook is aangeleverd voor het MPR of investeringsstrategie, graag aangeven. In het eindproduct zorgen we dan voor de juiste verwijzingen.

***Overige kosten zijn inclusief eventuele afdelingsspecifieke overheadkosten

Oekraïense ontheemden

Optie 1: Geen extra middelen

De financiële middelen voor gemeenten voor de opvang van Oekraïense ontheemden in Nederland worden geheel gedekt door de Rijksoverheid middels een normbedrag voor opvang en exploitatie aangevuld met aparte vergoedingen en regelingen voor verschillende doelen en de mogelijkheid werkelijk gemaakte kosten voor de exploitatie van de gemeentelijke opvang vergoed te krijgen. Op het moment van schrijven is bij het Rijk de kostenfinanciering voor 2026 nog in onderzoek. Met de huidige incidentele Rijksmiddelen is het een grote inspanning om de hoeveelheid opvangplekken voor lange termijn te behouden. Als er een wijziging komt in de Rijksfinanciering leidt het er mogelijk toe dat de ambities over het aantal te realiseren opvangplekken en de kwaliteit ervan minder worden en dat ook de ambities voor onderwijs, zorg, participatie en arbeidstoeleiding naar beneden worden bijgesteld.

Optie 2: Benodigde middelen voor bestaande ambities?

Ervan uitgaande dat de Rijksoverheid alle lokale uitvoering en beleidsambities blijft financieren zoals ze dat nu doen zijn er geen extra gemeentelijke middelen nodig. Hierbij gaan we er ook van uit dat de apparaatskosten gedekt worden door het Rijk. Deze zijn nodig voor invoering en uitvoering van de nieuwe landelijke regeling die zal komen na het aflopen van de Europese Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB).

Optie 3: Meer ambitie of andere invalshoek

Zie bijsturing bij opvang asielzoekers en huisvesting statushouders: passende woningvoorraad realiseren ná de opvang en zelf organiseren: meer regie bij onze gemeente.

Utrechtse Voorziening voor ongedocumenteerde mensen (UVOM)

Optie 1: Geen extra middelen

Als er geen extra middelen komen, zijn bijstellingen van de ambities vanaf 2028 onvermijdelijk (ter context: in 2025 is reeds 15-20% (ca. € 1 miljoen) bezuinigd). De volgende inhoudelijk keuzes liggen dan voor:

- Verminderen van opvangcapaciteit (gevolg: grotere wachtlijst, doelgroep vaker op straat).
- Verminderen van personeel en specialistische expertise (gevolg: langzame en minder duurzame uitstroom).
- Verlagen kostprijs door minder gedifferentieerd opvangaanbod (gevolg: alleen opvangplekken met ambulante begeleiding, waarbij de meest kwetsbare mensen met specialistische hulpvraag buiten de keten vallen en grote risico's op ernstige schendingen van de humanitaire ondergrens).

Optie 2: Benodigde middelen voor bestaande ambities

De opvang van afgewezen asielzoekers is de verantwoordelijkheid van het Rijk, aangezien zij verantwoordelijk is voor de uitvoering van de Terugkeerrichtlijn. Landelijke financiering is echter stopgezet sinds 2025. Als we blijven kiezen voor een gedecentraliseerde UVOM, met ruimte voor verschillende doelgroepen (ambulante en 24-uursbegeleiding voor vrouwen, mannen en gezinnen en onderscheid naar regio van herkomst), behoud van het aantal bedden en behoud van capaciteit en expertise. Dan is er:

- Incidentele dekking nodig van het tekort in 2027 indien het Rijk haar bijdrage niet levert. Dit is circa € 200.000.
- Vanaf 2028 is er structureel € 1,5 miljoen nodig wanneer het Rijk geen bijdrage gaat leveren. Mocht het Rijk haar bijdrage (door winnen van de rechtszaak of nieuw rijksbeleid) aan de opvang wel blijven leveren, dan kan worden gesproken over een nieuwe inzet / herbesteding van de overgebleven middelen.

Optie 3: Meer ambitie of andere invalshoek

De UVOM draagt met haar opvang en begeleiding bij aan de vermindering van het aantal mensen in de illegaliteit, door zowel legalisering als vrijwillige terugkeer en doormigratie. In Nederland en Europa bestaat tot op heden geen sluitende vreemdelingenketen. Vanaf juni 2026 start het Europese Migratiepact. We voorzien dat dit (inter-)nationaal gaat leiden tot meer ongedocumenteerden op straat in de (Europese) steden. Om dit het hoofd te bieden, zijn de volgende opties mogelijk:

- Het aantal plekken uitbreiden. Met het oog op de negatieve bijeffecten van het EU-Migratiepact kost een eerste uitbreiding met ca. 30 plekken vanaf 2027 € 300.000 per jaar.
- Kiezen voor partnerschappen met nog meer inzet op re-integratie of bijvoorbeeld woongemeenschappen in belangrijke herkomstlanden. De kosten zijn € 1 miljoen per partnerschap per jaar.
- Inzetten op het verminderen van de negatieve gevolgen van de niet sluitende vreemdelingenketen. Bijvoorbeeld een pilot voor 18+-onderwijs van gewortelde kinderen, ook wel *Dreamers* genoemd, voor € 150.000 per jaar.

Financiële gevolgen

Tabel 68 | Financiële gevolgen

Bedragen x € 1.000	2026	2027	2028	2029	Structureel
Baten****	1.250 - 2.500	1.250 - 2.500	1.250 - 2.500	1.250 - 2.500	1.250 - 2.500
Lasten: optie 2 uit vraag 3					
5. Personele kosten	0	0	0	0	0

6. Overhead*	0	0	0	0	0
7. Kapitaallasten**	0	0	0	0	0
8. Overige kosten***	0	200	1.500	1.500	1.500
Totaal lasten: optie 2	0	200	1.500	1.500	1.500

Lasten: optie 3 uit vraag 3

5. Personele kosten	0	0	0	0	0
6. Overhead*	0	0	0	0	0
7. Kapitaallasten**	0	0	0	0	0
8. Overige kosten***	0	1.650	2.950	2.950	2.950
Totaal lasten: optie 3	0	1.650	2.950	2.950	2.950

*Rekening houden met 34,6% overhead

**Als een bedrag ook is aangeleverd voor het MPR of investeringsstrategie, graag aangeven. In het eindproduct zorgen we dan voor de juiste verwijzingen.

***Overige kosten zijn inclusief eventuele afdelingsspecifieke overheadkosten

****De baten bestaan uit een grove inschatting van eventuele rijksinkomsten, waarbij we maximaal € 2,5 miljoen verwachten voor LVV, dit is echter nog onzeker, vandaar de bandbreedte.

Toelichting tabel optie 3: om fundamenteel dit vraagstuk aan te passen worden een drietal opties genoemd met een benodigde middelen van € 300.000, € 1 miljoen en € 150.000, maar zijn ook de structurele middelen van € 1,5 miljoen nodig vanaf 2028 en € 200.000 in 2027 om de voorziening voort te zetten.

Dakloze Europese arbeidsmigranten

Optie 1: Geen extra middelen

De dakloze EU-arbeidsmigranten zijn de snelst groeiende groep dak- en thuisloze mensen in Utrecht. We zien de volgende ambities als leidend: voldoende opvang en begeleiding bieden aan de meest kwetsbare dakloze EU-migranten die een link hebben met de regio, onder wie ook dak- en thuisloze vrouwen. Dit heeft geresulteerd in een opschaling van het aantal opvangplekken op de Stadsbrug en het begin van de pilot 'Opvang vrouwelijke dakloze Europese arbeidsmigranten'. Vanuit een pilot vanuit het Rijk met daarin ten minste € 1.156 miljoen voor Utrecht kan de opvang worden gecontinueerd tot 2028. Daarnaast ontvangen we incidenteel € 800.000 tot 2029. Dit is onvoldoende om deze groeiende groep te kunnen blijven opvangen. Als er geen extra middelen komen, zijn dit de keuzes:

- De bestaande opvangplekken weer afschalen;
- Geen vrouwenopvang organiseren.

Optie 2: Benodigde middelen voor bestaande ambities?

Utrecht heeft de ambitie om opvang en begeleiding te bieden aan de meest kwetsbare dak- en thuisloze mensen, en specifiek vrouwen, uit de EU, vanuit het perspectief van de humanitaire ondergrens. Om dit structureel aan te kunnen bieden zijn meer middelen nodig. De vraag naar opvang en begeleiding onder deze doelgroep is erg hoog en neemt toe: de schattingen zijn dat ten minste 60% van de dak- en thuisloze mensen in Utrecht EU arbeidsmigranten is. Om aan de hoge groeiende vraag tegemoet te komen, worden de opvangplekken opgeschaald naar 40. Daarnaast is gestart met een pilot 'Opvang vrouwelijke dakloze Europese arbeidsmigranten'. Om dit te kunnen blijven doen, is structureel € 400.000 extra nodig boven op de pilotmiddelen van het Rijk en de structurele middelen van de gemeenteraad. Na 2028 vervalt € 800.000 terwijl deze middelen wel nodig zijn om de bestaande ambities te realiseren.

Optie 3: Meer ambitie of andere invalshoek

De opvang en begeleiding die we voor deze groep verzorgen, vormen een vangnetregeling voor mensen die tussen de wal en het schip vallen, waarmee overlast en onveiligheid op straat worden voorkomen. De belangrijkste bijsturing is om in gezamenlijkheid integraal te sturen op deze doelgroep en mensen zo snel mogelijk door te verwijzen naar de juiste plek. Dit proces loopt al in de organisatie. Hier is geen inhoudelijke bijsturing nodig.

Financiële gevolgen

Dit is inclusief personeelsbudget voor het onderdeel Dakloze Europese Arbeidsmigranten.

Tabel 69 | Financiële gevolgen

Bedragen x € 1.000

	2026	2027	2028	2029	Structureel
Baten****	500 – 1.000	500 – 1.000	500 – 1.000	500 – 1.000	500 – 1.000

Lasten: optie 2

1.	Personele kosten	0	0	0	0	0
2.	Overhead*	0	0	0	0	0
3.	Kapitaallasten**	0	0	0	0	0
4.	Overige kosten***	400	400	400	1.200	1.200
Totaal lasten: optie 2		400	400	400	1.200	1.200

Lasten: optie 3

1.	Personele kosten	0	0	0	0	0
2.	Overhead*	0	0	0	0	0
3.	Kapitaallasten**	0	0	0	0	0
4.	Overige kosten***	0	0	0	0	0
Totaal lasten: optie 3		0	0	0	0	0

*Rekening houden met 34,6% overhead

**Als een bedrag ook is aangeleverd voor het MPR of investeringsstrategie, graag aangeven. In het eindproduct zorgen we dan voor de juiste verwijzingen.

***Overige kosten zijn inclusief eventuele afdelingsspecifieke overheadkosten

****De baten bestaan uit een grove inschatting van eventuele rijksinkomsten, waarbij we maximaal € 1 miljoen voor de EU-migranten. Dit is echter nog onzeker, vandaar de bandbreedte.

Koudweerregeling (KWR)

Optie 1: Geen extra middelen

De koudweerregeling is een vangnetregeling voor dak en thuisloze mensen zonder ander recht op opvang. Opvang opent wanneer de gevoelstemperatuur onder 0 zakt, code rood gegeven is of een storm een naam krijgt. In G4 verband zijn aanvullende afspraken gemaakt over gezamenlijk openen en sluiten: niet sluiten voor 2 nachten tussen twee periodes in, en niet sluiten in het weekend. In 2024 is een groter pand in de stad gevonden voor de regeling, waardoor de maximale opvangcapaciteit aanzienlijk verhoogd is, maar waarbij de uitvoeringseisen ook complexer en kostbaarder zijn geworden. Dit komt doordat er busvervoer ingezet moet worden om bezoekers van en naar de locatie te vervoeren, en omdat de inzet van personeel en beveiliging aanzienlijk hoger is op deze nieuwe locatie.

Het huidige budget is € 1,2 miljoen per jaar, dit is structureel beschikbaar gesteld. Historisch gezien was het aantal koude dagen doorgaans ongeveer 40. Het voorgaande jaar (2024/2025) kwamen we uit op 85 dagen koud weer. De koudweerregeling is een vangnetregeling en pilot voor de meest

kwetsbare mensen die op straat slapen. Hiervoor is € 1 miljoen per jaar structureel beschikbaar gesteld. Het huidige budget kan gaan knellen wanneer er een hoger aantal KWR dagen zijn. Het afgelopen seizoen zijn 85 KWR dagen gedraaid waarmee flink over het begrote jaarbudget heen is gegaan. De verwachting is dat dit vaker gaat gebeuren doordat in de G4 is afgesproken niet direct de deuren te sluiten als het iets warmer wordt. Indien de KWR-voorziening vaker opengaat is dit budget onvoldoende. Dan is de inhoudelijke keuze:

- Minder plekken in de koudweeropvang organiseren en/of specifieke plekken voor doelgroepen, zoals vrouwen.
- Eerder de voorziening te sluiten indien een bepaalde temperatuur wordt bereikt.

Optie 2: Benodigde middelen voor bestaande ambities

Om de koudweerregeling op deze locatie te blijven runnen met een maximum capaciteit van 200 mensen is een structureel budget nodig van ten minste € 1,7 miljoen per jaar. Hiermee ontstaat ruimte voor het inmiddels hogere aantal koude dagen, maar ook voor de hogere bezetting op locatie waar hogere kosten mee gemoeid zijn. Daarnaast is het voor deze regeling van groot belang dat er voldoende budget beschikbaar is om te voorzien in kosten voor onderhoud van het pand en het nemen van extra veiligheidsmaatregelen wanneer dit noodzakelijk is.

Optie 3: Meer ambitie of andere invalshoek

De wens is om een vrouwenvleugel op deze locatie te realiseren, de kosten hiervoor zijn incidenteel minstens € 800.000. Daarnaast zouden aanvullende middelen ingezet kunnen worden voor een doorlopende winteropvang naast de koudweerregeling waar we mensen gerichter en intensiever begeleiden naar perspectief, en lichtelijk de instroom in de koudweerregeling verminderen. Hier kan ook beter gestuurd worden op de toegang. Om dit te realiseren is een locatie (voor 20 tot 40 personen) nodig die ingericht kan worden naar de maatstaven van veiligheid voor een dergelijke opvang. De kosten daarvan schatten we incidenteel op maximaal € 500.000. In totaal schatten we de benodigde structurele kosten op € 1,1 miljoen euro.

Financiële gevolgen

Dit is inclusief personeelsbudget bij de Koudweerregeling

Bedragen x € 1.000			2026	2027	2028	2029	Structureel
Baten			0	0	0	0	0
Lasten: optie 2							
1.	Personele kosten		0	0	0	0	0
2.	Overhead*		0	0	0	0	0
3.	Kapitaallasten**		0	0	0	0	0
4.	Overige kosten***		1.700	1.700	1.700	1.700	1.700
Totaal lasten: optie 2			1.700	1.700	1.700	1.700	1.700
Lasten: optie 3							
1.	Personele kosten		0	0	0	0	0
2.	Overhead*		0	0	0	0	0
3.	Kapitaallasten**		0	0	0	0	0
4.	Overige kosten***		2.400	1.100	1.100	1.100	1.100
Totaal lasten: optie 3			2.400	1.100	1.100	1.100	1.100

*Rekening houden met 34,6% overhead

**Als een bedrag ook is aangeleverd voor het MPR of investeringsstrategie, graag aangeven. In het eindproduct zorgen we dan voor de juiste verwijzingen.

***Overige kosten zijn inclusief eventuele afdelingsspecifieke overheadkosten

Inburgering

Optie 1: Geen extra middelen

In de Voorjaarsnota 2025 is opgenomen dat we erop rekenen dat het Rijk gaat zorgen voor passend uitvoeringsbudget in de toekomst. Tot en met 2027 is daarom een raming opgenomen van € 2,9 miljoen euro aanvullend budget van het Rijk voor inburgering. Het Rijk komt bestuurlijke afspraken over passende financiering voor de uitvoering van de Wet Inburgering 2021 (WI2021) vooralsnog niet na.. Indien deze middelen niet komen, noch van het Rijk, noch van de gemeente, moeten de ambities worden bijgesteld. We zullen moeten onderzoeken welke onderdelen van de wet we willen en kunnen blijven uitvoeren. De inhoudelijke keuzes zijn onder meer:

- Minder begeleiding bieden aan inburgeraars van onze inburgeringscoaches en VluchtelingenWerk.
- Het hanteren van een wachtlijst.
- Dat een inburgeraar pas kan starten na huisvesting in de gemeente.
- Dat we geen gespecialiseerde begeleiding en ondersteuning geven aan ex-alleenstaande minderjarige vluchtelingen.

Het risico is dat de nieuwkomers langer doen over hun inburgering en een grotere kans hebben op langdurige afhankelijkheid van een uitkering, zorg, schulddienstverlening en/of dat er veiligheidsissues ontstaan. De inburgeraars zijn het kind van de rekening en de gemeente krijgt die op langere termijn gepresenteerd.

Optie 2: Benodigde middelen voor bestaande ambities

Er zijn extra financiële middelen nodig om de wettelijke taken te kunnen uitvoeren en de inburgeraars goed te kunnen begeleiden. Bij gelijkblijvende instroom van nieuwe inburgeringsplichtigen is er een tekort van € 2,9 miljoen vanaf 2028 voor de uitvoering van wettelijke taken, wanneer we het huidige niveau van begeleiding willen kunnen voortzetten. Voor de berekening van dit tekort zijn dezelfde uitgangspunten gehanteerd als voor de berekening van knelpunt dat in de Voorjaarsnota 2025 is opgenomen voor 2025 t/m 2027.

Optie 3: Meer ambitie of andere invalshoek

Een fundamentele andere kijk op inburgering is het zo snel mogelijk aan het werk gaan ongeacht het taalniveau. Dat betekent dat we meteen bij de start van de inburgeringstermijn integrale trajecten bieden waarin taal, re-integratie (o.a. werknemersvaardigheden) en/of opleiding en het behalen van de overige inburgeringsverplichtingen worden gecombineerd. Dit vraagt om een investering om het huidige landschap te innoveren en het gezamenlijke eigenaarschap van gemeenten, onderwijspartijen en werkgevers te voeden en te bestendigen.

Deze aanpak kan betekenen dat inburgeraars binnen de inburgerstermijn niet het hoogst haalbare taalniveau bereiken (huidige ambitie). Door aansluiting te zoeken bij de ontwikkeling van het Regionaal Werkcentrum en de uitgangspunten van levenslang ontwikkelen zorgen we als gemeente ervoor dat inburgeraars zich kunnen blijven ontwikkelen op de arbeidsmarkt en op het gebied van taal. Ook dit zal een extra investering vragen.

In totaal voorzien wij dat structureel € 3,3 miljoen aan extra middelen nodig is. Daarbij gaan we uit van de huidige asielinstroom per jaar (dus exclusief gezinsmigranten) en de aanname dat 70% via een integraaltraject naar werk begeleid kan worden. De gemiddelde trajectprijs is daarbij € 11.000. De € 3,3 miljoen is exclusief de investering in een innovatiehub en exclusief mogelijke baten zoals een kortere uitkeringsduur.

Financiële gevolgen

Tabel 70 | Financiële gevolgen

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2026	2027	2028	2029	Structureel
Baten****	750 – 1.500	750 – 1.500	750 – 1.500	750 – 1.500	750 – 1.500
Lasten: optie 2					
1. Personele kosten	0	0	1.929	1.929	1.929
2. Overhead*	0	0	656	656	656
3. Kapitaallasten**	0	0	0	0	0
4. Overige kosten***	0	0	315	315	315
Totaal lasten: optie 2	0	0	2.900	2.900	2.900
Lasten: optie 3					
1. Personele kosten	0	0	0	0	0
2. Overhead*	0	0	0	0	0
3. Kapitaallasten**	0	0	0	0	0
4. Overige kosten***	3.300	3.300	3.300	3.300	3.300
Totaal lasten: optie 3	3.300	3.300	3.300	3.300	3.300

*Rekening houden met 34,6% overhead

**Als een bedrag ook is aangeleverd voor het MPR of investeringsstrategie, graag aangeven. In het eindproduct zorgen we dan voor de juiste verwijzingen.

***Overige kosten zijn inclusief eventuele afdelingsspecifieke overheadkosten

****De baten bestaan uit een grove inschatting van eventuele rijksinkomsten, waarbij we maximaal € 1,5 miljoen voor inburgering. Dit is echter nog onzeker, vandaar de bandbreedte.

Bijlage B | Bijsturing Investeringsprogrammering

Duiding per investeringsopgave

Voor elk van de 5 investeringsopgaven hebben we hieronder 5 investeringsscenario's uitgewerkt. Per investeringsopgave is telkens een korte overzichtstabel opgenomen met jaarlasten. Daarna volgt een omschrijving van de investeringsopgave en daarna volgt voor elk scenario een inhoudelijke omschrijving en toelichting.

Instandhouding van de openbare ruimte

Investingsscenario's Instandhouding van de openbare ruimte

Tabel 71 | Kapitaal- en overige lasten voor instandhouding van openbare ruimte

Bedragen x € 1.000

Kapitaal- en overige lasten	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2040
Instandhouding van de openbare ruimte								
0 scenario	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1a scenario	0,0	12,9	13,6	14,3	14,8	15,5	16,3	24,9
1b scenario	0,0	13,5	14,2	15,0	15,6	16,3	17,1	26,2
1c scenario	0,0	14,1	14,9	15,7	16,3	17,0	17,9	27,4
2 scenario	0,0	14,1	14,9	15,7	16,3	17,0	17,9	27,4

Deze tabel toont extra lasten ten opzichte van de meerjarenraming in de programmabegroting 2026.

(*) Op basis van de huidige programmering voor groot onderhoud voorzien we in 2026 en 2027 een tekort van opgeteld ongeveer € 12 miljoen; dit tekort is als knelpunt opgenomen in de Voorjaarsnota 2026. In 2027 verwachten we bovendien een tekort van € 1,874 miljoen aan kapitaallastebudget.

De bedragen die vanaf 2028 in de tabel zijn opgenomen, zijn gebaseerd op extern gevalideerde berekeningen van kapitaallasten voor vervangingsinvesteringen en van exploitatielasten voor groot onderhoud. Bovenstaande tabel gaat uit van de totale instandhoudingsopgave van de openbare ruimte, dus niet enkel de investeringsopgave. Een groot deel van het beheer van de openbare ruimte wordt bekostigd uit de exploitatie, al dan niet in de vorm van een voorziening voor groot onderhoud. Kosten voor onderhoud en investeringen kunnen niet afzonderlijk worden bezien en zijn van grote invloed op elkaar. Ondermaats dagelijks onderhoud zorgt voor hogere kosten voor groot onderhoud of verkort de technische levensduur, waardoor investeringen eerder nodig zijn.

Omschrijving van de investeringsopgave

De vervangings- en renovatieopgave voor de civiele infrastructuur neemt de komende jaren toe, mede doordat veel van het areaal in dezelfde periode is aangelegd. Veel bruggen, kademuren en wegen bereiken het einde van hun technische levensduur en moeten vervangen of gerenoveerd worden. De totale waarde van alle bestaande wegen en civiele kunstwerken in Utrecht is circa € 3,5 miljard. Ontwikkelingen die ook van invloed zijn op de opgave zijn strengere regelgeving en intensievere belasting van de openbare ruimte, onder andere door zwaarder verkeer en meer verkeersbewegingen. Ook de onderhouds- en vervangingsopgave van groen en bomen neemt de komende jaren verder toe.

De nieuwbouw van de Tractieweg en elektrificatie van het wagenpark zijn niet meegenomen in onderstaande scenario's. Dit betreft wel een investeringsopgave, maar hier is dekking voor. Dit heeft wel een relatie met een eventueel investeringsplafond.

■ Nul-scenario: wat zijn de consequenties als bijsturing uitblijft en er geen extra geld beschikbaar komt?

Het nul-scenario gaat uit van de huidige Nota Beheer Openbare Ruimte (BOR) en de middelen die daarmee beschikbaar zijn gekomen. Indien er geen extra geld bij komt, zal het beheer van de openbare ruimte tot onder het minimumniveau zakken. Achterstallig onderhoud loopt steeds verder op. Op termijn kan niet meer worden voldaan aan de wettelijke zorgplicht. Het veroorzaakt kapitaalvernietiging, onderhoudsmaatregelen worden duurder omdat er te laat wordt ingegrepen. Er ontstaan mogelijke veiligheidsrisico's en daarmee groter risico op aansprakelijkheidstelling. Het is daarom onrealistisch om conform de tabel ervan uit te gaan dat dit scenario geen invloed heeft op de huidige begroting. In dit scenario zullen er financiële knelpunten ontstaan. We constateren voor 2026 en 2027 tezamen al een tekort op groot onderhoud van circa € 12 miljoen. Dit tekort maakt dat integrale projecten zoals die in Overvecht zijn geprogrammeerd, mogelijk minder of niet kunnen plaatsvinden. Daarnaast is er een hoger risico dat bruggen en wegen langs kademuuren moeten worden afgesloten in verband met het niet tijdig kunnen uitvoeren van onderhoud of vervangingswerkzaamheden.

■ Minimum-scenario (1a): duiding van inhoudelijke en financiële gevolgen van beperking tot het wettelijk of technisch minimum.

Dit minimumscenario gaat uit van strikt noodzakelijke investeringen om de stad veilig, leefbaar en bereikbaar te houden, waarbij het nagestreefde kwaliteitsniveau wordt verlaagd van B naar C (CROW-kwaliteitsniveaus voor de openbare ruimte). Hierbij blijft het uitgangspunt dat we voldoen aan de wettelijke zorgplicht voor beheer en instandhouding van de openbare ruimte en voorkoming van kapitaalvernietiging. De verlaging van het kwaliteitsniveau betekent bijvoorbeeld dat we minder schoonmaken, minder groenonderhoud plegen en de kwaliteit van de wegverharding verlagen van B naar C: meer oneffenheden, slijtage, gaten in de weg et cetera).

De verlaging van kwaliteitsniveaus brengt met zich mee dat circa 5% bezuinigd kan worden; dit door de gehele stad naar het minimum vastgestelde kwaliteitsniveau te brengen (niveau C). Dit percentage is op basis van landelijke kengetallen en is ook als zodanig toegepast in bovenstaande tabel. Beeldkwaliteitsniveau is echter niet hetzelfde als technische kwaliteit, de werkelijke bezuinigingsmogelijkheid kan daardoor afwijken. Met het verlagen van het kwaliteitsniveau kunnen sneller veiligheidsrisico's optreden en is er een verhoogd risico op kapitaalvernietiging in verband met mogelijke toename achterstallig onderhoud.

Niveau C is het minimumniveau. Niveau D wordt als achterstallig onderhoud beschouwd. Op dit moment zien we onder andere bij verhardingen dat de gehanteerde ondergrens van maximaal 10% in niveau D wordt overschreden, en met de huidige beschikbare middelen onvoldoende wordt weggewerkt. Alleen in de industriegebieden onderhouden we het groen op dit moment op kwaliteitsniveau C.

■ Minimum-plus-scenario (1b): inhoudelijke en financiële duiding van beperkt investeren bovenop het minimum-scenario.

Dit scenario is gelijk aan scenario 1a, met als verschil dat niet 5% maar 2,5% bezuinigd wordt door verlaging van het kwaliteitsniveau. Dit betekent dat de kwaliteit omlaag gebracht wordt in ofwel specifieke gebieden of op bepaalde assets – vergelijkbaar met 1a, maar dan minder.

■ Sober scenario (1c): inhoudelijke en financiële duiding van een sober investeringsscenario.

Dit scenario betreft een voorzetting van huidig beleid en gaat uit van noodzakelijke investeringen om de stad veilig, leefbaar en bereikbaar te houden conform het huidige kwaliteitsniveau B. Het uitgangspunt hierbij is om een-op-een vervangen.

Maatregelen die bijdragen aan klimaatadaptatie, circulariteit of ruimtelijke kwaliteit worden niet meegenomen, tenzij deze zonder meerkosten kunnen worden uitgevoerd of als er een bijdrage vanuit het beleidsveld wordt gedaan. Het uitgangspunt is de volledige instandhoudingsopgave, maar de kostenstijging ligt de komende jaren met name bij het onderhoud aan verhardingen en civiele kunstwerken.

Ten aanzien van het groot onderhoud zien we dat de huidige middelen al ontoereikend zijn om dit uit te voeren om niet onder het wettelijk minimum te zakken. Ten behoeve van het begrotingstechnisch optimaliseren passen we in dit scenario levensduurverlengend onderhoud van wegverhardingen toe (activeren). In de tabel wordt uitgegaan van een ingroeipad naar de benodigde middelen van tien jaar ten aanzien van het investeringsvolume en de kapitaallasten.

Scenario Beleidsambities (2): duiding van inhoudelijke en financiële gevolgen van vasthouden aan door de raad vastgestelde beleidsambities.

In de investeringsopgave 'Transities in de bestaande stad' zijn de meerkosten opgenomen van integrale aanpak van de openbare ruimte (met herinrichting van gevel tot gevel; inclusief vergroening, exclusief energietransitie). Die meerkosten komen bovenop de reguliere vervangingskosten. Een integrale aanpak is alleen mogelijk als óók voldoende geld beschikbaar is voor vervangingsinvesteringen. Dit betekent dat integrale aanpak alleen gecombineerd kan worden met scenario's 1a, 1b of 1c voor de instandhouding van de openbare ruimte, maar niet met het nul-scenario. In het nul-scenario is immers onvoldoende budget beschikbaar voor vervanging. Een integrale aanpak biedt mogelijkheden om tegelijk met rioolvervanging ook ambities te realiseren op het gebied van leefbaarheid, verkeersveiligheid, klimaatadaptatie en groen en andere verbeteringen. Nota bene: De meerkosten van integrale vervanging zijn niet opgenomen in bovenstaande tabel voor instandhouding van de openbare ruimte, wél in de tabel voor Transities.

Instandhouding en verduurzaming van gemeentelijk vastgoed

Investeringsscenario's Instandhouding van de openbare ruimte

Tabel 72 | Kapitaal- en overige lasten instandhouding van gemeentelijk vastgoed

Kapitaal- en overige lasten	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2040
Instandhouding van gemeentelijk vastgoed								
0 scenario	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1a scenario	0,0	0,8	2,0	2,9	3,8	4,7	5,7	7,2
1b scenario	0,1	1,3	2,8	3,9	5,1	6,0	7,0	17,2
1c scenario	0,2	1,8	3,7	5,0	6,4	7,3	8,3	27,2
2 scenario	0,3	2,2	4,6	6,1	7,7	8,6	9,6	37,2

Deze tabel toont extra lasten ten opzichte van de meerjarenraming in de programmabegroting 2026. Vanaf 2031 gaan de lasten voor de scenario's 1a t/m 2 uiteenlopen.

Nota bene: Voor iedere investeringsopgave is meer gedetailleerde financiële informatie opgenomen in bijlagen bij deze bijstellingen.

■ Wat is de investeringsopgave?

De gemeente is eigenaar van een grote portefeuille aan maatschappelijk vastgoed. Een groot deel hiervan betreft onderwijshuisvesting. Daarnaast omvat de portefeuille ook vastgoed voor sport, cultuur, zorg, welzijn en gemeentelijke dienstverlening. Het in stand houden van ons (UNESCO) erfgoed valt eveneens onder de verantwoordelijkheid van de gemeente.

Er ligt een opdracht voor het consequent toepassen van de kostprijsdekkende huur. Zie hiervoor de vastgestelde [Beleidsnota Vastgoed](#). Deze methodiek wordt bij nieuwe contracten en contractverleningen toegepast. Zoals ook in de nota staat: dit betekent dat nieuwe investeringen moeten worden doorbelast, maar ook dat dit in sommige gevallen, ook zonder nieuwe investeringen, tot knelpunten kan leiden. Hierin zit bijvoorbeeld een financieel risico wegens te lage doorvertaling van indexeringen, maar ook alle verduurzamingsopgaven zullen moeten worden doorbelast. Het kan zijn dat hierdoor de huren harder stijgen dan in het beleidsveld gecompenseerd kan worden. Het is een keuze om hiervoor wel of niet te compenseren door de subsidies eventueel te verhogen. Voor onderwijs is dit anders: zij hoeven geen huur te betalen, maar ook hiervoor is geen geld gereserveerd voor verduurzaming in het beleidsproduct.

De grootste investeringsopgave voor maatschappelijke voorzieningen waarvoor (nog) geen dekking beschikbaar is, betreft verduurzaming. Om aan de wettelijke duurzaamheidseisen te voldoen, moeten tot 2033 86 panden met de laagste energielabels worden aangepast. Tussen 2033 en 2050 is verduurzaming nodig van nog eens 257 andere panden uit de huidige portefeuille. Deze verduurzaming wordt gekoppeld aan (algehele) renovatie, zodat de panden qua verduurzaming en op andere vlakken aan de hedendaagse normen voldoen en weer minimaal 20 jaar mee kunnen. Naast verduurzamen is ook budget nodig voor de instandhouding van enkele objecten in de vastgoedopgaven; onder meer voor erfgoed, cultuur, sport en welzijn.

Naast verduurzamen en in stand houden, is netcongestie een knelpunt voor een groot deel van de nieuwbouw-, uitbreidings- en verduurzamingsprojecten de komende jaren. Hierdoor komt huisvesting van maatschappelijke voorzieningen in het gedrang, evenals uitvoering van onze wettelijke taak ten aanzien van onderwijshuisvesting. Projecten moeten op zoek naar (tijdelijke) oplossingen om gebouwen te voorzien van voldoende energie. Hiervoor zijn extra middelen nodig.

■ Nul-scenario: wat zijn de consequenties als bijsturing uitblijft en er geen extra geld beschikbaar komt?

Zonder extra budget moeten de meerkosten via huurprijzen afgewenteld worden op andere beleidsprogramma's (met name in het sociaal domein). Het gevolg is dat bij deze beleidsprogramma's minder budget overblijft voor activiteiten, wat leidt tot een verschraling van het aanbod aan onze inwoners.

Indien ervoor wordt gekozen in zijn geheel niet te gaan renoveren en verduurzamen, zal ook het niveau van de voorzieningen verschraken omdat de gebouwen technisch en functioneel achteruitgaan. In het meest extreme geval kan sluiting dreigen bij handhaving door bevoegd gezag indien gebouwen niet aan de wettelijke vereisten voldoen. Dit raakt de zorgplicht van de gemeente, omdat het aantal maatschappelijke voorzieningen in de stad afneemt.

- In dit scenario kunnen we geen uitvoering geven aan de Routekaart óf worden de meerkosten via huurprijzen afgewenteld op andere beleidsprogramma's (met name in het sociaal domein). Als we geen uitvoering kunnen geven aan de Routekaart, voldoen we niet aan nieuwe energieprestatie-eisen die gelden vanaf 2030 en 2033.
- Om in de nabije toekomst te kunnen blijven voldoen aan de wettelijke taak voor onderwijshuisvesting zijn er extra middelen nodig; zowel voor netcongestie (vanaf 2029) als -

op de nog iets langere termijn- voor het vastgestelde IHP. We krijgen voor onderwijshuisvesting wel Rijksmiddelen, maar omdat deze niet geoormerkt zijn kunnen die (theoretisch) ook voor andere doelstellingen worden ingezet. In het nul-scenario worden er onvoldoende middelen toegekend aan onderwijs om de wettelijke taak op de langere termijn te kunnen blijven uitvoeren. Dit manifesteert zich vanaf 2029 voor het eerst ten aanzien van netcongestie.

- Er komen geen middelen beschikbaar voor bijvoorbeeld vervanging van zwembad de Kwakel, de steedes (bijvoorbeeld Gagelsteede), de uitwerking van de strategie op de landgoederen, jongeren- en wijkcultuurhuizen en monumentenonderhoud. In het meest extreme geval leidt dit, aangezien gebouwen niet meer aan de veiligheids- en onderhoudsnormen voldoen, tot het sluiten van voorzieningen. Ook dit kost geld. Maatschappelijke voorzieningen zitten vaak in bijzondere panden die niet makkelijk te verhuren of te verkopen zijn aan andere gebruikers.
 - In de Voorjaarsnota 2025 zijn incidentele middelen toegekend voor netcongestie voor de jaren 2025 en 2026. Terwijl investeren in netcongestiemaatregelen structurele lasten met zich meebrengt. Dit scenario betekent dat er geen extra middelen toegekend worden voor netcongestie. Om de kosten die hiermee gemoeid zijn te dekken zijn we afhankelijk van de toekenning van maatregelen en middelen vanuit het Rijk, of zullen mogelijk andere geplande projecten stopgezet moeten worden om budget vrij te maken voor netcongestie. Dit heeft daarmee impact op het voorzieningenniveau in de stad.

■ **Minimum-scenario (1a): duiding van inhoudelijke en financiële gevolgen van beperking tot het wettelijk of technisch minimum**

- De taken voor instandhouding van onderwijshuisvesting worden uitgevoerd op het niveau van het wettelijk minimum. De bovenwettelijke taken voor instandhouding onderwijshuisvesting (denk aan: stedenbouwkundige eisen, Utrecht Standaard Toegankelijk en verduurzaming) worden in dit scenario niet meegenomen (zie toelichting bij scenario 1c). Voor onderwijshuisvesting betekent dit dat het kwaliteitsniveau van onderwijshuisvesting verschaalt.
- In de periode 2027-2033 investeren we € 90 miljoen (€ 12,9 miljoen per jaar, gedurende 7 jaar) in de [Routekaart en fasering verduurzamen maatschappelijk vastgoed](#) (november 2025) en het benodigde budget bovenop het reeds beschikbare budget vanuit vrijvallende kapitaallasten van deze panden. Hiermee verduurzamen we de 86 gebouwen met de slechtste energielabels (G t/m D) tot de renovatiestandaard. Deze gebouwen voldoen hiermee aan de energieprestatie-eisen die gelden vanaf 2030 en 2033, en zijn tot en met 2050 uitgezonderd van verdere verduurzaming.
- Aanvullend wordt voor netcongestie geïnvesteerd in accu's en aggregaten, ervan uitgaande dat de helft van de projecten in de Routekaart extra kosten maakt als gevolg van netcongestie (in dit scenario eenderde van het budget van scenario 1c). In deze raming is nog geen rekening gehouden met extra kosten voor exploitatie, onderhoud en zakelijke lasten. Naar verwachting kunnen deze lasten gedekt worden uit een huurverhoging. Huurders kunnen deze huurverhoging dekken uit het behaalde energievoordeel. Dit moet nog nader onderzocht worden. Richting de Voorjaarsnota 2027 zullen we daarom met een verfijnde inschatting komen.
- In dit scenario zijn er geen middelen voor bijvoorbeeld de vervanging van zwembad de Kwakel, de steedes (bijv. Gagelsteede), strategie op de landgoederen (erfgoed), jongeren- en wijkcultuurhuizen en monumentenonderhoud. Daarnaast geldt dat voor tweederde van de projecten uit de Routekaart Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed geen budget is. Dit betekent dat als we het wel verduurzamen een deel van benodigde investering via de huur aan beleidsvelden toegerekend moet worden of dat panden moeten worden gesloten. De effecten hiervan zijn onder het nul-scenario reeds benoemd.

■ **Minimum-plus-scenario (1b): inhoudelijke en financiële duiding van beperkt investeren boven op het minimum-scenario**

Naast de investeringen genoemd in 1a, wordt er in dit scenario 1b ook geld vrijgemaakt voor renovatie en verduurzaming van eenderde van de resterende totale opgave van de renovatie en verduurzaming van de 256 panden waar dit noodzakelijk is tot 2050.

- Daarnaast wordt boven op de wettelijke taken voor instandhouding voor onderwijshuisvesting eenderde van het budget voor de plus op de instandhouding vrijgemaakt. Denk aan: stedenbouwkundige eisen, Utrecht Standaard Toegankelijk en verduurzaming. Voor onderwijshuisvesting betekent dit dat het kwaliteitsniveau van onderwijshuisvesting verschaalt (zie toelichting bij scenario 1c). Immers, er kan niet bezuinigd worden op het aantal scholen (wettelijke taak).
- Met extra investeringsruimte kunnen we een klein deel van de gebouwen in de Routekaart bijna energieneutraal (BENG) opleveren. Er is ook iets meer budget voor netcongestiemaatregelen ten behoeve van het Uitvoeringsprogramma Vastgoed. Er moeten wel keuzes gemaakt worden over welke projecten wel en geen aanspraak maken op deze middelen. Projecten zonder middelen stoppen mogelijk of lopen vertraging op, wat negatieve gevolgen heeft voor de beleidsdoelstellingen.
- Daarnaast geldt dat voor tweederde van de projecten uit de Routekaart Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed geen budget is. Dit betekent dat een deel van de benodigde investering via de huur aan beleidsvelden toegerekend moet worden of dat panden niet voldoen aan wetgeving, en in meest zwarte scenario moeten worden gesloten. De effecten hiervan zijn onder het nul-scenario reeds benoemd.

■ **Sober scenario (1c): inhoudelijke en financiële duiding van een sober investeringsscenario**

Naast de investeringen genoemd in 1a wordt er in dit scenario 1c ook geld vrijgemaakt voor renovatie en verduurzaming. Dit is voor tweederde van de resterende totale opgave van de renovatie en verduurzaming van de 256 panden waar dit noodzakelijk is tot 2050.

- Daarnaast wordt boven op de wettelijke taken voor instandhouding voor onderwijshuisvesting tweederde van het budget voor de plus op de instandhouding vrijgemaakt. Denk aan: stedenbouwkundige eisen, Utrecht Standaard Toegankelijk en verduurzaming. Voor onderwijshuisvesting betekent dit dat het kwaliteitsniveau van onderwijshuisvesting verschaalt. Immers, er kan niet bezuinigd worden op het aantal scholen (wettelijke taak).
- Scenario 1c betekent voor onderwijshuisvesting dat niet alle in het IHP vastgestelde beleidsambities meer uitgevoerd kunnen worden (dit geldt ook voor scenario's 1a en 1b). Immers het door de raad vastgestelde beleid in het IHP staat gelijk aan scenario 2, waarin alle onderwijsprojecten volgens dezelfde standaarden worden gerealiseerd. Vanwege het gelijkheidsbeginsel kunnen we met scenario 1c niet het ene project wel volgens deze standaarden realiseren en het andere niet. Indien scenario 2 geen optie blijkt, zal er een politieke keuze gemaakt moeten worden welke bovenwettelijke beleidsambitie(s) moet(en) komen te vervallen. Concreet gaat het over de vastgestelde ambities Stedenbouwkundige eisen, Frisse scholen klasse B, energieneutrale schoolgebouwen of Utrecht Standaard Toegankelijk. Waarbij een keuze voor het schrappen van budget voor stedenbouwkundige eisen een brede impact heeft op de organisatie en invloed heeft op de eisen die de afdeling Ruimte aan onderwijsgebouwen kan stellen.
- Met extra investeringsruimte kunnen we een deel van de gebouwen in de routekaart bijna energieneutraal (BENG) opleveren. Er is ook meer budget voor netcongestiemaatregelen ten behoeve van het Uitvoeringsprogramma Vastgoed, maar er moet nog steeds een keuze gemaakt worden welke projecten wel en geen aanspraak maken op deze middelen. Projecten zonder middelen stoppen mogelijk of lopen vertraging op, wat negatieve gevolgen heeft voor de beleidsdoelstellingen die wij als gemeente hebben. Daarnaast geldt dat voor eenderde van de projecten uit de Routekaart Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed geen budget is. Dit

betekent dat een deel van de benodigde investering via de huur aan beleidsvelden toegerekend moet worden of dat panden niet voldoen aan wetgeving, en in meest zwarte scenario moeten worden gesloten. De effecten hiervan zijn onder het nul-scenario reeds benoemd.

■ Scenario Beleidsambities (2): duiding van inhoudelijke en financiële gevolgen van vasthouden aan door de raad vastgestelde beleidsambities

- Naast de investeringen genoemd in 1a wordt er in dit scenario 1b ook geld vrijgemaakt voor renovatie en verduurzaming van de volledige resterende totale opgave van de renovatie en verduurzaming van de 256 panden waarvoor dit noodzakelijk is tot 2050.
- Daarnaast wordt boven op de wettelijke taken voor instandhouding voor onderwijshuisvesting het volledige budget voor de plus op de instandhouding vrijgemaakt. Denk aan: stedenbouwkundige eisen, Utrecht Standaard Toegankelijk en verduurzaming. Het vastgestelde IHP kan in dit scenario ook daadwerkelijk uitgevoerd worden.
- In de periode 2027-2033 investeren we € 155 miljoen in de Routekaart Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed. Hiermee maken we (voor zover technisch haalbaar) de 86 gebouwen met de slechtste energielabels (G t/m D) volledig energieneutraal, in lijn met het ambitieniveau uit het Coalitieakkoord 2022-2026. Deze gebouwen voldoen hiermee aan de wettelijke eisen die gelden vanaf 2030 en 2033 en dragen (extra) bij aan de duurzaamheidsambities van de gemeente Utrecht.
- Aanvullend wordt € 7,7 miljoen geïnvesteerd in accu's en aggregaten, ervan uitgaande dat alle projecten in de Routekaart extra kosten maken als gevolg van netcongestie (circa € 0,75 miljoen kapitaallasten per jaar). In deze raming is nog geen rekening gehouden met extra kosten voor exploitatie, onderhoud en zakelijke lasten. Ook wordt nog uitgezocht welke kosten gedekt kunnen worden vanuit de huur. Richting de Voorjaarsnota 2027 zullen we daarom met een verfijnde inschatting te komen. Ook met aanvullende middelen voor netcongestie blijft netcongestie een risico voor de haalbaarheid van energieneutraliteit.

■ Transitie in de bestaande stad

■ Investeringsscenario's Transitie in de bestaande stad

Tabel 73 | Transitie in de bestaande stad, financiële lasten per scenario, per jaar
Bedragen in miljoenen euro's

Kapitaal- en overige lasten	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2040
Transities in de bestaande stad								
0 scenario	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1a scenario	-10,3	-10,3	-18,3	-33,7	-33,7	-33,7	-33,7	-33,7
1b scenario	0,9	1,1	1,3	1,4	1,9	2,3	2,7	5,6
1c scenario	1,8	2,2	2,5	2,9	3,8	4,6	5,5	11,3
2 scenario	2,7	5,7	7,3	11,0	20,3	30,1	34,9	53,3

Deze tabel toont extra lasten ten opzichte van de meerjarenraming in de programmabegroting 2026.

Nota bene: Voor iedere investeringsopgave is meer gedetailleerde financiële informatie opgenomen in bijlagen bij deze mogelijke bijsturing.

■ Wat is de investeringsopgave?

Utrecht staat voor ingrijpende transitie op het gebied van Groen, Mobiliteit en Energie als onderdeel van haar duurzame ontwikkelingsopgave. En we staan voor de opgave om met randvoorwaardelijke mobiliteitsinvesteringen nieuwe gebiedsontwikkelingen mogelijk te maken in Groot-Merwede Rijnenburg en Overvecht. De nu beschikbare budgetten in de meerjarenbegroting zijn daarvoor onvoldoende.

De bestaande gemeentelijke budgetten voor deze opgaves zijn bij lange na niet toereikend om de gestelde ambities te verwezenlijken. We zijn vaak afhankelijk van andere investeerders, zoals de Rijksoverheid, provincie, energiebedrijven en netwerkbeheerders.

- Voor bijvoorbeeld grote investeringen zoals de Nicolaas Beetsstraattunnel en Lunetten Koningsweg zijn we grotendeels afhankelijk van agendering door en bijdrages van het Rijk. Dit nemen we mee in onze afweging om tot een programmering te komen.
- Door de snelle groei van de stad neemt de druk op beschikbare ruimte, het mobiliteitsnetwerk en verkeersveiligheid toe. Dat geldt ook voor de behoefte aan voorzieningen. Dit vraagt om slim ruimtegebruik en meer hoogwaardige groene voorzieningen. Tegelijkertijd verandert het klimaat en staat de biodiversiteit onder druk. Inzet op klimaatadaptatie is noodzakelijk om kwetsbare inwoners van de stad te beschermen tegen hittestress. Daarnaast wordt ingezet op een mobiliteitstransitie met voorrang voor lopen, fietsen, openbaar- en elektrisch vervoer en verkeersveiligheid om een gezonde, leefbare en bereikbare stad te behouden.
- We werken aan duurzaam energiesysteem: we verduurzamen het energiegebruik met meer zonne-energie en andere hernieuwbare bronnen. Utrecht wil uiterlijk 2050 aardgasvrij zijn en duurzame warmteoplossingen inzetten. Door de groei van de stad lopen we tegen de grenzen aan van het huidige systeem. Het is noodzakelijk netcongestie aan te pakken.
- De keuzes die hieronder worden voorgesteld zijn op basis van de huidige inzichten opgesteld, maar vanwege de afhankelijkheid van externe partners hebben we hier zelf beperkt invloed op. Afstemming met externe partners (onder meer andere overheden, netbeheerders en inwoners) is altijd noodzakelijk.

Naast extra budgetten voor Groen en Mobiliteit zijn budgetten nodig om de vervangingsopgave van de openbare ruimte integraal aan te pakken en om de energietransitie in de stad mogelijk te maken. Het is wenselijk dat de investeringen die we doen circulair zijn én dat gemeentelijke investeringen bijdragen aan een circulaire stad (circulair bouwen, circulaire materialen in de openbare ruimte, circulaire renovaties, et cetera). De omvang van de investeringsopgave voor circulariteit is niet gekwantificeerd en loopt daarom niet mee in de cijfers en tabellen.

Nota bene:

- In scenario's 1b, 1c en 2 is voor Mobiliteit en Groen een verhoging van het investeringsbudget opgenomen. Van deze verhogingen is 20% verwerkt als niet-activeerbare 'overige lasten', en 80% als 'investeringsbedrag'. Dat investeringsbedrag is vervolgens in de financiële overzichten omgerekend naar een kapitaallastenbudget.
- Voor integrale projecten openbare ruimte zijn vanaf 2030 extra investeringsbedragen opgenomen. De omvang hiervan is gebaseerd op een percentage van de vervangingsinvesteringen voor verharding en riolering door Stadsbedrijven in de betreffende jaren. In de financiële overzichten zijn voor deze extra investeringsbedragen jaarlijkse kapitaallasten verwerkt.
- Geïntegreerde investeringen vanuit de gebieden lopen alleen mee in scenario 2.

Nul-scenario: wat zijn de consequenties als bijsturing uitblijft en er geen extra geld beschikbaar komt?

- Mobiliteit: in de Programmabegroting 2026 is structureel jaarlijks € 30 miljoen beschikbaar voor investeringen in mobiliteit. Hiervan wordt elk jaar € 10 miljoen gespaard voor aanleg van de Merwedelijn. Andere geprogrammeerde projecten zijn integrale aanpak NRU, aanleg van een nieuw fietsdepot, een extra fietsenstalling op het Jaarbeursplein, herinrichting Maliebaan, herinrichting Zuidpoort (Ledig Erf, Bleekstraat, Vondellaan) en aanleg Boorstraattunnel (gekoppeld aan de gebiedsontwikkeling van 2e Daalsedijk) en de voorbereiding van de Demkabrug en de Nicolaas Beetstraattunnel. In het nul-scenario is het mogelijk de huidige programmering van het MPB te realiseren en jaarlijks te blijven sparen voor de Merwedelijn (één van de spaken in 'het wiel met spaken' uit de RSU 2040). Daarbovenop is er geen ruimte

voor aanvullende investeringen in de raadsperiode 2026-2030. Voor realisatie van bijvoorbeeld de Demkabrug en de Nicolaas Beetstraattunnel is extra budget nodig in 2030 en later.

- Sporten, spelen en bewegen in de openbare ruimte: in het nul-scenario is structureel jaarlijks € 1,7 miljoen beschikbaar. Hiermee kunnen in de periode 2030-2035 circa 40 hoog-urgente knelpunten in sport- en speelplekken in de openbare ruimte worden aangepakt.
- Voor Groen is er structureel jaarlijks € 7,5 miljoen beschikbaar. Hiermee kan de huidige programmering gerealiseerd worden uit het Meerjarenprogramma Groen (onderdeel van het MPR), verdeeld over de 5 schaalniveaus van de zogenoemde Groene Schaalsprong uit de RSU 2040. Met dit budget kunnen we het Rondje afronden (met cofinanciering), bijdragen aan integrale herinrichtingsprojecten, Ockhuizen, Lunettenpark, icoonproject natuurgebied Zuilen, en aan 25 tot 50 initiatieven van inwoners in straten en buurten. Ook kunnen we ongeveer 5.000 extra bomen planten in de openbare ruimte tussen 2030 en 2035.
- Energietransitie: in lijn met de begroting zijn er in dit scenario geen gemeentelijke investeringsmiddelen beschikbaar voor investeringen in de energietransitie. Dat betekent dat we een reactieve rol aannemen, ook in de eigen programmering. Investeringsmiddelen worden in beginsel door derden gedaan: de warmtenetten door het beoogde warmtebedrijf, de elektriciteitsinfra en transformatorhuisjes door de netbeheerder, de laadinfra wordt met concessies uitgegeven, en de duurzame opwek (wind, zon) door marktpartijen. Uitzondering is de verduurzaming van gemeentelijk vastgoed, waarvan de investeringsbehoefte elders in deze mogelijke bijsturing is beschreven. Investeringsmiddelen door de gemeente om netcongestie tegen te gaan, zijn geen onderdeel van dit scenario.

Minimum-scenario (1a): duiding van inhoudelijke en financiële gevolgen van beperking tot het wettelijk of technisch minimum

Voor transitieopgaven is niet of nauwelijks sprake van een wettelijk minimumniveau. Dit betekent dat in het minimum-scenario bezuinigingen zijn opgenomen die ook zijn opgevoerd in de Heroverwegingen, zie bijlage Heroverwegingen.

- Mobiliteit: voor Mobiliteit betekent dit scenario dat de investeringsprogrammering van het MPB (onderdeel van het MPR) voor bijna 90% gekort wordt vanaf 2030. Een bedrag van € 26 miljoen kan in theorie worden heroverwogen, waarvan € 10 miljoen voor de Merwedelijn. Mobiliteitsinvesteringen zijn grotendeels niet wettelijk verplicht, maar wel noodzakelijk en randvoorwaardelijk voor verdichting, bereikbaarheid, verkeersveiligheid, de mobiliteitstransitie en gebiedsontwikkelingen. In dit scenario is er geen geld voor de Merwedelijn, grote herinrichtingsprojecten en programma's die de mobiliteitstransitie bevorderen, zoals Goed-op-weg, Goederenvervoer en Deelmobiliteit. Hiermee lopen we tegen bereikbaarheidsproblemen aan voor de bestaande en nieuwe stad. Bijkomende complicatie is dat een groot deel van de cofinanciering vanuit het Rijk en de Provincie wegvalt.
- Groen: voor Groen betekent dit scenario dat vrijwel het gehele budget vanaf 2030 wegbezuinigd zou worden. Dit heeft als gevolg dat er geen groenprojecten meer gerealiseerd worden in de stad. We stoppen met de vergroening van vooroorlogse buurten (Rivierenwijk, Noordwest, Overvecht), we beëindigen de 60.000-bomen-aanpak, we stoppen met bijdragen aan integrale projecten, en er komt geen versnelling van de groenaanpak. Hierdoor groeien we niet in balans en voldoen we niet aan de landelijke meetlat voor een groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving. Het areaal groen neemt jaarlijks af en daarmee de biodiversiteit.
- Energietransitie: in dit scenario is er met betrekking tot de energietransitie geen budget beschikbaar voor bijvoorbeeld het opwekken van duurzame energie. Er is namelijk geen wettelijke verplichting hierin te investeren.
- Sporten, spelen en bewegen in de openbare ruimte: in dit scenario doen we geen investeringen in aanpassingen van bestaande speel- en sportplekken en geen aanleg van

nieuwe sport- en speelplekken in de bestaande stad. Daarmee ontwikkelen de speel- en sportvoorzieningen niet mee met de demografie van de stad.

■ **Minimum-plus-scenario (1b): inhoudelijke en financiële duiding van beperkt investeren boven op het minimum-scenario**

In dit minimum-plus-scenario gaan we uit van een 10% toename van de huidige budgetten van Mobiliteit en Groen (waar de afgelopen twee jaren circa 15% op is bezuinigd).

- Mobiliteit: met deze budgetverhoging kunnen we:
 - één groot project per collegeperiode extra realiseren (zoals de Demkabrug)
 - daarnaast één van de volgende opties:
 - sparen voor de Nicolaas Beetsstraattunnel;
 - sparen voor een gedeelte van de Rijnenburglijn;
 - een aanvang maken met een deel van de mobiliteitsmaatregelen die nodig zijn voor grotere gebiedsontwikkelingen in Oost (waaronder Galgenwaard en USP) of gebiedsontwikkelingen in Groot Merwede (zoals Stadseiland Zuid);
 - i. Uitvoering meerdere kleinere projecten.
- Groen: voor Groen is er in dit scenario 10% extra budget. Daarmee zou je in deze coalitieperiode bijvoorbeeld 12 tot 16 groenarme straten kunnen vergroenen, of 4 projecten kunnen uitvoeren zoals de vergroening van de Amerhof.
- Integrale projecten openbare ruimte: in dit scenario wordt ongeveer eenderde van de vervangingsprogrammering van Stadsbedrijven integraal aangepakt. Met betrekking tot het integraal aanpakken van de vervanging van de riolering komt er 10% extra budget (percentage van het investeringsbudget voor vervanging van riolering en verharding). Hiermee kan eenderde van de rioleringsprogrammering integraal worden uitgevoerd; in eerste instantie vooral in Overvecht. Hierbij geldt wel de volgende disclaimer: een integrale aanpak is alleen mogelijk als óók voldoende budget beschikbaar is voor reguliere vervanging.
- Ondergrond: om onder meer de energietransitie mogelijk te maken en bomen te kunnen planten, is herordening nodig van de ondergrond. In dit scenario is eenderde van de daartoe benodigde investeringen meegenomen (€ 0,5 miljoen) door te koppelen aan andere projecten.
- Sporten, spelen en bewegen in de openbare ruimte: we kunnen in deze coalitieperiode één van de volgende opties realiseren:
- aanleg van 4 extra sportplekken;
 - 8 bestaande blokplekken aanpassen;
- indien sprake is van een koppelkans via Stadsbedrijven: aanpassing van 4 bestaande buurtplekken en 4 blokplekken.
- Energietransitie: eenderde van de investeringen verbonden aan de energietransitie (afspraken RES) kan doorgang vinden. Hiermee kunnen we 1 of 2 van de grote projecten mogelijk maken voor zonnenvelden, windmolens, investeringen in warmte-koudesystemen en collectieve infrastructuur. Er zijn geen middelen voor onrendabele toppen voor bewoners of ondernemers voor zaken als warmtenetten.

■ **Sober scenario (1c): inhoudelijke en financiële duiding van een sober investeringsscenario**

Met de investeringsbedragen in dit sobere scenario is in grote lijnen het volgende investeringsprogramma mogelijk:

- Mobiliteit: in dit scenario kunnen we twee grotere projecten of gebiedsontwikkelingen mogelijk maken tussen 2030 en 2035, terwijl we ook in de bestaande stad blijven investeren.

Voor Mobiliteit betekent dit scenario een 20% stijging van het investeringsbudget. Hiermee kan één van deze opties worden gerealiseerd:

- nog één groot project extra, zoals genoemd onder 1b;
- een extra pakket aan kleinere projecten, zoals genoemd onder 1b;
- sparen voor een groter deel van de Rijnenburglijn.

- Groen: het investeringsbudget groeit met 20%. Daarmee kunnen we 4 van de projecten genoemd onder 1b mogelijk maken. Hiermee kunnen we in deze coalitieperiode investeren in de groene infrastructuur zoals Rondje Stadseiland of het vergroenen van een scheg zoals de Kromme Rijn Scheg (Maarschalkerweerd) of de Vechtscheg (Zandpad).
- Sporten, spelen en bewegen in de openbare ruimte: we kunnen met dit scenario deze coalitieperiode één van de volgende opties realiseren:
 - extra aanleg van 8 nieuwe sportplekken;
 - aanpassing van 16 bestaande speelplekken;
 - indien sprake is van een koppels via Stadsbedrijven: aanpassing van 16 speelplekken.
- Integrale projecten openbare ruimte: in dit scenario kunnen we tweederde van de geprogrammeerde rioleringsinvesteringen integraal uitvoeren, uitgaande van een budget van 20 tot 30% boven op de projectbudgetten voor vervanging, klimaatadaptatie, vergroening en mobiliteit. In scenario 1c is 20% opslag opgenomen; in scenario 2 is 30% opslag opgenomen. Randvoorwaardelijk voor integrale uitvoering is dat voldoende budget beschikbaar is voor de reguliere vervangingsopgave in de openbare ruimte.
- Ondergrond: om onder meer de energietransitie mogelijk te maken en bomen te kunnen planten, is herordening nodig van de ondergrond. In dit scenario is tweederde van de daartoe benodigde investeringen meegenomen. Dat vergt circa 4% extra budget boven op de vervangingsinvesteringen door Stadsbedrijven.
- Energietransitie: in dit scenario kan tweederde van de investeringen verbonden aan de energietransitie (afspraken RES) doorgang vinden. Hiermee kunnen we 2 of 3 van de grote projecten mogelijk maken voor zonnenvelden, windmolens, investeringen in warmte-koudesystemen en collectieve infrastructuur. Er zijn geen middelen voor onrendabele toppen voor bewoners of ondernemers voor zaken als warmtenetten.

■ Scenario Beleidsambities (2): duiding van inhoudelijke en financiële gevolgen van vasthouden aan door de raad vastgestelde beleidsambities

In dit scenario moet er fors meer geld bij, terwijl het ook noodzakelijk is de uitvoeringskracht te verstevigen. In dit scenario zijn de volgende elementen opgenomen:

- Mobiliteit: om volop in te zetten op de mobiliteitstransitie wordt het MPB-investeringsbudget in dit scenario met 30% verhoogd. Daarmee kunnen we de grotere gebiedsontwikkelingen tot 2035 mogelijk maken met randvoorwaardelijke investeringen in Mobiliteit. Nog steeds zetten wij in dit scenario niet in op het 'Wiel met spaken', met uitzondering van de Merwedelijn. We maken een voorzichtige start met Lunetten Koningsweg.
- Groen: in lijn met de toename van 30% voor Mobiliteit is in dit scenario voor Groen ook een stijging van 30% opgenomen, om daarmee meer ambities uit de RSU voor de periode 2030-2035 te kunnen realiseren. Dit biedt financiële ruimte voor het verder afmaken van Rondje Stadseiland en voor investeringen in groene scheggen, in parken en in het vergroenen van ongeveer 12 straten per jaar waar geen vervanging plaatsvindt. In dit scenario zijn geen overkluizingen en overbruggingen opgenomen (zoals extra dak op de bak of onderdoorgang inundatiekanaal). Hiervoor zijn namelijk nog steeds bijdragen van derden noodzakelijk.
 - Sporten, spelen en bewegen in de openbare ruimte: we kunnen in deze coalitieperiode de 37 overgebleven hoog-urgente knelpunten uit de huidige speelschans oplossen en ongeveer 15 middel-urgente knelpunten aanpakken, als het budget met 30% wordt verhoogd.
 - Integrale projecten openbare ruimte: een groot deel van de geprogrammeerde vervangingsinvesteringen kan integraal worden aangepakt met een opslag van 30% op het vervangingsbudget voor riool en verharding, mits ook voldoende budget beschikbaar is voor de reguliere vervangingsopgave en onderhoud. Het tempo kan iets worden verhoogd ten aanzien van de huidige praktijk, maar nog altijd neemt een integraal project meer tijd in beslag dan een zogenoemd soloproject.

- Ondergrond: ten aanzien van de herordening van de ondergrond kunnen de hiervoor benodigde investeringen worden gedaan (circa € 1,6 miljoen per jaar).
- Energietransitie: de investeringen verbonden aan de energietransitie (afspraken RES) kunnen worden gedaan. In dit scenario is in de jaren 2030 tot en met 2035 circa € 5,6 miljoen per jaar aan investeringsbudget beschikbaar voor het opwekken van duurzame energie. Denk aan zonnepanelen, windturbines, warmte-koude-opslag en collectieve energie-initiatieven. Het tegengaan van netcongestie loopt hierin niet mee. Met dit investeringsgeld kunnen we een actieve rol pakken. De middelen zijn noodzakelijk om de doelen voor de energietransitie te kunnen halen en regie te houden. Als de markt niet instapt, raken de doelen voor energietransitie en het duurzaam geïntegreerde energiesysteem uit zicht. Het is nog onduidelijk in hoeverre de gemeente een actieve rol zal moeten pakken.

Investeringslijst voor gebieden: inventarisatie op basis van gebiedsgericht beleid

In scenario 2 is ook een groot aantal investeringsprojecten opgenomen voor specifieke gebieden (Centrum, Leidsche Rijn en Vleuten-de Meern, NOZU, Overvecht, West en Noordwest, Zuidwest). Deze projecten zijn gebaseerd op een (niet volledige) inventarisatie van investeringsbehoeften bij de afdelingen van Ruimte die verantwoordelijk zijn voor gebiedsopgaven. Omdat deze projecten (deels) een beroep doen op het budget voor Mobiliteit, Groen en/of Energietransitie is een correctie toegepast om dubbeltelling te voorkomen.

Uitbreiding van voorzieningen

Investeringsscenario's Uitbreiding van voorzieningen

Tabel 74 | Instandhouding van de openbare ruimte, financiële lasten per scenario, per jaar

Bedragen in miljoenen euro's

Kapitaal- en overige lasten	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2040
Uitbreiding van voorzieningen								
0 scenario	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1a scenario	4,6	4,7	6,2	9,8	12,7	8,4	9,9	15,4
1b scenario	4,6	5,0	6,5	11,4	15,5	15,6	17,6	26,5
1c scenario	4,6	5,0	6,5	11,4	15,5	19,5	22,0	35,1
2 scenario	4,6	5,0	6,5	16,2	20,4	25,7	23,6	62,0

Deze tabel toont extra lasten ten opzichte van de meerjarenraming in de programmabegroting 2026.

Wat is de investeringsopgave?

Utrecht groeit als stad jaarlijks met circa 3.000 woningen. Huidige en nieuwe inwoners maken gebruik van voorzieningen zoals sportvelden, bibliotheken, buurtcentra, wijkcultuurhuizen, et cetera. Deze voorzieningen vormen gezamenlijk het sociale weefsel in de stad en buurt en dragen bij aan sterke en zorgzame gemeenschappen. Dit is essentieel voor gezond samen leven en het kansrijk opgroeien voor Utrechtse jeugd, meer verbinding met elkaar en het meer naar elkaar omkijken. Het gaat om voorzieningen waar mensen worden uitgenodigd om te bewegen, gezond te eten en elkaar te ontmoeten. Groei van de stad vraagt hiermee ook om groei van dit brede spectrum aan maatschappelijke voorzieningen. Niet alleen in de nieuwbouwgebieden, maar ook daar waar we groeien in de bestaande stad. Beperkte ruimte, maar zeker ook beperkte beschikbare middelen zetten druk op het meegroeien van de voorzieningen met de groei van de stad. Dit was ook in de afgelopen jaren al een uitdaging, wat heeft geresulteerd in achterstanden ten opzichte van de normen per voorziening. Ook in de bestaande stad is nog een investeringsbehoefte. Scenario 1c schetst het beeld van de voorzieningen die nodig zijn om het huidige niveau te stabiliseren. Dit wijkt in negatieve zin af van de beleidsambities die op verschillende onderdelen zijn vastgesteld. Zo schetsen we geen

gewenst programma, maar een zo realistisch mogelijk programma. Scenario 2 geeft het niveau weer op basis van de vastgestelde ambities.

Bij het lezen van de scenario's is het goed om met de volgende punten rekening te houden:

- Maatschappelijke voorzieningen zijn zeer divers. Als zodanig is onderscheid gemaakt tussen beleidsvelden: Welzijn, Gezondheid/zorg/ondersteuning, Sport, Cultuur, Onderwijs (inclusief bibliotheken). Dit is ook terug te zien in de verschillen tussen voorzieningen bij de afwegingen die worden gemaakt in de scenario's. In de uitwerking van het scenario dat gekozen wordt, wordt het mogelijk om meer aandacht te besteden aan de samenhang.
- In de praktijk betekent dit onderscheid ook niet dat de voorzieningen los van elkaar functioneren. In tegendeel: veel maatschappelijke voorzieningen zijn aanvullend op elkaar, en keuzes over de realisatie van voorzieningen dienen ook in samenhang te worden gemaakt. De mogelijkheid tot verkenning van multifunctioneel ruimtegebruik (door meerdere kleinere voorzieningen samen te voegen) is nu nog niet meegenomen. Naar verwachting biedt dit ook financiële voordelen. Deze uitwerking volgt na de keuze voor een scenario, waarbij synergie tussen voorzieningen het uitgangspunt is.
- In Utrecht werken we vanuit een consistente preventieve koers aan Gezond Stedelijk Leven. Deze aanpak waarin we sociaal investeren aan de voorkant heeft tot lagere kosten geleid voor de uitvoering van de Jeugdwet en de Wmo (in relatie tot de verdeelsleutel gemeentefonds en referentiegemeenten). De komende jaren vragen om koersvastheid én lef om wat we hebben opgebouwd te behouden, en om deze lijn door te zetten. Wanneer we niet of minder investeren, zullen de ongewenste verschillen in de samenleving toenemen. Verschillen in de mate waarin maatschappelijke voorzieningen (laagdrempelig) bereikbaar of (tijdig) beschikbaar zijn. Deze toenemende verschillen leiden op termijn tot hogere maatschappelijke kosten omdat problematiek verergert, met een hoger beroep op zorg en ondersteuning tot gevolg.

■ Nul-scenario: wat zijn de consequenties als bijsturing uitblijft en er geen extra geld beschikbaar komt?

In de huidige begroting is er vanaf 2029 geen geld beschikbaar voor het programmeren van nieuwe maatschappelijke voorzieningen, vanwege de beëindiging van het groeikader waar de gemeente dit eerder uit financierde. Er kunnen dus in dit scenario vanaf 2029 geen maatschappelijke voorzieningen meer gerealiseerd worden, ook niet als de stad verder groeit. Daarmee voldoen we niet aan de wettelijke verplichting om onderwijshuisvesting te realiseren. We krijgen voor onderwijs (en bepaalde maatschappelijke doelstellingen) wel Rijksmiddelen, maar omdat deze niet geoormerkt zijn kunnen die (theoretisch) ook voor andere gemeentelijke doelstellingen worden ingezet.

Daarmee laten we nagenoeg alle (beleids-)ambities en huidige uitgangspunten los (10-minutenstad, zorg en ondersteuning dichtbij, buurtgericht en in verbinding met leefwereld organiseren, et cetera) en worden de ambities uit de Sociale Visie Utrecht 2040 onbereikbaar. Dit heeft vanzelfsprekend grote consequenties voor de leefbaarheid in de stad en haar inwoners. Bestaande voorzieningen komen nog meer onder druk te staan, wachtlijsten lopen op. Niet voor iedereen zijn voorzieningen dichtbij aanwezig. Kortom: voorzieningen zijn veel minder toegankelijk voor grote aantallen Utrechters. Een gebrek aan toegang tot voorzieningen in de sociale basis of tot ondersteuning/zorg brengt daarnaast grote negatieve gevolgen met zich mee op het gebied van bestaanszekerheid, gezondheidszorg of verergering/stapeling van sociale problemen. Kortom: de stad groeit in dit scenario volledig uit balans en we sturen niet tegen op ongelijkheid. Het sociale weefsel van de stad wordt afgebroken. Tegelijkertijd creëren we zoals hierboven al kort aangestipt een probleem voor de toekomst. Een gebrek aan investeringen in maatschappelijke voorzieningen kan leiden tot grotere sociale ongelijkheid, gezondheidsproblemen en minder leefbare wijken.

Minimum-scenario (1a)

In dit scenario gaan we uit van een minimale investering. De consequenties zijn daarmee nagenoeg gelijk aan scenario 0. We groeien uit balans door een te laag aanbod van voorzieningen, toekomstige kosten voor zorg en ondersteuning stijgen, en ongelijkheid neemt toe: voor de meest kwetsbare inwoners is het lastig om drempels te overbruggen voor toegang tot voorzieningen (bijvoorbeeld door afstand). Per beleidsveld is uitgewerkt wat dit scenario inhoudt.

- Welzijn: hier geldt dat we de reeds geplande buurtkamers in de bestaande stad realiseren en een beperkte investering in de groeiende stad doen (6 accommodaties tot en met 2040), met waar mogelijk wel een versobering met betrekking tot de grootte van de accommodaties en andere inzet op beheer (als dat mogelijk is). Dit betekent een te lage beschikbaarheid van ontmoetingsplekken in de wijk, wat onder meer kan leiden tot eenzaamheid, minder sociale cohesie, groeiende ongelijkheid en meer druk op de (aanvullende) zorg. Nota bene: Mogelijk volgt in 2026 een wettelijke verplichting voor de realisatie van welzijnsvoorzieningen, in de uitwerking van de afspraak uit het AZWA (Aanvullend Zorg en Welzijnsakkoord) om een minimale basis aan inloopvoorzieningen sociaal en gezond te realiseren.
- Als het om gezondheid, zorg en ondersteuning gaat, heeft de gemeente een wettelijke zorgplicht. Huisvesting is randvoorwaardelijk voor het uitvoeren van deze zorgplicht. In dit scenario moeten keuzes worden gemaakt bij welke voorzieningen we de onrendabele top kunnen financieren. Dit zijn complexe keuzes omdat het om een grote diversiteit aan voorzieningen gaat, van buurtteams tot opvang. Hoe dan ook leveren we in dit scenario in op kwaliteit: minder nabij in de leefwereld en minder laagdrempelig. En hoe meer budget wordt geïnvesteerd in huisvesting, hoe minder budget overblijft voor het bieden van zorg en ondersteuning. De consequentie is dat hoe dan ook de druk op (bestaande voorzieningen) voor gezondheid, zorg en ondersteuning toeneemt, waarbij met name kwetsbare inwoners geraakt worden.

Sport: dit scenario omhelst de realisatie van een beperkt aantal nieuwe accommodaties. Dit zijn accommodaties met de hoogste urgentie en waarvoor al gevorderde planvorming/voorbereidingen zijn en het zijn investeringen die in eerder stadium al waren opgenomen in het MPR, maar zijn geschrapt/uitgesteld vanwege bezuinigingen. In dit scenario realiseren we een deel van de benodigde sportvoorzieningen in de bestaande stad: 8 velden en 3 sporthallen voor de bestaande stad (oa 2^e fase Nieuw Welgelegen, Rijnvliet en MSW N en Sporthal Vleuten), plus 7 velden en 1 sporthal voor Rijnenburg. In dit scenario doen we niets aan overige grote ontwikkelingen (zoals Stedelijk knooppunt Lunetten Koningsweg, Papendorp en Stadseiland Zuid) en het oplopend tekort zwembaden. De mogelijkheid om te kunnen sporten neemt hierdoor fors af, met grote gevolgen voor de sociale cohesie en met name de fysieke en mentale gezondheid van inwoners. Dit geldt in het bijzonder voor kwetsbare inwoners die minder middelen hebben om bijv. te reizen naar sport of om gebruik te maken van commerciële sportvoorzieningen. De negatieve impact op gezondheid leidt ook tot hogere zorgkosten bij de uitvoering van de zorgverzekeringswet (ZVW), de wet langdurige zorg (WLZ) en de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo).

Tabel 756 | Overzicht tekort aantal sportvoorzieningen

	Tekort aantal sportvelden	Tekort aantal sporthallen	Tekort aantal zwembaden
Bestaande stad t/m 2040	16	7	-
Rijnenburg na 2035	20	3	1
Overige grote ontwikkelingen na 2035	18	2	-
Totale behoefte	54	12	1

- Cultuur: in dit scenario groeit cultuur selectief mee met de stad: een extra 2 van de geambieerde 25 wijkcultuurhuizen tot 2040 worden gerealiseerd (er zijn al 4 wijkcultuurhuizen geprogrammeerd) en 1 van de 2 culturele voorzieningen. Hiermee kan iets van de

groei-behoefte en culturele ongelijkheid weggenomen worden, maar blijft met name laagdrempelige toegang tot cultuur in buurt en wijk fors onder druk staan.

- Onderwijs: de huidige programmering van de huisvesting van onderwijs zit dicht tegen het absolute wettelijk minimum aan. In een minimum-scenario betekent dit verdere verschralling van de kwaliteit van onderwijshuisvesting. Dit is echter maar zeer beperkt mogelijk. Op het aantal scholen kan niet bezuinigd worden, dit is een wettelijke taak.

■ Minimum-plus-scenario (1b)

Ook in dit scenario geldt dat we uit balans groeien. Ten opzichte van scenario 1a investeren we weliswaar wat meer, ook in de groeiende stad, maar omdat we onder het huidige niveau van de stad blijven verschaalt het aanbod van voorzieningen. Hierdoor zijn voorzieningen minder toegankelijk voor een deel van de Utrechters. Een gebrek aan toegang tot voorzieningen in de sociale basis of tot ondersteuning/zorg brengt daarnaast grote negatieve gevolgen met zich mee op het gebied van bestaanszekerheid, gezondheidszorg en/of verergering en stapeling sociale problemen.

- Welzijn: ten opzichte van scenario 1a investeren we meer in welzijnsaccommodaties in de groeiende stad (totaal 8 tot en met 2040), maar de druk op laagdrempelige welzijnsvoorzieningen blijft door een tekort. Daarmee blijven ook de negatieve gevolgen voor de sociale cohesie en sociale draagkracht bestaan.
- Voor gezondheid, zorg en ondersteuning betekent dit dat er financieel iets meer ruimte is voor het toevoegen van nieuwe fysieke locaties. Zoals ook in scenario 1a geschetst, betekent dit dat er complexe keuzes moeten worden gemaakt welke voorzieningen wel/niet te realiseren (grote diversiteit) zijn. Hier gelden dezelfde consequenties als bij 1a, maar in iets mindere mate.
- Sport: In dit scenario realiseren we t.o.v. van scenario 1a één zwembad in Rijnenburg en 3 extra sporthallen waarvan 1 in Rijnenburg en 2 in de bestaande stad. Hiermee lopen we het stadsbrede tekort van 12 in met 7 sporthallen. Verder realiseren we 11 extra sportvelden (7 in Rijnenburg en 4 bestaande stad). Daarmee lossen we 12 van de 16 benodigde velden in de bestaande stad op en 14 van 20 benodigde velden in Rijnenburg op. Hiermee is sprake van een forse vermindering t.o.v. de normen en richtlijnen voor de benodigde ruimte voor sportaccommodaties in de stad, met bijbehorende gevolgen voor de gezondheid van inwoners.
- In dit scenario doen we sobere investeringen om cultuur gedeeltelijk mee te laten groeien met de stad: er worden aanvullend op 1a 4 wijkcultuurhuizen gerealiseerd tot en met 2040. De nieuwe wijkcultuurhuizen worden gerealiseerd in de wijken waar dit op basis van bevolkingsgroei, sociaal-ruimtelijke ongelijkheid, de huidige culturele dekking en de cultuurparticipatiegraad per wijk het meest urgent is.
- Onderwijs: bovenop de wettelijke taken voor uitbreiding voor onderwijshuisvesting wordt eenderde van het budget voor de plus hierboven vrijgemaakt. Denk aan: stedenbouwkundige eisen, Utrecht Standaard Toegankelijk en verduurzaming. Voor onderwijshuisvesting betekent dit dat het kwaliteitsniveau van onderwijshuisvesting verschaalt (zie toelichting bij scenario 1c). Immers, er kan niet bezuinigd worden op het aantal scholen (wettelijke taak).

■ Sober scenario (1c)

Bij dit scenario gaan we uit van concrete uitvoerbaarheid en baseren we ons op een programmering die het huidige voorzieningenniveau waarborgt in de stad. Dit scenario ligt onder het vastgestelde ambitieniveau, door onder meer ruimtelijke beperkingen en onzekerheden in grotere gebiedsontwikkelingen. Ten opzichte van scenario's 0 t/m 1b blijven we met dit scenario wel zo dicht mogelijk bij het huidige niveau van de stad, als het gaat over groei in balans. Zo schetsen we geen gewenst programma, maar een zo realistisch mogelijk programma. Tekorten op meerdere voorzieningen blijven, met name op sport en bewegen, vanwege de omvangrijke ruimte-vraag van deze voorzieningen.

- Voor Welzijn geldt dat we in dit scenario de welzijnsaccommodaties mee laten groeien met de stad, zodat we ook in nieuwe wijken en buurten het huidige niveau van de stad waarborgen. Dit betekent dat we 10 accommodaties realiseren tot en met 2040.
- Voor het programma Gezondheid, zorg en ondersteuning betekent dit scenario dat er budget is om voorzieningen te realiseren in lijn met het huidige niveau. Hiermee lukt het voor een groot deel om tegemoet te komen aan de ambities om ondersteuning en zorg dichtbij te organiseren, en is rekening gehouden met uitbreiding en groei (Rijenburg nog niet inbegrepen). Wel worden in dit scenario al concessies gedaan op nabijheid door ruimtelijke beperkingen, en is het uitdagend om door toename huisvestingskosten maximaal budget beschikbaar te houden voor zorg.
- Sport: Ten opzichte van scenario 1b realiseren we aanvullend 3 sporthallen (1 in Rijenburg en 2 in de bestaande stad) en 10 sportvelden (4 in de bestaande stad en 6 in Rijenburg) tot en met 2040. In hoogstedelijke ontwikkelgebieden zoals Merwede, Stadeland Zuid en Papendorp komen we niet in de buurt van onze richtlijnen op het gebied van sportvelden en sporthallen. Daarmee houden we het huidige voorzieningen niveau op het gebied van sport op stedelijk niveau niet op peil, maar lossen we alleen het tekort in de bestaande stad en in Rijenburg op. Als gevolg van grote gebiedsontwikkelingen als Stedelijk knooppunt Lunetten Koningsweg, Papendorp en Stadseiland Zuid ontstaat extra behoefte en neemt het tekort aan sportvelden en sporthallen toe.
- Voor Cultuur geldt dat in dit scenario grotendeels invulling wordt gegeven aan de bestaande culturele ambities (4 wijkcultuurhuizen ten opzichte van 1b), maar wijken we af van de vastgestelde doelstellingen. Dat komt door:
 - (1) bezuinigingen die enkele ontwikkelingen hebben stilgelegd;
 - (2) de noodzaak tot nader onderzoek naar de culturele voorzieningen in Rijenburg;
 - (3) de verwachting dat een deel van de opgave voor de beoogde 25 wijkcultuurhuizen tot en met 2040 (waarvan in dit scenario 10) kan worden gerealiseerd via private initiatieven en het multifunctioneler inzetten van maatschappelijke voorzieningen.
- Onderwijs: hier volgen we de programmering van het IHP onderwijshuisvesting; echter de inhoudelijke ambities uit het IHP liggen hoger (bijvoorbeeld op het gebied van meer inclusieve en multifunctionele gebouwen).

■ Scenario Beleidsambities (2)

- Algemeen: voor maatschappelijke voorzieningen geldt dat per type voorziening normen zijn vastgesteld in lijn met de beleidsambities. Door aan deze normen vast te houden, creëren we een sociaal weefsel zoals bedoeld in de vastgestelde nota's en de koers Maatschappelijke Voorzieningen en Leefbare Stad. Zo dragen we maximaal bij aan het ontwikkelen van een inclusieve, veerkrachtige en gezonde stad.
- Welzijn: aanvullend investeren we in dit scenario ook in een extra welzijnsaccommodatie waar we nu nog niet de vastgestelde norm conform onze ambitie halen, zodat we in de hele stad toegankelijke welzijnsaccommodaties hebben.
- Gezondheid, ondersteuning en zorg: aansluiten bij ambities zou betekenen dat er ook investeringsruimte is voor het 'optimaliseren' van locaties in de bestaande stad, zodat deze ook meer aansluiten bij de ambitie van zorg dichtbij en laagdrempelig. Dit betekent concreet een verhoging van de te financieren onrendabele top, zodat er ook bij deze optimalisatie maximaal budget beschikbaar blijft voor zorg en ondersteuning. Daarbij zou ook de opvang minder sober en meer kleinschalig georganiseerd kunnen worden.
- Sport: in dit scenario investeren we volledig conform onze normen op het gebied van sport (velden, hallen en zwembaden). Dit betekent dat we tot en met 2040 t.o.v. scenario 1c 18 sportvelden (incl. 18 keer de inpassingskosten) en 2 sporthallen aanvullend realiseren om de extra vraag vanuit de in scenario c benoemde gebiedsontwikkelingen in te vullen. Daarmee realiseren we dat het totale tekort aan sportvelden (54), sporthallen (12) en zwembaden (1) opgelost wordt. Zo zorgen we dat het sportvoorzieningen niveau op peil blijft waarmee alle

Utrechters passend kunnen sporten. Dit sluit aan bij de beleidsambities van het sport- en beweegbeleid. Ruimtelijke inpassing blijft echter een complexe opgave.

- Cultuur: in dit scenario geldt dat in zijn geheel invulling wordt gegeven aan de bestaande culturele ambities in lijn met de vastgestelde doelstellingen. Alle benodigde 25 wijkcultuurhuizen worden gerealiseerd (dus 11 erbij ten opzichte van 1c) en alle 2 de benodigde culturele voorzieningen. Gelijk aan scenario 1c is er wel noodzaak tot nader onderzoek naar de culturele voorzieningen in Rijnenburg. De uitkomsten hiervan zullen ook in dit scenario nog leiden tot additionele ambities om ook in Rijnenburg een cultureel aanbod te realiseren in lijn met de RSU en Barcode.
- Onderwijs: scenario 1c betekent voor onderwijshuisvesting dat niet alle in het IHP vastgestelde beleidsambities uitgevoerd kunnen worden (dit geldt ook voor scenario's 1a en 1b). Immers het door de raad vastgestelde beleid in het IHP staat gelijk aan scenario 2, waarin alle onderwijsprojecten volgens dezelfde standaarden worden gerealiseerd.
- In scenario 1c wordt voor de beleidsambities uit het IHP tweederde van het benodigde budget beschikbaar gesteld, bovenop het budget voor uitvoering van de wettelijke taak voor onderwijshuisvesting. De beleidsambities uit het IHP omvatten onder meer stedenbouwkundige eisen, Utrecht Standaard Toegankelijk en verduurzaming. Voor onderwijshuisvesting betekent dit dat het kwaliteitsniveau van onderwijshuisvesting verschaalt ten opzichte van de IHP-ambities. Minder scholen bouwen is hierbij geen optie. Immers, er kan niet bezuinigd worden op het aantal scholen (wettelijke taak). Vanwege het gelijkheidsbeginsel kunnen we met scenario 1c niet het ene project wel volgens deze standaarden realiseren en het andere niet. Indien scenario 2 geen optie blijkt, zal er een politieke keuze gemaakt moeten worden welke bovenwettelijke beleidsambitie(s) moet(en) komen te vervallen. Waarbij een keuze voor het schrappen van budget voor stedenbouwkundige eisen een bredere impact heeft, bijvoorbeeld voor de ruimtelijke kwaliteit in gebiedsontwikkelingen met onderwijshuisvesting.
- Natuur- en milieueducatie: met investeringen in steede en stadstuinen creëren we plekken waar inwoners in contact komen met natuur, voedsel, biodiversiteit en duurzaamheid. Juist in een verder verdichtende stad zijn deze voorzieningen van betekenis voor gezond opgroeien en bewustwording van de leefomgeving. Tot 2045 investeren we in dit scenario 2 in ten minste één steede en stadstuin als plekken waar kinderen en jongeren natuur kunnen ervaren, leren en zelf doen. De voorgestelde investeringen tot 2045 zijn gericht op het uitbreiden van de voorzieningen met nieuwe steede en stadstuin waar de vraag aantoonbaar toeneemt.

(Betaalbare) woningbouw en gebiedsontwikkeling

Investeringsscenario's (Betaalbare) woningbouw en gebiedsontwikkeling Tabel: (Betaalbare) woningbouw en gebiedsontwikkeling, jaarlasten (kapitaallasten, exploitatielasten én incidentele lasten) per scenario, per jaar

Tabel 77 76 | Kapitaal- en overige lasten (betaalbare) woningbouw en gebiedsontwikkeling

Kapitaal- en overige lasten	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2040
(Betaalbare) woningbouw en gebiedsontwikkeling								
0 scenario	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1a scenario	0,0	0,0	0,0	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4
1b scenario	1,2	2,4	2,4	4,8	4,8	4,8	4,8	4,8
1c scenario	4,6	9,2	9,2	11,6	11,6	11,6	11,6	11,6
2 scenario	22,5	23,1	23,1	26,3	25,5	25,5	25,5	25,5

Deze tabel toont extra lasten ten opzichte van de meerjarenraming in de programmabegroting 2026.

Omschrijving van de investeringsopgave

De gemeente Utrecht staat voor een omvangrijke Woningbouwopgave; zowel wat betreft het aantal te realiseren woningen (3.000 per jaar) als het gewenste aandeel betaalbaarheid (75%). Bij het

realiseren van deze opgave trekken gemeente, marktpartijen en het Rijk gezamenlijk op. De gemeente voert regie op programmering en locatieontwikkeling, het Rijk stelt de kaders en ondersteunt financieel, en marktpartijen zijn verantwoordelijk voor de daadwerkelijke realisatie van de woningen.

De stijgende bouw- en ontwikkelkosten in combinatie met de eisen aan de betaalbaarheid van de woningen leiden ertoe dat er een onrendabele top ontstaat op gebiedsontwikkelingen. Gemeente en Rijk zijn aan zet om voldoende middelen vrij te maken ter afdekking van het publieke deel van deze tekorten. Het Rijk stelt deze middelen de afgelopen (en waarschijnlijk ook komende) jaren veelvuldig beschikbaar, voorwaardelijk hierbij stellen ze dat er ook regionale cofinanciering beschikbaar gesteld dient te worden. Het is aan de gemeente om te bepalen voor welke gebiedsontwikkelingen ze deze rijksmiddelen en daarmee ook haar eigen cofinanciering wil inzetten. Dit sluit ook aan bij de [Beleidsnota Grondbeleid van 2024](#), waarin is vastgelegd dat de gemeente Utrecht met afgewogen actief grondbeleid invulling geeft aan haar ambities op het vlak van betaalbare woningbouw en gebiedsontwikkeling. Dit instrument stelt het bestuur in staat om regie te pakken op een groter deel van de opgave, en daarmee sturing te geven aan de gewenste woningbouwproductie en het aandeel betaalbaarheid daarin.

Gebiedsontwikkeling kent een sterke samenhang met de andere investeringsopgaven. Zonder middelen voor onder meer Mobiliteit kunnen ontwikkelingen niet gerealiseerd worden. De opgave van 3.000 woningen per jaar hangt hier sterk mee samen, en met onvoldoende middelen voor de brede opgave is het van belang ook te kiezen welke ontwikkelingen wel en niet voorbereid worden voor realisatie. Beleidskeuzes voor Woningbouw (kwaliteit, oppervlakte, prijs) beïnvloeden voornamelijk de haalbaarheid van de begroting van het project, en niet van de bovenplanse maatregelen die nodig zijn om de stad in balans te laten groeien en randvoorwaardelijke investeringen te blijven doen.

Hieronder zijn scenario's uitgewerkt waarin de gemeente 'weinig', 'beperkt' of 'stevig' sturing geeft aan gebiedsontwikkeling en (betaalbare) woningbouw. Met de term sturing bedoelen we de mogelijkheid die de gemeente heeft om haar ambitie op verschillende beleidsvelden (Betaalbaar wonen, Mobiliteit, Groen, Openbare ruimte) te kunnen realiseren binnen gebiedsontwikkelingen. Dit zijn ambities waarvan het onwaarschijnlijk is dat ze door marktpartijen gerealiseerd gaan worden.

- Hoe meer sturing, hoe meer gemeentelijk budget voor cofinanciering van het publieke tekort nodig is. Daarnaast betekent dit dat er ook een grotere claim gelegd wordt op de te ontvangen Realisatiestimulans van het Rijk. Het Rijk stelt namelijk voorwaardelijk om bij subsidieaanvragen, naast gemeentelijke cofinanciering, ook de te ontvangen Realisatiestimulans binnen het betreffende project te besteden.
- Het aandeel betaalbaarheid is in de scenario's constant gehouden op 75% (40% sociale huur en 35% middensegment). Naast het beschikbaar stellen van middelen, is het aandeel betaalbaarheid ook een belangrijke factor waaraan gedraaid zou kunnen worden om tot realisatie van de gewenste woningbouwaantallen te komen.

Nul-scenario: wat zijn de consequenties als bijsturing uitblijft en er geen extra geld beschikbaar komt?

Doelstellingen voor Betaalbaar wonen kunnen niet bereikt worden zonder bijsturing (landelijke doelstelling: tweederde betaalbaar; Utrechtse doelstelling: 75% betaalbaar). Bij vasthouden aan deze doelstellingen conform de [beleidsnota Wonen in Utrecht](#) zullen veel minder woningen in aanbouw worden genomen dan het streefcijfer van 3.000 per jaar. Alternatief is dat doelstellingen voor Betaalbaar wonen worden verlaagd.

Vanuit de gemeentelijke grondexploitaties vindt jaarlijks een afdracht plaats aan de gemeentebrede financiële ruimte (€ 2,4 miljoen). De lopende winstgevende grondexploitaties (met name Leidsche

Rijn) lopen af en er worden geen nieuwe winstgevendende grondexploitaties verwacht. Daarom is deze structurele afdracht vanaf 2030 niet meer mogelijk. De bijdrage aan de algemene middelen is momenteel als structureel opgenomen in de begroting. Voortzetten van een jaarlijkse afdracht leidt tot een negatieve stand van de reserve grondexploitatie en is daarmee in strijd met het BBV. Daarom is dit als knelpunt aangemeld in het kader van de Voorjaarsnota 2026.

Een keuze bij deze investeringsopgave voor dit nul-scenario vormt geen belemmering voor reeds vastgestelde plannen (bijvoorbeeld Merwede DG5, Beurskwartier, Galgenwaard, Overvecht Centrum Fase 1). Er zijn nog wel kanttekeningen (bijvoorbeeld doordat de mobiliteitstransitie achterligt op de planning) waardoor de huidige projecten door kunnen gaan, maar toekomstige projecten mogelijk niet meer passen. Dit heeft vooral effect op nieuwe initiatieven en nog niet vastgestelde gebiedsontwikkelingen.

In dit nulscenario is geen inzet mogelijk op Betaalbaar wonen in de gebiedsontwikkelingen Rijnenburg, Stadseiland Zuid en Overvecht Centrum volgende fases.

Minimum-scenario (1a): duiding van inhoudelijke en financiële gevolgen van beperking tot het wettelijk of technisch minimum

- Vanuit de gemeentelijke grondexploitaties vindt jaarlijks een afdracht (€ 2,4 miljoen) plaats aan de gemeentebrede financiële ruimte. Dit is als knelpunt aangemeld in het kader van de beleidsarme Voorjaarsnota 2026 (zie ook tekst onder nul-scenario). In dit scenario vervalt de afdracht vanaf 2030 en wordt het knelpunt daarmee opgelost.
- Doelstellingen voor Betaalbaar wonen kunnen niet bereikt worden zonder bijsturing (landelijke doelstelling: tweederde betaalbaar; Utrechtse doelstelling: 75% betaalbaar). Bij vasthouden aan deze doelstellingen conform [beleidsnota Wonen](#) zullen veel minder woningen in aanbouw worden genomen dan het streefcijfer van 3.000 per jaar.

Dit minimum-scenario vormt geen belemmering voor reeds vastgestelde plannen (bijvoorbeeld Merwede DG5, Beurskwartier Galgenwaard, Overvecht Centrum Fase 1). Er zijn nog wel kanttekeningen (bijvoorbeeld doordat de mobiliteitstransitie achterligt op de planning) waardoor de huidige projecten door kunnen gaan, maar toekomstige projecten mogelijk niet meer passen. Dit heeft vooral effect op nieuwe initiatieven. Er is in dit scenario geen inzet mogelijk op Betaalbaar wonen in gebiedsontwikkelingen in Lunetten Koningsweg, USP of verdichting Papendorp.

Minimum-plus-scenario (1b): inhoudelijke en financiële duiding van beperkt investeren bovenop het minimum-scenario

In dit minimum-plus-scenario kiest de gemeente voor zéér beperkte inzet Betaalbaar wonen in gebiedsontwikkeling; de gemeentelijke bijdragen blijven hierin beperkt tot minder dan € 2,5 miljoen per jaar. Dit is gebaseerd op de volgende uitgangspunten: 33% van de Woningbouwopgave wordt gerealiseerd in gemeentelijke grondexploitaties, de publieke onrendabele top is € 9.700 per woning (binnenstedelijk bouwen), en 25% gemeentelijke cofinanciering. Daarnaast is het schrappen van de jaarlijkse afdracht van € 2,37 miljoen vanuit de reserve grondexploitatie aan de algemene middelen ook opgenomen vanaf 2032.

- Een keuze voor dit scenario vormt geen belemmering voor reeds vastgestelde plannen (bijvoorbeeld Merwede DG5, Beurskwartier Galgenwaard, Overvecht Centrum Fase 1).
- Daarnaast kan er regie genomen worden op één ontwikkeling in de orde grootte van Merwede DG6 of Overvecht Centrum fase 2. Het is onvoldoende om regie te hebben op grotere ontwikkelingen zoals Groot-Merwede Rijnenburg, Lunetten Koningsweg. Dit behoeft scherpe keuzes tussen gebiedsontwikkelingen. Door het Rijk toegezegde middelen beperken de vrijheid om keuzes te maken zonder financiële consequenties.
- Er is een sterke samenhang met de budgetten van andere onderdelen, waardoor er geen mogelijkheid is voldoende te investeren in randvoorwaardelijke investeringen. Zoals

investeringen in Mobiliteit, die naast regie noodzakelijk zijn om grote gebiedsontwikkelingen te realiseren.

- Vanuit de gemeentelijke grondexploitaties vindt jaarlijks een afdracht (€ 2,4 miljoen) plaats aan de gemeentebrede financiële ruimte. Dit is als knelpunt aangemeld in het kader van de beleidsarme Voorjaarsnota 2026 (zie ook tekst onder nul-scenario). In dit scenario vervalt de afdracht vanaf 2030 en wordt het knelpunt daarmee opgelost.

■ **Sober scenario (1c): inhoudelijke en financiële duiding van een sober investeringsscenario**

In dit sobere scenario kiest de gemeente voor een beperkte inzet Betaalbaar wonen in gebiedsontwikkeling; in dit scenario is ongeveer € 9,2 miljoen per jaar nodig aan gemeentelijke bijdragen. Dit is gebaseerd op de volgende uitgangspunten: 50% van de Woningbouwopgave wordt gerealiseerd in gemeentelijke grondexploitaties, de publieke onrendabele top is € 16.400 per woning (50/50 binnenstedelijk en uitleglocaties), en 37,5% gemeentelijke cofinanciering.

- Vanuit de gemeentelijke grondexploitaties vindt jaarlijks een afdracht (€ 2,4 miljoen) plaats aan de gemeentebrede financiële ruimte. Dit is als knelpunt aangemeld in het kader van de beleidsarme Voorjaarsnota 2026 (zie ook tekst onder nul-scenario). In dit scenario vervalt de afdracht vanaf 2030 en wordt het knelpunt daarmee opgelost.
- Een keuze voor dit scenario vormt geen belemmering voor reeds vastgestelde plannen (bijvoorbeeld Merwede DG5, Beurskwartier Galgenwaard, Overvecht Centrum Fase 1).
- Daarnaast kan er regie genomen worden op 1 of 2 ontwikkelingen in de orde grootte van Stadseiland Zuid of Overvecht Centrum fase 2. De middelen kunnen ook ingezet worden om te sparen voor één van de grotere ontwikkelingen in Groot-Merwede Rijnenburg, Lunetten Koningsweg of USP.

■ **Scenario Beleidsambities (2): duiding van inhoudelijke en financiële gevolgen van vasthouden aan door de raad vastgestelde beleidsambities**

In dit sobere scenario kiest de gemeente voor een forse inzet Betaalbaar wonen in gebiedsontwikkeling; in dit scenario is er naar verwachting € 23,1 miljoen per jaar nodig aan gemeentelijke bijdragen. Dit is gebaseerd op de volgende uitgangspunten: 67% van de Woningbouwopgave wordt gerealiseerd in gemeentelijke grondexploitaties, de publieke onrendabele top is € 23.100 per woning (uitleglocaties), en 50% gemeentelijke cofinanciering. Daarnaast is het schrappen van de jaarlijkse afdracht van € 2,37 miljoen vanuit de reserve grondexploitatie aan de algemene middelen ook opgenomen vanaf 2032.

- Een keuze voor dit scenario vormt geen belemmering voor reeds vastgestelde plannen (bijvoorbeeld Merwede DG5, Beurskwartier Galgenwaard, Overvecht Centrum Fase 1).
- Daarnaast kan er regie genomen worden op meerdere ontwikkelingen in de orde grootte van Stadseiland Zuid of Overvecht Centrum Fase 2. De middelen kunnen ook ingezet worden om te sparen voor 1 of 2 van de grotere ontwikkelingen in Rijnenburg, Lunetten Koningsweg of USP.
- Vanuit de gemeentelijke grondexploitaties vindt jaarlijks een afdracht (€ 2,4 miljoen) plaats aan de gemeentebrede financiële ruimte. Dit is als knelpunt aangemeld in het kader van de beleidsarme Voorjaarsnota 2026 (zie ook tekst onder nul-scenario). In dit scenario vervalt de afdracht vanaf 2030 en wordt het knelpunt daarmee opgelost.

Projectenlijst vanuit gebieden: verwervingen en gebiedsontwikkeling

In scenario 2 is ook een aantal verwervings- en (her)ontwikkelingsprojecten opgenomen voor specifieke gebieden (NOZU, Overvecht, Zuidwest). Deze projecten zijn gebaseerd op een (niet volledige) inventarisatie van investeringsbehoeften bij de afdelingen van Ruimte die verantwoordelijk zijn voor gebiedsopgaven. Omdat deze projecten (deels) een beroep doen op het budget voor inzet op (betaalbare) woningbouw en gebiedsontwikkeling, is een correctie toegepast om dubbeltelling te voorkomen.

Bijlage C | Bekostigingsstrategie

In de bijsturing 'Grip op investeringen' is geadviseerd om de volgende bekostigingsstrategie toe te passen (zie tekst in onderstaand kader). Na dit kader volgt extra verdiepende informatie bij deze bekostigingsstrategie.

Kader: Advies bekostigingsstrategie bij Grip op investeringen

Advies: bekostigingsstrategie

We adviseren een voorspelbaar en stabiel financieel beleid voor de investeringsopgaven. Dat beleid is stabiel en voorspelbaar wanneer de vijf grote investeringsopgaven langjarig aangepakt kunnen worden met ambitieniveaus die politiek zijn gekozen. Om die ambitieniveaus te kunnen kiezen zijn in deze bijlage investeringsscenario's uitgewerkt. Inhoud en financiën komen hierin samen, niet alleen op korte termijn, maar ook op middellange en lange termijn: wat wil je bereiken voor de stad, wat ga je daarvoor doen, en wat mag dat kosten? Na een keuze voor ambitieniveaus volgt in de komende jaren invulling met programmering van specifieke projecten.

We adviseren om de volgende bekostigingsstrategie te hanteren voor investeringsopgaven:

- Kies voor elk van de vijf investeringsopgaven een ambitieniveau voor de komende raadsperiode (inhoud en financiën).
- Neem de hieruit voortvloeiende lasten mee in het vertrekpunt voor de jaarlijkse integrale afweging over de Voorjaarsnota.
- Betrek investeringen als zelfstandig onderdeel bij de integrale afweging.
- Beslis jaarlijks bij integrale afweging over programmering van nieuwe investeringen, met de volgende extra spelregels:
 - Investeringsprojecten die in de programmering worden opgenomen, komen voort uit door de raad vastgesteld beleid;
 - Per jaar mogen niet méér investeringen worden geprogrammeerd dan past binnen het langjarig ambitieniveau en het budget dat in lijn daarmee is opgenomen in het vertrekpunt voor de Voorjaarsnota;
 - College en Raad kunnen bij iedere jaarlijkse integrale afweging beslissen om in de programmering van nieuwe investeringen af te wijken van het eerder gekozen ambitieniveau. Omstandigheden die hiertoe aanleiding kunnen geven zijn bijvoorbeeld beperkte financiële ruimte en beperkte uitvoeringscapaciteit.
 - Het college beoordeelt per investeringsopgave jaarlijks de uitvoerbaarheid van toevoegingen aan de investeringsprogrammering, in combinatie met eerder geprogrammeerde investeringen ("uitvoeringstoets");
 - Technisch noodzakelijke vervangingsinvesteringen hebben een status aparte; hierop wordt niet bezuinigd om andere investeringen mogelijk te maken.
- Biedt de gemeenteraad jaarlijks met een investeringsplanning (schets, in potlood) inzicht welke beleidsmatig gewenste investeringsprojecten in de eerstvolgende 10 jaar geprogrammeerd kunnen worden bij continuering van de gekozen ambitieniveaus voor de investeringsopgaven "Instandhouding van de openbare ruimte", "Instandhouding van vastgoed", "Transities in de bestaande stad", "Uitbreiding van voorzieningen" en "(Betaalbare) woningbouw en gebiedsontwikkeling".
- Laat bij de voorjaarsnota jaarlijks de impact in beeld brengen van de investeringsplanning en -programmering op financiële kengetallen.

Bij dit advies voor bekostigingsstrategie hebben we randvoorwaarden en uitgangspunten uitgewerkt die de gemeenteraad, college en ambtelijke organisatie in staat stellen goed te sturen op de financiën van investeringsopgaven. Die randvoorwaarden en uitgangspunten zijn onderdeel van de bekostigingsstrategie. De integrale weergave hiervan is opgenomen in hoofdstuk 4.

Aanleiding voor het advies over de bekostigingsstrategie: geen "gratis geld" beschikbaar

In tegenstelling tot vier jaar geleden, zijn er nu geen nieuwe budgetten beschikbaar die voor groei van investeringsuitgaven zijn gelabeld. Groei van de stad leidt niet automatisch tot extra inkomsten waarmee we groei-investeringen kunnen betalen. Vier jaar geleden konden we nog uitgaan van een groeikader (extra inkomsten uit gemeentefonds en ozb vanwege groei van de stad), waarvan we de omvang vooraf konden inschatten. Door aanpassingen in het verdeelmodel van het gemeentefonds gaat die vlieger niet meer op.

Wijzigingen in de verdeelsystematiek van het gemeentefonds maken dat onze inkomsten uit het gemeentefonds slechts beperkt meebewegen met het aantal inwoners van de stad. Daardoor is de voormalige groeikadersystematiek niet langer te gebruiken als dekking voor de groei-investeringen. Mochten de extra baten er wel zijn, kunnen ze ingezet worden ter dekking van het referentiekader en de groei-investeringen.

Behalve voor groei is jaarlijks ook extra geld nodig voor instandhouding van de openbare ruimte, voor transities in de bestaande stad en voor de instandhouding (in combinatie met verduurzaming) van gemeentelijk vastgoed. De jaarlijkse vrijval van kapitaallasten is onvoldoende om deze opgaven te kunnen dekken.

Groeijsnelheid aanpassen is niet de uitweg

De gemeente groeit volgens het basispad voor doorontwikkeling van de omgevingsvisie tot 2050 met gemiddeld 2.750 à 3.000 woningen per jaar. Of deze woninggroei leidt tot groei van inkomsten uit het gemeentefonds is onduidelijk. Dat hangt af van vele factoren, waaronder de groei in de rest van Nederland. Die factoren laten zich niet goed voorspellen. Vooralsnog adviseren we behoedzaamheid. Afzien van groei, bijvoorbeeld door de woningbouwambitie te verlagen, zal leiden tot lagere inkomsten uit het gemeentefonds. Minder woningbouw leidt op termijn tot lagere bevolkingsgroei ten opzichte van andere steden. En dat werkt negatief door in de algemene uitkering die Utrecht ontvangt uit het gemeentefonds. Die lagere inkomsten kunnen bezuinigingen noodzakelijk maken, bijvoorbeeld op het voorzieningenniveau in de stad.

Programmering van lopende projecten aanpassen om ruimte te maken voor nieuwe opgaven?

In dit onderdeel geven we vooral veel aandacht aan toekomstige investeringen, niet aan lopende investeringsprojecten. Die toekomstige opgaven vergen structurele bijsturing in ambities en budgetten. Die structurele bijsturing is niet te bereiken door aanpassingen te doen in lopende investeringsprojecten, waarvoor de gemeenteraad eerder al investeringskredieten heeft geautoriseerd.

Aanpassing van lopende investeringsprojecten leidt hooguit incidenteel tot een besparing. Deze lopende investeringsprojecten zijn geprogrammeerd vanwege noodzakelijke vervanging, dringend gewenste transities of bevolkingsgroei. Bijsturing in deze lopende projecten is geen oplossing voor de structurele lasten die voortkomen uit de vijf investeringsopgaven.

Randvoorwaarden en uitgangspunten bij de bekostigingsstrategie

1. Het uitgangspunt is een structureel en reëel evenwicht van de meerjarenbegroting. Het aanvullend benodigde budget van het basispad en de doorwerking van scenario's/een door het bestuur vast te stellen ambitieniveau, wordt helder en gespecificeerd in beeld gebracht. Ook moet dit passen binnen het structurele evenwicht van de meerjarenbegroting.
2. Het aanvullend benodigde kapitaallastebudget van de totale aanvullende investeringsopgave (en waar van toepassing bijbehorende exploitatielasten) wordt begroot op een centrale stelpost onder het programma 'Algemene middelen en overhead' en wordt naar de betreffende programma's overgeheveld nadat de investeringen zijn gerealiseerd.
3. Het effect van de totale aanvullende investeringsopgave en scenario's op de financiële kengetallen (solvabiliteit en schuldquote) wordt inzichtelijk gemaakt voor de meerjarenraming met een doorkijk naar de 10 jaren daarna.
4. De effecten van de totale aanvullende investeringsopgave op de financiële kengetallen worden kenbaar gemaakt en besproken met de raad (adviescommissie C&F).
5. Het investeringsprogramma (met nieuw te autoriseren investeringen) voor het komende jaar is (jaarlijks) onderdeel van de voorjaarsnota, waarbij vanuit het kernteam Voorjaarsnota een format wordt opgesteld (met onder andere aanvullende investeringskredieten, jaarlijkse uitgavenramingen en kapitaallasten). Voorstellen voor de investeringsprogrammering worden voorbereid door de investerende organisatieonderdelen. Daarnaast moet bepaald worden waar de verantwoordelijkheid wordt belegd om te komen tot een gemeentebreed samenhangend investeringsprogramma.
6. Na het bepalen van de totale aanvullende investeringsopgave wordt rekening gehouden met planningsoptimisme, zoals dit onder andere is toegepast op de totale investeringsvolumes bij de Programmabegroting 2026 (correctie op totaal investeringsvolume en de doorwerking daarvan in de kapitaallasten). Dit vanuit het oogpunt dat in de begroting rekening wordt gehouden met planningsoptimisme waar dat relevant is voor reëel ramen van investeringslasten en/of financiële kengetallen. We gaan er vanuit dat we jaarlijks niet meer dan € 300 miljoen aan investeringen kunnen realiseren. Dit bedrag is gebaseerd op ervaringscijfers van de afgelopen jaren. Dus daarom adviseren we een investeringsplafond van € 300 miljoen op jaarbasis.

7. Onderschrijding van kapitaallastenbudgetten worden binnen een begrotingsprogramma of doelstelling niet in samenhang gezien of ingezet voor overschrijding op andere kostensoorten (bijvoorbeeld personeels- of beheerlasten). Dit kan alleen als er aantoonbaar een oorzakelijk verband kan worden gelegd, bijvoorbeeld bij extra onderhoudslasten als gevolg van uitstel van vervangingsinvesteringen. Afwijking hierop kan alleen middels expliciete besluitvorming en vastlegging in de begroting.
8. In aanvulling op punt 7, binnen 2 jaar toewerken naar een systeem dat centrale sturing en monitoring op het totaal aan kapitaallasten mogelijk maakt, waarbij bijvoorbeeld vrijval van kapitaallasten begrotingstechnisch wordt overgeheveld naar een centrale stelpost onder het programma 'Algemene middelen en overhead'. Andere opties kunnen ook overwogen worden als deze hetzelfde inzicht bieden.
9. Het college beoordeelt per investeringsopgave jaarlijks de uitvoerbaarheid van toevoegingen aan de investeringsprogrammering in combinatie met eerder geprogrammeerde investeringen ("uitvoeringstoets").
10. Enkel de vrijgegeven/geautoriseerde kredieten die in uitvoering zijn en waarbij verplichtingen zijn aangegaan, zijn niet meer te heroverwegen. Alle andere middelen zijn te alle tijden onderdeel van de heroverweging van het college en raad.
11. Binnen de investeringsopgaven en de bekostiging daarvan wordt onderscheid gemaakt tussen noodzakelijke vervangingsinvesteringen (need to have), (gewenste) uitbreidingsinvesteringen en andere typen investeringen.

Achtergrondinformatie: Budget dat beschikbaar is voor investeringen

Hieronder wordt benoemd welke budgetten in de meerjarenraming van de programmabegroting 2026 beschikbaar zijn voor investeringen.

Budget voor Instandhouding van de openbare ruimte

- Voor de uitvoering van de Nota BOR (beheer openbare ruimte) is dekking beschikbaar in de meerjarenbegroting. De afspraak is dat dit budget elk jaar met € 0,95 miljoen toeneemt. Dit budget is onvoldoende voor de vervangingsinvesteringen waarvoor Stadsbedrijven verantwoordelijk is. Hierboven is beschreven hoe groot de additionele dekkingsbehoefte is.

Instandhouding (en verduurzaming) van gemeentelijk vastgoed

- Voor verduurzaming van gemeentelijk vastgoed conform wettelijke eisen is extra budget nodig. Dit kan niet budgetneutraal worden opgelost door huren te verhogen. Immers, die huurverhoging komt voor het overgrote deel weer voor rekening van de gemeente zelf (ten laste van beleidsbudgetten voor diensten die door of namens de gemeente worden geleverd).

Budget voor Transitie in de bestaande stad

- Tot op heden kon een deel van de transitie in de bestaande stad gedekt worden met bijdragen uit de reserve Ruimtelijke ontwikkelingsprojecten. Deze reserve is leeg. In het verleden werd deze reserve gevoed met zogenoemde groeimiddelen (groeikader). Hiermee werden voornamelijk bijdragen aan integrale projecten openbare ruimte bekostigd.
- Voor het Meerjarenprogramma Bereikbaarheid (onderdeel van het MPR) is structureel investeringsbudget beschikbaar in de meerjarenraming. Dit investeringsbudget zit voor een groot deel "vast" in kapitaallasten en in bedragen die jaarlijks worden gespaard voor de schielsprong (met name Merwedelijns). Vanaf 2031 is er ruimte beschikbaar voor programmering van nieuwe mobiliteitsinvesteringen. Die ruimte heeft tot 2040 een omvang van gemiddeld ongeveer € 12 miljoen per jaar.
- Voor het Meerjaren Groenprogramma (MGP, onderdeel van het MPR) is structureel investeringsbudget beschikbaar in de meerjarenraming. Exclusief subsidies en bijdragen is er in 2029 € 7,5 miljoen ingezet voor groenprojecten. Een deel hiervan wordt gebruikt voor kapitaallasten van groene icoonprojecten. Deze lopen door in 2030 en latere jaren. Voor het resterende budget is nog geen programmering vastgesteld voor 2030 en later.
- De investeringsbudgetten in het MPB en MGP spelen een belangrijke rol in de financieringsmix die de gemeente hanteert voor investeringen. Die financieringsmix (combinatie van financiering

met eigen vermogen en vreemd vermogen) is van groot belang voor de gemeentelijke solvabiliteit. Zie ook paragraaf 3d. Vermindering van deze investeringsbudgetten zal de solvabiliteit verslechteren.

Uitbreiding van voorzieningen

- Voor realisatie van maatschappelijke voorzieningen voor een groeiende bevolking is vanaf 2029 geen budget beschikbaar.

(Betaalbare) woningbouw en gebiedsontwikkeling

- Voor de komende jaren is de verwachting dat per saldo extra gemeentelijke bijdragen nodig zijn om nieuwe grondexploitaties te kunnen openen. Deze kunnen niet (of onvoldoende) worden gedekt uit inkomsten uit positieve grondexploitaties. In de afgelopen decennia heeft de gemeente via de reserve Grondexploitaties inkomsten uit positieve, winstgevende grondexploitaties ingezet als dekking voor negatieve grondexploitaties en als dekking voor een structurele afdracht vanuit de reserve Grondexploitaties aan de algemene middelen. Inmiddels ziet de wereld van het grondbeleid er heel anders uit dan 25 jaar geleden, bij de start van Leidsche Rijn. We zijn steeds meer afhankelijk van complexe, binnenstedelijk locaties. Voor onze grote uitleglocatie (Rijnsburg) zijn grote investeringen in infrastructuur nodig. Bovendien zijn de financiële eisen voor het openen van een grondexploitatie veel strenger dan bij Leidsche Rijn het geval was.

Toepassing van financiële spelregels uit de RSU

Bij de vaststelling van de RSU 2040 heeft de gemeenteraad de volgende twee besluiten genomen over spelregels voor bekostiging van groei-investeringen:

- De investeringsstrategie van de RSU 2040 als raamwerk te hanteren waaraan in meerjarenprogramma's bij de jaarlijkse integrale afweging Voorjaarsnota en de begrotingsvaststelling invulling wordt gegeven; de uitwerking hiervan voor het eerst in de Voorjaarsnota 2022 op te voeren waarbij als dekkingsbronnen voor het gemeentelijk aandeel in elk geval worden ingebracht:
 - het groeikader (breder inzetbaar door meerjarig perspectief en door meer activeren);
 - opbrengsten van grondexploitaties en erfpacht;
 - meeropbrengsten van gefaseerde invoering van betaald parkeren in de stad;
 - mogelijke opbrengsten van baathebbers (bijvoorbeeld via een Fonds Bovenwijks).
- Daarnaast actief te stimuleren dat andere overheden bijdragen aan de benodigde investeringen, in het bijzonder de Rijksoverheid; daartoe ook, in samenwerking met G4, te bevorderen dat een vorm van beprijzing van automobiliteit (zoals een cordon- of congestieheffing) wordt ingevoerd in aanvulling op een verbeterd systeem van openbaar vervoer.

Over toepassing van deze spelregels merken we het volgende op:

- Het groeikader kan niet meer worden toegepast.
- Komende jaren worden geen extra positieve resultaten op grondexploitaties verwacht. Grondexploitatie resultaten en de risicoreservering worden jaarlijks geactualiseerd en verrekend met de reserve grondexploitaties. Het meerjarig verloop van deze reserve wordt betrokken bij de integrale afweging (MPR en Voorjaarsnota). Voor de opbrengsten erfpacht is in de meerjarenbegroting een verdientaakstelling opgenomen (ten behoeve van de algemene middelen). Als er na invulling van de taakstelling meerinkomsten uit erfpacht beschikbaar komen, worden deze betrokken bij de integrale afweging. Deze inkomsten zijn echter lastig vooraf te begroten. Over de besteding van de incidentele opbrengsten uit de Conversieregeling Erfpacht 2017 heeft de raad in 2017 motie 191 aangenomen, waarin het college wordt opgedragen om deze opbrengsten te reserveren voor het toevoegen van meer betaalbare woningen.
- Uit verdere uitbreiding van betaald parkeren worden op dit moment geen extra inkomsten verwacht die ingezet kunnen worden voor investeringen.
- Door toepassing van de Nota Kostenverhaal bovenwijkse voorzieningen dragen ontwikkelende partijen (baathebbers) bij aan ruimtelijke investeringen. Inkomsten hieruit zijn al meerjarig in de begroting opgenomen (als dekking voor investeringen in stedelijke mobiliteits- en groenstructuren). Als extra inkomsten worden gegenereerd worden deze ingebracht bij de

integrale afweging. Deze inkomsten kunnen echter niet gebruikt worden voor vervangingsinvesteringen, maatschappelijke voorzieningen of vastgoed (op grond van wettelijke regels).

- Lobby bij het Rijk heeft eraan bijgedragen dat de Rijksoverheid niet alleen via gerichte subsidieregelingen bijdraagt aan investeringen in woningbouw en gebiedsontwikkeling, maar ook via de Realisatiestimulans Woningbouw. Over de inzet van deze realisatiestimulans is hieronder een advies opgenomen.

Advies: Realisatiestimulans Woningbouw bij integrale afweging betrekking als dekking voor gemeentelijke investeringsstrategie

Hieronder wordt voorgesteld om inkomsten uit de Realisatiestimulans Woningbouw als dekkingsbron te betrekken bij de integrale afweging over de gemeentelijke investeringsstrategie, voor zo ver dit is toegestaan binnen randvoorwaarden die door het Rijk worden gesteld aan besteding van deze stimulans.

Advies: Inzet Realisatiestimulans Woningbouw

Inkomsten uit de door het Rijk aangekondigde Realisatiestimulans Woningbouw bij de integrale afweging in te brengen als dekkingsbron voor de investeringsstrategie, met inbegrip van de volgende spelregels:

Bestuurlijke afspraken tussen rijk en gemeente over inzet van de realisatiestimulans in specifieke projecten worden gerespecteerd;

De inkomsten uit de realisatiestimulans pas te bestemmen in de begroting wanneer deze inkomsten met zekerheid worden gerealiseerd.

Bij integrale afweging te beoordelen of het wenselijk is deze inkomsten in te zetten als dekking voor de gemeentelijke bijdrage aan de Merwedelijn.

Toelichting:

- De Rijksoverheid trekt de realisatiestimulans af van woningbouwsubsidies. Voor Utrecht pakt dit relatief ongunstig uit. Voor woningbouw in Groot-Merwede (de grootste woningbouwlocatie van Nederland) heeft Utrecht in het verleden relatief veel subsidie gekregen ("gebiedsbudget"). Die subsidie wordt nu verlaagd met de Realisatiestimulans Woningbouw voor de betreffende woningen. Gevolg hiervan is dat we de realisatiestimulans (voor Groot Merwede Rijnenburg) niet vrij kunnen inzetten als gemeente en dat we verplicht zijn deze in te zetten voor de maatregelen die we voor het gebiedsbudget hebben opgevoerd. Anders lopen we het risico dat we het gebiedsbudget (€ 15 miljoen) moeten terugbetalen.

Groeisnelheid aanpassen is niet de uitweg

De gemeente groeit volgens het basispad voor doorontwikkeling van de omgevingsvisie tot 2050 met gemiddeld 2.750 à 3.000 woningen per jaar. Of deze groei leidt tot groei van inkomsten uit het gemeentefonds is onduidelijk. Dat hangt af van vele factoren, waaronder de groei in de rest van Nederland. Die factoren laten zich niet goed voorspellen. Vooralsnog adviseren we behoedzaamheid: reken niet vooraf op extra inkomsten uit het gemeentefonds vanwege groei van de stad.

Afzien van groei, bijvoorbeeld door de woningbouwambitie te verlagen, zal leiden tot lagere inkomsten uit het gemeentefonds. Minder woningbouw leidt op termijn tot lagere bevolkingsgroei t.o.v. andere steden. En dat werkt negatief door in de algemene uitkering die Utrecht ontvangt uit het gemeentefonds. Die lagere inkomsten kunnen bezuinigingen noodzakelijk maken, bijvoorbeeld op het voorzieningenniveau in de stad.

Tabel 77 | Overzichtstabel potentiële dekkingsbronnen voor de vijf investeringsopgaven

Investeringsopgave	Financiële opgave	Bijzonderheden bij financiële opgave	Potentiële dekkingsbronnen en hun omvang	Aandachtspunten bij potentiële dekkingsbronnen
 Instandhouding van de openbare ruimte. Dit gaat onder meer om straten, wegen en fietspaden, om bomen, parken en ander groen, om bruggen, tunnels en sluizen.	Voor instandhouding van de openbare ruimte is (exclusief rioolvervanging) jaarlijks een investeringsbedrag nodig van circa € 35 miljoen, plus ongeveer € 15 miljoen voor groot onderhoud. De kapitaallasten voor de € 35 miljoen worden betaald uit een jaarlijkse stijging van budget voor kapitaallasten. Die stijging (€ 0,95 miljoen per jaar) is onvoldoende om de jaarlasten te dekken.	Behalve voor vervanging in de openbare ruimte zijn ook investeringen nodig in vervanging van huisvesting Stadsbedrijven en elektrificatie wagenpark. Hiervoor is in beginsel voldoende dekking beschikbaar.	Te weinig dekking beschikbaar voor jaarlijks stijgende kapitaallasten en groot onderhoud.	Dekking beschikbaar stellen via de voorgestelde bekostigingsstrategie.
 Instandhouding van gemeentelijk vastgoed. Ons vastgoed omvat onder meer onderwijsgebouwen, sport- en cultuuraccommodaties, vastgoed dat wordt verhuurd aan welzijnsinstellingen, gemeentelijke huisvesting en monumenten die in eigendom zijn van de gemeente.	Vervangingsinvestering en (exclusief verduurzaming) kunnen in beginsel gedekt worden uit vrijval van kapitaallasten en huurinkomsten. Voor toepassing van wettelijke duurzaamheidseisen is extra budget nodig (investering € 90 miljoen t/m 2033). Ook is voor een aantal specifieke vervangingsinvesteringen nu onvoldoende budget beschikbaar.	In de periode 2034-2050 zullen kosten voor verduurzaming van vastgoed fors toenemen, is de verwachting (totale verwachte investeringsopgave voor verduurzaming in die periode: 1 miljard).	Geen dekking beschikbaar voor verduurzaming op opgave.	Dekking beschikbaar stellen via de voorgestelde bekostigingsstrategie.
 Transities in de bestaande stad. Hierbij gaat het om opgaven zoals aanpassing aan klimaatverandering, energietransitie en verkeersveiligheid.	Voor investeringen in Mobiliteit is vanaf 2031 jaarlijks gemiddeld € 12 miljoen aan nog niet geprogrammeerd budget beschikbaar. In het Meerjaren Groenprogramma gaat dit om circa € 3 miljoen per jaar, vanaf 2029. Deze budgetten zijn inclusief begrote (maar nog niet gerealiseerde) inkomsten uit kostenverhaal voor bovenwijkse voorzieningen. Voor realisatie van toekomstige integrale projecten in de openbare ruimte is geen budget beschikbaar.	Een groot deel van het jaarlijkse investeringsbudget voor Mobiliteit (gemiddeld € 6 miljoen per jaar) en Groen (€ 3 miljoen per jaar) wordt gedoteerd aan activareserves, als dekking voor toekomstige kapitaallasten. Wijziging van deze systematiek kan strijdig zijn optimale dekkingsmix voor investeringen.	Inkomsten uit kostenverhaal voor bovenwijkse voorzieningen mogen alleen worden besteed aan versterking van stedelijke groen- en mobiliteitsstructuren. Deze inkomsten zijn al wel begroot, maar nog niet gerealiseerd. Voor Mobiliteit en Groen kunnen soms subsidies worden verkregen.	Dekking beschikbaar stellen via de voorgestelde bekostigingsstrategie.
 Uitbreiding van voorzieningen. Door groei van het aantal	Voor realisatie van maatschappelijke voorzieningen excl.	Voor uitbreiding van voorzieningen is tot en met 2028 extra budget opgenomen in de	Geen dekking beschikbaar	Dekking beschikbaar stellen via de

inwoners zijn meer scholen nodig, meer sportvoorzieningen, meer parken, meer bussen en trams, meer fietsenstallingen etc.	onderwijshuisvesting (groei in balans) zijn jaarlijks investeringen nodig met een omvang van enkele tientallen miljoenen euro's. Voor de kapitaal- en overige lasten die hiermee samenhangen is vanaf 2029 geen budget beschikbaar.	begroting. Vanaf 2029 is geen budget meer beschikbaar voor uitbreiding van voorzieningen.	voor financiële opgave.	voorgestelde bekostigingsstrategie.
(Betaalbare) woningbouw en gebiedsontwikkeling. Realisatie van hoge percentages betaalbare woningen in nieuwe gebiedsontwikkelingen is niet mogelijk zonder financiële bijdragen van de overheid.	Realisatie van betaalbare woningbouw in gemeentelijke grondexploitaties is in de regel niet mogelijk zonder gemeentelijke bijdrage. Afhankelijk van het ambitieniveau (kwaliteit, betaalbaarheid, kwantiteit, snelheid) en de bijdragen van andere overheden en partners is hiervoor jaarlijks een bedrag nodig (in scenario 1c: € 9 miljoen per jaar).	In het geval een grondexploitatie een negatief geprognosticeerd eindresultaat heeft, dient er bij opening van de grondexploitatie een voorziening getroffen te worden voor het volledige tekort, binnen de reserve grondexploitatie. Bij afronden van het project wordt het tekort met deze voorziening verrekend. Aangezien het openen van grondexploitaties in een onregelmatig ritme gebeurt, is in de Beleidsnota Grondbeleid van 2024 voorgesteld om jaarlijks een bedrag te doteren aan deze reserve grondexploitatie om hierop voorbereid te zijn.	Inkomsten uit de Realisatiestimulans Woningbouw. Subsidies van Rijksoverheid (meestal tot max. 50% van de onrendabele top). Meer inkomsten uit erfpacht (na invulling van de verdientaakstelling ten behoeve van de algemene middelen) zijn momenteel onderdeel van de integrale afweging.	De Rijksoverheid subsidieert projecten alleen voor zo ver aangevraagde subsidiebedragen uitstijgen boven de realisatiestimulans voor de betreffende woningen. Voor projecten met reeds toegekende rijkssubsidies betekent dit dat voor deze woningen geen realisatiestimulans wordt toegekend. Voor de woningen in Groot Merwede en Overvecht (NPLV-gebied) wordt door de rijksoverheid in bestuursovereenkomsten vastgelegd dat de realisatiestimulans voor woningen in die gebieden, ook besteed dient te worden aan de woningbouwopgave in die gebieden.

Bijlage D | Staat van de organisatie

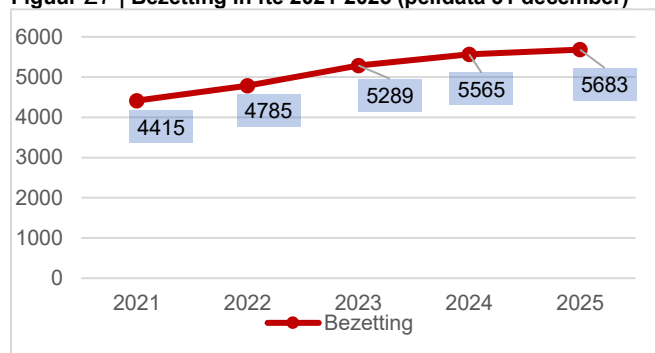
De 'Staat van de organisatie' toont informatie over de organisatie op het gebied van Human Resource Management (HRM) en dienstverlening. Dit betreft de actuele feitelijke situatie als achterliggende informatie bij het overdrachtsdossier. De Staat is opgebouwd uit de thema's capaciteit, duurzame inzetbaarheid (verzuim) en inclusie en diversiteit.

Capaciteit

Groeicapaciteit

De afgelopen jaren is de organisatie gegroeid in zowel formatie als bezetting. Eind 2025 (peildatum 31 december) is er sprake van een kleine onderbezetting met 41 fte aan interne medewerkers. Daarmee is de capaciteit goed in balans. Er wordt gestreefd naar een goede verhouding in formatie en bezetting.

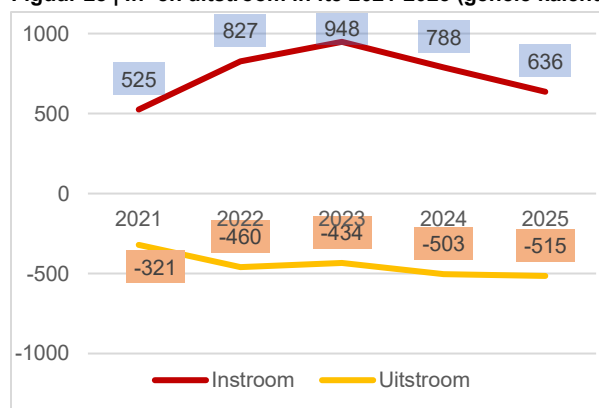
Figuur 27 | Bezetting in fte 2021-2025 (peildata 31 december)

In- en uitstroom

In 2025 zijn er in totaal 636 fte aan nieuwe collega's ingestroomd, waarvan 52% jonger dan 35 jaar was. De uitstroom lag in 2025 op 515 fte, waarvan 32% jonger dan 35 jaar. In de periode 2021-2025 is het personeelsbestand toegenomen met gemiddeld 304 fte per jaar. De organisatie ziet hierin geen afwijkend beeld met vergelijkbare grote gemeenten. De uitstroom is redelijk stabiel en de instroom is voldoende om de bezetting op peil te houden. Bij de werving en selectie van nieuwe medewerkers ervaart de organisatie de uitdagingen van de huidige krappe arbeidsmarkt die naar verwachting nog langer aanhoudt. Bij vacatures vereist het extra inspanningen om voldoende en tijdig goede geschikte kandidaten te vinden. De organisatie slaagt daar momenteel adequaat in.

Figuur 28 | In- en uitstroom in fte 2021-2025 (gehele kalenderjaar)

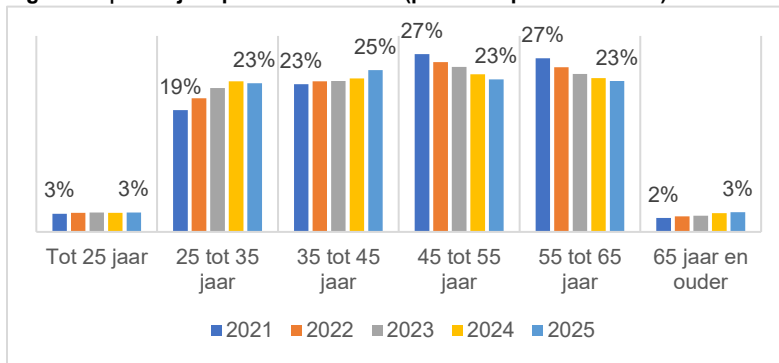
Inhuur

De organisatie stuurt op een gezonde balans tussen interne en externe medewerkers. Uitgangspunt is dat interne medewerkers de voorkeur hebben bij vast en structureel werk. In situaties van 'ziek, piek of uniek' kan inhuur van externe medewerkers echter noodzakelijk zijn. Een van de kaders waarop daarbij gestuurd wordt is een jaarlijks vast te stellen plafond voor uit te geven inhuurkosten (het inhuurplafond). In 2025 was het inhuurplafond € 92,5 miljoen. In 2025 is de realisatie onder het plafond gebleven, bij de jaarstukken 2025 ontvangt u de exacte cijfers.

Leeftijdverdeling

De gemiddelde leeftijd is, mede door instroom van jonge medewerkers, gedaald. In 2025 bedroeg deze 44,8 jaar. Het aandeel medewerkers in de leeftijdsgroep onder 35 jaar is de afgelopen jaren gegroeid van 21% in 2021 naar 26% in 2025.

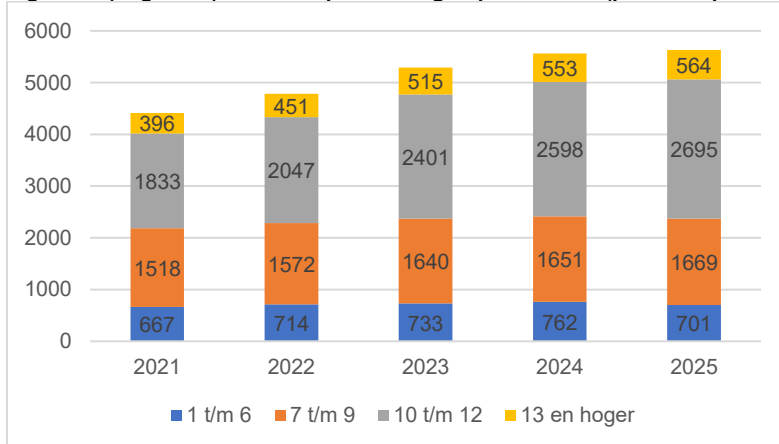
Figuur 29 | Leeftijdsofbouw 2021-2025 (peildata op 31 december)

Verdeling in salarisschalen

Ten opzichte van 2021 zijn de volgende schaalgroepen het hardst gegroeid: 10 t/m 12.

Figuur 30 | Figuur 5 | Aantal fte per schaalgroep 2021-2025 (peildata op 31 december)

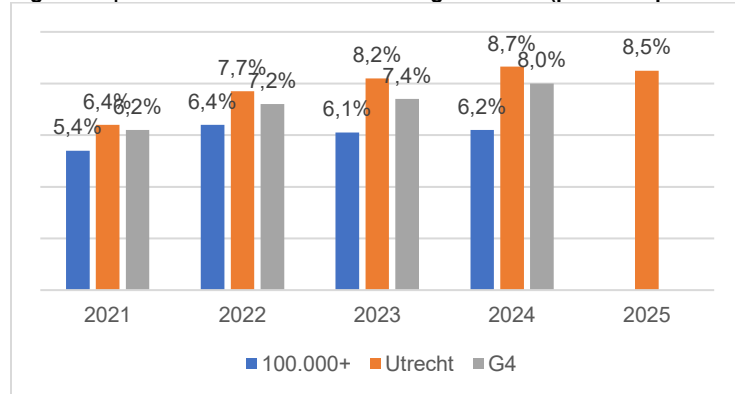
Duurzame inzetbaarheid (verzuim)

De organisatie richt zich met het thema duurzame inzetbaarheid op het borgen en bevorderen van het welzijn (arbo, vitaliteit en aanpak van verzuim) en de ontwikkeling van medewerkers.

Verzuim

Het voortschrijdend verzuimpercentage was eind 2025 8,5%. Daarmee is sprake van een lichte daling ten opzichte van het voorgaande jaar. De aanpak van verzuim heeft momenteel de hoogste prioriteit binnen de organisatie, omdat er sprake is van een grote stijging in de afgelopen jaren en een relatief hoog percentage ten opzichte van andere gemeenten. De organisatie heeft in 2024 en 2025 extra en geïntensiveerde maatregelen genomen met als doel het verzuim te verlagen. Deze maatregelen zijn gericht op zowel preventie van verzuim (waarbij onder andere aandacht is voor de risico's van te hoge werkdruk en het bevorderen van de vitaliteit) als op herstel/re-integratie van huidig verzuim. Daarbij moet worden aangetekend dat we met een relatief groot aandeel langdurend verzuim te maken hebben, dat lastiger oplosbaar is dan kortdurend (frequent) verzuim.

Figuur 31 | Verzuim t.o.v. G4 en 100.000+ gemeenten (peildata op 31 december)

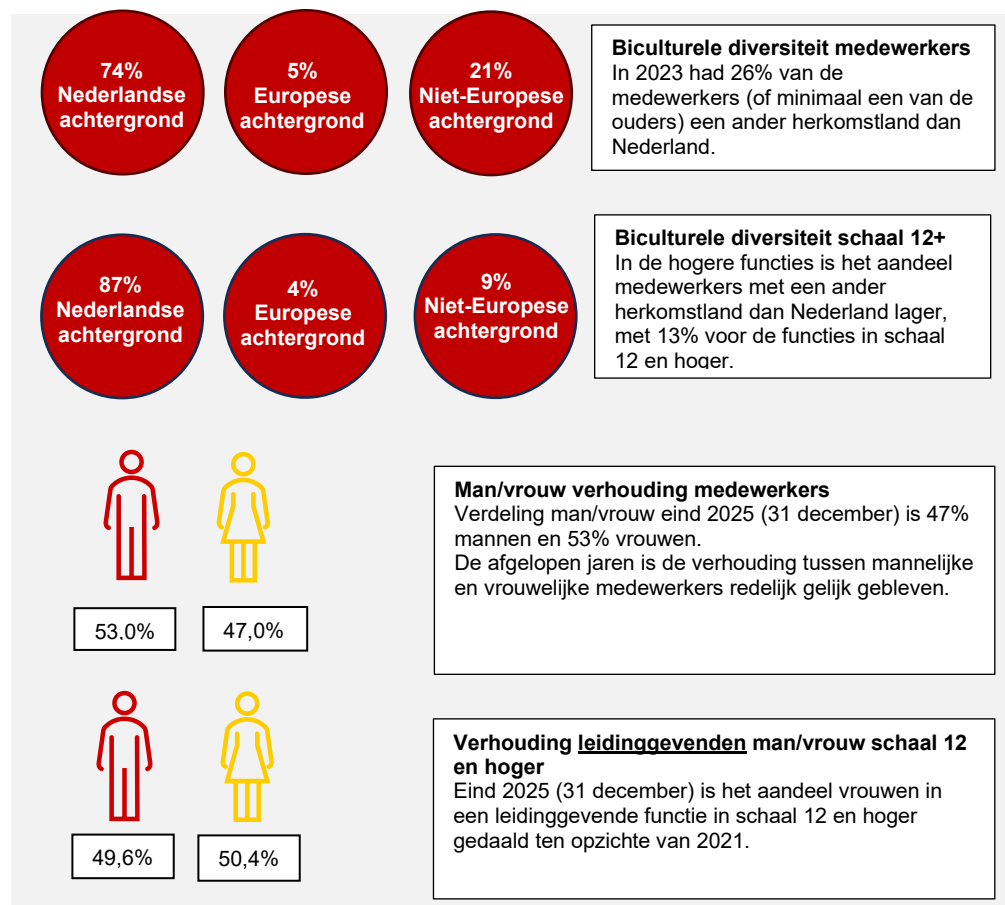

De verzuimcijfers van de G4 en 100.000+ gemeenten voor 2025 zijn niet opgenomen in de grafiek. Deze cijfers zijn pas beschikbaar bij de publicatie van de Personeelsmonitor Gemeenten van het A&O Fonds in mei 2026.

Inclusie en diversiteit

De organisatie heeft als doelstelling om een diverse en inclusieve organisatie te zijn. Om dit te realiseren is in 2023 een Uitvoeringsplan opgesteld en in uitvoering gebracht.

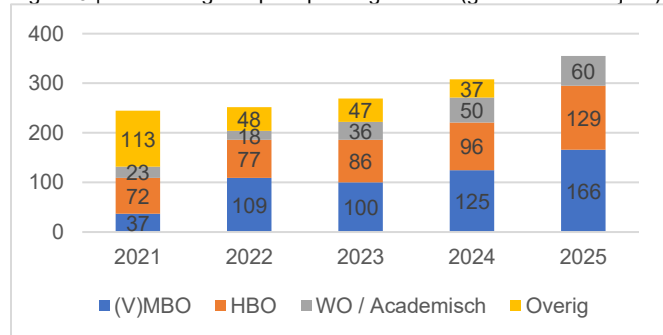
Figuur 32 | Diversiteit medewerkers

Stageplaatsen

De – in de gemeenteraad vastgestelde – doelstelling is om als organisatie jaarlijks 250 stageplaatsen aan te bieden, waarvan minimaal 150 op (v)mbo-niveau. Beide doelstellingen zijn in 2024 en 2025 gehaald.

Figuur 9 | Aantal stagiairs per opleidingsniveau (gehele kalenderjaar)

Dienstverlening – contact met de stad

We hebben steeds intensiever contact met inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties in de stad. Hierdoor zijn deze groepen een belangrijke graadmeter voor hoe we ervoor staan als organisatie. Nu zijn er veel vormen van dienstverlening, waarbij we er één specifiek willen uitlichten, te weten Publieksdienstverlening. In deze paragraaf geven we een beeld van het aantal eerstelijns inwonercontacten en de tevredenheid van de burgers over de dienstverlening die wij als organisatie leveren.

Aantal bezoeken

De gemeente Utrecht heeft jaarlijks tussen de 6 en 7 miljoen contactmomenten. Het aantal contacten met de gemeente is een belangrijke indicator voor het gebruik en de toegankelijkheid van de publieksdienstverlening.

Tabel 78 | Aantal contactmomenten per jaar

Jaar	Aantal contactmomenten
2021	6,3 miljoen
2022	6,9 miljoen
2023	7 miljoen
2024	5,7 miljoen
2025	6 miljoen

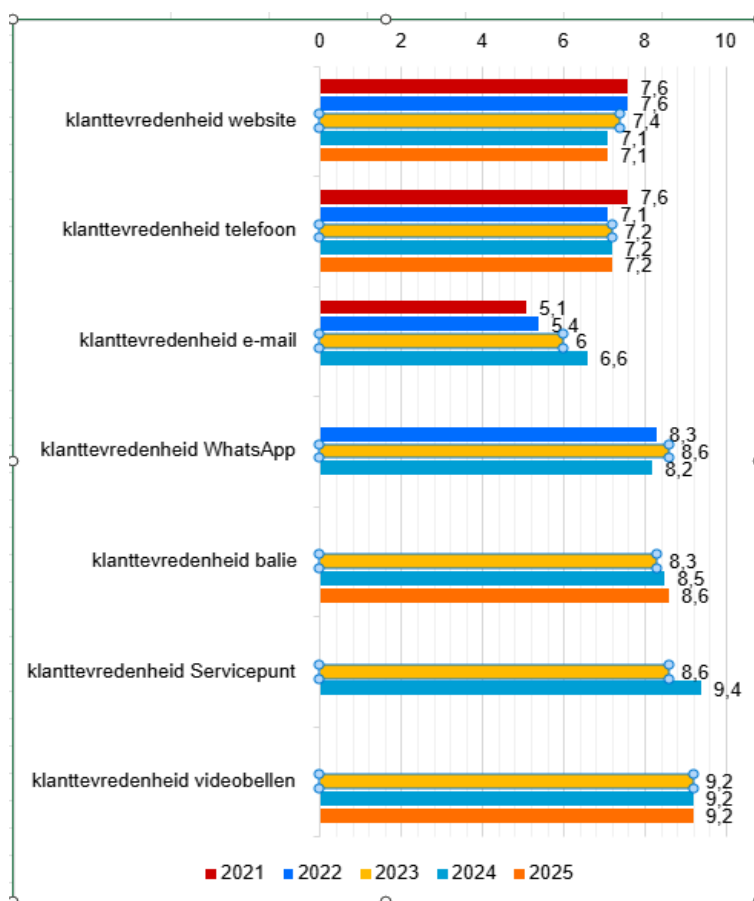
De ontwikkeling in het aantal contacten geeft inzicht in hoe inwoners en ondernemers de gemeente weten te vinden. Schommelingen in het aantal contacten kunnen samenhangen met stedelijke ontwikkelingen, beleidswijzigingen, de inrichting van kanalen en de kwaliteit van informatievoorziening. Het aantal contacten wordt daarom in samenhang gezien met andere indicatoren, zoals kanaalgebruik en klanttevredenheid, om een evenwichtig beeld te krijgen van de werking van de dienstverlening.

Algehele tevredenheid

De gemeente Utrecht biedt inwoners verschillende kanalen om contact op te nemen, zoals de website, telefoon, e-mail, WhatsApp, balie, servicepunten en videobellen. Elk kanaal vervult een eigen rol in de dienstverlening en sluit aan bij verschillende vragen, situaties en voorkeuren van inwoners. De klanttevredenheid over deze kanalen geeft inzicht in hoe inwoners het contact met de gemeente ervaren. Het gaat daarbij niet alleen om bereikbaarheid, maar ook om deskundigheid, bejegening en het gevoel serieus genomen te worden.

De cijfers over de afgelopen jaren heen laten zien dat de waardering per kanaal verschillen en dat ontwikkelingen door de jaren heen niet voor elk kanaal gelijklopen. Deze verschillen zijn relevant om te begrijpen hoe inwoners de dienstverlening ervaren en waar kansen liggen om deze verder te verbeteren of beter op elkaar te laten aansluiten. Hieronder een korte toelichting per kanaal.

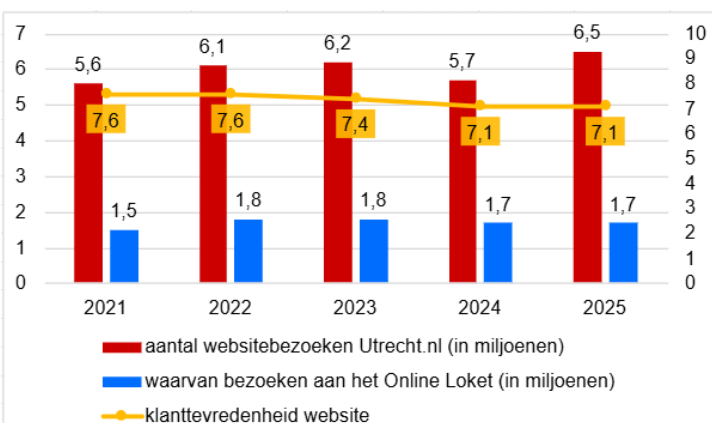
Figuur 33 | Klanttevredenheid per kanaal

Utrecht.nl blijft veruit het belangrijkste kanaal voor contact met de gemeente.

Het websitebezoek groeit van 5,6 miljoen bezoeken in 2021 naar 6,5 miljoen bezoeken in 2025. In 2024 zien we een duidelijke daling naar 5,7 miljoen bezoeken hiervoor is echter bij nader onderzoek geen eenduidige verklaring voor. De waardering van de website daarentegen daalde in dezelfde periode van 7,6 (2022) naar 7,1 (2024).

Figuur 34 | aantal websitebezoeken en klanttevreden website per jaar

Deze ontwikkeling laat zien dat de website intensief wordt gebruikt, vooral rond life events, regelingen en piekmomenten (verkiezingen, energietoeslag, grote evenementen). Parallel zien we dat de verwachtingen van inwoners toenemen. Hoewel de cijfers rond een voldoende zijn, zijn de tevredenheidscijfers lager dan in eerdere jaren. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat inwoners digitale dienstverlening steeds vaker vergelijken met andere (publieke en private) digitale diensten, waardoor hogere eisen worden gesteld aan vindbaarheid, duidelijkheid en gebruiksgemak.

Hoog gewaardeerd: persoonlijk, direct en nabij

Kanalen waarbij inwoners persoonlijk en in één keer geholpen worden, scoren consequent het hoogst. Zo zien we een stijgende beoordeling van de klanttevredenheid aan de Balie (8,3 in 2021 - 8,6 in 2025) en ook Videobellen (9.2 consistent) scoorden daarbij hoog. Deze cijfers laten zien dat persoonlijk contact sterk bijdraagt aan tevredenheid;

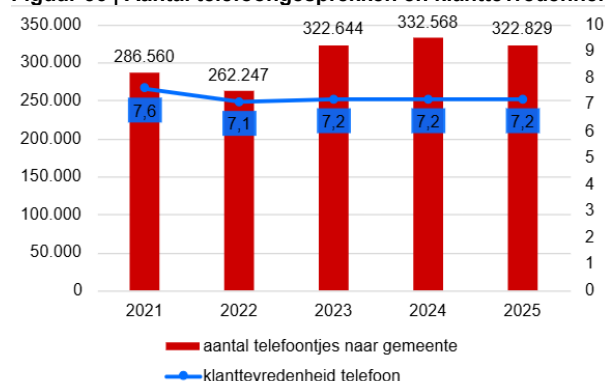
Figuur 35 | Aantal baliebezoeken en klanttevredenheid per jaar

Telefonie

Telefonie blijft een belangrijk en gewaardeerd kanaal, maar kent al jaren een plafond in tevredenheid. De klanttevredenheidscijfers concentreren zich rond een score van 7.2. Vanuit een nadere analyse zien we dat het plafond aan de tevredenheid vooral bepaald wordt door volledigheid van het antwoord, doorverwijzing en oplossend vermogen. Het telefonisch contact scoort wel altijd hoog op de bejegening en bereikbaarheid.

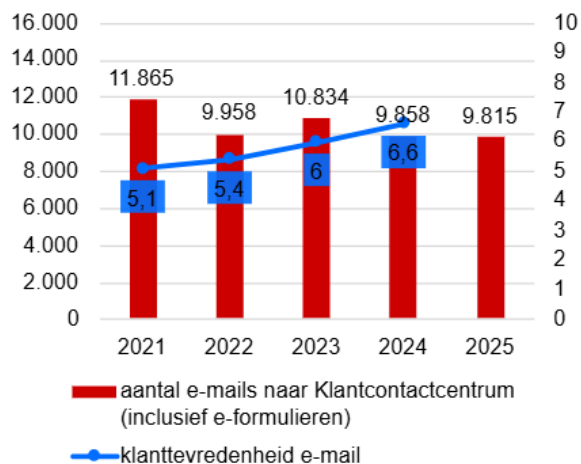
Figuur 36 | Aantal telefoongesprekken en klanttevredenheid telefoon per jaar

E-mail minst gewaardeerd

E-mail is al jaren één van de minst gewaardeerde kanalen, ondanks duidelijke verbetering van 5,1 (2021) naar 6,6 (2024). De lagere waardering hangt samen met langere doorlooptijden in beantwoorden en het feit dat e-mail vaak niet in één keer tot een oplossing leidt. Dit past in een bredere ontwikkeling waarin inwoners steeds vaker een snelle, directe en oplossingsgerichte vorm van dienstverlening verwachten.

Figuur 37 | Aantal e-mails naar Klantcontactcentrum van 2021 t/m 2025

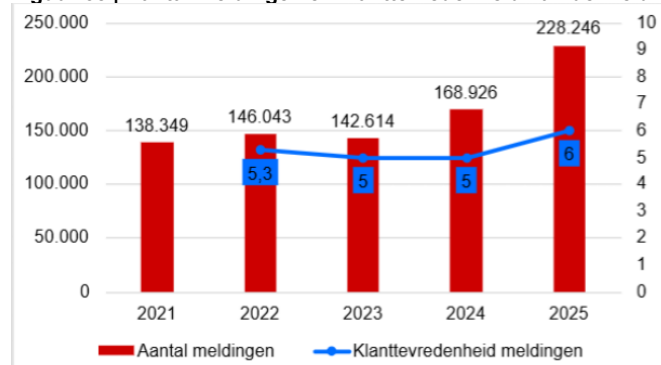
Meldingen en klachten

Meldingen en klachten zijn voor de gemeente belangrijke bronnen van feedback. Voor zowel meldingen als klachten geldt dat de klanttevredenheidsscore wordt bepaald door de inhoudelijke afhandeling van de melding of klacht en veel minder door kwaliteit van de afhandeling. Hierdoor zien we ook jaarlijks relatief lage scores.

Een toename van meldingen en klachten moet echter niet gezien worden als een negatieve ontwikkeling. Er wordt in Utrecht veel ingezet op het blijven maken van meldingen en klachten. Deze feedback is een duidelijk teken van betrokkenheid van inwoners bij hun leefomgeving en de lokale overheid en voor de gemeente Utrecht een belangrijke bron om van te leren.

Daarnaast zetten we actief in op de verbetering op de communicatie rondom de afhandeling en het verwachtingsmanagement daaromheen. Dit zien we ook terug in de groeiende tevredenheid over de afhandeling van meldingen. Een uitgebreide toelichting over het verloop van klachten rapporteren we jaarlijks in de klachtenrapportage.

Figuur 38 | Aantal meldingen en klanttevredenheid van de meldingen

Bijlage E | Benchmarks

Dit dossier informeert de nieuwe gemeenteraad over de huidige stand van zaken binnen de gemeente en biedt inzicht in de onderwerpen die de komende jaren mogelijk om besluitvorming vragen. Het raadplegen van benchmarks kan een helpend perspectief zijn in het maken van beleidskeuzes. Hieronder vindt u snelkoppelingen naar twee benchmarks.

Dashboard Gemeentefinanciën

Op het dataplatform Waarstaatjegemeente heeft VNG-realisatiedata van en over gemeente gebundeld en gepresenteerd. Het dashboard 'Gemeentefinanciën' geeft inzicht in de inkomsten en uitgaven van de gemeente, de verhouding tussen personeel in vaste dienst en ingehuurd personeel, en de hoogte van de lokale belastingdruk per thema. De benchmark bevat cijfers van alle gemeenten in Nederland sinds 2016.

[Dashboard - Gemeentefinanciën - Utrecht](#)

Benchmarkrapport Cebeon begroting 2023

In opdracht van gemeente Amsterdam hebben Cebeon en Lysias in 2024 een zogeheten 'geobjectiveerd benchmarkonderzoek' uitgevoerd naar hun begroting. Utrecht was een van de referentiegemeenten uit dit onderzoek. In navolging op Amsterdam heeft de gemeente Utrecht Cebeon de opdracht gegeven om de uitgaven van de gemeente Utrecht te vergelijken met (1) de maatstaven gemeentefonds en (2) de referentiegemeenten uit eerder onderzoek van Amsterdam. Naast Amsterdam zijn dit Rotterdam, Den Haag, Groningen, Leiden en Haarlem. 18 februari heeft de gemeenteraad het rapport en raadsbrief ontvangen:

[Raadsbrief](#)

[Rapport](#)